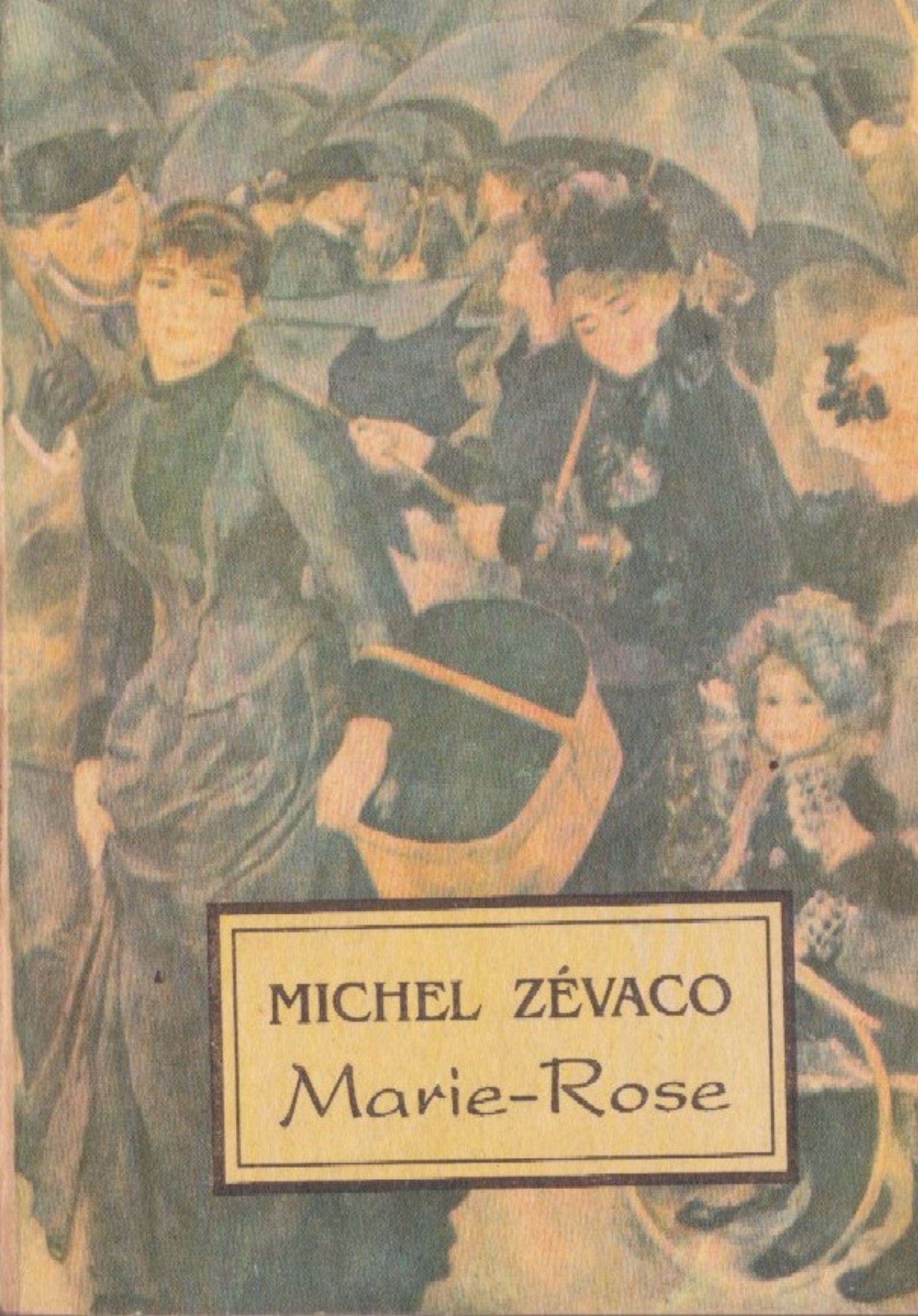

MICHEL ZÉVACO

Marie-Rose

Coperta : AUGUSTE RENOIR
Umbrelele, 108 x 115 cm
National Gallery, LONDRA

MICHEL ZÉVACO
Marie – Rose
La mignon du nord
Dramatique roman d'amour
Éditions Jules Tallandier

MICHEL ZÉVACO

Marie – Rose

Roman de dragoste

Traducerea
Magdalena Zelinschi

Editura PRINCEPS
1992

ISBN – 973 – 95363 – 3 – 6

I

Noaptea dramei

În acea noapte, Lille era în sărbătoare; străzile lui păreau înveselite de rîsul studenţilor, şiroiau hohotele de rîs în micile restaurante, sălile de spectacole erau înţesate de spectatori – era noaptea Crăciunului – ce pui la frigare, ce jamboane afumate, ce bere spumoasă!

Şi totuşi pe deasupra enormei bucurii a oamenilor plutea tristeţea elementelor naturii.

De-a lungul bulevardelor urla vîntul în rafale, iar zăpada nu înceta să cadă.

Locuitorii oraşului Lille, cînd era vorba de rîs, apoi ei rîd de-a binelea; deci, pe pămînt era atunci o izbucnire de bucurie; dar sus, pe înălţimi, unde vîntul dădea din aripi, se auzeau plînsete, ca şi cum fiinţe invizibile ar fi asistat la vreo dramă.

Lemercier de Champlieu, procuror al Republicii pe lîngă Curtea de Douai, aflat în vacanţă la Lille, oferea o mare recepţie pentru copii. De la ora nouă pînă la miezul nopţii, bradul de Crăciun reunea pe micii invitaţi.

Palatul lui era una din acele mari construcţii flamande, în strada Royale, în plin cartier aristocratic, una din acele case

rare, purtătoare de urme ale trecutului într-un oraş mare, cetate a muncii, orgoliului şi a gloriei industriei moderne.

Aici, în acest palat, îşi petrecea el vacanţa. Deşi se numea Lemercier, de cînd se căsătorise cu moştenitoarea familiei Champlieu, el semna: Lemercier de Champlieu. Jurnalul conservator de Douai, în rapoartele Curţii de apel, îl numeau de Champlieu, acordîndu-se prin acest „de" şi un titlu de noblеţe.

De altfel, procurorul nu venea la Lille decît la închiderea sesiunii tribunalului.

Dar Hélène de Champlieu, tînăra sa soţie rămînea tot anul în vechiul palat din strada Royale, palat ce-l adusese ca zestre magistratului, fără să se mai pună la socoteală importante domenii în Cambrérie şi fără a mai lua în considerare cele trei milioane, plasate în rente de stat.

Hélène era orfană. Mama sa murise de zece ani. Cît despre tatăl său, marchizul de Champlieu, îşi dăduse sufletul în urma unui atac de apoplexie, trei zile după căsătoria dintre Hélène şi Lemercier.

Oare cum putuse să se căsătorească Lemercier, destul de sărac, fără talent, aproape urît, cu unica moştenitoare a averii familiei Champlieu, cu această fată, minunat de frumoasă, atît de uimitor de frumoasă încît atunci cînd trecea pe stradă, nu puteai să nu-ţi întorci capul?

Oare de ce soţii trăiau separat, văzîndu-se doar de Crăciun, la Paşte şi în vacanţa mare?

Aceasta era problema dublă, pe care înalta burghezie şi aristocraţia oraşului Lille încerca în zadar să o rezolve.

Poate doar bătrînul marchiz de Champlieu ar fi putut să dea cheia misterului; dar dacă exista un secret, el îl luase cu el în mormînt. Unii presupuneau că murise de disperare; omorît de o dezonoare ascunsă credeau alţii, ce presupuneau chiar că nu murise de moarte naturală.

Căsătoria lui Lemercier cu Hélène coincidea cu un dublu

eveniment căruia societatea din Lille nu-i acordase, de altfel, decît o atenţie trecătoare, dar despre care trebuie să fie informat cititorul.

În ajunul zilei în care bătrînul marchiz de Champlieu îşi dădu consimţămîntul acestei uniri, sosise la Lille o stranie şi frumoasă tînără de şaptesprezece ani, care reuşi să pătrundă în casele cele mai alese.

Era remarcabilă, cu ochii negri, buze roşii, o cascadă de păr de un blond arzător. Se vorbea că ar fi rusoaică sau poloneză. Îşi spunea simplu contesa Fanny. Trăia singură cu guvernanta. După modul în care trăia, era imens de bogată.

Singură, tînără, fără familie, ţinea bărbaţii la distanţă şi îşi construise, în scurt timp, o reputaţie de ciudăţenie şi de onorabilitate scrupuloasă.

Iată acum al doilea fapt:

Opt zile după ceremonia de nuntă, din Lille a dispărut fără ca cineva să mai ştie de soarta lui, un tînăr numit Pierre Latour.

Era un pictor de mare talent, un artist devenit deja speranţa bătrînului oraş, care dintotdeauna a fost prietenul şi generosul protector al artelor. Obţinuse deja o a doua medalie de aur la Salon.

Astfel, sosirea contesei Fanny – frumoasa Fanny cum era deja supranumită – şi dispariţia bruscă, inexplicabilă a lui Pierre Latour se întîlniră, ca să zicem aşa, în timp, cu nunta lui Hélène de Champlieu cu procurorul Lemercier.

Din această căsătorie se născu, şapte luni mai tîrziu, o fetiţă ce primi numele de Marie-Rose şi pe care Hélène de Champlieu, începu s-o adore, nu numai cu acele comori de iubire ce constituie rezervate inimilor de mamă ci şi cu o adevărată pasiune, un fel de înverşunare sălbatică şi exclusivă ca şi cum pentru ea n-ar mai fi existat o altă afecţiune posibilă.

Iată a patra aniversare a lui Marie-Rose în această noapte de Crăciun ce se sărbătorea la palatul din strada Royale, căci copilul era născut în 25 decembrie.

În vechea şi somptuoasa locuinţă a familiei Champlieu, erau reunite toate familiile din Lille, notabile prin avere sau nume.

Deci, sărbătoare afară şi gălăgie mare, plină de veselie, pe străzi.

Sărbătoare înăuntru şi murmure de bucurie în jurul lui Marie-Rose.

Palatul strălucea de lumină.

Încă din marele vestibul de la intrare se vedeau o mulţime de flori şi torţe ca şi de-a lungul scării largi şi solemne.

Ora unsprezece.

Sărbătoarea urma să să sfîrşească. Fiecare familie, după actul de prezenţă la procuror, trebuia să se retragă spre o sărbătoare mai intimă, potrivită Crăciunului şi nu mai e decît de împărţit darurile numeroaselor mici prietene ale lui Marie-Rose.

Să traversăm împreună imensul salon unde o mulţime de băieţei şi fetiţe se îngrămădesc în jurul bradului de Crăciun, gigantic şi acoperit tot cu jucării. Să pătrundem în cabinetul domnului Lemercier de Champlieu, cameră bogat ornamentată de biblioteca severă, de o masă încrustată cu armuri preţioase şi cu tapiţerie datînd din vremea lui Ludovic XIV.

În picioare, în faţa mesei, procurorul privea un plic pe care numele său fusese scris cu litere fine şi mici.

La chemarea soneriei pe care tocmai apăsase, apăru valetul său personal.

– Cine a adus scrisoarea? întrebă el

– Nu ştiu, domnule, răspunse servitorul.

– Cum a ajuns aici? Nu ai pus-o dumneata?

– Nu, domnule.

Într-o poziţie severă, valetul răspundea fără să-şi permită vreo observaţie, dar era evident că prezenţa acestei scrisori atît de misterios sosită îi trezea o mirare care atingea cea mai

profundă nelinişte.

Un semn îl concedie pe valet.

Procurorul se aşeză. Apucă plicul şi cu sprîncenele încruntate, îl privi fără să-l deschidă.

Era elegant îmbrăcat. Un bărbat de vreo patruzeci de ani, înalt, uscat, colţuros, cu tenul bilios, cu buze subţiri şi privire lunecoasă.

Ridică din umeri şi deschise brusc plicul.

Un pătrat mic de carton căzu din el. Procurorul citi cu aviditate cîteva linii trasate cu acelaşi scris ca o zgîrietură, remarcat pe plic.

„Marie-Rose nu este fetiţa dumneavoastră. Marie-Rose s-a născut la nouă luni. Pentru a-l suprinde pe amantul soţiei dumneavoastră, vegheaţi în astă noapte. Este inutil să vă spun cine este. Nu l-aţi văzut decît o dată, dar într-una din acele circumstanţe a căror amintire nu piere".

Magistratul nu scoase nici un strigăt, nu făcu nici un gest. Doar faţa lui lividă se injectă cu fiere.

Mai citi o dată şi încă o dată, îşi desfăcu maşinal cravata albă, smulse nasturele ce-i închidea gulerul.

Atunci scoase un lung şi amar suspin.

O suferinţă îngrozitoare îi crispă trăsăturile feţei iar ochii săi, în general vitroşi, deveniră sîngeroşi.

– Aşa-i, bombăni el. Imposibil să nu fie adevărat!

Infern!... Infernul! ce am de sufăr atît? Oare o iubesc? Nebun ce sînt! Am început s-o iubesc? Ah, cît sufăr! Să-i am pe amîndoi la dispoziţia mea! Să mă răzbun! Oh, cît vreu să mă răzbun! Iar răzbunarea trebuie să fie îngrozitoare.

Brusc se ridică, se privi într-o oglindă şi i se păru că vede un om necunoscut.

Încet, cu un efort susţinut al întregii sale voinţe, el se calmă. Atunci, clătinîndu-se, trecu în cabinetul său de toaletă, îşi împrospătă cu apă ochii, îşi controlă ţinuta, îşi repuse cravata pe care reuşi s-o înoade cu greutate şi coborî în salon.

Cea mai mare parte dintre invitaţi plecaseră.

Procurorul, oprindu-se în faţa unei uşi, surprinse momentul în care o femeie tînără, aplecată asupra lui Marie- Rose, o îmbrăţişa, spunîndu-i:

– Ce copil adorabil... Cu ochii ei albaştri, cu feţişoara puţin bronzată, cu părul atît de lung, ai zice că este micuţa Mignon...

Hélène Lemercier de Champlieu, soţia procurorului, tresări; un nor umbri frumoasa ei faţă melancolică şi tandră.

– Ah! contesă Fanny, strigă ea, ce spuneţi! Ce cumplit ar fi dacă fiica mea ar fi destinată suferinţei, ca Mignon! Dacă aceste vorbe sînt o prevestire.

Şi nervos, mama îşi strînse în braţe fetiţa, vrînd parcă să o apere.

În acel moment, tînăra femeie care o înspăimîntase pe doamna de Champlieu prin această comparaţie teatrală, îl zări pe procuror, care contempla grupul şi avu un surîs curios.

– Oh, doamnă, zise el, nu-i decît o idee de tînără romantică... dar, în sfîrşit, aveţi dreptate ca să vă fie frică. Se întîmplă atît de des să fie răpiţi copii. Şi uitaţi, nu se semnalează trecerea de trupe de ţigani venite din nord şi care se înfundă în interiorul Franţei?

Hélène tremură şi aceasta surprinse pe fetiţă.

– Mamă, mămica mea dragă, ce ai? murmura Marie Rose aruncîndu-şi braţele în jurul gîtului mamei.

Acea pe care Hélène tocmai o numise „contesa Fanny", aruncă o nouă privire pe furiş procurorului şi continuă:

– Eu însămi am văzut o astfel de trupă, astăzi, pe drumul spre Leclin, la trei leghe de aici, revenind călare de la plimbarea mea zilnică. Aceşti oameni se opriseră la marginea drumului. Erau hidoşi, vă asigur.

– Domnişoară – aveţi milă – imploră Hélène, strîngînd-o cu disperare pe fetiţă.

Apoi ea murmură:

– Oare am înnebunit? Sînt prea nervoasă de pot să mă neliniştesc atîta. Şi totuşi!

Contesa Fanny se aplecă rîzînd asupra lui Marie-Rose şi o sărută.

– Adio, micuţă Mignon! zise ea.

– Adio, doamnă, răspunse grav copilul. Sînteţi rea, o înspăimîntaţi pe mama.

Fanny se ridică, rîzînd şi mai tare. Îşi luă rămas bun de la soţia procurorului. Dar în momentul în care ea se retrase, privirea îi căzu o clipă asupra lui Hélène. Această privire era încărcată de ură – o ură profundă, rece, absolută.

Procurorul se întorsese în salon, discutînd cu unii, surîzînd altora, îndeplinindu-şi datoria de stăpîn al casei cu o gravitate rece, plină de superioritate, ce nu displăcea.

Iar privirea lui vagă căuta printre aceşti oameni pe necunoscut, pe amantul soţiei.

În sfîrşit, ultimii invitaţi se retraseră. Era unsprezece şi jumătate.

Micuţa Marie-Rose fu încredinţată, pe jumătate adormită, guvernantei ei care o luă în braţe. Cei doi soţi rămaseră singuri.

Hélène Lemercier de Champlieu avea douăzeci şi patru de ani. Dacă era frumoasă? O, desigur... dar un văl de tristeţe acoperea această frumuseţe care ar fi fost radioasă, dar părea prea gravă.

S-ar fi spus că era marcată de un destin cumplit.

În existenţa ei apăsa, desigur, o mare durere. Cînd se văzu singură cu procurorul, ea nu putu să se apere decît cu un tremur uşor.

Dar, cu acea politeţe rece ce o arbora faţă de ea, el se înclină, spunînd:

– Doamnă, îmi permiteţi să mă retrag, la rîndul meu, ca un simplu invitat?

Ironia urîcioasă a cuvintelor o făcu să tresare.

– Sînt, urmă el, puţin obosit de munca din ultimele zile...

Există atîţia nenorociţi ce trebuie pedepsiţi! Şi ştiţi, doamnă, că sarcina mea este să pronunţ sentinţa, pedeapsa... Deci, dacă nu-mi cereţi să rămîn cu dumneavoastră, aş vrea să mă retrag în camera mea.

Ea tremura. Putu doar să murmure:

– Cum doriţi, domnule...

Procurorul se înclină a doua oară şi ieşi din salon. Ea rămase nemişcată, palpitînd, ascultînd paşii lui ce urcau scara.

Trecură zece minute.

Un zgomot uşor, în spatele ei, o făcu să se întoarcă; în aceeaşi clipă, un bărbat de vreo treizeci de ani intrase pe o uşă mascată, înainta către ea şi, la rîndul lui, se înclină, dar atît de adînc încît ai fi zis că urma să cadă în genunchi.

Ea îl văzu şi fără surprindere, fără mînie, murmură simplu, cu un ton de reproş dulce:

– Prietene, gîndeşte-te la cît s-ar bîrfi dacă ai fi surprins aici, la o asemenea oră. Te-am văzut printre invitaţi... te aşteptam, dar dacă te-ar fi văzut, dacă te-ar vedea, el... soţul meu!

– Hélène, o întrerupse bărbatul cu o voce arzîndă de pasiune, mi-am luat toate precauţiile. Am intrat aici odată cu toţi invitaţii şi acum mă cred toţi plecat. Cît despre dl. Lemercier, ştii că nu mă cunoaşte, că nu m-a văzut niciodată. Hélène, trebuie să-ţi vorbesc. Ascultă, mîine sînt la Le Hâvre, mîine seară părăsesc Franţa, pentru a nu mai reveni niciodată! Acordă-mi mila ta pentru o ultimă conversaţie.

– Pierre, o, Pierre! Tu atît de talentat, de bun, de generos...

– Vai mie, nu pot să spun cît sufăr, crede-mă. Hélène, nu m-am sacrificat oare destul? Ştii că te voi respecta cum te-am respectat mereu, ca pe o soră... Hélène, înainte de plecare trebuie să-ţi vorbesc... Of, nu te speria! Nu-ţi voi spune o vorbă de iubire...

– Ei bine, vorbeşte, zise ea, slăbită de efortul ce-l făcea ca să-şi ascundă pasiunea pe care o împărtăşea şi ea.

– Aici? Nu pot. Ce trebuie să-ţi spun este şi grav şi cere şi mult timp. La tine, Hélène. Nu aici. Gîndeşte-te că am putea fi surprinşi. Hélène trebuie să-ţi vorbesc în camera ta.

– Pierre, Pierre, dragul meu!

– Hélène, ascultă. Nu e vorba de mine. Am tăcut aproape cinci ani. Ani de groază şi agonie! Acum a venit vremea cînd pot, cînd trebuie să vorbesc. Apoi, voi pleca, dacă nu fericit, cel puţin liniştit asupra viitorului tău ... şi apoi voi dispărea definitiv.

O nelinişte tulburătoare acoperi trăsăturile tinerei femei.

Apoi, încetul cu încetul, un fel de seninătate se întinse asupra feţei sale. Privirea îi rămase îndelung asupra tînărului, pe jumătate prosternat în faţa sa şi spuse:

– Pierre, va fi aşa cum doreşti. Te voi aştepta în camera mea... camera mea dinainte de căsătorie, de pe vremea cînd eram logodnica ta.

Şi retrăgîndu-se cu paşi uşori, el întră în camera de unde ţîşnise...

Hélène, gînditoare, parcă strivită de greutatea aminitirilor, începu să urce scara ce ducea spre apartamentul ei.

După cîteva minute, doi servitori intrară în salon, stinseră lustrele, torţele.

Se auzi închizîndu-se uşa de jos, care de obicei era zăvorîtă, apoi se stinseră ultimele zgomote şi totul părea că adormise în palat.

Atunci, tînărul pe care Hélène îl numise Pierre, porni. El se întoarse în salon şi cu nesfîrşită grijă, alunecînd pas cu pas, în întuneric, reuşi să-l traverseze fără să lovească sau să răstoarne vreo mobilă. Desigur că el cunoştea perfect palatul şi încăperile lui.

El se afla la primele trepte ale scării pe unde urcase Hélène. Începu să o urce, oprindu-se la fiece treaptă, cu mîna pe inimă ca să-şi stăpînească bătăile; i se părea că cineva ar fi putut să le audă de departe.

Ajuns sus, respiră uşurat. Transpirase ca după o muncă grea.

O uşoară dîră de lumină alunecînd de sub o uşă îl ajută. Işi stăpîni mîinile, murmurînd:

– Acolo! Acolo se va decide viaţa mea într-o clipă. Cînd va şti cumplitul adevăr, va trebui să... O, Hélène, Hélène!

O nelinişte cumplită, de condamnat, îl strangulă. Îşi stăpîni hohotul de plîns ce aştepta să-i elibereze pieptul şi mergînd către uşă, el întinse mîna.

În acel moment, culoarul în care se afla se lumină dintr-o dată. Pierre rămase nemişcat, stupefiat, pietrificat, pradă unei orori fără nume. Mîna sa, ca şi cum s-ar fi uscat, căzu neputincioasă.

Întoarse uşor capul şi îl văzu pe soţul lui Hélène, care cu o lampă în mîna stîngă, un revolver în dreapta, îl privea cu ochii ieşiţi din orbite.

– El! murmură procurorul într-o suflare.

II

Acasă, la procurorul Republicii

Procurorul îşi ridică revolverul şi îi plasă ţeava la două degete de pieptul lui Pierre.

Îngrozitor de palid, acesta nu făcu nici un gest, nici o mişcare. Gîndul lui suprem era pentru Hélène; se blestema că o nenorocise, că o dezonorase.

– Veniţi! bombăni magistratul.

– Vă urmez! spuse Pierre, palid, hotărît să se lase ucis.

Dl. Lemercier de Champlieu întinse un braţ, închise uşa cu cheia, puse lampa sa pe o masă.

Cei doi oameni se priviră o clipă.

„ O! nenorocit ce sînt! se gîndea Pierre, am dezonorat-o pe cea pe care o ador! I-am strivit viaţa! Şi eu venisem să i-o salvez!

Cu un violent efort, el se forţă să rămînă calm, de un calm înspăimîntător şi stăpînindu-şi vocea:

– Cine sînteţi? Ce faceţi în casa mea, la această oră?

Tînărul tresări. O speranţă imperceptibilă îi alunecă în suflet. Lemercier nu-şi bănuia, deci, soţia!

Fremătînd de emoţie, răspunse:

– Omorîţi-mă, domnule! Nu voi spune nimic!

– Vorbiţi mai încet, spuse procurorul, aţi putea s-o treziţi pe soţia mea care doarme acolo, alături, şi după aerul dumneavoastră, după costum, după maniere, vreau să presupun că ştiţi să respectaţi o femeie oricît de jos aţi ajuns.

Speranţa care mîngîiase sufletul lui Pierre părea că-i putea permite să se bucure de a nu fi făcut rău lui Hélène. Era mai palid decît fusese sub ameninţarea revolverului.

„ Salvată, răcni el în străfunduri. Salvată! Nici n-o bănuieşte!".

Afară, vîntul urla cu toată violenţa şi, uneori, aducea şi strigătele de bucurie populară ce inundau străzile oraşului în acea noapte de Crăciun.

– N-o să te ucid, reluă procurorul. Vreu să ştiu ce faceţi în palatul meu.

Şi brusc, cu un fel de bunăvoinţă.

– Haideţi, mărturisiţi, ce naiba! E mai bine! Vroiaţi să mă furaţi, nu?

„Salvată, repetă tînărul într-un strigăt al inimii. Salvată!"

Atunci, nobila şi loiala sa privire se fixă pe ochii vitroşi ai procurorului şi, cu o voce ce nu tremura:

– Mi-ar fi, într-adevăr, prea greu, să neg aceasta. Este adevărat, domnule, venisem să fur.

– Drace! Glumi procurorul. Domnii hoţi atacă acum pe aceia care-i urmăresc şi îi condamnă! Dreaptă răzbunare, după toate celelalte! De altfel, noi, magistraţii, sîntem favorizaţi; hoţii se îmbracă elegant cînd jefuiesc.

Şi, schimbînd deodată tonul:

– Vă arestez! În interesul d-voastră, fără rezistenţă, fără încercare de fugă!

– Nu mă mişc, domnule, spuse Pierre, cu inima plină de o bucurie supraomenească şi de o imensă durere.

Lemercier, rapid, întredeschisese o uşă ascunsă ce dădea spre cabinetul lui.

Valetul lui, pe care, fără îndoială, îl postase dinainte acolo, apăru.

– Du-te să-l cauţi pe domnul comisar de poliţie, spuse rece procurorul. Să vină cu patru agenţi. Nu fă agitaţie! Nu trezi pe nimeni. Mergi.

Servitorul, înspăimîntat, plecă în grabă.

– Acum, tinere, spuse atunci soţul lui Hélène, cum ai făcut să intri aici?

Pierre rămase mut, dar tulburat. Nu prevăzuse întrebarea! Trebuia să dovedească acum că este într-adevăr un hoţ.

– Ai spart uşa de la intrare?

Pierre avu un gest de parcă ar fi brut să-l pălmuiască pe omul care-i vorbea aşa, gest instinctiv ce şi-l domină imediat. Şi cu o voce gîfîită:

– Da, domnule, am spart...

– Cu un instrument asemănător acestuia?

Cu degetul, procurorul arătă două sau trei cleşti de oţel, aşezate pe masă.

Pierre aprobă cu capul.

Tremura de ruşine, de oroare şi dezgust, dar o exaltare de a se sacrifica îl transporta, îl ducea pînă la a atinge un suflu de eroism.

Lemercier îşi scutură capul. Ca şi cum nu s-ar fi gîndit la aceasta, el puse revolverul aproape de uneltele de oţel.

Nu mai adresă nici un cuvînt tînărului. Mărginindu-se să-i facă doar acel gest de bunăvoinţă pe care magistraţii îl acordă nevinovatului, după mărturisire, el ieşi, închizînd cu grijă uşa cu cheia.

Primul gînd al lui Pierre a fost să fugă. Dar, recunoscu imediat că se găsea într-o încăpere fără fereastră, avînd ca singură ieşire uşa secretă.

Cu braţele încrucişate, cu sprîncenele încruntate, cu capul plecat, el aştepta într-o linişte sumbră pe care o măturа doar gemetele vîntului de iarnă.

Procurorul coborîse. Cu paşi furişaţi, rapizi, mergînd aidoma tigrilor ce pîndesc prada, ajunsese la uşa de la stradă, o deschise, ieşi, închise uşa cu cheia.

Şi atunci, dacă cineva ar fi trecut în acel moment, acel cineva ar fi asistat la spectacolul straniu, fantastic, al unui procuror ocupat cu spargerea broaştei uşii propriei case, cu o rară îndemînare.

Odată uşa distrusă, el intră în casă.

Vestibulul era în fund, închis de un perete de sticlă comunicînd cu interiorul casei. Cu ajutorul unui diamant ce-l purta la deget, procurorul sparse un ochi de sticlă, îl înlătură, îl puse pe covor şi cu călcîiul, cît putu de silenţios, îl sparse.

– Acolo, scrîşni el, cu un surîs oribil! Spargerea neîndemînatecă a geamului m-a atenţionat că un hoţ este în casă... Acum, domnul comisar poate sosi. Avem cazul în detalii: tentativă de furt cu efracţie noaptea, într-o casă locuită. Asta poate însemna douăzeci de ani de ocnă.

Se ridică, colţuros, în toată înălţimea lui.

Masca lui lividă, galbenă de ură se adînci cu un rîs tăcut, ameninţător.

Se duse să aştepte afară. Era tot în haine de seară, cu capul descoperit. Zăpada îl biciuia. Un frig ascuţit îl pătrundea.

Procurorul nici nu-şi dădea seama de toate acestea şi aspira cu puterea răului răceala vîntului de iarnă.

În acel moment, în lumina tremurîndă a gazului ce ilumina strada, văzu sosind şi alergînd, un grup de cinci sau şase persoane.

Era comisarul cu patru agenţi chemaţi.

Cu un deget, procurorul le arătă uşa cu broasca distrusă.

- Efracţie? întrebă comisarul.

– Da. Tocmai voiam să mă culc: geamul acesta spart m-a avertizat. Mi-am luat lampa, am văzut pe cineva în momentul în care intra în sala de masă unde ştiţi că există argintăria... şi l-am luat de guler. E acolo sus... Veniţi.

Mica trupă urcă în linişte. Procurorul deschise o uşă şi spuse:

– Acolo!

Comisarul avu un gest. Cei patru agenţi intrară dintr-odată: zece secunde mai tîrziu, ca într-un coşmar cmplit, legat fedeleş, cu cătuşe la mîini, cu picioarele împiedicate, se simţi ridicat, luat, dus.

Trăi atunci un minut de spaimă inexprimabilă... şi era gata să strige un nume, un nume adorat era pe punctul să-i explodeze printre buze, dar totul se transformă într-un hohot surd, plînsul unui animal strangulat... şi două lacrimi fierbinţi izbucniră pe obrajii săi... şi asta a fost totul.

Pierre dispăruse, dus ca un pai de furtună.

În momentul în care în spatele agenţilor săi, comisarul urma să iasă, procurorul îi atinse braţul.

– Nu uitaţi uneltele de muncă ale acestui domn şi... instrumentul lui de apărare.

Cu un surîs respingător, el desemna cleştii de oţel, revolverul. Comisarul le luă şi, curbat de atîta plecăciune, se retrase, dispărînd în noapte.

Atunci domnul Lemercier de Champlieu respiră îndelung. Nările- i subţiri fremătară. Privirea-i, spălăcită de obicei, aruncă flăcări. Izbucni în hohote de rîs. Dar rîsul lui era oribil şi răsuna atît de straniu încît procurorul se opri brusc, se întoarse, cu părul zburlit, şi bolborosi:

– Cine-i acolo? Cine?

Nu era nimeni. Nu era decît el.

El şi conştiinţa lui.

Îşi reveni, îşi trecu mîinile peste frunte, îşi adună gîndurile, îşi revizui ţinuta şi cu paşi normali, merse drept spre apartamentul soţiei sale, luîndu-se şi el dupa cuţitul de lumină ce-l ghidase şi pe Pierre.

Şi intră.

Hélène, în picioare, lîngă cămin, întoarse brusc capul.

Recunoscîndu-l pe soţul ei, se retrase, cu pupilele dilatate de frică.

– Nu m-aşteptaţi pe mine, doamnă?

Sărmana femeie îşi duse mîinile la frunte ca pentru a împiedica raţiunea s-o părăsească.

Cu o voce calmă, clară, dură ca tăişul ghilotinei, el adăugă:

– Staţi liniştită. Nu o să vă reţin mult timp. Voiam doar să vă previn... să vă spun că tocmai am arestat în casa noastră pe un hoţ în momentul în care vroia să ia argintarul din sala de masă.

Un geamăt slab scăpă nenorocitei fiinţe. Aşa geme pasărea pe care glonţul vînătorului a atins-o şi care, lăsîndu-şi aripile să cadă, se îndreaptă spre pămînt, din înaltul cerului unde plutea...

Fără milă, el continuă.

– Îmi rămîne să vă spun numele acestui hoţ pe care poliţiştii l-au luat, cu cătuşele la mîini: se numeşte Pierre Latour...

Un strigăt de muribund, un strigă fără nici o inflexiune umană, rupse răcerea palatului, strigăt luat şi el de o rafală de vînt, iar Hélène Lemercier de Champlieu căzu în genunchi, apoi se prăvăli pe covor, ca moartă.

Procurorul contempla cu o expresie de ură nebună pe soţia sa, leşinată.

Ieşi din camera ce o închise cu cheia, traversă mai multe încăperi şi ajunse într-o cameră delicios de cochetă, cu pereţii acoperiţi de muselină roz şi ocrotită de lumina unei veioze.

Acolo, in pat, era un copil, minune de graţie şi delicateţe...

In acest pat dormea, cu somnul liniştit şi inocent, o micuţă creatură, cu pleoapele închise, cu buzele surîzînde... Marie-Rose.

Şi înspăimîntătoarea siluetă neagră a procurorului, încet, se aplecă, coborî spre micuţa fiinţă radiind de puritate şi farmec dulce.

Marie-Rose tresări.

Marii săi ochi albaştri se întredeschiseră.

Mîna aspră şi uscată a procurorului coborî de la fruntea copilului pînă la gîtul lui, degetele se întredeschiseră ca un cleşte de temut...

Cine l-ar fi văzut pe Lemercier în această tragică secundă, ar fi fost îngrozit.

Cum? Acest om putea să ucidă!

Să ucidă pe cine? Pe această delicată, adorabilă fetiţă... Copilul lui!

Da, crimă era în inima procurorului.

Nu mai ştia ce face! Nici de ce era acolo! Tot cea ce ştia era că încerca nestăpînita nevoie de a pricinui răul, durerea acestei fiinţe nevinovate.

Straniu şi misterios fenomen! Lemercier îşi păstrase teribilul său sînge rece în faţa singurilor vinovaţi – sau, cel puţin, în faţa celor pe care-i credea vinovaţi – în faţa amantului şi a amantei!

Dar copilul, candida şi nevinovata creatură, ce nu făcuse nimic, ce abia îşi murmurase venirea pe lume, îi dădea forţa de a ucide.

Să o omoare! S-o stranguleze! Să simtă carnea ei palpitînd în strînsoarea mîinilor lui! Da, el simţi nevoia să facă toate acestea.

Degetele i se aşezară pe gît.

Cu un gest brusc, dădu la o parte cuverturile.

O va strînge de gît, o va omorî, o va sugruma!

În acel moment, Marie-Rose, pe jumătate trezită, surîzînd cu ochii ridicaţi spre tatăl ei, îşi întinse mînuţele şi, cu acele tandre vorbe ale copilului ce adoarme din nou, îi spuse:

– Noapte bună, tăticule!...

III

Marie-Rose

Procurorul tresări violent şi se retrase brusc.

Un suflu răguşit şi scurt fluiera pe buzele lui. Un suspin profund îi umflă pieptul.

El horcăi:

– Nu pot!

Ce nu putea? Să-şi omoare copilul? Să ducă pînă la capăt actul de întunecime şi oroare pentru care destinul îl împinsese pînă în această cameră nevinovată?

Erau oare zorii unui sentiment bun ce se înălţau în acest suflet?

Nu. Lemercier nu avea curajul, asta-i tot! Îi era teamă de ocnă, sentinţa ce adesea o dădea la tribunal, teamă de eşafod, pedeapsă ce o cerea pentru unii cu atîta asprime.

Mizerabilul tremura la ce ar fi putut face şi la consecinţele pentru el.

– Of, mormăi el. Sînt un laş! L-am lovit pe el! Am lovit-o pe femeia adulteră. Şi va trebui să păstrez lîngă mine această fetiţă... fetiţa lor! Copilul lor! ... Va trebui să surîd în timp ce sufletul îmi va clocoti de turbare, va trebui să-i sărut fruntea!

Şi pe măsură ce va creşte copilul iubirii lor, va trebui să simt crescînd în mine, în acelaşi timp, furia şi neputinţa.

Copilul readormise.

Lemercier o privi îndelung.

Ea surîdea, sărmana şi inocenta făptură, iar îngrozitorul demon aplecat asupra ei, căuta mijlocul de a o ucide fără pericol pentru el.

Deodată îşi frecă fruntea.

– Oare ce spunea acea femeie... contesa Fanny,.... cînd am intrat în salon. Aceşti ţigani de pe drumul spre Leclin! Da, da! Ar dispărea pentru totdeauna... n-aş mai vedea-o... şi nu m-aş teme de nimic, pentru că ar rămîne în viaţă.

Acum, îşi recîştiga sîngele rece.

Cu un zîmbet palid, continuă:

– Şi dacă, din întîmplare, într-o bună zi, ea ar muri... ei, bine, nu eu aş fi vinovatul!

Rapid ieşi din cameră, ajunse în apartamentul său, unde acelaşi valet de care am mai amintit, aştepta, nemişcat, impasibil.

– Înhamă caii, ordonă el. Fără nici un alt ajutor! Ia cupeul! Repede.

– Să-l scol pe vizitiu? întrebă servitorul fără să-şi manifeste mirarea.

– Inutil, o să conduci tu! Hai, fără zgomot, nimeni să nu afle.

Era evident că acest om era în întregime devotat stăpînului său, asculta pasiv.

Valetul se repezi să îndeplinească ordinul.

Procurorul reveni atunci în micuţa cameră în care dormea Marie-Rose.

O scutură, o trezi şi începu să o îmbrace.

Copilul era mirat.

– S-a făcut zi? întrebă ea.

– Nu, răspunse dur procurorul.

– Atunci, de ce mă îmbraci? De ce nu mă îmbracă bona? Spune, tată!

– Taci odată! O să te duc la mama, vreă să te vadă.

– O, ce bine.

Totuşi, această explicaţie trebuie că păru insuficientă fetiţei.

Creieraşul ei lucra încetişor, şi încerca să-şi încrunte sprîncenele într-o manieră fermecătoare, încercînd să înţeleagă. O nelinişte mare urca în capul ei de înger.

– Mama e bolnavă?

– Nu, taci! Vrea să te vadă, pur şi simplu!

– Dar de ce acum, tăticule, spune-mi!...

– O să taci odată?

Era atîta asprime în vocea răguşită a procurorului, ochii lui aruncau asemenea fulgere, încît copilul rămase deodată tăcut, cuprins de o spaimă inexprimabilă.

Marie-Rose cunoştea puţin pe tatăl ei.

Mama îi vorbea rar despre el.

Dar de fiecare dată cînd Hélène pronunţa numele procurorului, avea grijă să ascundă copilei sentimentele de scîrbă, de oroare pe care acesta i le inspira.

Cît despre Lemercier, deşi nu era genul de om ce se pierde în gesturi tandre, se prezentase de fiecare dată în faţa fetiţei cu mîinile încărcate de jucării, cu zîmbetul pe buze. Marie-Rose era o linioară de legătură între soţi şi el ţinea la aceasta.

Rezultatul era că fetiţa îşi revedea tatăl cu plăcere, în vacanţele procurorului, şi că, în micuţa ei inimă generoasă, deschisă tuturor impresiilor, se născuse, natural, iubirea.

Cînd procurorul sfîrşi cu îmbrăcatul, o acoperi cu o cuvertură de pe pat, o luă în braţe şi se precipită să iasă.

– Vai! strigă micuţa, trecînd prin faţa uşii bine cunoscută a camerei mamei sale, deci nu mă duci la ea.

– Taci, făcu el.

– Mamă, mamă! strigă fetiţa, zbătîndu-se pradă terorii.

Dintr-un salt, Lemercier, astupînd cu mîna guriţa suspinîndă, ajunse pe scara pe care o coborî în grabă şi ieşi.

Cupeul era acolo, gata de plecare, cu valetul pe post de vizitiu.

– Unde trebuie să vă duc, domnule? întrebă el.

– Pe drumul spre Leclin... o să oprim cînd o să-ţi spun! Dă-i drumul mai repede!

– Mamă, mamă, strigă pentru ultima dată Marie-Rose.

Trăsura porni, caii alergau ca fulgerul. Copilul îşi împreună mîinile, a rugăciune.

– Tată, tăticule, unde mă duci?

– O să ştii în curînd. Hai, taci... n-ai teamă!

– Ba da, mi-e teamă! Vreau s-o văd pe mama! Mi-e teamă! Mamă, măicuţa mea dragă, vino, te rog vino!

Cu o mişcare bruscă, procurorul o împinse pe fetiţă într-un colţ al trăsurii.

– Nenorocită mică... Dacă n-o să taci!

Pumnul i se ridică ameninţător. Teribila tentaţie de a o ucide, se întorcea! Ochii săi sîngeroşi străluceau de ură! Răsuflarea-i arzătoare arse fruntea copilului.

Marie-Rose tăcu.

Ea încercă să se facă şi mai mică decît era.

Ochii săi nevinovaţi priviră faţa convulsionată a tatălui său care, greoi, recăzu pe banchetă.

Trăsura îşi continua drumul în mare grabă.

Trecu de fortificaţii. Se angajă în noaptea întunecată în care, uneori, rafalele de zăpadă se învîrtejeau.

Procurorul îşi şterse transpiraţia care-i cuprinsese fruntea. Cu un gest violent, îndepărtă gheaţa portierei şi îşi scoase capul în bătaia crivăţului.

Privea în depărtare, pe drum, încercînd să scruteze întunericul, căutînd parcă răspunsul de la tenebre.

– Mamă, oh, sărmana mea măicuţă! murmura fetiţa, tremurînd. Copilul nu plîngea.

Ea nu se mai agita.

Spaima o paralizase.

Această stranie şi bruscă schimbare din viaţa ei de pînă atunci, atît de fericită, lua în căpuşorul ei proporţiile fantastice ale poveştilor pe care bona i le povestea înainte de culcare.

Uneori, privirea-i înnebunită de groază, cădea pe tabloul de iarnă prin aburul căruia vedea defilînd, aidoma unor fantome, copacii drumului.

Deodată Lemercier se aplecă, aruncă un ordin; la o sută de paşi, în faţa lui, întrevăzuse lumini neclare.

Trăsura se opri.

Procurorul sări pe şosea.

— Coboară! spuse el valetului ce făcuse pe vizitiul.

Niciodată nu-i vorbise atît de familiar.

Totuşi, trebuie că mai existaseră circumstanţe cînd îi vorbise astfel, căci servitorul nu manifestă vreo supriză şi se grăbi să asculte.

— Du-te şi stai lîngă copil, reluă procurorul. Şi să mă aştepţi, ai înţeles?

— Am înţeles că trebuie să supraveghez copilul.

Lemercier aprobă cu capul şi porni spre luminile pe care le zărise.

La zece paşi, lătratul cîinilor îl anunţă că nu mai trebuia să avanseze.

Acolo, la marginea drumului singuratec, în plin cîmp înzăpezit, erau două trăsuri deshămate, două amărîte rulote, nişte mîrţoage de cai.

Era o tabără de ţigani.

Fiecare dintre rulote era luminată în interior de o lampă slabă.

De ce nu se stinseseră încă luminile lor?

Oare ţiganii aşteptau ceva sau pe cineva?

Lemercier tocmai vroia să strige, cînd o umbră apăru brusc lîngă el, mormăind:

— Cine sînteţi, ce vreţi la o asemenea oră?.

— Sînteţi şeful taberei? întrebă Lemercier. Răspundeţi!

— Sînt cu toate formele în regulă! făcu ţiganul, dominat de accentul autoritar, am acte în regulă.

— Sînteţi şeful?

— Da. Ce doriţi?

— Să vă propun o afacere. Am aîci, în buzunar, zece mii de franci în bilete de bancă.

Ţiganul nu crîcni. Cine ştie dacă nu se aştepta la aşa ceva?

— Zece mii de franci, spuse el, este o sumă, nu glumă! Mai trebuie să ştiu ce trebuie să fac ca să pun mîna pe ea. Sînt un om cinstit, aşa cum mă vedeţi. N-am probleme. Am autorizaţie de la primar şi de la paznicul domeniului; asta-i, n-am încurcături. Şi ţin să am pace cu autorităţile.

Mă ocup cu confecţionarea coşurilor de răchită, cositoresc oalele şi tuciurile, repar veselă, ascut cuţite şi uneori, cu cîinii mei, cu maimuţa, cu nevasta mea, cu savantul meu măgar, cu fetele şi băieţii mai şi cu un urs ce mi-a rămas, dau reprezentaţii. Toate sînt meserii cinstite!

— Cum te numeşti? întrebă brusc procurorul.

— Torquato, la dispoziţia dumneavoastră. Ca şi pe ilustrul Torquato Tasso; cunoaştem şi aşa ceva. Deci, eu, Torquato. Nevastă-mea, Torquata. Copii mei, Torquateli. Iată numele – nume de familie şi pentru genul masculin şi pentru genul feminin, totul e în regulă. Un nume cinstit, v-aţi dat seama.

— De unde vii?

— De acolo! Din Bruxelles, Cologne, Berlin, Viena. Am văzut o groază de ţări. Chiar mai îndepărtate. De la capătul lumii.

— Unde mergi?

— Încolo! Spre sud – Italia! La soare! Acolo unde nu-i nevoie de cărbune ca să te încălzeşti! Este prea frig aici.

— N-o să rămîi în Franţa?

— Nu, monseniore; Franţa nu este o ţară bună pentru

păsările călătoare. Prea mulţi paznici, prea mulţi primari, jandarmi, prea mulţi judecători, prea mulţi procurori.

Lemercier tresări.

– Procurori! murmură el.

Rămase cîteva secunde gînditor, apoi reluă:

– Jură-mi că nu revii în Franţa.

– Pentru cincisprezece ani este sigur şi jur!

– Bine! Vrei să cîştigi cei zece mii de franci?

– O avere! Pe toţi dracii, sigur că vreau. Dar ce trebuie să fac? Vreo lovitură de pumnal unui duşman al domniei voastre? Acţionez repede şi bine.

„Este şi asta o meserie cinstită, domnule! Sînt atîţia şnapani în lume, de care trebuie să te descotoroseşti uşurel! Şi eu, uneori, condamn un om la moarte exact ca un procuror!"

– Taci, odată, vui Lemercier care îl privi totuşi cu sumbră satisfacţie pe Torquato. Taci. Şi binecuvîntează întîmplarea ce-ţi permite să faci o acţiune bună în viaţă, cîştigînd pentru asta şi o avere.

„Am cules de pe drumuri o fetiţă. Înţelege-mă bine, tatăl său şi mama sa au murit... A căzut în mîinile unor oameni ce o chinuiesc. Trebuie să o smulg, să fac să i se piardă urma, să nu mai revină niciodată în Franţa şi că, dacă vreodată va reveni, ea să nu-şi mai amintească nimic!... înţelegi?

– Da! „la povera"! făcu banditul. Staţi liniştit, monseniore; mă oblig să fac să uite această ţară. „La povera bambina".

– Termină! se încruntă procurorul care fremătă în străfunduri.

– Ei, bine, în condiţiile pe care le spuneţi, pentru copil... poate ar fi mai bine să moară! ah, „la povera"! moartă, vedeţi dumneavoastră, nu ar mai avea de ce să se teamă.

Lemercier tresări dar tăcu.

– După cum văd, continuă ţiganul cu deplină îndrăzneală, dacă un accident!... în sfîrşit, dacă ar muri... totul ar fi posibil,

nu-i aşa?

Procurorul nu răspunse.

În acel moment, din trăsura oprită mai departe, în zăpadă, ajunse un strigăt dureros.

Soţul lui Hélène îşi încovoie umerii ca şi cum ar fi simţit pe ceafă satîrul călăului.

– Micuţa e nerăbdătoare! rînji Torquato. În zece minute înham, mîine, la ivirea zorilor voi fi la cinci leghe, în trei luni vom fi în Italia şi niciodată n-o să mai revedeţi nici copilul nici pe mine.

Într-un gest rapid, cele zece mii de franci trecură din buzunarul lui Lemercier în ghearele ţiganului.

Apoi, într-un elan de furie, magistratul fugi la trăsură.

Atunci se auzi plînsul lui Marie-Rose, strigătele ei de groază. El nu îndrăzni să deschidă portiera şi chemă încet:

– Jean Lannoy. Jean.

Servitorul apăru imediat. Ţinea în braţe pe sărmana fiinţă micuţă şi împietrită de criza de lacrimi. Lemercier nu acordă nici o atenţie acestui detaliu, dar era evident că Jean Lannoy ghicise scopul stăpînului său, pentru că el coborîse deja cu copilul.

Procurorul o înfăşcă pe Marie-Rose.

– Tată, tată. Fie-ţi milă, of, lasă-mă! Mamă! Vreau la mama.

Rătăcit, nebun, cu sudoarea crimei pe frunte, Lemercier se repezi spre ţiganul Torquato, care-l aştepta lîngă rulote.

– Ajutor! Ajutor! striga micuţa, atît de graţioasă şi de disperată încît şi un tigru ar fi avut milă de ea.

Şi, înţepenindu-se într-un ultim spasm de groază ea îşi puse mînuţele pe pieptul tatălui său şi aruncă un strigăt de agonie.

– Ah, nu eşti tatăl meu!

Un urlet teribil izbucni din pieptul lui Lemercier.

Într-un ultim salt, el ajunse lîngă ţigan, îi aruncă în braţe

fetiţa leşinată şi cu răsuflarea tăiată:

– Pleacă, pleacă! Să nu te mai văd niciodată!

– Bine, mormăi Torquato. Hei, Torquata! Torquatelli! Toată lumea în picioare! Înhămăm şi o întindem.

Procurorul fugea deja spre trăsură.

Se aruncă în ea, se prăvăli pe banchetă, făcînd un semn.

Valetul, vizitiul – Jean Lannoy – se aruncă pe scaunul din faţă.

O clipă mai tîrziu, cupeul o lua la goană spre Lille.

Crima se consumase.

Torquato o depuse pe Marie-Rose, în stare de inconştienţă, în mîinile hidoasei femei pe care o numea Torquata şi care apăruse la strigătele ei.

Impasibilă, indiferentă, obişnuită cu scene asemănătoare, Torquata luase copilul în interiorul rulotei şi o aşezase fără urmă de milă pe o grămadă de paie, ca pe o păpuşă de cîrpe.

Cînd trăsura care-l ducea pe Lemercier dispăru în tenebre, o umbră se ridică din şanţul de-a lungul căruia erau aşezate rulotele.

Fără îndoială că Torquato recunoscu această siluetă, căci avansă, îşi descoperi capul. se înclină şi murmură cu un fel de respect:

– S-a făcut, signora!

– Da, am văzut totul, am auzit tot.

– Bun! Ce trebuie să fac acum?

– Să asculţi, să te supui. Ai primit zece mii de franci pe care ţi i-am promis şi eu.

– Pe toţi dracii, signora! Pentru că aţi auzit şi văzut tot, aţi înţeles, fără îndoială, că acest.... domn... domn.... speră.... chiar şi moartea apropiată a fetiţei?

– Şi eu te plătesc ca să-mi dai vestea acestei morţi, cînd se va întîmpla. Înţelegi? În fiece seară, trimite o scrisoare la adresa ce ţi-am dat-o din Lille. În aceste scrisori, mă vei ţine la curent cu ceea ce gîndeşte, face, micuţa şi mai ales –

înţelege-mă bine – cu starea sănătăţii ei.

– Foarte bine, signora!

– Nu uita, dragul meu Torquato, că, dacă din întîmplare, ţi s-ar întîmpla să nu-ţi respecţi angajamentul, voi şti să te găsesc şi ştiu destule despre tine ca să...

– Nu vă temeţi, doamnă! spuse ţiganul cu un ton hotărît. Ce am zis, am zis!

Şi înhăţă grămada de bilete de bancă pe care i-o întindea necunoscuta.

Aceasta sări, cu o abilitate de amazoană experimentată, pe un cal care fusese legat în spatele rulotei şi, la rîndul ei, reluă drumul spre Lille.

Această femeie era contesa Fanny.

Torquato rămase singur, gînditor, în drum, în vîrtejul de zăpadă.

– Zece şi cu zece fac douăzeci, murmură el. Douăzeci de mii de franci, nu-s de lepădat, dar nu-s o avere. Nu ştiu dacă mă înşel, dar dacă sînt şmecher, aceste douăzeci de mii de bilete nu vor fi decît primele din biletele ce vor urma.

Îşi întrerupse fioroasa socoteală şi se întoarse spre rulotele care erau aproape gata de plecare, cu caii înhămaţi.

– Treaba-i făcută?

– Totul e gata.

– Ei, bine! La drum.

Bicele loviră, cele două rulote se puseră în mişcare.

În acel moment, din una din ele ieşi un plînset stins care se pierdu în noapte.

– Mamă, o, scumpa mea mamă, unde eşti? N-o să te mai revăd? Adio, adio, mamă!

Sărmana, sărmana Marie-Rose.

IV

Mama

Cînd Hélène îşi reveni, după un lung leşin, se ridică cu greu, căută să-şi amintească de ce se găsea în acel loc, pe acel covor, tot frecîndu-şi mînuţele peste frunte ca pentru a-şi goni gîndurile de groază.

Deodată, îşi aminti: reconstitui înspăimîntătoarea scenă şi izbucni.

– Pierre, murmură ea, în timp ce suspinele îi cutremurau tot trupul, Pierre, prietene! Fratele copilăriei mele, consolatorul tinereţii mele, alesul inimii mele, logodnicul meu pe viaţă. Pierre, hoţ! Pierre, acuzat în acest mod! Nu va fi aşa! O să-l salvez, cu preţul nenorocirii şi al dezonoarei! Am să-l caut pe omul abominabil ce mi-a furat existenţa şi m-a transformat într-o martiră.

O să-i spun că aparenţele l-au înşelat, că Pierre nu era în palat pentru a fura, că trebuia să plece în America, că mă iubeşte, că a vrut să mă mai vadă o ultimă dată! O să-i spun tot! Oh, va trebui să mă asculte! Peste o oră, Pierre va fi eliberat!

Alergă la uşă şi vru s-o deschidă.

Uşa era închisă cu cheia.

– Oare ce vrea să însemne asta? îşi zise ea, fremătînd. M-a închis! De ce? De ce? Vai, ce tremur! Mă tem de o nenorocire şi mai mare.

Deodată, auzi zgomotul unei trăsuri ce se întorcea în curtea de serviciu, situată în dreapta clădirii.

Rămase nemişcată, palpitînd, pradă unei terori nebune.

De ce o închisese, oare, soţul ei?

Dacă el presupunea real că Pierre este hoţ adevărat, de ce această măsură de precauţie?

Se auziră paşi urcînd scara şi apropiindu-se pe culoar.

Uşa se deschise.

Hélène îşi reţinu un strigăt.

Se găsea în faţa soţului ei.

Ea nu-i văzu nici paloarea lividă, nici strălucirea funèstă a ochilor. Doar îl imploră, cu mîinile împreunate într-un suprem gest de a cere milă, căutînd cuvintele ce trebuiau să-l învingă pe temutul procuror, să-l elibereze pe Pierre, chiar cu preţul pierzaniei ei.

Şi, deodată, în locul ei, atacă procurorul.

– Poate că eraţi în aşteptarea mea? începu el, cu o sinistră ironie. Sărmana femeie, concentrîndu-şi gîndurile de sacrificiu şi eroism, făcu doi paşi spre el şi îşi plecă capul. Cu voce joasă, strangulată de nelinişte, murmură.

– Domnule, sînteţi pe punctul de a comite o mare eroare judiciară. Acest tînăr – pe care l-aţi arestat...

– Pe numitul Pierre Latour? Cazul lui e grav. Pînă la douăzeci de ani de ocnă. Dar fiţi sigură, că nu se va mai întoarce de acolo. Acum, este închis în fundul vreunei celule, de unde nimeni nu-l mai poate salva...

Hélène fu scuturată de un lung fior.

Îşi adună toată energia, tot efortul disperat şi reluă:

– Acest tînăr... Pierre Latour...

– Ei bine?

– Nu este hoţ!

– Aiurea! Şi atunci, ce este? Vorbiţi fără teamă, doamnă? Pentru nimic în lume n-aş vrea să am pe conştiinţă condamnarea unui nevinovat. Deci, spuneaţi că Pierre Latour nu este hoţ. Fie! Atunci, ce făcea el în palat, la o asemenea oră? Nu cer altceva decît să vă cred; eu, însă, am nevoie de probe. Cu atît mai mult cu cît el a mărturisit, ba chiar a susţinut că intrase în palat doar pentru a fura.

– O, nobile prieten, murmură cu ardoare Hélène. Inimă generoasă, te recunosc! Şi eu, ezitam!

„Domnule, continuă ea cu voce tare, acest tînăr venise pentru mine. Venise să mă vadă! O să vă spun, o să vă explic.

Un teribil hohot de rîs al procurorului o întrerupse. Apucă încheietura mîinii nenorocitei fiinţe şi o strînse ca într-o menghină şi mormăi:

– Vedeţi şi dumneavoastră că Pierre Latour este hoţ!

Hélène căzu în genunchi, întinse braţele.

– Domnule, strigă ea, într-un elan de disperare, pe tot ce am mai sfînt pe lume, pe tatăl meu mort şi pe fiica mea, vă jur că Pierre Latour nu este cea ce credeţi! Ascultaţi-mă! Nu daţi înapoi! El mă iubeşte! Da, mă iubeşte! Mîine trebuia să plece definitiv! Venea să-şi ia rămas bun pentru totdeauna!

– Haideţi, terminaţi! tună procurorul. Acum şi o scenă de lacrimi! Scena jurămîntului! Eterna comedie a adulterului! Mă iubea, mă respecta ca pe o soră, asta vroiaţi să-mi spuneţi, aşa-i?

Uitaţi, doamnă, mi-ar place mai mult să fiţi tot cinic de sinceră decît aşa, ipocrită şi şireată ca în acest moment...

– Of, toate acestea sînt atroce de neînchipuit! hohoti nefericita, care se ridică, cu ochii rătăciţi. Domnule, pe capul fetiţei mele, ascultaţi-mă – copilul dumneavoastră! Marie-Rose, a noastră, a mea şi a dumneavoastră, pe capul acestei inocente, eu...

– Fiica dumneavoastră? urlă procurorul. Of, drace, cum

îndrăzniţi să vorbiţi de ea? Ea este dovada vie a dezonoarei mele şi a infamiei voastre? Amintiţi-vă data naşterii ei, doamnă!

– Ce vreţi să spuneţi? bolborosi Hélène înnebunită! Ah, da! Marie-Rose s-a născut la şapte luni după căsătoria noastră! Infamie! Ce îndrăzniţi să presupuneţi?

– Iertaţi-mă – nu mai ştiu ce spun. Dar ştiţi bine că Marie-Rose s-a născut înainte de termen! Ştiţi bine că medicii s-au temut de complicaţii chiar pentru mine. Ştiţi prea bine că a trebuit să hrănim copilul într-un mod special timp de două luni! Ştiţi că, timp de un an, am tremurat pentru această fragilă fiinţă.

– M-aţi urît mereu, am fost doar un obiect al ororii în faţa dumneavoastră. Dacă aţi tremurat, aţi făcut-o pentru că nu era fiica mea! Destul, doamnă, prea multă comedie! Amantul vă este în închisoare. Vă jur că-l aşteaptă doar ocna!

– Mizerabile, izbucni Hélène. Îndrăzniţi să-l aduceţi în faţa unui tribunal. Şi vă jur eu că judecătorii mă vor avea în faţă pentru a le striga că Pierre Latour se îndrepta spre camera mea cînd l-aţi arestat! Alegeţi deci, între răzbunare şi dezonoare publică.

Sub atîtea ofense, repetate, ea îşi recăpătase curajul şi pierzîndu-şi respiraţia de indignare era superbă, adusă la culmile îndrăznelii de paroxismul disperării.

Şi, ea, îşi termină cuvîntarea:

– Veţi fi strivit ca o viperă care încearcă să muşte! Am renunţat la ceea ce lumea numeşte onoarea unei femei! Dar îmi va rămîne, pentru a mă consola de dispreţul public, acest copil ce-l ador, deşi este al dumneavoastră.

– Fata ta! răcni procurorul furios ca un animal turbat, fiica ta? Du-te de acum să te consolezi cu ea! Pentru că abia acum începe calvarul tău – şi calvarul amantului tău!

La aceste cuvinte, el deschise uşa.

Şi el apăru lui Hélène atît de desfigurat, cu o asemenea

expresie de ură şi de răutate, încît Hélène, speriată, bolborosi:

– Fiica mea! Oare ce vrea să spună? Ce a făcut?

– Ce am făcut? rosti Lemercier; m-am răzbunat asupra amantului, asupra iubitei lui şi asupra copilului adulterului printr-o singură lovitură! Du-te să vezi!

– Fetiţa mea! strigă Hélène cu acel răcnet de durere ce doar un piept de mamă poate să scoată. Fata mea! Marie-Rose! Copilul meu! Unde eşti? Răspunde-mi! Marie-Rose!

Se repezi spre camera fetiţei!

Fugea, zbura.

În realitate se tîra, lovindu-se de pereţi, de-a lungul culoarului ce ducea la îndrăgita cămăruţă, atît de drăguţă, aranjata cu atîta iubire... camera de muselină roz în care dormea dulcea comoară...

Intră, clătinîndu-se.

Lampa mai ardea.

Dintr-un salt, mama fu lîngă pat.

Patul era gol!

Un strigă îngrozitor de disperare urcă în palat şi se pierdu în afara lui, printre cîntecele şi rîsetele acelui Crăciun.

– Fetiţa mea! fetiţa mea! fetiţa mea!

Avea o paloare de moarte. Mîinile îi tremurau convulsiv. Nu plîngea! O febră intensă ardea în ochii ei.

Cu o voce infinit de tristă, asemenea unui cînt de agonie, ea murmură:

– O, o s-o regăsesc! Nu poate fi departe... Marie-Rose! Hai, unde eşti, răutăcioasă mică! Unde te ascunzi? Vrei să mă faci să plîng? Fetiţă rea şi adorată! Vrei să-mi răspunzi? Marie-Rose, draga mea... sîngele meu... răspunde mamei tale.

Lemercier, împietrit, pe pragul uşii unde se oprise, o privea, o asculta şi geniul rău al urii şi o bucurie sumbră iluminau profunzimile ochilor săi sîngeroşi.

Mama, sărmana mamă îndurerată, nu îl mai vedea.

Cu gesturi febrile, mergînd cu paşi sacadaţi, ea parcurgea

camera, căutînd, scotocind şi de pe buzele ei scăpau cuvinte fără rost, abia inteligibile. Asta dură vreo zece minute. Şi brusc, cu unul din acele urlete ce se aseamănă cu ultimul strigăt de agonie al unui animal înjunghiat, căzu dintr-o dată pe podea. Procurorul se aplecă, o ridică în braţe, o duse în camera ei şi o aruncă pe pat.

Hélène delira, se zbătea, striga, implora, ameninţa.

O clipă procurorul îşi spuse că n-avea decît să lase natura să-şi termine opera. El vedea clar că nefericita era ameninţată de un atac cerebral. Ei bine, n-avea decît să tacă, pentru ca nimeni să nu vină să o îngrijească... ca nici o tentativă să nu fie făcută pentru a fi salvată... şi în cîteva ore, totul se va fi sfîrşit!

Hélène va fi moartă!

Dar cîţiva servitori, treziţi de strigăte, veneau în fugă.

Camerista intră prima.

Lemercier avu un gest de furie.

– Să fie adus doctorul Montigny, spuse el.

Un sfert de oră mai tîrziu medicul sosea şi o examina pe nefericita mamă.

Cînd termină examinarea, el se întoarse către procuror.

– Curaj, spese el.

– Of, doctore, zise Lemercier, ducîndu-şi batista la ochi, ce-mi spuneţi?

– Spun că o să fac imposibilul să o salvez pe Doamna Champieu, dar...

– Dar? făcu nerăbdător Lemercier.

– Este un atac cerebral, iată! Fiţi tare, domnule procuror, prefer să vă spun adevărul, oricît ar fi de trist... De altfel, eu nu disper.

– Vai, strigă procurorul, lăsîndu-se să cadă într-un fotoliu. Ce am făcut să fiu atît de crud pedepsit?

Atît de tînără, de frumoasă, mai adineaori atît de plină de sănătate! Rîdea, doctore, glumea cu mine în momentul declanşării acestei crize! Ce lovitură! S-a prăvălit într-o

secundă... N-am avut decît timpul s-o prind în braţe. Sînt terminat... mi se învîrte capul.

– Curaj, domnule, curaj, ce naiba! E teribil, nu spun altceva, dar momentul disperării nu a venit încă.

– Mizerabilul! spuse printre dinţi Lemercier. O va salva?

Doctorul Montigny se instală la căpătîiul lui Hélène şi îşi petrecu noaptea acolo. Cînd se retrase dimineaţa, părea trist şi abătut. Lemercier speră.

În acea dimineaţă procurorul puse la punct plata servitorilor. O oră mai tîrziu, toţi valeţii şi femeile de serviciu erau plecaţi. Jean Lannoy rămăsese singur.

Seara, alţi servitori, în număr restrîns, se instalară în palat cu ajutorul valetului de încredere.

Astfel, la toate vizitele de curtoazie pe care le primi, procurorul putu răspunde că soţia sa a fost doborîtă de o congestie în urma balului de Crăciun.

Şi adăuga că în tot timpul bolii soţiei sale el trimisese pe Marie-Rose la părinţii lui, la Cateau, aproape de Combrai.

Cît despre bolnavă, ea era în plin delir şi nu ştia ce o aştepta.

Cei mai mulţi vizitatori plecau, admirînd puterea sufletească a lui Lemercier şi compătimind cumplita durere pe care n-o stăpînea decît cu o miraculoasă energie.

La opt zile după teribila noapte, după ce examinase a suta oară pe nefericita Hélène, medicul se ridică, gînditor şi întunecat. Domnul Montigny era singur!

Dar dacă domnul Lemercier ar fi fost lîngă el, l-ar fi auzit murmurînd:

Iată ce-i ciudat... Delirul ar fi trebuit să înceteze, ar fi trebuit să fie la faza de tăcere... febra este tot atît de intensă. ah, asta-i... dacă din întîmplare nu mi se respectă recomandările şi reţetele?

Şi, fără îndoială, dacă Lemercier ar fi putut auzi aceste cuvinte, dacă el ar fi putut citi în gîndurile doctorului Montigny, l-ar fi luat cu friguri, de groază...

V

Îmblînzitoarea bărbaţilor

S-o lăsăm pe Hélène de Champlieu în luptă cu moartea care poate o va învinge, pe procuror complăcîndu-se în întunecatele gînduri şi sinistrele previziuni al spiritului său infernal, să-l lăsăm şi pe acel tînăr pe care abia l-am întrezărit, pe Pierre Latour, disperat, în celula sa; s-o lăsăm, în sfîrşit, pe micuţa Marie-Rose plîngînd în rulota ce părăsise drumul spre Leclin pentru a se îndrepta spre Port-á-Maroq, Orchies şi Saint-Amand.

Şi să revenim pentru cîteva clipe la această stranie tînără care, la Lille, era numită contesa Fanny şi despre care mai multe persoane ale înaltei societăţi a oraşului ar mai putea şi azi, dacă ar fi întrebate, să dea mărturie despre extraordinara impresie pe care aceasta o producea.

Să-i lăsăm deci acest nume de contesă Fanny, sub care era cunoscută şi s-o urmărim în drumurile ei, ea fiind sufletul, inspiratoarea acestei drame pe care o povestim, inspiratoare a răului ce-l răspîndea gura sa, atît de frumoasă.

Căci, sub un înveliş atît de frumos, se ascundea un suflet cîinos.

Contesa Fanny locuia la vreo două sute de paşi de palatul Lemercier de Champlieu.

Acolo intră ea după întrevederea cu Torquato. Nu părea deloc obosită. Nici o emoţie nu se manifesta pe această fizionomie ce avea frumuseţea marmurei antice, dar şi duritatea ei. Totul dormea în casă; puteai să crezi că ea plecase în secret.

Fără să facă zgomot, îşi duse singură calul la grajd, îl acoperi cu o pătură de lînă şi îl mîngîie cîteva clipe pe gît.

Apoi urcă în camera ei, fără să aprindă vreo lumină şi se culcă foarte liniştită, murmurînd:

– Totul este pe calea cea bună. Avere şi răzbunare, le voi avea dintr-o lovitură! Şi acum, să dormim liniştit, să îndepărtăm orice nelinişte, căci mîine va trebui să muncesc din greu, am nevoie de toate forţele.

Şi, ca şi cum ar fi avut puterea de a-şi domina gîndurile şi de a adormi ca la comandă, căzu aproape imediat într-un somn greu şi profund.

Era ora nouă cînd se trezi.

O cameristă îi aduse dejunul şi îi deschise obloanele. Fanny, contemplă cîteva minute bogăţiile false sau reale ce o înconjurau.

– Este timpul! murmură Fanny. Trebuie ca începînd de mîine să acţionez. Cine ştie dacă peste opt zile, creditorii nu se vor abate asupra acestui palat, aidoma unor vulturi. Cine ştie dacă nu o să mă prăbuşesc... Şi atunci, demascarea mea! Atunci adio răzbunare, adio avere! Da, dar voi lupta. O, Pierre Latour, şi tu Hélène, voi sînteţi primii căzuţi în luptă. Dar nu-i tot! Hai, hai, fără lene, fără ezitări... la muncă! Chiar de azi trebuie să-l fac să vorbească pe acel imbecil... şi după acea, vom mai vedea.

Sări din pat, aruncînd cu un singur gest macatul dim mătase roşie ca focul.

Era o creatură magnifică.

Goliciunile ce i se întrezăreau în acel moment ar fi trezit admiraţia şi disperarea unui pictor sau sculptor. Braţe superb modelate, sîni de zăpadă sub care n-ai fi ghicit nici o palpitaţie, mîini şi picioare de o perfecţiune de model într-adevăr rar, acesta era admirabilul ansamblu al acestei statui.

Se îmbrăcă cu rapiditatea unui bărbat fără ca aceasta să excludă grija cea mai minuţioasă.

Nici un detaliu de toaletă nu-i scăpă. Poseda arta de a se îmbrăca şi ştiinţa desăvîrşită de a se pune în valoare.

Îmbrăcă costumul favorit, adică unul de amazoană cu fusta lungă, corsaj îngustat pe trup şi puse pe superbul său păr prins cu greu, o pălărie care o făcea şi mai irezistibilă.

Curînd îşi luă calul.

Traversă, călare, la pas, oraşul Lille, salutată respectuos şi admirativ, iar ea răspunse la saluturi cu o politeţe mîndră şi rece, lovind din cravasă.

Ca în noaptea precedentă, luă drumul spre Leclin. Dar, imediat ce ieşi din oraş, porni la galop.

Dincolo de Leclin, o luă la stînga, ajunse în satul Attiches, apoi în Wahagnies şi acolo, întorcînd brusc la dreapta, luînd-o pe cărări ce alergau printre brazde ondulate, se îndreptă spre pădurea ce e traversată de linia ferată a nordului.

Acum era douăsprezece şi jumătate şi făcuse vreo douăzeci de kilometri.

Cînd intră în pădure, încetini şi păru că vorbeşte cu ea însăşi. Totuşi, nu ezită pe drumul ce trebuia să-l urmeze.

După o jumătate de oră, apăru calea ferată. Coborî de-a lungul ei spre Douai şi cum ajunse la marginea pădurii, se opri, coborî de pe cal, îl legă de un trunchi de mesteacăn, îşi ţinu cu mîna dreaptă tena de amazoană şi făcu cîţiva paşi înainte.

La o sută de paşi de punctul în care calea ferată părăsea pădurea se ridica o căsuţă joasă, îngustă, de cărămidă şi ardezie, avînd spre calea ferată o mică grădină de zarzavat.

Totul era aproape total acoperit cu zăpadă.

Era casa paznicului barierei, paznic cu numărul 172.

Un fum subţire, gri, ce pe fondul alb păru aproape negru, urca drept spre cerul jos şi întunecat.

Nimic nu se mişca. Doar cîteva ramuri plezneau sub frig şi croncăniturile de ciori rupeau uneori liniştea acestor cîmpii.

– Acolo este, murmură Fanny. Să vedem dacă azi va vorbi. Trebuie, ah, trebuie!

Cu paşi hotărîţi se îndreptă spre căsuţă, merse spre uşa înconjurată de ramuri uscate de viţă de vie şi fără să bată intră, spunînd:

– Bună ziua, Jacques Maing.

Un bărbat în jur de treizeci şi cinci de ani şedea lîngă un cămin în care ardeau legături de crengi luate din pădure.

Purta ghete înalte şi sub un veston tricotat, bluza albastră avea înschis pe gulerul răsfrînt un N roşu.

Era pe jumătate aplecat spre cămin, un cot pe genunchi, bărbia în mînă şi părea pradă unei visări întunecate.

La zgomotul uşii ce se deschidea, la auzul acelei voci, sări...

– Dumneavoastră! bolborosi el.

Figura i se iluminase... O roşeaţă arzătoare îi urcase pe frunte.

– Ţi-e frică de mine? întrebă Fanny cu o voce infinit de dulce şi mîngîetoare.

El îşi plecă fruntea un minut, apoi, ridicînd-o şi fixînd asupra tinerei femei privirea lui, devenită brusc temătoare, răspunse:

– Da!

Fanny izbucni în rîs – un rîs luminos şi drăguţ ce sfîrşi prin a-l tulbura pe cel numit Jacques Maing.

– Da, continuă el, frîngîndu-şi mîinile cu stîngăcie, da, aşa-i. De trei ori mi-aţi apărut aşa cum vă văd acum şi de fiecare dată am încercat aceaşi impresie, ca de spaimă.

– Ei bine, fie! spuse Fanny cu o bruscă gravitate, dacă te înspăimînt, plec... adio!

Jacques Maing se aruncă între ea şi uşă.

– O, nu, nu o să plecaţi aşa. Ascultaţi-mă... Ce v-am spus acum şase luni, tot adevărat este!

– Ce mi-ai spus, dragule? că-ţi inspir oroare?

– Nu. Stiţi bine ce! V-am spus că petrec zilele şi nopţile visînd la dumneavoastră, cu teama că nu o să vă mai văd. Ştiu bine că totul ne desparte. Ştiu bine că sînt nebun de îndrăznesc să vă iubesc... dar asta-i şi dacă ar trebui să-mi smulg această iubire, ar trebui să-mi smulg inima! De cîte ori nu m-am gîndit să părăsesc acest post sărman, să vin la Lille să vă caut, să vă zăresc, măcar de departe, măcar o secundă! ... Ah, cît sînt de nenorocit.

Ei bine, spuse Fanny, cu un surîs încîntător, de ce n-ai făcut-o?

– Doamnă, ce-mi spuneţi? îşi pierdu el respiraţia.

– Cine îţi spune că eu n-am sperat că o să vii?

– Ah, fiţi atentă! O să mă înnebuniţi... O să mă faceţi să cred că...

– Că te iubesc? zise ea cu o voce de muribundă. Şi dacă ar fi aşa?

El deveni palid. I se tulburară ochii. Întinse nehotărît braţele şi merse spre ea, în timp ce ea continua să surîdă şi parcă, să-l magnetizeze într-un fel.

În acel moment, un fluierat lung despică liniştea în depărtare.

– Trenul de unu şi treizeci şi şapte! murmura Jacques Maing. Şi instinctul de disciplină repunînd stăpînire pe el, simţul marilor responsabilităţi îl recuceri. Se opri, cu respiraţia tăiată, îşi scutură hotărît capul şi apucînd un steag roşu, înfăşurat pe un băţ scurt, se repezi la postul lui.

Era şi timpul: trenul trecu într-un zgomot infernal şi ca un mare suflu disperat, dispăru spre nord.

Fanny ridicase din umeri dar îşi încruntase sprincenele.

Jacques se întoarse în casă. Îşi recăpătase sîngele rece.

– Vedeţi, zise el, nu fără amărăciune, nu sînt decît un slujbaş al celei mai joase categorii – un fel de maşină ce trebuie să facă la anumite clipe un semnal. Iată totul...! Dumneavoastră sînteţi o mare doamnă... şi eu am visat ca un nebun.

– Într-adevăr, spuse rece Fanny, slujba nu-i strălucită.

– Nici măcar nu sînt titularul. Acest post a fost dat mamei mele ca recompensă pentru cei treizeci de ani de serviciu ai tatălui meu, mort acum şapte ani, strivit de o locomotivă în manevră.

Fanny simţea că paznicul Jacques Maing îi scăpa. Trebuia să se grăbească.

– Mama ta nu-i acasă? întrebă ea, păstrîndu-şi aceaşi răceală.

– A avut treabă în tîrg. O să se întoarcă. Peste zece minute va fi aici.

– Atunci, tu o înlocuieşti cînd lipseşte?

– Da.

– Şi asta-i toată munca ta? Pentru un tînăr viguros?

– Vînez. .. Prefer această semi-independenţă...

– Dar cum îţi permite asta Campania Nordului?

– Am rezolvat asta acum cinci ani, spuse Jacques, îngălbenindu-se. Aşa că sînt angajat fără să ...

– Aha, îţi place să vînezi... să faci pe braconierul puţin... şi apoi asta-ţi permite să supraveghezi pădurea, să împiedici să fie vagabonzi prin jur.

Jacques Maing tresări.

Deveni palid şi începu să tremure din toate mădularele.

– Ce vreţi să spuneţi? se bîlbîi el. Iată a patra vizită ce mi-o faceţi. Şi tot a patra oară cînd îmi spuneţi asta. Vorbiţi! O, de astă dată o să vorbiţi.

– Şi tu o să vorbeşti! mormăi Fanny pentru ea.

Ea luă cele două mîini pe care Jacques, într-un gest nebunesc le întindea spre ea şi, deodată, încetişor, ea spuse:

– Tu nu aveai o surioară acum cinci ani? O frumoasă, adorabilă fată de şaisprezece ani, ce se numea Jeanne? Hai, să vorbim despre ea! Ce s-a întîmplat cu ea?

Jacques Maing scoase un geamăt surd.

Ochii îi ieşiră din orbite, convulsionaţi de spaimă.

Dar, cu un violent efort, se stăpîni şi murmură:

– Jeanne era bolnavă... foarte bolnavă... Am trimis-o în sud, lîngă Nice.

– Şi mama ta ştie aceasta? Fără îndoială, nu-i aşa? Dar cum de-a consimţit?

– Ea nu a consimţit niciodată să se despartă de Jeanne. Într-o zi, o condusei pe sora mea la Douai, o dădui în grijă unui şef de tren, prieten de-al meu şi ea plecă. Mama plînse, mult... dar s-a resemnat gîndindu-se că sănătatea fiicei sale era în joc. De altfel, primim scrisori. Uitaţi-vă am primit una, acum o lună; citiţi-o, dacă vreţi.

Febril, Jacques Maing începu să scotocească într-un sertar.

– Inutil, spuse Fanny. Această scrisoare este un fals. Ca toate scrisorile pe care le primeşte mama ta. Şi tu, Jacques Maing, o ştii la fel de bine ca şi mine, pentru că ştii că Jeanne a murit!

De astă dată, Jacques scoase un strigăt teribil.

El se retrase, ca ameţit de groază.

Fanny merse spre el şi din nou îi prinse mîinile.

Ea îşi cufundă privirea în ochii bărbatului.

– Priveşte-mă, spuse ea, cu o voce joasă şi arzătoare. Priveşte-mă bine şi spune dacă vezi în mine un duşman?

„Nu, Jacques. Nu sînt duşmanca ta. De ce mă forţezi să vorbesc prima? De ce mă obligi să roşesc? Nu vezi nimic?"

„Ce-mi pasă mie că ai avut o soră şi că ea a murit. Din milă filială ai inventat plecarea ei. Ca să nu-ţi omori mama ai inventat scrisori... sau, altul şi-a luat grija asta... Ce-mi pasă mie?"

„Am aflat toate aceste detalii fără să vreau... şi dacă le- am

aflat, asta este şi pentru că mă preocupi, tu, doar tu, înţelegi?

Of, nu vrea să înţeleagă! Oare gura mea să mărturisească? Trebuie ca eu să-ţi spun că te iubesc?

Jacques simţea că-şi pierde minţile.

Între spaimă şi pasiune, spiritul lui Jacques mergea ca o barcă în derivă, deja epavă. Iar teribilele imagini evocate de Fanny se ştergeau în el.

Brusc ea i se aruncă de gît.

Îi întinse buzele.

Extaziat, delirînd, nebun de pasiune, Jacques le strivi cu gura lui.

Şi cînd, după o lungă sărutare, ea îşi trase uşor capul, el era slab ca un copi, fără forţă, tremurînd, pierdut.

El vru să se aşeze.

Pasiunea îl stăpînea. Nu mai avu decît o ide fixă: să posede această femeie, să se îmbete cu iubirea lui, să fie a lui întreagă.

– O să vină mama ta! bolborosi ea, cu ochii tandri, cu talia cambrată. O să vii la Lille.

– Da, da! Of, da!

– Jacques, Jacques drag! Te iubesc! Vreau să fiu a ta! O să vii, nu-i aşa?

– Chiar astă seară, gîfîi el.

– Nu, o să te anunţ cînd. Dar, de acum, îţi aparţin. Dar tu, zii!

– O, desigur, al tău, corp şi suflet, în întregime.

– Atunci, înţelegi, fără secrete între noi?

– Nu, nu. Vorbeşte, întreabă!

– Vino, o să-mi arăţi!

– Ce, bolborosi Jacques într-o străfulgerare de luciditate.

– Mormîntul! murmura Fanny, îmbrăţişîndu-l strîns.

El avu o secundă de ezitare supremă.

Dar ea îşi lipi buzele de ale lui, se strînse mai tare lîngă el, îl strivi între braţele ei.

Şi învins, fremătînd, disperat, îmblînzit, el murmură:

– Da!...

Fanny, încet, se desprinse de el. Dar îl îmbrăţişa cu surîsul ei. Îl înnebunea cu toate promisiunile unei iubiri nebuneşti, plină de pasiune şi voluptate, promisiuni ce le găsea în ochii ei.

– O să te aştept la marginea pădurii, reluă ea.

Lui îi fu frig.

– Ai zis, aşa-i? urmă tînăra femeie. Te aştept o jumătate de oră... Nu mai mult! Dacă vii, înseamnă că mă iubeşti... Atunci o să-ţi zic ziua, noaptea... cînd te voi aştepta la Lille...

Dacă nu vii, nu o să mă mai vezi niciodată! Nu vreau să iubesc decît pe bărbatul care mă va iubi îndeajuns ca să mi se încredinţeze trup şi suflet.

– Voi veni! spuse el, electrizat, într-o furtună de hotărîre de nezdruncinat.

Contesa Fanny se repezi afară şi dispăru, uşoară ca un mesager al aerului.

Mormîntul din pădure

Cîteva minute mai tîrziu, Jacques Maing se îndrepta spre locul de întîlnire.

Văzîndu-l sosind, ea îşi ascunse un surîs de triumf şi murmură:

– În sfîrşit, voi afla adevărul.

Imediat ce tînărul fu lîngă ea, Fanny îl apucă de braţ şi dacă o ultimă rezistenţă s-ar mai fi ridicat în mintea lui Fanny, această rezistenţă s-ar fi risipit îndată în gîndurile de dragoste ce făceau să-i bată puternic inima şi tîmplele.

Dar el nu mai rezista! Pentru a fi iubit, pentru a avea pe această femeie ce-i înnebunea simţurile şi conştiinţa, el ar fi comis o crima. Şi pentru a-şi smulge orice speranţă de a da înapoi, el o împinse uşor, spunînd:

– Haideţi, veniţi! Pentru că aceasta este dorinţa dumneavoastră, o să vedeţi.

– Să văd şi să ştiu! murmură Fanny cu o voce care era un

adevărat poem de promisiuni de iubire.

Merseră în liniște timp de un sfert de oră.

Ei părăsiseră orice cărare bătută.

Jacques se înfundă în pădure, urmînd un drum pe care el trebuie că-l cunoștea bine de tot, căci nu avea nici o ezitare. Fără îndoială, venise adesea acolo.

Fanny vorbea, dar și observa bine drumul.

Deodată, Jacques se opri.

Tremura violent, scrîșnea dinții și se albise ca un mort.

– Acolo e, zise el, surd.

Sosiseră într-un fel de luminiș înconjurat de brazi ale căror ramuri se aplecau sub greutatea zăpezii și ale căror ace păreau și mai întunecate pe fundalul zăpezii.

La capătul acestui luminiș se ridica un fag cu trunchiul neted, dar cu ramurile strîmbe, ca într-un desen straniu.

– Aici e! repetă Jacques, întinzînd brațul către piciorul fagului.

Fanny privi.

Nimic nu putea indica că acolo ar fi fost un mormînt.

Zăpada își întindea uniforma manta pe un teren unde nici o proeminență, oricît de ușoară, nu se arăta.

– Astfel, spuse încet Fanny, dacă am săpa la picioarele acestui fag...

– O, tăceți, tăceți! tremură Jacques.

– Dacă am săpa aici, continuă Fanny, am găsi...

– Liniște, aveți milă! imploră tînărul aruncînd în jurul lui priviri pline de spaimă.

– Oasele lui Jeanne Maing! termină Fanny, fără milă, sora ta!

– O, doamne, hîrîi tînărul, sînteți crudă! Ei, bine, da... teribila dumneavoastră curiozitate e satisfăcută! Aici e. Aici doarme sărmana micuță. Și acum, să plecăm; haideți de aici! Nu știu dacă aș putea să mai rămîn în acest loc...

Și el făcu o mișcare ca și cum ar fi vrut s-o ia la goană. Era

la capătul puterilor.

Fanny îl apucă de braț și îl ținu cu forța care în alte circumstanțe l-ar fi mirat cumplit.

– Ah, da! spuse ea, cu o voce schimbată, glacială și amenințătoare, s-ar spune, dragul meu, că ți-e teamă!

– Mie, teamă. Aiurea!

Înțepeni! Și totuși tremură, iar părul i se zbîrli de spaimă.

– Ba da! reluă Fanny. Oare tremură cineva așa, dacă are conștiința curată? Și eu am o fetiță înmormîntată la Paris, la Père Lachaise. Și vă asigur că, la mormîntul ei, eu nu simt oroare. Dimpotrivă, cînd merg să duc amintirea mea înflorită, n-aș mai pleca de acolo. Și tu, tu, Jacques, vrei să fugi.

– Oh, mormăi nefericitul, pentru că nu știi...

– Ce? întrebă cu ardoare Fanny.

– Nu, nu! Nu o să spun nimic! Este prea mult, deja că v-am adus aici. Ce vreți de la mine, doamnă? Ce fascinație exersați asupra mea? Haideți! Să plecăm.

– Cum vrei, dragul meu... Pleacă, eu rămîn... sau mai degrabă...

– Doamne, ce vreți de la mine? gîfîi Jacques.

– Să prevenim poliția, simplu! Îl cunosc foarte bine pe procurorul Republicii din Douai, domnul Lemercier de Champlieu.

– El? El? răcni tînărul.

– Da! Ce-i de mirare în asta? Este un magistrat demn, care, ca și mine, se va mira de existența acestui mormînt secret, rușinos, ascuns în fundul unei păduri, fără cruce, fără nici un semn... care ca și mine se va întreba dacă Jeanne Maing nu a fost asasinată, în condițiile în care i se ascunde cadavrul.

– Milă! gemu Jacques

– Cine, în sfîrșit, ca și mine, nu se va întreba dacă nu ai asasinat-o tu, fratele ei...

– O, ce oribil, ce oribil!

– Sau, cel puțin, dacă nu ai fost complice cu asasinul ei...

– Destul! Milă! O să vă spun totul! Aveţi milă!

Jacques se lăsă să cadă în genunchi.

Fanny îi aruncă o privire de dispreţ şi reluă cu răceală:

– Cred că este singurul lucru pe care poţi să-l faci! Hai, ridică- te! Copile! eşti doar un copil! Cum vin la tine, atrasă de aerul de sinceritate şi loialitate... îndrăznesc să fac nişte declaraţii de care ar trebui să-mi fie ruşine... îţi mărturisesc un sentiment pe care ar fi trebuit să-l ascund în fundul inimii mele... şi, în schimb, nu găsesc în tine decît neîncredere.

– O să vorbesc! spuse Jacques, ridicîndu-se. Pentru că acest oribil secret mă apasă şi mă torturează!

– Dar gîndeşte-te bine! dacă nu eşti hotărît să-mi spui totul, este inutil să începi.

– O să zic tot! Veniţi. Să nu rămînem aici. Poate, n-aş putea... rămîne aici...

– Fie! Să mergem unde vrei!

– Aşteptaţi, lăsaţi-mă să şterg urma paşilor!

– Inutil, spuse Fanny. Uite-te!

Şi ea arătă cerul acoperit de nori ce păreau să se deschidă în acel moment pentru a lăsa să cadă fulgi mari de nea.

– Peste cinci minute orice urmă va fi acoperită!

– Este adevărat... Haideţi! La două sute de metri de aici este o cabană de cărbunari. Vom fi la adăpost...

Jacques porni cu paşi mari, ca şi cum s-ar fi grăbit să se îndepărteze de mormîntul singuratec.

Învăluindu-l cu privirea ei de o claritate metalică, Fanny îl urma, asemănătoare unui geniu al răului ce vrea să-şi supună victima pentru a o împinge spre un destin sumbru.

Peste cîteva clipe, tînărul ajunse la cocioabă şi intră.

În această colibă erau crengi, o bancă, o sobă prost întreţinută.

Jacques aruncă lemne în vatră şi aprinse focul.

Fanny se aşeză pe bancă şi se pregăti să asculte, închizîndu-şi pe jumătate ochii, pentru a nu pierde nimic din ce urma să

audă:

– Poate că aţi remarcat, începu Jacques, la vreo două sute de metri de ultimele căsuţe din Wahagnies, între sat şi pădure, o casă mare, arătoasă, din cărămidă şi piatră albă, ceva ca un mic castel?

– Casa ce are acum aerul unui cavou, spuse Fanny, casa ce pare că plînge şi se tînguie îngrozitor de trist, cu toate ferestrele închise, cu pereţii acoperiţi de muşchi, cu curtea năpădită de ierburi, cu jaluzelele rupte, în sfîrşit cu acel aer de părăsire şi tristeţe ce pare a spune trecătorului: „Aici s-a comis o crimă".

– Asta e..., murmură Jacques, tremurînd, dar aveţi un mod înspăimîntător de a descrie locul.

„Ei, bine, această casă, atît de tristă azi, era, acum cinci ani, locuinţa cea mai veselă, cea mai zgomotoasă.

În timpul vînătorilor de toamnă, se auzeau hohotele de rîs ale societăţii care se întîlnea acolo, lătratul cîinilor; seara, totul se lumina: în marele salon, invitaţii cîntau la pian. În sfîrşit, bogăţia şi fericirea domneau acolo.

„Această casă aparţinea domnului marchiz de Champlieu.

– Hai! Ce-ai spus: marchizul de Champlieu?

Jacques dădu afirmativ din cap.

– Chiar acela a cărui fiică s-a căsătorit cu prietenul meu Lemercier, procurorul din Lille.

– Da, acela...

– Şi care a murit trei luni după nunta aceleia numită frumoasa Hélène?

– Da, acela.

– Continuă, dragul meu, istoria povestită de tine promite să fie interesantă!

– Ea este teribilă.

– Spuneaţi deci că această casă... acest castel?

– Ei, bine, era un loc de întîlnire pentru vînătoare. Marchizul de Champlieu închiriase în totalitate pădurea şi

cumpărase cîteva hectare din pămîntul de la Wahagnies. Apoi a ridicat castelul. Şi în fiece toamnă, el venea aici cu o numeroasă şi strălucită societate. Cînd marchiza a murit, el a continuat să vină aici, dar, de atunci, fiica sa Hélène făcea onorurile.

Lucrurile merseră astfel pînă în anul de care vă vorbesc. Eu eram la Douai, într-o echipă de muncitori la gară.

– Slujbă foarte modestă pentru un om atît de inteligent ca tine...

– Ce vreţi, doamnă, trebuie să trăiesç...

– Doamne Jacques! Sărmanul meu prieten!

– Tata, reluă Jacques scuturînd capul, era mort de doi ani, de o moarte îngrozitoare; într-o zi, o locomotivă îi strivi ambele picioare; mama mea rămase văduvă, avîndu-mă doar pe mine ca sprijin... şi sora mea, Jeanne. Mamei i-a fost oferit postul de pază la nivelul localităţii Wahagnies.

„În acel an, anul crimei, eu cerusem şi am obţinut un concediu de două luni, căci mă simţeam blonav şi am venit să mă instalez în colibă, lîngă mama mea şi sora mea... Ori, eu nu eram aici decît de vreo două săptămîni şi ştiam toate bîrfele, toate poveştile ce circulau despre castelul Champlieu.

– Care erau zvonurile? întrebă Fanny, văzînd că Jacques tăcuse, căzînd într-o visare întunecată.

– S-ar spune, reluă Jacques, tresărind, s-ar spune că marchizul de Champlieu era un mare fustangiu, un om de nimic ce- şi băgase nevasta în mormînt de atîtea necazuri. Nu am întîrziat să constat adevărul acestui zvon şi mai mult decît odată, parcurgînd pădurile şi cîmpurile, îl suprinsesem pe bătrînul marchiz îmbrobodind vreo ţărăncuţă.

– Sînt mirată! Acest drag marchiz! Şi avea la Lille o reputaţie atît de frumoasă.

– Ei bine, credeţi-mă, era un nenorocit! Nobilii ăştia se cred întotdeauna stăpîni! Se supăra de cîte ori fata îi rezista... În plus, era aspru cu cei săraci, avînd un sentiment curat doar

faţă de fiica lui, domnişoara Hélène.

– Ah, o iubea într-adevăr! Şi graţie acestei afecţiuni absolute, totale, domnişoara Hélène putea să obţină multe lucruri pentru nenorociţii din împrejurimi; căci ea era bunătatea însăşi... şi atît de frumoasă! frumoasă ca una din acele statui ce se văd în biserici.

– Oare o iubeşti, dragul meu! îl întrerupse Fanny cu o lugubră ironie ce-l făcu pe Maing să pălească şi să tresare.

– Ah, spuse el, visam la ea ca toată lumea din regiunea aceasta.

„Despre ea, se spunea ... dar nu este legat de trista povestire pe care v-am promis-o...

– Te înşeli, spuse Fanny cu un soi de brutalitate. Ai promis să spui totul! Spune-l atunci!

– Fie! E şi mai uşor cînd vorbeşti de oameni cinstiţi. Se spunea, deci, că fiica marchizului de Champlieu, domnişoara Hélène, urma să se căsătorească cu un tînăr care, ca să zic aşa, crescuse alături de ea.

„Erau văzuţi mereu împreună, oriunde era un bine de făcut, o amărăciune de şters, o pierdere de consolat. Era numit „logodnicul domnişoarei". Şi peste tot unde el îşi instala şevaletul ca să picteze, puteai fi sigur c-ai s-o găseşti şi pe fiica marchizului...

– Deci, era pictor! zise Fanny tuşind uşor.

– Da. Nu se ştia dacă era bogat sau sărac. Dar se spunea că rablourile lui erau foarte valoroase, dovadă că oraşul Lille îi dăduse comenzi pentru muzeul lui; se spunea că ar cîştiga mulţi bani şi deşi era tînăr, purta panglica roşie la butonieră.

„În sfîrşit, pe scurt, era recunoscut că bătrînul marchiz, după multă rezistenţă şi hotărît, fără îndoială de afecţiunea ce i-o purta fiicei sale, consimţise: căsătoria tinerilor urma să aibă loc...

– Cum se numea el? întrebă surd Fanny.

– Pierre Latour, răspunse Jacques.

Fanny închise ochii. Ea se îngălbeni, tremură ca şi cum n-ar fi auzit acest nume.

Un freamăt convusliv – turbare, ură sau iubire – o agită.

– Continuă, spuse ea, cînd reuşi să-şi stăpînească această emoţie care scăpă neobservată de Jacques, prea preocupat de gîndurile lui.

– Iată, deci, ce am aflat: de o parte, scandaloasa purtare a marchizului; pe de altă parte, dragostea şi nunta ce urmau să aibă loc între Pierre Latour şi Hélène Champlieu.

Ori, în acel an, printre numeroşii invitaţi ai marchizului, se afla procurorul Republicii, domnul Lemercier.

În strălucita societate a vînătorilor veniţi dín Lille, din Douai, din Valencienne şi Cambrai, unde familia Champlieu poseda vaste domenii, în această societate elegantă, deci, procurorul trecea drept complet neobservat şi n-aş fi aflat niciodată numele său, dacă, deodată, nenorocirea n-ar fi amestecat viaţa lui cu tragica mea existenţă, aşa cum o să vă spun...

– Iată-mă, în sfîrşit aproape, spuse Fanny.

– O, aşa-i, răspunse Jacques Maing tremurînd. Dar îmi rămîne mai întîi să vorbesc despre sărmana micuţă, ce- şi doarme ultimul său somn acolo, sub zăpadă, uitată de toţi – exceptînd-o pe mama, care numără zilele pînă la venirea ei. Vai! şi pe mine, care sînt bîntuit de vise tulburi... pe mine, asupra căruia ea se pleacă uneori, noaptea, aspura mea, pentru a-mi striga: „Jacques, Jacques, eşti un laş!"

Jacques Maing îşi duse la ochi mîna crispată şi două lacrimi alunecară printre degetele lui.

Dar faţa lui Fanny rămase dură şi împietrită.

Inima acestei femei era, fără îndoială, de cremene – şi totuşi, avea şi ea o inimă!

Jacques Maing reluă după cîteva clipe, dureroasa visare

– Jeanne, în acea epocă, mergea pe şaptesprezece ani. Era drăguţă, graţioasă şi mai instruită decît sînt de obicei fetele de la ţară. Avea ochi dulci, albaştri. Mulţi băieţi îi făceaú curte.

Dar, tot rîzînd, ea ştia să-i ţină pe toţi la distanţă. Ea o adora pe bătrîna noastră mamă, şi cînd a murit tata, ea jurase să se consacre îngrijirii ei şi să nu se mărite decît tîrziu, cînd ar fi putut părăsi slujba ei şi ar fi putut veni să locuiască cu ea.

Inutil să vă spun că ea era slăbiciunea mamei mele... Cît despre mine, şi eu o iubeam, dar o să vă spun, totuşi, doamnă, că în fond eram puţin gelos să văd că mereu ea era preferata. Trebuie să vă spun cîteva cuvinte despre mine, oricît de penibil ar fi asta...

– Te ascult, Jacques... nu poţi să ştii cu cîtă simpatie te ascult... întrerupse Fanny.

Şi, într-adevăr, ea arunca asupra tînărului o privire de neagră satisfacţie.

– Să fii blestemat! reluă Jacques Maing. Blestemat? cred că sînt! În sfîrşit, aşa eram pe atunci: cîştigam trei franci şi cincizeci de centime pe zi şi aş fi vrut să fiu bogat... îi invidiam pe acei oameni pe care-i vedeam plimbîndu-se sau vînînd împreună cu marchizul... încercam să le copiez gesturile... muream de invidie, în sărăcia mea.

Iată ce eram, doamnă, la fel de adevărat ca şi prezenţa dumneavoastră aici, în faţa mea şi ca şi iubirea mea nebunească. Nebun am fost, nebun rămîn.

Ah, asta mă linişteşte puţin, dezvăluindu-mi secretele inimii.

Şi într-adevăr, Jacques Maing îşi zgîria pieptul cu unghiile ca şi cum ar fi vrut să-şi scoată inima din el.

– Exagerezi, zise Fanny, cu acea suavitte a intonaţiei ce ştia cînd s-o pună în conversaţie: eşti un om prea inteligent, prea superior poziţiei tale, asta-i tot.

Jacques Maing bău cu sete din aceste cuvinte linguşitoare ce cădeau ca mierea în sufletul lui.

– Poate! murmură ea.

Fanny avu un surîs triumfător: cuvintele sale îşi făceau efectul.

– M-aţi urmărit bine? reluă tînărul. Înţelegeţi bine situaţia, aşa cum am încercat să o spun pe scurt?

– Cum crezi! răspûnse Fanny: bătrînul marchiz, atît de dornic de aventuri, infam şi capabil de o crimă pentru a-şi satisface pasiunile... Hélène de Champlieu şi pictorul – acest Pierre Latour – logodiţi şi pe punctul de a se căsători... procurorul Lemercier care pîndeşte această fericire... sora ta, Jeanne, tînără, frumoasă, curată şi devotîndu-se mamei sale... tu, în sfîrşit, care, de departe, ca un blestemat al infernului social, ai înţeles bucuriile bogăţiei şi priveşti cu ochi lacomi acest paradis terestru în care n-ai cum să pătrunzi... Iată personajele dramei.

– Oh, mă înspăimîntaţi, murmură surd Jacques Maing

– Cît despre decor, este în faţa ochilor noştri: Wahegnies, castelul întîlnirii de vînătoare, pădure şi acolo, la trecerea de cale ferată, umila colibă a paznicului barierei de unde, uneori, arunci o privire de invidie furioasă asupra locuinţei marchizului, şi unde micuţa Jeanne, victimă nevinovată, o ajută pe sărmana bătrînă la gospodărie.

– Acum n-ai decît să ridici vălul ce acoperă drama!

VI

Moartea lui Jeanne Maing

– Drama, spuse atunci Jacques Maing, cu o voce strangulată şi rapidă, drama, iat-o!

„Într-o seară... era 30 octombrie... acum cinci ani şi două ... mi se pare c-a fost ieri! Eram de o lună în regiune. Mai aveam treizeci de zile de concediu; dar hotărîsem să nu profit de ele şi să reiau drumul spre Douai chiar în ziua următoare. E drept că eram exasperat de parada acestor oameni, de pădurea plină de ei; preferam să plec.

În acel 30 octombrie, eram în oraş. Înainte de a relua trenul, vroiam să cumpăr o bonetă albă pentru mama mea şi o basma de lînă pentru Jeanette care tuşea... tuşea! Dar cu aceiaşi ocazie, întîlnisem prieteni din copilărie, de la care vroiam să-mi iau rămas bun.

– Da, spuse Fanny, ai făcut un tur printre cabaretele tîrgului, nu-i aşa?

Şi în ciuda stăpînirii de sine, nu putu să-şi ascundă dispreţul. El aruncă un braţ de lemne în focul ce se stingea şi reluă.

– Asta-i. Ce vreţi? Noi, oamenii din popor, în cabarete

bem cu prietenii. Oamenii din înalta societate ciocnesc pahare cu şampanie, noi, cu absint. În fond, este acelaşi lucru.

– Acelaşi gest, observă Fanny, rîse urît Fanny.

– Aşa cum spuneţi. Doar că şampania nu face rău, în timp ce absintul omoară oamenii din popor.

Din fericire, n-am fost niciodată un mare băutor, alcoolul mă înspăimîntă şi acum, mai ales. Din acea zi îl urăsc...

„Era ora nouă seara cînd, plecînd din Wahagnies, ajunsei în pădurea ce trebuia s-a traversez pentru a ajunge la calea ferată. Aveam ameţeli! Puţin obişnuit cu atîtea pahare, din băuturi diverse, cu ceştile cu cafea amestecată cu alcool, mă simţeam greoi, simţul lucrurilor îmi scăpa, doar cunoaşterea prea mare a drumului mă conducea automat.

La un moment dat, în ciuda acestui lucru, am înţeles că m-am rătăcit. Era noapte şi nori grei alunecau peste vîrfurile copacilor, nici o rază de lumină nu mă ajuta! Mă aşezai cu spatele la tulpina unui brad, hotărît să aştept ca răul ce mă paraliza să-mi treacă. Brusc, adormii...

„Cît timp am dormit! N-am ştiut-o niciodată... Îmi amintesc doar că visam ceva urît, aveam un vis în care auzeam strigătele cuiva ce cheamă în ajutor. Aceste strigăte mă treziră... şi văzui atunci că visul meu corespundea cu sinistra realitate.

„Acolo, la zece paşi de mine, un grup inform se zbătea în întuneric. am auzit un strigăt sfîşietor şi de astă dată, recunoscui că era vocea unei femei ce avea nevoie de ajutor... „Am vrut să mă ridic... căzui greoi.... Am vrut să mă urnesc... dar eram stupefiat la fel de mult de oroare şi beţie...

„Strigătele încetară... nu mai auzii decît horcăituri... Pe jumătate ridicat, cu părul măciucă de frică, am vrut să disting ce se petrecea.

„Deodată, dintr-un tufiş vecin, ţîşni o lumină... lumina unei lanterne ... şi doi bărbaţi năvăliră...! Unul era procurorul din Douai, Lemercier... celălalt, un servitor al marchizului de

Champlieu... un anume Jean Lannoy... un fel de valet de încredere pe care marchizul îl tîra după el în expediţiile vînătoreşti, fie că vîna animale, fie că vîna fete...

Jacques Maing se opri, tremurînd.

– E frig aici, murmură el!

Şi aruncă în vatră un alt braţ de lemne.

– Ştii ce a devenit Jean Lannoy? întrebă Fanny.

– Da, la moartea marchizului, a trecut la procuror. Cei doi oameni nu se mai pot părăsi. Ei sînt legaţi de lanţul crimei.

– Al crimei? strigă Fanny. Ah, da! deci cei doi oameni ce se năpusteau cu lanterna, nu veneau în ajutorul victimei?

– O să vedeţi! reluă Jacques Maing cu un zîmbet straniu.

În rază de lumină văzui toată scena: o femeie se zbătea în braţele unui bărbat. Pe femeie nu am văzut-o imediat, dar pe bărbat l-am recunoscut: era marchizul de Champlieu.

– Am înţeles! Oribilul marchiz o violase pe nefericită...

– Aceasta îi scăpase, fără îndoială. Iar marchizul o urmărise, o prinsese, o răsturnase...

„Nu i-am văzut faţa întoarsă spre mine decît o secundă; dar n-o voi uita niciodată. Era hidos... îi ieşeau ochii din orbite şi cu o voce ce aducea mai mult a urlet de cîine furios, repeta: „Aha, vrei să mă denunţi. Vrei să mă dezonorezi! Mă ameninţi cu asmuţirea tuturor împotriva mea! Aşteaptă, micuţă mizerabilă! Aşteaptă!"

„O tîra pe femeie de gît... Cele zece degete se încrustaseră în carnea ei... Făcea spume la gură. Nenorocita se clătina, dar se ma zbătea. Da, da, iată ce văzui ca într-un fulger în acea infernală secundă.

„Iată ceea ce bîntui visele mele. Iată teribila viziune pe care o voi avea înaintea ochilor şi în ceasul morţii...

– Revino-ţi, hai! spuse Fanny, cu un ton de profundă milă.

– Mă plîngeţi? tremură vocea lui Jacques. Of, sînteţi prea bună, mult prea bună ca să plîngeţi un asemenea mizerabil!

– Jacques, murmură Fanny cu voce joasă, gîndeşte-te că

în ochii mei eşti doar... cel ce a tulburat inima mea.

Jacques îşi reţinu un răcnet.

Şi ca şi cum aceste cuvinte i-ar fi dat noi forţe, reluă.

– În faţa acestui spectacol, beţia se risipi şi vroiam să mă arunc, cînd văzui pe procuror şi pe Jean Lannoy repezindu- se din întuneric... Credeam că o vor ajuta pe victimă... rămăsei la locul meu. Atunci se petrecu o scenă de iad, unul din acele lucruri ce se văd doar în delirul unui coşmar.

Ştiţi ce văzui? Văzui... da, văzui pe procuror ridicînd bîta şi trîntind-o cu toată forţa nu asupra infamului asasin, ci asupra victimei. Îl văzui pe Jean Lannoy ţinînd picioarele nefericitei ca ea să nu mai poată face o mişcare. Într-adevăr, ea rămase ţeapănă, nemişcată...

Marchizul se ridicase dintr-o dată, scosese un strigăt sinistru şi stupefiat, tremurînd, prostit de teamă, horcăi. „Aveţi milă. Aveţi milă! Atunci, ah, este monstruos! am auzit, da, am auzit pe Lemercier spunînd cu o voce rapidă: „Mărturiseşte, marchizule, că sosim la timp! Fără noi, această femeie îţi scăpa! Fără noi, ai fi fost denunţat! Şi eu, procuror, aş fi fost obligat să te arestez! Te aştepta ocna sau poate eşafodul.

Din fericire, vegheam asupra domniei tale şi iată-te salvat!“

Marchizul aruncă priviri rătăcite asupra procurorului! El văzu, fără îndoială, că acesta vorbea serios. Căci faţa lui se destinse – un zîmbet îi înflori pe buze. Şi toate acestea, înţelegeţi, nu duraseră decît cîteva secunde.“

– Şi ce-ai făcut tu, atunci? întrebă Fanny cu un fel de indiferenţă îngrozitoare.

– Ce-am făcut? O să aflaţi! Aceasta e remuşcarea vieţii mele! Este ruşinea tuturor gîndurilor mele; o rană ce-mi roade creierul. Ascultaţi... Cînd am auzit pe procuror vorbind cum o făcuse, cînd am văzut pe cei trei oameni aplecîndu-se asupra victimei, cînd am auzit pe Jean Lannoy strigînd: „Nu mai e nici un pericol să vorbească... a murit“, atunci mă ridicai ca un

nebun, înşfăcai bastonul mau şi m-am aruncat asupra grupului hidos al celor trei asasini... Văzîndu-mă, ei rămaseră ca împietriţi...

„Fratele, fratele ei!“ horcăi marchizul cu un geamăt ce-l mai aud şi acum... Nebun de groază, privii spre victimă... şi recunoscui pe Jeanne, sora mea...

În acel moment, Jacques Maing, se îndreptă spre uşa colibei şi dintr-o privire se asigură că nu era nimeni în împrejurimi.

Apoi, luînd un pumn de zăpadă, îşi frecă fruntea, bolborosind:

– Este prea cald aici! oh, am temperatură... ard...

– Curaj, Jacques! zise Fanny. Ai zis prea mult ca să te mai poţi opri...

– Da, da, trebuie să spun tot! Ascultaţi, deci, pentru că aveţi această putere de a-mi smulge îngrozitorul secret.

„Cînd am recunoscut pe sora mea, nu ştiu cum să vă explic faptul... că este oribil, ei bine, am înţeles, în clipa acea de groază că nu o iubeam pe Jeanne, că nu o iubisem niciodată, că fusesem mereu invidios... că asta dura de demult, cînd tatăl meu nu-mi dădea decîtlovituri şi îi rezerva ei toate mîngîierile.

Înţelesei monstruozitatea inimii mele! nu eram frate pentru Jeanne... eram Cain! N-o să spun că m-am bucurat văzînd-o moartă! Nu! Dar ceea ce trebuie să zic este că nici n-am încercat o mare durere! O priveam, făcui o mişcare... Fără îndoială că ochii nemiloşi ai procurorului suprinseseră în această privire şi în această mişcare, sensul ce-mi scăpa şi mie... Oricum, am scos un strigăt de turbare mai degrabă decît de durere şi mă aruncai asupra asasinilor! Nu erau înarmaţi; altfel, sigur că acum aş fi stat întins, mort, lîngă Jeanne!

O clipă mai tîrziu, mă trezii cu spatele de un copac, în timp ce loveam, răcnind şi chemînd în ajutor...

„O să fugă! Sîntem pierduţi“ tremură marchizul

„O să-l omor!“ zise Jean Lannoy.

„Deodată, mă simţii apucat de ambele braţe.

„Era procurorul care mă ţintuia şi îmi zicea cu o voce feroce, faţă în faţă:

„Jacques Maing, eu, procuror al Republicii, te arestez! eşti un monstru. Ai violat-o şi ai asasinat-o pe sora ta!

„Rămăsei ca trăznit. Procurorul nu se opri.

„Sîntem toţi martori, te-am văzut! Vei fi ghilotinat!

– Ce minciună! urlai eu. Voi sînteţi asasinii!

– Cine o va afla, sărmane nebun? Crezi că mărturia ta va putea cîntări cît cuvîntul marchizului de Champlieu şi al procurorului Republicii?

Totul căzu ca un trăznet asupra mea.

Imediat, măsurai profunzimea abisului în care eram împins.

Îl văzui pe procuror care surîdea acum. El îmi lăsă braţele şi îmi spuse:

„– Hai, Jacques Maing, nu sînt atît de rău pe cît crezi! Ascultă, dacă vei vorbi, eşti pierdut!

„Clănţăneam din dinţi. Eram deja îmblînzit. Totuşi, înţelegeam vag că dacă îi denunţam pe aceşti oameni aş fi putut, poate, să stabilesc adevărul... Chiar şi procurorul credea asta.

„– Spune şi fă cum vrei, strigă el, eu o să te denunţ. Şi tu vei fi cel ce va mérge la ocnă!“

„Procurorul ridică din umeri.“

„Jacques Maing, spuse el, rece, dacă vorbeşti, te aşteaptă moartea; dacă taci, peste o oră ai douăzeci de mii de franci“.

„– Mizerabile! Asasinule! Ajutor!“

„– Treizeci de mii!“

„– La ocnă! La ghilotină cu voi, ucigaşilor!“

„– Cincizeci de mii!“

„– Tăceţi, tăceţi odată!“

„– Şaizeci de mii!“

„Lăsai să cadă bastonul meu; lăsai şi capul să se aplece şi

începui să plîng... Şaizeci de mii de franci... Eu care cîştigam cu greu patru franci pe zi, făcînd şi ore suplimentare! Bogat! O avere! Pentru mine, care invidiam bogăţia! Pentru mine, ros de sărăcie. Şi apoi, această asigurare a procurorului! Această certitudine cu care susţinea că mă poate el încrimina... Am fost laş, şi am tremurat în faţa ghilotinei! Am fost orbit şi înnebunit de spectrul bogăţiei. Nu am spus nimic! dar întorsei capul de la cadavrul lui Jeanne.

„Procurorul înţelese că acceptam... Jean Lannoy se repezi spre coliba unde sîntem acum. Reveni cu o lopată. Începu să sape la piciorul fagului pe care vi l-am arătat... Cînd groapa fu gata, procurorul o luă pe Jeanne de umeri, marchizul de picioare... şi, în curînd, cei trei bătătoreau pămîntul... totul se sfîrşise.

VII

Nunta lui Hélène de Champlieu

Jacques Maing scoase un suspin ce se asemăna cu un horcăit de om blestemat.

Contesa Fanny îşi întindea mîinile sale albe spre flăcările vetrei.

Era gînditoare.

Ea ştia acum ce voia să ştie: puţin îi păsa de rest, fără îndoială.

În jurul colibei, vîntul iernii fluiera printre ramurile moarte, iar zăpada continua să se joace în vîrtejuri, sub cerul negru.

Urmară cîteva minute de linişte tragică.

— Cînd au sfîrşit sinistra lucrare, reluă Jacques cu o voce joasă, ca strivită de ruşine, marchizul şi procurorul mă luară cu ei la castel. Am fost introdus într-un apartament somptuos.

Procurorul se aşeză la o masă şi îl văzui scriind. Marchizul deschise un sipet, trase din el bilete de bancă pe care le numără pe masă. Rătăcit, ca într-un coşmar ce nu se mai sfîrşea, apucai teancul de bani pe care-i băgai în buzunarul de la piept.

— Semnaţi de primire, îmi spuse atunci procurorul întinzîndu- mi pana şi împingîndu-mi hîrtia pe care tocmai o

scrisese.

„Semnai fără măcar să citesc. Dar, deşi eram cu capul atît de zăpăcit, am remarcat că marchizul de Champlieu voise să ia hîrtia...

Procurorul, rece, o împături şi o puse în buzunarul său.

„Marchizul era palid, palid ca un mort. Se întoarse febril spre mine şi îmi spuse.

„— Du-te! Acum, tu poţi să pleci de aici!

Dar procurorul mă apucă de braţ şi îmi spuse:

„— O clipă, prietene! Trebuie să ştii ce s-a întîmplat cu Jeanne. Trebuie ca şi mama ta să ştie. Seara Jean Lannoy a mers s-o caute pe sora ta din partea domnişoarei Hélène. Micuţa a plecat imediat la drum. Ea a ajuns aici. Şi pentru binele ei, pentru sănătatea ei, a fost convinsă să plece lîngă Nice, unde trebuie să petreacă cîţiva ani.

De altfel, tu ai fost prezent şi ai consimţit. Ţi-ai luat obligaţia să-i explici mamei tale şi să-i spui că plecarea era aranjată de cîteva zile, prin generozitatea domnişoarei Hélène, deoarece Jeanne e bolnavă de plămîni, că această călătorie este necesară şi că în înţelegere cu domnişoara Hélène, ai folosit un subterfugiu, pentru ca mama ta să nu se opună plecării. Mama ta nu va putea să vorbească cu domnişoara Hélène, deoarece mîine dimineaţă ea va pleca de aici şi nu va mai reveni. Ai înţeles?

„Iată ce-mi spuse procurorul. Iar marchizul fu de acord. Dar eu obiectai:

„— Mama mea va fi mirată că nu va primi scrisori...

„— Mama ta ştie să citească?"

„— Nu!

„— Ei, bine, nu-i greu: va primi, în fiece lună o scrisoare de la fiica sa. Acum, du-te.

„Plecai. Ca un hoţ! Era aproape ora două dimineaţa. Înainte de a mă întoarce acasă, ascunsei comoara mea sub o piatră a fîntînii pe care apoi am aşezat-o cu grijă la loc. Apoi,

intrai în casă. Mam plîngea cu disperare. Jean Lannoy venise într-adevăr s-o caute pe Jeanne în jur de ora şase. Ea plecase. Îşi petrecuse seara la castel, unde chiar o ajutase pe domnişoara Hélène la nu ştiu ce treabă. Probabil la plecarea ei de la castel, bătrînul marchiz o urmărise prin pădure, pîndit el însuşi de către procurorul Lemercier. Am putut să reconstitui toate aceste detalii ale oribilei drame.

„Ce să vă mai spun! Am spus mamei mele povestirea convenită şi am adăugat că o condusesem chiar eu la Douai pentru a o îmbarca aproape cu forţa, după ce am recomandat-o unui şef de tren.

Mama plînse, imploră, chiar mă ameninţă. A doua zi dimineaţă alergă la castel: domnişoara Hélène nu mai era acolo... Dar bătrînul marchiz o primi şi îi repetă povestea.

„– Dacă nu sînteţi o mamă rea, adăugă el, trebuie să vă consideraţi fericită!"

„Şi sărmana bătrînă reveni înlăcrimată, acuzîndu-se chiar că este mamă rea, că n-are forţa să se bucure.

Jacques Maing tăcu.

Fanny îl privi.

Nenorocitul era galben-verde şi picături de sudoare îi acopereau fruntea.

– Şi mama ta, întrebă ea, nu s-a gîndit niciodată să facă o călătorie la Nice?

– De şase ori a cerut un „permis", adică un bilet gratuit cum se acordă slujbaşilor căilor ferate! De fiecare dată, permisul i-a fost acordat... dar eu îl primeam... şi îl ardeam! Atunci, după doi ani, ea a economisit centimă cu centimă preţul unui bilet. Şi cînd îl va cumpăra... va fi groaznic! Cît despre mine, eu cerui şi obţinui un concediu .... Şi mă instalai aici, să supraveghez în acelaşi timp mormîntul şi pe mama şi... comoara mea! Astfel mormîntul şi păzirea lui, mama pe care a trebuit de o mie de ori să o conving... comoara, blestemata comoară din care, pînă acum, n-am îndrăznit să iau o centimă,

au fost narile mele griji.

„Trăiesc ca un ocnaş... tremur de fiecare dată cînd văd pe cineva intrînd în pădure, dorm în pod, pe paie şi mă închid acolo, de teamă ca mama să nu suprindă vreun cuvînt pronunţat în somn. Oh, dacă aş putea...

– Ce? întrebă Fanny.

– Să mă răzbun! răspunse sec Jacques Maing. Marchizul a murit. Jean Lannoy nu este decît o unealtă mizerabilă... dar acest Lemercier... acest procuror! Dacă aş putea, oh, îl urăsc, credeţi-mă! Din noaptea aceea teribilă, ura a intrat în inima mea... mi-aş da viaţa ca să-l fac să sufere măcar pe jumătate cît am suferit eu.

Fanny se ridică, apucă mîna lui Jacques.

– Şi cine îţi spune, murmură ea, cu voce arzătoare, că această răzbunare nu este posibilă şi că nu am venit să ţi-o ofer?

– Of, dacă ar fi aşa, mormăi Jacques Maing, strîngînd convulsiv pumnii.

– Răzbunare, iubire, ţi le aduc pe amîndouă! reluă Fanny. Fii un adevărat bărbat! fii puternic! Ai încredere în mine...

– Da, of, da!

– Să vedem, reluă ea, aşezîndu-se şi părînd că-şi stăpîneşte emoţia, să vorbim despre acest Lemercier, pentru că vrei asta... Nu l-ai mai revăzut de atunci, măcar o dată?

– Ba da, l-am revăzut!

– Şi ce făcea, ce spunea? întrebă avid contesa Fanny, gîndeşte-te la asta, Jacques, pentru proiectele tale de răzbunare şi chiar de iubire... e mai important decît poţi să-ţi închipui. Aminteşte-ţi deci, bine, cel mai neînsemnat cuvînt, gest,... nu uita nimic!

– Nu, n-o să uit nimic, spuse Jacques Maing, cu o voce sumbră. Şi cum aş putea să uit cel mai mic detaliu ce priveşte această dramă ce face din mine ultimul dintre mizerabili şi dintre laşi, complice la asasinarea surorii mele! Ascultaţi- mă!

Jacques Maing merse să arunce o privire la intrarea cabanei.

– Ninge neîncetat, murmură el, revenind la contesa Fanny.

În realitate se dusese să controleze din nou împrejurimile.

– Aşa cum v-am spus, reluă el, ceream mereu concediu şi am rămas pe loc. Acum eram bogat! Trebuie să găsesc cum să folosesc această bogăţie şi totuşi, mi se părea că toată lumea m-ar acuza, într-o zi, dacă o să mă ating de aceşti bani. Trec peste asta...

Veni iarna! A fost un nou pretext pentru mine să nu mai ies din căsuţă, căci nu mai îndrăzneam să pătrund în pădure. Apoi, primăvara înflorită... pădurea se reîmbrăcă în frunziş, mărăcinii crescură şi cărările deveniră greu de găsit.

– Şi păsările începură să cînte, îl întrerupse Fanny cu un surîs îngheţat. Am remarcat un lucru, dragul meu... multe conştiinţe chinuite de remuşcări devin idilice.

– Dacă v-am dat aceste detalii, zise Jacques Maing, scuturînd din cap, asta înseamnă că nu-s de prisos. Într-adevăr, din ziua în care văzui pădurea luînd un aspect mai puţin sinistru, îndrăznii să mă aventurez din nou. Evitai cu grijă fagul lîngă care era... Dar degeaba, ceva mă împingea cu o forţă invincibilă.

„Într-o seară, la sfîrşitul lui aprilie, făcusem înconjurul pădurii, înarmat cu puşca mea şi ca de obicei, paşii mă conduseră la mormînt. Eram la vreo treizeci de metri de fag, cînd văzui un om... Părea că cercetează pămîntul chiar acolo unde fusese săpat... Simţii că pălesc. Îmi încărcai puşca, încărcînd-o cu gloanţe mari şi începui să mă tîrăsc spre bărbat... eram hotărît să-l ucid dacă aş fi văzut că ştie...

– O crimă? se strîmbă Fanny.

– O crimă atrage alta... Dar nu a trebuit să trag! Cînd eram la cîţiva paşi de el, l-am recunoscut pe marchizul Champlieu!

– Bah, acest scump marchiz! Ce făcea acolo?

– Era, fără îndoială atras de aceeaşi forţă care mă

împingea şi pe mine... Îl vedeam clar. Îmbătrînise mult. Faţa îi era răvăşită. Privea cu fixitate pămîntul ce o acoperea pe Jeanne. Uneori buzele lui se mişcau... poate-i cerea iertare... scoase un adînc suspun.

„Deodată se auziră paşi, marchizul tresări ca pentru a se ascunde în desişul unde eram şi eu, dar era prea tîrziu! Un bărbat apăru şi acest om striga:

„– Nu vă temeţi, domnule marchiz, eu eram!"

„Era procurorul Lemercier".

Marchizul se albise, tremura ca şi cum i-ar fi fost frig.

„– De două ore vă caut, dragă marchize, reluă Lemercier; am parcurs pădurea şi vroiam să mă retrag cînd întîmplarea a făcut să vă zăresc acolo, scufundat într-o meditaţie penibilă.

„– Mă căutaţi? Vreţi să-mi vorbiţi?"

„– Da, domnule marchiz.

„– Să ne întoarcem atunci! spuse febril marchizul făcînd doi paşi."

„Dar procurorul îl reţinu de braţ şi îi spuse:

„– Pentru ce am să vă cer, e mai bine să rămînem aici... locul este singuratec precum un cabinet de lucru.

„Fie! Vorbiţi... Ce vreţi să-mi cereţi?"

„Procurorul păstră un moment de tăcere."

Apoi, cu o voce pe care încerca să o facă melancolică, spuse:

„– Domnule marchiz, am împlinit ieri treizeci şi şapte de ani! Am o situaţie destul de bună. Am un viitor plin de promisiuni; sînt notat bine sus; trec drept un procuror de talent; într-un cuvînt, cred că pot să sper... Cu toate acestea, sînt trist, neliniştit, mă plictisesc în viaţă, exceptînd zilele în care am de condamnat pe cineva...

„Marchizul se făcu alb ca un mort."

„– Eu reuşesc aproape întotdeauna, domnule marchiz. Posed acea încemînare specială pentru reconstituirea unei crime; la un cuvînt evocator, văd intrînd în capetele juraţilor

convingerile mele... şi atunci cînd condamn la moarte, se poate spune că vinovatul, oricît ar fi de sus plasat, oricît ar fi de bogat, el aparţine deja călăului.

„Marchizul lăsă să-i scape un geamăt surd şi maşinal, dorind să se îndepărteze de mormîntul victimei... dar Lemercier îl reţinu din nou. Continuă, surîzînd:

„– Cum vă spuneam, în acele zile mă distrez... Din nefericire, aceste întîmplări sînt rare, iar în restul timpului mă plictisesc. Şi atunci m-am gîndit să mă însor... şi am venit să vă cer sfatul în această problemă.

„– Sfatul meu? dar..."

„– O să-mi spuneţi că nu sîntem nici rude, nici prieteni... Dar, ce vreţi, am o asemenea încredere în dumneavoastră că am hotărît să vă cer sfatul. Viaţa de familie, iată ce-mi lipseşte spre a mă vindeca de această tristeţe ce mă roade... O femeie tînără, frumoasă, amabilă, capabilă să facă onorurile casei şi să le susţină demn, ca soţie de procuror, să-mi facă şi copii... iată fericirea... De altfel, nu ţin la bogăţie şi o să mă mulţumesc cu puţin...

„– Ei, bine! făcu marchizul, revenindu-şi puţin, totul îmi pare bine gîndit..."

„– Mă aprobaţi, deci!"

„– Pe deplin. Căsătoriţi-vă! Şi pentru că nu căutaţi bogăţie, pentru că zestrea nu este indispensabilă fericirii dumneavoastră, o să găsiţi uşor printre burghezii provinciei. Vreţi să vă ajut?"

„– Nu îndrăzneam să vă cer aceasta! Totuşi, oricît aş fi de indiferent la bunurile acestei lumi, ţin totuşi la un modest aport care să-mi permită să fac o figură bună...

„– Cunosc cinci sau şase domnişoare de măritat, spuse marchizul surîzînd. Zestrea variază de la două sute de mii de franci la... cred...

„– O, domnule marchiz, întrerupse Lemercier, ar fi mizerabil! Iar mizeria mă înspăimîntă. Nu, să fim modeşti dar

să nu cădem în prostie. Uitaţi, o să vă spun imediat cifra la care m-am oprit; fără să număr, bine înţeles, cea ce se numeşte atît de trist, speranţa...

„– Să vedem la cît v-aţi gîndit, domnule procuror. Şi dacă depinde de mine...

„– Bine înţeles, domnule marchiz. Soţia pe care o voi lua îmi va aduce trei milioane.

„Marchizul tresări. Privi rătăcit. Începea să înţeleagă!

„Trei milioane! Era averea fiicei sale, Hélène!

„– Dar, bolborosi el, în provincie nu văd pe cineva care...

„– Decît pe dumneavoastră, domnule marchiz, decît pe dumneavoastră, nu-i aşa? De aceea, am hotărît să mă însor cu domnişoara Champlieu. Domnule marchiz, am onoarea de a vă cere mîna fiicei dumneavoastră.

„Procurorul vorbise cu o voce brusc ameninţătoare, deşi în surdină.

„– Sînteţi nebun, domnule! strigă marchizul de Champlieu. Scuzaţi-mă, iertaţi-mă, reluă el mai dulce. Nu contest talentul dumneavoastră, nici viitorul ce vă aşteaptă. Eu cred, ca şi dumneavoastră, că puteţi pretinde mult de la viaţă... dar, cu fiica mea, am hotărît deja să... Regret, credeţi-mă... dacă nu mi-aş fi dat cuvîntul, aş examina cu consideraţie cererea neprevăzută pe care mi-aţi făcut onoarea să mi-o adresaţi.

„Lemercier se ridică. Privirea lui deveni întunecată. Îşi încrucişă braţele şi cu o voce, devenită deodată dură:

„– Domnule marchiz, nu m-aţi înţeles. N-aţi dat cuvîntul nimănui...

„– Domnule, îndrăzniţi să vă îndoiţi de cuvîntul meu?"

„– Nu mă îndoiesc de nimic! Vă cer fiica în căsătorie!

„– Şi dacă voi refuza, horcăi marchizul.

„– Atunci, chiar de azi, voi emite mandatul de a fi adus...

„– Cine, eu? se bîlbîi bătrînul.

„– Ei, aş! De ce aţi putea fi acuzat? Nu, nu

dumneavoastră, ci numitul Jacques Maing... asasinul lui Jeanne Maing, propria lui soră. O să pun să se sape pămîntul... chiar aici... în locul în care sîntem, domnule marchiz!

„Champlieu se îndepărtă puţin cu o incredibilă spaimă în ochi.

„– Haideţi, continuă procurorul, cadavrul va fi dezgropat, asasinul va fi uşor arestat, va fi interogat şi...

„– Şi? întrebă palpitînd, marchizul,

„– El se va apăra, pe toţi dracii! Va povesti că nu-i decît un vulgar complice. Dar atunci, va spune că a primit şaizeci de mii de fraci ca să tacă.... că a semnat de primire. Hîrtia va fi căutată şi ea stabileşte în termeni îngrozitor de clari, culpabilitatea marchizului de Champlieu.

„– Mizerabile! oh! mizerabile!

„Şi va fi găsită! termină procurorul. Căci hîrtia aceasta... ei, bine, ea este într-un sertar al scrinului meu.

„Marchizul căzu în genunchi, ca lovit de un trăznet.

„– Aveţi milă, murmură el.

„– Ridicaţi-vă, domnule, spuse rapid procurorul, dacă v-ar vedea cineva, dacă v-ar auzi... ar putea gîndi că aveţi o crimă pe conştiinţă!

Domnul de Champlieu se ridică brusc.

„– Dar dovada că n-aveţi nimic să vă reproşaţi este că însuşi procurorul intră în familia dumneavoastră. Cine va îndrăzni să vă suspecteze! Şi apoi, chiar dacă ar exista bănuieli, cum s-ar putea stabili vreodată culpabilitatea, cînd chiar în noaptea nunţii...

Marchizul gemu din nou.

„– Vă dau hîrtia, dovada fatală ce vă denunţă, vă acuză, vă condamnă... şi o s-o ardeţi!

„Cîteva minute de linişte se scurseră. Domnul de Champlieu tremura ca o frunză. Era dărîmat, strivit.

Lemercier surîdea. Deodată, cu o voce învăluitoare, umilă aproape, reluă:

„– Domnule marchiz, vreţi să-mi faceţi onoarea de a-mi acorda mîna domnişoarei Hélène de Champlieu, fiica dumneavoastră?

„Şi atunci marchizul, împins de teroare şi spaimă de moarte, răspunse da!

„Ei bine, spuse procurorul. Să ne întoarcem la castel, unde pe loc, vom schimba cîteva semnături şi vom stabili bazele contractului!

„Şi îl luă pe Champlieu de braţ.

„Îl trase în direcţia micului castel... cel de vînătoare.. În curînd, dispărură.

Jacques Maing, după ce povesti, rămase cîteva minute foarte palid, ca şi cum scena pe care o povestise s-ar fi desfăşurat chiar în acea zi. În sfîrsit îşi ridică fruntea, adăugînd simplu:

– Pe data de 23 mai, aşa cum aveam să aflu mai tîrziu, s-a celebrat cu mare pompă: căsătoria între Hélène de Champlieu şi domnul Lemercier.

Fanny ascultase în linişte, cu fruntea în mîna, ca pentru a se reculege şi a fixa în memorie cele mai mici detalii ale dramei şi mai ales, ale întrevederii marchizului de Champlieu cu procurorul.

Jacques o contempla cu o privire întunecată.

Regreta oare mărturisirea ce-i fusese smulsă?

Oare remuşcări îi chinuiau inima?

O să aflăm.

– Doamnă, reluă el, cu o voce tremurătoare, ştiţi acum cine sînt! Mă ştiţi în întregime...

– Ei, şi! spuse ea, neînţelegînd.

– Ei, bine, vreţi să-mi spuneţi cum mă consideraţi?

El se apropie, se închină, îngenunche.

– Da, continuă el cu o voce pasionată, v-am vorbit cum n-aş fi făcut-o nici în faţa unui judecător, cum abia aş fi îndrăznit să-mi povestesc mie, atunci, cînd în liniştea nopţilor,

sînt singur, faţă în faţă cu conştiinţa mea. Ce vreţi să faceţi? Nu-mi pasă! Ce interes aveţi să străpungeţi misterul ce-l împresoară pe procuror! Nu vreau să ştiu! Vreau să ignor scopul dumneavoastră. Dar, am dreptul să vă întreb ce părere aveţi despre mine, acum! Nu cu mult timp înainte, mi-aţi spus, m-aţi făcut să sper...

— Ah, da! gîndi Fanny, comedia iubirii! Hai, să-mi joc rolul pînă la capăt.

Şi grav, cu o dulceaţă înduioşătoare, spuse:

— Atunci, te consideram un flăcău oarecare şi dacă îţi admiram frumuseţea, îmi era milă de slăbiciunea ta. Acum, te văd aşa cum te-aş fi vrut, cu inima puternică, dîrză... demn de femeia stranie ce sînt eu, demn de iubirea mea.

Jacques Maing aruncă un strigăt.

— Scoală-te, zise Fanny. Să nu mai vorbeşti nimănui despre asta. Cred că ţi-am spus destul Gîndeşte-te doar că te aştept la Lille...

Brusc, ca şi cum ar fi cedat unui irezistibil implus de pasiune, îl îmbrăţişă şi îi strivi gura cu o sărutare arzătoare care sfîrşi prin a-l înnebuni, lăsîndu-l tremurînd, zăpăcit, aproape fără forţe.

Cînd deschise ochii, contesa Fanny dispăruse.

Se repezi afară, urmări în zăpadă drumul ei şi o ajunse chiar în momentul în care sărea uşoară în şaua calului.

— La Lille, strigă Fanny, care dădea cu cravaşa în calul ce porni în galop.

VIII

Închisoarea din Loos

Opt zile mai tîrziu, într-o duminică dimineaţă, procurorul Lemercier era singur în cabinetul lui. Doctorul Montigny făcuse o vizită lui Hélène care, spre mirarea şi aproape spre spaima lui, se găsea în aceeaşi stare: criză înspăimîntătoare de febră şi delir, urmate de lungi căderi într-un fel de prostraţie.

Îi spusese şi procurorului despre temerile lui, iar acesta, ridicînd mîinile spre cer, răspunsese:

— Doctore... dacă s-ar întîmpla o nenorocire... ei, bine, cred că aş muri!

Şi cu un gest brusc, îşi şterse pleoapele roşii.

În cabinetul său, Lemercier reluase faţa impasibilă şi lucra la un dosar ce-l prepara pentru întoarcerea la Douai.

În acel moment, valetul său intră, îi dădu o carte de vizită şi spuse:

— Această persoană insistă să fie introdusă ...

Lemercier aruncă o privire indiferentă pe cartea de vizită şi murmură:

— Contesa Fanny! Oare ce vrea de la mine?

Intuitiv evita această femeie. Fără să ştie bine de ce, avea

bănuieli în ceea ce priveşte persoana ei. În orice procuror este şi un poliţist. Bogăţia în care trăia, aerele romantice ce şi le dădea, anumite priviri pe care le surprinsese, totul contribuise la a-l determina la o anumită anchetă. Îşi promisese să descifreze enigma.

Şi ocazia se ivise.

El ordonă să fie introdusă imediat contesa.

Primele cuvinte, pronunţate surîzînd, după ce se aşezase pe fotoliul arătat de procuror, au fost:

– Dragă domnule, vă cer un mic serviciu: autorizaţia de a-l vedea în închisoare pe domnul Pierre Latour, pe care l-aţi arestat ca hoţ şi care n-a furat niciodată nimic, aşa cum o ştiţi prea bine.

Aceste cuvinte, pronunţate cu surîsul pe buze, cu mîna distrată jucîndu-se pe capul de vulpe argintie ce o purta în jurul gîtului, o blană minunată, fără un defect, blană ce stîrnise admiraţia şi invidia cunoscătoarelor.

Procurorul pregătise o faţă glacială, masca sa cea mai inchizitorială pentru a o primi pe tînăra femeie. Căci procurorii şi judecătorii, în general, îşi pun toată îndemînarea pentru a-şi da un aer excesiv de pătrunzător.

Cel mai adesea, acest aer le este de altfel foarte folositor pentru a-şi ascunde nulitatea. Deci, Lemercier, se pregătise să ancheteze, să scotocească această conştiinţă, să-i smulgă vălurile, să-i pătrundă misterele.

În faţa atacului violent, neprevăzut, extraordinar al acestei femei, el se făcu brusc alb la faţă.

Masca sa de cinstit şi deştept procutor, căzu. Dinţii începură să-i clănţăne.

– Reveniţi-vă, dragă domnule, reluă Fanny, mereu zîmbitoare; s-ar putea crede, dacă v-ar vedea cineva, că, doamne fereşte, nu sînteţi la prima crimă... căci, este o crimă, domnule procuror, să arestezi un nevinovat!

– Doamnă, se bîlbîi, în sfîrşit, Lemercier, vă ascult şi mă

întreb dacă sînteţi sănătoasă! Îndrăzniţi să-mi vorbiţi mie aşa?

– Văd că trebuie să dovedesc că sînt bine informată. Pierre Latour nu este un hoţ. Este doar amantul doamnei Lemercier de Champlieu.

Procurorul îşi strînse pumnii de turbare. Faţa lui se înjectă de fiere. Făcu un gest ca şi cum ar fi vrut să sune, să ceară să fie aruncată această femeie afară.

Dar, deodată, el îşi atinse fruntea:

– Ah, murmură el, strivit, am înţeles! Sînteti autoarea denunţului pe care l-am primit.

– Da, dragul meu deomn, spuse simplu Fanny.

Cu un efort greu, Lemercier îşi regăsi sîngele rece; ştia acum cu cine avea de a face.

– Şi de ce mi-aţi scris? întrebă el. Ca să vă răzbunaţi?

– Da, articulă clar Fanny.

– Pe doamna Lemercier de Champlieu?

– Nu, pe el! O plîng din toată inima pe sărmana femeie care, în toate acestea, nu este decît o victimă. Dar pe el, îl urăsc!

Procurorul respiră uşurat.

Contesa era, deci, aliata lui şi nu duşman, cum se temuse.

– Ce v-a făcut? întrebă el. Îl iubiţi?

– Abia îl cunosc... Nu, nu îl iubesc... dar m-a insultat într-un mod în care o femeie cu temperamentul meu nu poate suporta...

Procurorul rămase un moment gînditor.

– Aha, dar cum aţi ştiut de relaţiile lui cu doamna Lemercier.

– Foarte simplu... Acum vreo cinci ani... cam cu vreo zece zile înainte de nunta dumneavoastră... am primit de la acest bărbat afrontul sîngeros ce m-a transformat în duşmanca lui... Îl urmăream, nu-l lăsam o clipă. Într-o zi, se duse la Wahagnies... Intră în pădure şi curînd, veni spre el o tînără pe care n-o cunoşteam atunci... şi care era domnişoara Hélène de Champlieu.

Procurorul tresări.

– Am asistat la întrevederea lor; am văzut cît o adora; şi de atunci, cred că s-a născut dorinţa mea de a mă răzbuna... Într-adevăr, ura mea primi repede satisfacţie. Căci, în acelaşi timp cu mine, numărîndu-le sărutările, studiindu-le gesturile, cu figura schimonosită de gelozie, văzui un om ce-i pîndea, şi acel bărbat eraţi dumneavoastră. Nu vă mai spun că am închis ochii şi m-am rugat pentru dumneavoastră. Şi cînd căsătoria avu loc, nimeni, nici chiar dumneavoastră, nu v-aţi bucurat atît!

Fanny avu un surîs îngrozitor pronunţînd aceste cuvinte.

– De atunci, urmă ea, supravegheai şi mai strîns pe omul meu. Am avut convingerea că înainte de a vi se dărui, domnişoara de Champlieu se dăruise lui şi am aşteptat cu răbdare ocazia propice. Această ocazie s-a ivit... m-am servit de ea şi iată povestea mea!

Contesa izbucni în rîs.

Procurorul era izbit de sîngele rece şi de atitudinea lipsită de orice părere de rău a acestei femei.

– Şi ce vreţi să-i spuneţi în închisoare? întrebă el brusc.

– Nimic! sau aproape nimic. Două cuvinte. Cît să-l văd la faţă. Şi să-i amintesc insulta ce mi-a făcut-o. Pentru mine va fi doar o partidă de plăcere, asta-i tot!

De astă dată, procurorul tresări de bucurie. Oare, această vizită, nu însemna o nouă umilinţă pentru prizonier? Ba da, această contesă Fanny devenea pentru el o aliată preţioasă! Dar o va supraveghea! Va pune pe urmele ei pe cei mai buni poliţişti ai Siguranţei! O să ştie totul despre ea.

Gîndindu-se la aceasta, scrisese cîteva linii.

– Uitaţi, priviţi, spuse el, iată cîteva cuvinte pentru judecătorul de instrucţie care are calitatea de a ridica secretul şi de a autoriza ceea ce cereţi. Cît despre rest... vreau să uit... vreau să ignor ceea ce ştiţi, ce v-a surprins.

– Eu însămi, din acest moment, uit! spuse Fanny, luînd scrisoarea.

În acelaşi timp, ea îl salută pe procuror, cu o graţie deosebită, ca şi cum nu s-ar fi spus nimic grav, ea se retrase, lăsîndu-l zăpăcit, întunecat şi întrebîndu-se cu nelinişte mare dacă nu întîlnise un adversar de temut.

Simplitatea stupefiantă cu care Fanny îi spusese lucruri formidabile ce-l făceau să tremure, nu-i lăsa alegere decît între două aprecieri.

– Sau este nebună... sau este o mare canalie... O să văd.

În după amiaza aceleiaşi zile, cu autorizaţia necesară, contesa Fanny ajunse în cartierul Bethume şi opri cupeul în faţa închisorii din Loos.

Directorul marii închisori o primi cu onorurile datorate unei celebrităţi feminine a oraşului Lille iar la vederea hîrtiei semnate de judecătorul de instrucţie, avu amabilitatea să o conducă el însuşi de-a lungul lungilor şi tristelor coridoare.

Se opri, în sfîrşit, în faţa unei celule ce fu deschisă la ordinele lui de către un gardian, apoi, făcînd semn acestuia de a rămîne la uşă, ca santinelă, se retrase discret.

Fanny intră.

Celula semăna cu toate celulele închisorilor moderne: gri-gălbuie, de o curăţenie îngheţată, cu un pat de lemn lipit de perete, cu scaunul fixat de un lanţ, cu o scîndură servind drept masă, pentru pîine, tacîmuri de lemn, cu excepţia cuţitului.

Prizonierul, la vederea acestei femei care, cu voaleta groasă coborîtă pe faţă, avansa spre el, se ridică.

Fanny tresări văzîndu-l atît de slăbit, cu ochii roşii ce trădau nopţile nedormite şi lacrimile vărsate.

Pierre Latour, de la arestarea lui, trăia unul din acele vise îngrozitoare în care cel adormit face eforturi disperate să se trezească.

Situaţia, într-adevăr era tragică.

Cu un cuvînt putea, pronunţîndu-l, să se dezvinovăţească, – dar acel cuvînt el nu putea să-l pronunţe.

Criminalul care aştepta ora să fie judecat, poate găsi

liniştea de spirit relativă în claritatea situaţiei lui. A făcut rău. Era arestat. Va încerca să se apere cît poate de bine; asta serveşte oricum.

Nevinovatul condamnat pe nedrept poate şi el să găsească liniştea în speranţa că adevăratul vinovat va fi descoperit, mai devreme sau mai tîrziu.

Dar, să fii nevinovat, să poţi s-o dovedeşti imediat şi să te condamni tu însuţi la tăcerea ce va antrena alte condamnări – iată ce chinuia pe acest nefericit tînăr prins într-un fel de cursă.

Într-adevăr, dacă ar vorbi, dacă ar dovedi că nu este un hoţ, pierdea reputaţia, onoarea celei pe care o adora şi pentru care ar fi murit.

Sacrificiul era frumos; dar nu îl scutea de aceste teribile lupte interioare ce îi chinuiau sufletul.

Fusese interogat de trei ori de judecătorul de instrucţie. Şi la toate aceste întrebări răspunsese:

– Sînt de acord cu tot ce spune domnul de Champlieu.

Aceste cuvinte, ce trebuiau să aibă pentru el consecinţe îngrozitoare, le repetase şi le semnase pe procesul verbal.

– Voi fi condamnat, gîndea el! Ce risc, totuşi! Un an sau doi de închisoare! Ei, bine, fie! n-am familie, deci nu dezonorez pe nimeni.

Dupa aceea, îmi voi schimba numele, voi pleca din Franţa. Acest nume nou va fi înnobilat de arta mea... şi voi fi salvat pe Hélène. Cine ştie? Poate într-o zi, soarta, ne va uni.

Astfel, în disperarea lui, tînărul căuta o consolare pe care în străfunduri o ştia iluzorie.

În această stare de spirit era cînd văzu uşa celulei deschizîndu-se şi intrînd această femeie elegantă, cu grijă mascată de voaletă, în faţa căreia se înclină.

Fanny, după ce se asigurase că gardianul închisese cu discreţie uşa, îşi ridică voaleta.

O exclamaţie surdă ieşi de pe buzele lui Pierre Latour.

Deveni foarte palid.

– Văd că mă recunoşti, zise Fanny.

– Da, ce doriţi?

– Să vă văd! Să vă vorbesc! Poate să vă salvez, cine ştie!

– Dumneavoastră! Şi cum m-aţi salva?

– Îl cunosc foarte bine pe domnul Lemercier de Champlieu.

– Ah, da... v-am zărit la acea funestă serată de Crăciun! Şi cînd v-am văzut... mi-am spus că nenorocirea era pe aproape... Şi nu m-am înşelat.

– Pierre, zise Fanny, cu o voce emoţionată, eşti nedrept... Ai fost mereu aşa cu mine. Este greşeala mea; dacă ai coborît atît de mult încît să pătrunzi într-o casă pentru... a fura?

Nenorocitul se abţinu, cu greu... Deveni palid, ca de fiecare dată cînd acest cuvînt îl pălmuia.

– Înţeleg acum! reluă Fanny, te lansaseşi în cheltuieli exagerate, poate ai jucat... ai pierdut! Bruxelles este aproape de Lille şi cînd mergi la Bruxelles, eşti aproape de Spa... sau de Ostende.. de covorul verde!

Şi atunci, înnebunit... Asta-i, aşa?

– Da! repetă tînărul cu o voce îngheţată.

– Fi, bine, cum îţi spuneam, îl cunosc pe procuror... aş putea obţine de la el ... să-şi retragă plîngerea...

O clipă speranţa coborî în inima lui Pierre Latour.

Ar putea să se salveze, deci fără să dezvăluie adevărul ce putea dezonora pe Hélène.

Fanny înregistră această mişcare de bucurie instinctivă.

– Pierre, spuse ea cu o voce fierbinte, lumea o să te condamne, eşti supus dispreţului public! Priveşte-mă. Doar eu te plîng! Doar eu nu te dispreţuiesc. Gata la orice ca să te salvez, şi, descătuşat, să te salvez, să te urmez... chiar la ocnă, dacă va trebui!

– Doamnă!

– Nu, lasă-mă să-ţi vorbesc! Te iubesc! Aş muri de ruşine să trebuiască să repet acest cuvînt, ţie, care m-ai respins mereu.

Ei, bine, totuşi îl repet! Da, te iubesc! Nu îţi dovedesc? Ce ţi-am făcut? De ce mă urăşti?

Era sinceră. Vocea îi tremura. Erau lacrimi în ochii ei.

– Unde o să găseşti un devotament asemănător? continuă ea. Doamne, ştiu... Nu mai sînt fecioară... Am avut amanţi. Iată ce te îndepărtează... Dar, Pierre, iubirea sinceră ce mi-ai inspirat-o nu poate să mă purifice? Iată-mă din nou lîngă tine, ca acum cinci ani! Da! Cinci ani au trecut! Şi te iubesc ca atunci! Ah! Pierre... să fiu iubită de tine – ce n-aşi fi făcut ca să-ţi plac şi să te fac fericit! Cinci ani de amărăciune şi lacrimi n-au putut şterge sentimentul ce ţi-l purtam în sufletul meu, aşa cum n-au şters frumuseţea mea... căci sînt într-adevăr frumoasă. Toţi ochii mi-o zic! Dar tu! Tu taci... nu-mi vei răspunde nici măcar cu o privire de milă, cu un cuvînt de consolare?

Pierre, ascultase, într-adevăr, totul, fără să se clintească.

Tot ceea ce putea el să facă pentru această femeie era să nu- i arate oroarea.

Iar ea, mîndra Fanny, plîngea cu lacrimi fierbinţi.

Dar, în curînd orgoliul ei fu mai puternic. Îşi şterse lacrimile.

– Deci, reluă ea, n-o să-mi spui cauza antipatiei tale, ca să nu spun al urii tale?

– Nu o cunoaşteţi? murmură el, aspru.

– Nu, ţi-o jur.

– Ei, bine... aflaţi-o, chiar dacă sincer tatea mea va face din dumneavoastră o duşmancă de temut.

Fanny tresărise.

Ar fi vrut acum să-l împiedice pe Pierre să vorbească... dar era prea tîrziu.

– Să ştiţi, reluă tînărul, că am aflat... că ştiu într- un mod sigur, de necontestat, că...

– Ce oare? bolborosi slab Fanny? Ce ştii?

– Că aţi fost amanta fratelui meu! spuse simplu şi dureros

tînărul.

Ea schiţă gestul de a nega. Apoi, văzînd convingerea de neclintit de pe faţa bărbatului, se îngălbeni şi îşi plecă fruntea.

– Dar asta nu-i tot... termină atunci Pierre Latour. Asta ar ajunge să mă îndepărteze de dumneavoastră, dar nu să mă facă să vă urăsc... dar oroarea ce mi-o provocaţi... Aflaţi adevărul... Înainte de a se sinucide, înainte de a-şi descărca revolverul în cap, sărmanul meu frate mi-a scris o scrisoare pe care am citit-o de o mie de ori, pe care aş putea să v-o recitesc... Mă mulţumesc să vă spun că dumneavoastră l-aţi împins la sinucidere.

„Iertaţi-mă, doamnă, că vă vorbesc cu o francheţă ce seamănă cu brutalitatea! Ceea ce se puteam să fac pentru dumneavoastră am făcut: adică, am încercat să vă uit. Ceea ce vă cer în schimb: să mă uitaţi la rîndul dumneavoastră. Între noi este sîngele acestui nefericit copil, plin de viaţă, de speranţă. El mă iubea mult, iar eu îl iubeam, ca pe un copil, eu îl crescusem.

La aceste amintiri, Pierre Latour nu putu să-şi reţină o lacrimă ce se rostogoli pe obrajii palizi.

Sub acuzaţie, Fanny nu mai avu curajul să-şi ridice privirea.

O cuprinse ameţeala. O clipă vru să nege, să strîngă toate minciunile pentru a dovedi că Pierre se înşela. Dar înţelese că orice efort era zadarnic.

Ea se simţi imediat condamnată de acest bărbat... singurul pe care-l iubise! singurul pe care-l iubea încă! Şi atunci, un fel de furie puse stăpînire pe ea. Respinsă ruşinos, ea căută să se răzbune. Şi vru să-l facă pe Pierre să sufere tot ce suferea ea.

– Mărturisesc, spuse ea, încercînd să surîdă; da, mărturisesc! Fratele tău mă iubea, iar eu nu-l iubeam... A fost o tragedie – pentru mine şi pentru el. Îţi place să mă faci responsabilă de moartea lui. Fie! Sinceritate pentru sinceritate. Venisem aici ca o prietenă, sau, mai degrabă, ca o amantă.

– Şi o să plecaţi ca duşman?

– Nu. Dar o să întorc iubirea cu uitare... Să nu crezi că m-ai dus cu explicaţiile tale... Mă respingi pentru că s-a sinucis fratele tău... dar mă disprețuieşti, mai ales, pentru că iubeşti o altă femeie.

– Ce vreţi să spuneţi? ridică Pierre vocea!

– Vreau să spun că te-am văzut, acum cinci ani, în pădurea din Wahagnies, la braţul unei tinere şi nobile domnişoare. Ei bine, dragul meu, află că te-a mai văzut cineva în acea zi! Şi acela se numeşte domnul Lemercier de Champlieu... Vezi, acum dacă mai poţi să speri ceva de la acest om! Adio: mă goneşti?... N-ai să mă mai vezi niciodată.

Pierre auzi uşa închizîndu-se.

Rămase palid, doborît... Astfel, procurorul, după cum auzise, cunoştea dragostea lui pentru Hélène.

O lumină orbitoare se făcu în creierul lui.

Înţelese totul.

Lemercier nu-l credea capabil de furt... Lemercier îl bănuia că este amantul soţiei lui! Şi dacă pusese să fie arestat, dacă era gata să-l condamne, o făcea din cea mai odioasă şi laşă răzbunare!

– Dar ea! bolborosi tînărul. Ea? Oh! dar, dacă este aşa, ce va face împotriva ei! Cum o va face să sufere! Oh! Trebuie să mă apăr! Trebuie să fiu liber! Ca s-o protejez!

IX

Micuța Marie-Rose

Înainte de a-l urmări pe Pierre Latour pe drumul durerii pe care-l parcurge, înainte de a povesti ce s-a întîmplat cu Hélène de Champlieu, este neapărat nevoie să revenim o clipă la micuţa Marie-Rose.

Am văzut că după scurta conversaţie cu contesa Fanny, maestrul Torquato (să-i folosim acest nume, căci este cel sub care s-a prezentat chiar el), ţiganul se pornise la drum.

Doar itinerarul lui nu fu chiar cel pe care-l indicase procurorul. Părăsi imediat drumul spre Leclin, merse spre Pont- á-Marcq, unde petrecu restul nopţii. În zori, în ciuda oboselii nenorocitelor de mîrţoage ce trăgeau rulotele, reluă mersul, ajunse la Orchies, apoi la Saint-Amand şi, noaptea, se opri în pădurea Verogne.

Din prima clipă, Marie-Rose fusese despuiată de haine – pline de panglici şi dantele preţioase.

Femeia lui Torquato – Torquata – o îmbrăcă în nişte zdrenţe ordinare.

Cît despre ciorapi şi pantofi, nu putea fi vorba. Şatra micuţelor Torquatelli mergea în picioarele goale: şi micuţa

putea merge la fel.

De altfel, nu o lăsară să iasă din rulotă.

Ţiganca, ducînd prevederea pînă la a o murdări pe faţă, o ţinea sub supraveghere în fundul celei de a doua rulote.

Sărmanul copil, terorizat, nu scotea un cuvînt, nu plîngea.

Doar, din timp în timp, ea murmura încetişor:

— Mamă, draga mea mamă scumpă, unde eşti ?

Ea încerca să-şi ascundă cuvintele rare într-o cută a oribilei rochii.

Într-adevăr, ţiganca, arătîndu-i o coardă cu noduri, terminată cu o curea, îi spusese:

— Ascultă, micuţo... Două, trei zile, n-o să vorbeşti, n-o să plîngi, în sfîrşit, n-o să zici nimic. Mai ales dacă ar intra cineva în trăsură! Gata! Pentru fiece lacrimă, pentru fiecare strigăt, o lovitură de curea. Aşa că mai bine taci.

Şi nenorocitul copil, într-adevăr, stătea foarte liniştit.

De la Saint-Armand, trupa de circari merse drept spre frontieră pe drumul spre Lions. Ea o trecu fără probleme. Un vameş nu prea vajnic, aruncă o privire în interiorul celor două rulote, schiţă o mutră dispreţuitoare şi dezgustată şi îi lăsă să treacă. Cît despre paznicul ce-i ceruse lui Torquato actele, acesta fu convins că niciodată n-a trecut prin sat vreo trupă mai cinstită. Într-adevăr, era greu să ai acte mai în regulă. Or, acestea fiind în regulă, nu mai poate fi umbră de suspiciune în mintea vreunui paznic.

Frontiera odată trecută, ţiganca o trezi printr-un gest aspru pe micuţa căzută într-un somn lung şi disperat şi strigă:

— Acum poţi să scînceşti cît vrei, domnişoară Peticuţ.

Sărmana nu se gîndea nici să plîngă, nici să se lamenteze. Ea trăia un fel de stupoare terifiantă, febra o chinuia, o stare de disperare apatică şi morbidă îi strivea micuţele mădulare îndurerate.

— Ce ai de făcut, sclifosito! tună ţiganca. Hai, fă-te utilă! Munceşte, leneşo! Ia cîrpele astea şi spală podeaua trăsurii.

— O s-o laşi în pace? zise Torquato cînd apăru.

— Hm! Şi de ce?

— Pentru că aşa vreau eu! Mai întîi, nu se numeşte Peticuţ, cum i-ai zis.

— Bun, şi cum se numeşte, de fapt?

— Ea se numeşte Zita. Auzi? Zita! N-are alt nume!

— Zita. Fie, eu n-am nimic împotrivă! se strîmbă zgripţuroaica. Dar de ce ar trebui s-o las în pace? De ce să nu muncească?

— Mai întîi, pentru că aici ca şi în Franţa sînt jandarmi.

— Înţeleg, spuse Torquata, tresărind, căci avea o spaimă de moarte de jandarmi şi de orice reprezentant al autorităţii.

De fapt era asemănătoare cu toate acele păsări călătoare, naturi primitive, grosolane, pe jumătate barbare, pentru care conştiinţa umană se rezumă la teama de uniformă.

Lăsînd-o deci pe Marie-Rose, Torquata coborî din rulotă şi începu să meargă lîngă omul ei.

— Explică-mi şi mie ce datorez acestei prinţese de care nu trebuie să mă ating. Cine e? De unde este?

— Astea-s treburile mele, spuse ţiganul. Dar, în sfîrşit, iată: această micuţă mi-a fost încredinţată de oameni sus puşi, înţelegi? Trebuie ca vreo doi, trei ani să nu mai apară în Franţa.

— Şi apoi?

— Apoi, trebuie s-o aduc în stare bună. Nu trebuie ca ea să fie nefericită. Deci, femeie, n-ai voie să te atingi de ea. E în interesul meu. Dacă o aduc înapoi cu bine, voi lua mulţi bani.

Cît, întrebă ea, ai cărei ochi luciră de lăcomie.

— Nu ştiu... Poate patru sau cinci mii de franci.

— Asta-i tot?

— Nu ştiu! Poate mai mult. Nu mi s-a promis ceva precis.

— Şi n-ai primit nimic ca avans?

— Mă iei drept un dobitor? Am avut un acont, înţelegi? Uite, priveşte. Torquato îi flutură cu mîndrie două bilete de cîte o sută de franci.

Ea îl privi cu neîncredere şi murmură:

– Nu-s mulţi! Două sute de franci! Nu-i nimic, bine că i-ai luat că nu mai aveam nimic. Va trebui să ne grăbim să-i schimbăm. N-am încredere în hîrtiile astea. Cine ştie dacă nu-s false?

Cum se vede, Torquato îşi mintea fără ruşine nevasta.

Într-adevăr, în timpul lungului marş pe care-l făcuse, Torquato îşi construise un plan de îmbogăţire.

– Două persoane, cel puţin, sînt interesate de dispariţia fetei, îşi spunea Torquato. Mai întîi, femeia ce mi-a dat zece mii de franci, apoi bărbatul care mi-a făcut acelaşi cadou: total, douăzeci de mii de franci pentru a o răpi şi a duce departe un chiştoc de patru ani... Nu ştiu nici numele femeii, nici al bărbatului. Dar ştiu că el este procuror. Este destul. Iată ce trebuie să fac: pentru că mi s-au dat douăzeci de mii de franci pentru a lua copilul, o să mi se dea tot atît sau chiar mai mult pentru a nu o aduce înapoi. Bine! Mă ascund în Italia. Peste cinci sau şase luni, las şatra şi mă întorc în Franţa cu mititica. Şi atunci o să vedem!

Acestea erau proiectele lui Torquato.

Pe scurt, el pregătea un şantaj sub forma cea mai rudimentară şi mai violentă.

Dar pentru a ajunge la acest şantaj, prezenţa copilului era indispensabilă.

De aici ordinul dat consoartei de a o respecta pe copilă.

Cît despre cei douăzeci de mii de franci primiţi, banditul îi păstra asupra lui, într-un fel de sacoşă de pînză pe care o avea suspendată de gît, pe sub haine.

Torquata, obişnuită să asculte pasiv, nu numai că nu se mai atinse de Marie-Rose – Zita, cum îi spunea ea – dar nici nu-i mai vorbi.

Doar o privea chiorîş şi, încetul cu încetul, o cuprindea un fel de ură împotriva acestei mici rătăcite, împotriva acestei străine introdusă în familie fără ca ea să aibă cel mai mic profit.

Torquata era pe atunci o femeie de vreo patruzeci de ani. Trebuie că fusese frumoasă în tinereţe. Dar drumurile pe ploaie sau în soarele puternic, lipsa de îngrijire, mizeria, o deformaseră, o urîţiseră.

Era înaltă, uscată, cu părul alb deja, cu o faţă cu trăsături dure, doar ochii îi rămăseseră deosebiţi, de un negru profund, aruncînd flăcări atunci cînd era animată de vreun sentiment puternic.

Se temea de Torquato. Dar n-avea de loc încredere în el şi era convinsă că Torquato o înşela şi că primise o sumă mare de – poate o mie de franci.

Din discuţiile avute cu ea însăşi în legătură cu acest subiect, deşi hotărîse să-şi ţină promisiunea de a o respecta pe Marie-Rose şi turbase neputînd străpunge misterul, rezultă că începuse s-o urască pe amărîta copilă.

Cînd putea, cînd Torquato, înjurînd şi blestemînd era ocupat cu mînatul cailor, ea se apropia pe furiş de copil şi o ciupea la întîmplare sau o trăgea de păr

În acest timp, etapele se succedau.

Ţiganii ajunseră în Elveţia şi o traversară. Trebuiau să mai treacă linia Alpilor pentru a coborî în Italia.

Două luni se scurseseră din acea noapte de Crăciun, cînd Marie- Rose a fost încredinţată ţiganului de către propriul său tată – procurorul Lemercier de Champlieu.

Urma să se întîmple un eveniment ce trebuia să influenţeze decisiv destinul acestui copil, a cărui poveste adevărată v-o prezentăm.

Într-adevăr – şi a venit timpul de a spune aceasta – aventura lui Marie-Rose este adevărată de la un cap la altul.

La timpul său a umplut cronica faptelor diverse, putînd astfel să avem posibilitatea reconstituirii. Trebuie să mai spunem că cercetări personale ne-au permis să completăm ceea ce ne lipsea.

În sfîrşit, este util să spunem că a trebuit să modificăm

numele personajelor şi chiar, pentru unele ca Pierre Latour, situaţia socială. Dar garantăm adevărul fondului istoriei şi al episoadelor ei. Şi dacă ar fi reclamaţii, am putea indica sursele ce ne-au furnizat informaţiile.

Pentru a nu mai reveni şi pentru a preveni pe cititor că nu este un simplu roman, deşi l-am numit aşa, să continuăm povestirea.

Către sfîrşitul lunii februarie, trupa de circari se găsea la poalele muntelui Simplon.

Trebuia traversat, cu orice preţ.

Într-adevăr, Torquato simţea că doar în Italia va fi în siguranţă. Mai întîi pentru că el cunoştea perfect patria lui Tasso al cărui nume îl furase. Apoi, tot în Italia, avea fel de fel de relaţii pe care nu le avea în alte ţări.

În cele două luni lungi de suferinţă şi de frig, prin zăpadă, pe drumuri măturate de vînt şi ploi glaciale, Marie- Rose fusese foarte bolnavă. Un fel de moleşeală o cuprinsese. Cum am spus-o deja, după cîteva zile încetase să-şi mai cheme mama în ajutor. Zăcea aproape tot timpul pe o grămadă de haine ce-i serveau de saltea şi drept cuvertură în acelaşi timp. Ea tremura de febră şi de frig. Gîndul său, încet, îngheţa şi el. Reuşea să nu se mai gîndească la mama ei decît ca la o fiinţă dragă dispărută de mulţi ani.

Şi straniu, imaginea tatălui îi rămăsese în minte cu o extraordinară claritate. Urechile ei auzeau încă intonaţia ultimelor lui cuvinte şi i se întîmpla, uneori, să se ascundă, înspăimîntată, crezînd că i-a auzit glasul.

Dar natura învinse răul.

Deşi nu primise nici o îngrijire, se însănătoşi.

Ea se obişnui, încetul cu încetul, cu numele de „Zita“ şi poate că dacă cineva ar fi numit-o deodată Marie-Rose, ar fi rămas mirată.

De asemenea, se obişnui să meargă cu picioarele goale pe orice drum.

Sărmanele picioruşe fuseseră rănite de pietrele ascuţite, dar în curînd, ea fu asemenea celorlalţi copii ai trupei.

Ea mergea, deci, acum, de-a lungul drumului, gînditoare, nici tristă, nici veselă; doar un fel de cută severă se săpase pe fruntea sa îngerească, ea nu rîdea, nu zîmbea niciodată; e adevărat, că nici nu plîngea.

S-ar fi spus că gîndurile îi erau departe de drum.

Era indiferentă la tot ceea ce se petrecea în jurul ei.

Dar Torquata îi inspira un fel de teroare, ce creştea pe zi ce trecea.

Confuz şi din instinct, ea simţea că pericolul venea de la această femeie.

Într-adevăr, Torquato nu avea decît o pasiune: banii. Pentru bani, putea fi rău sau bun, după interes.

Dar Torquata, ea avea şi sentimente...

Şi sentimentul ce o acaparase, de care se lăsase cuprinsă cu o bucurie aspră, cu grijă ascundă deocamdată de a-l ascunde, era ura!

De ce ura!

Ce-i făcuse oare această adorabilă fiinţă, această micuţă!

Nimic! Dar asta era!

Zita era prea drăguţă. Zita era o străină. Zita era prea dulce.

Şi mai ales, Zita era pentru ea o enigmă indescifrabilă, a cărei cheie Torquato refuza să i-o dea.

Era destul pentru ea ca să înceapă să deteste din toată inima ei întunecată şi primitivă.

Deci, circarii, după ce au traversat Elveţia, sosiseră la poalele muntelui Simplon. Torquato, de două, trei ori în alte călătorii, studiase cărările şi ştia să le folosească. Dar traversările anterioare se petrecuseră în anotimpul cald.

Acum, deocamdată Simplonul nu putea fi trecut, mai ales cu două trăsuri.

Ţiganul a trebuit, deci, să se resemneze şi să aştepte.

Se mai scurseră două luni la porţile unui sat, acoperit şi el de zăpadă.

Torquato tuna şi fulgera, înjura, cu atît mai mult cu cît rezervele de hrană erau aproape epuizate şi vedea cu groază apropiindu-se momentul de a schimba un bilet de o mie de franci, operaţie dureroasă şi periculoasă, din orice punct de vedere.

În sfîrşit, imediat ce începu topirea zăpezii, se hotărî să întreprindă traversarea.

Bine-înţeles, nu putea fi verba de a folosi ghizi.

În dimineaţa zilei de cinci mai, tabăra fu ridicată, mult înainte de răsăritul soarelui şi trupa îşi începu marşul. Toată ziua, pe cărări abia marcate, ţiganii, cînd trăgînd caii de frîu, cînd împingînd de la spate căruţele, reuşiră să se caţere pe drumurile povîrnoase, anevoioase ale muntelui. Torquato era un om îndemînatec şi făcea cît o groază de ghizi.

Reuşiră să ajungă la defileu, petrecură noaptea în aceste regiuni pustii şi a doua zi, trecură în sfîrşit în partea cealaltă. Greul era trecut. Trupa începu coborîrea.

Către prînz, Torquato se angajase pe un drum strîmt, la marginea unei prăpăstii.

Îşi opri caii şi se duse înainte, să sondeze terenul.

Torquata îl privea din depărtare şi îi urmărea fiecare gest.

Deodată, ea scoase un strigăt: circarul căzuse într-o crăpătură. Fără să strige, fără un gest, plonjase, ca să zicem aşa, iar dispariţia lui a fost instantanee, fulgerătoare.

– Cum să-l scoatem afară? gemu Torquata.

Dar fără să-şi piardă capul, înşfăcă o coardă lungă, cu mii de precauţii, se apropie, se tîrî pînă la marginea prăpastiei.

– Cum se face că nu-l aud? se gîndea ea. Trebuie că-i rănit, leşinat.

Ea ajunse chiar deasupra crăpăturii şi se aplecă.

Deveni, atunci, livid㠄

Crăpătura nu era o simplă crevasă! Era un abis fără fund!

Torquato dispăruse!

Ţiganca strigă, chemă, plînse... Torquato nu răspunse!

Unul dintre copii se prinse curajos de coardă şi coborî cît îi permitea lungimea corzii. Nu văzu nimic... decît un abis insondabil pe fundul căruia mugea un torent.

Toată ziua, trupa rămase în acelaşi loc, strigînd, chemîndu-l pe Torquato, tatăl, şeful...

Totul fu inutil... fără îndoială corpul lui Torquato se strivise de stînci şi acum, trupul era tîrît de torent.

A doua zi, Torquata se hotărî să plece, ce resemnarea în inimă. Cînd ajunse la poalele muntelui, dădu o declaraţie şi imploră să fie trimise ajutoare nenorocitului... Dar după explicaţiile pe care ea le dăduse, fusese recunoscută propastia în care căzuse Torquato şi i se spuse că nu se mai întîmplase ca Gura Infernului să fi înapoiat vreodată una din victimele sale.

Totuşi, ghizi plecară cu frînghii, lanterne, întăritoare.

Dar reveniră singuri! Nici urmă de Torquato, viu sau mort! Odată constatată moartea lui Torquato, Torquata şi copiii săi umplură împrejurimile cu urletele lor. Torquata îşi smulgea părul şi îşi zgîria faţa.

Această formă de omagiu primitiv dăruit memoriei mortului dură două ore, la capătul cărora strigătele încetară brusc, ca la un semnal, ca şi cum durerea i-ar fi părăsit brusc.

Atunci, ţiganca se întoarse spre Marie-Rose şi strîngînd din pumni, spuse:

– Din vina ta! O să mi-o plăteşti! Tu ne-ai adus nenorocirea. Păzeşte-te, Zita–Peticuţ, Zita-Zdreanţă.

Şi trupa îşi reluă drumul, ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic.

După cîteva zile, ajunse în valea rîului Adige şi începu să urmeze drumul rîului pînă la Verona.

De la Verona, plecară spre Mantua.

Şi de acolo, ea luă hotărît pe drumul spre Roma şi Neapole,

unde Torquata spera să găsească oameni din neamul ei, hotărîţi să o ajute.

Cînd circarii, la începutul lui septembrie, ajunseră la Neapole, nimeni n-ar mai fi recunoscut-o pe atît de drăguţa şi graţioasa copilă a lui Hélène de Champlieu, încîntătoarea fetiţă Marie-Rose.

Nici urmă de Marie-Rose.

Îşi uitase pînă şi numele.

Circumstanţele răpirii ei se amestecau în memorie. Începuse să creadă că a visat odinioară şi că în realitate era o ţigăncuşă şi ea – micuţa Zita.

Slăbise. Faţa îi era bronzată, înegrită de soare, întărită de frigul nopţilor.

Ea strîngea banii la sfîrşitul fiecărei reprezentaţii dată la marginea satului.

Şi chetele ei erau mereu fructuoase, atît de drăguţă şi înduioşătoare apărea atunci cînd îşi ridica ochii mari, albaştri, plini de o durere inexplicabilă.

Torquata, de altfel, îşi respecta promisiunea.

Se răzbuna pe acest copil pentru moartea omului ei. Loviturile plouau asupra ei. Nenorocita nu se plîngea... sfîrşi prin a se obişnui cu loviturile, cu înjurăturile, cu unghiile, cu mizeria, cu toată această viaţă mizerabilă devenită şi a ei! sărmana fiinţă, atît de mică, ce pînă la noaptea fatală de Crăciun, nu cunoscuse decît mîngîierile şi sărutările mamei ei.

X

Doctorul Montigny

Trebuie, acum, să revenim la Lille, în strada Royale, în vechiul palat de Champlieu.

Trecuseră vreo cincisprezece zile de la violenta criză ce o doborîse pe Hélène, mama sărmanei copile dispărută.

Hélène este în patul ei. Tot în aceeaşi stare. Nici regres, nici progres al răului. Aceeaşi serie de crize delirante şi de perioade de comă.

Miraculos interesat, doctorul Montigny, aplecat asupra bolnavei îi ia temperatura.

Apoi, după ce a examinat termometrul, scutură din cap şi murmură.

– Cazul este curios... foarte curios... prea curios! Asta-i! dacă, din întîmplare, în casă se află un asasin, în casa procurorului Republicii!

Tresări, se îngălbeni.

Această teribilă bănuială îi trecuse deja prin minte, dar niciodată cu aceeaşi claritate. Mereu o respinsese, încercase să o respingă cu oroare, dar, da astă dată, trebuie să aleagă, fiind încolţit de dilemă.

Sau el se înşelase groaznic asupra diagnosticului şi dăduse nenorocitei un tratament ce o ucidea!

Sau el a văzut corect – şi atunci, în casă, este cineva în casă ce paralizează toate eforturile ştiinţei.

Doctorul Montigny nu avea de loc o figură banală.

Atunci avea cincizeci şi patru de ani; dar părea mult mai bătrîn decît vîrsta; avea părul tăiat în perie; era aproape alb; purta o redingotă sobră, de un gri-fer şi recunoşteai puţin, în el, şi pe ofiţerul de odinioară.

Îmbrăcat ireproşabil, era cinstea în persoană, dar în curînd observatorul era frapat de necrezuta tinereţe a ochilor săi negri, de profunzimile şi strălucitoarea lumină a privirii sale.

Era un adevărat savant. Se ocupa, pe atunci, de lucrări importante asupra bolilor creierului, iar comunicările lui erau apreciate în revistele medicale; totuşi, chiar din cauza cunoştinţelor sale şi a importanţei ideilor sale în patologie, şarlatanii clanurilor medicale, „oficialii" Academiei, îl ţineau, cu grijă, departe! Dar el se amuza.

După portretul ce i l-am făcut, va fi recunoscut, fără îndoială de cele cîteva notabilităţi din Lille, ce l-au frecventat pe acest om atît de demn.

Doctorul Montigny, printre calităţile ce îl recomandau stimei şi chiar veneraţiei concetăţenilor săi, mai avea una, care este una dintre cele mai preţioase pentru un medic: ştia să ia repede o hotărîre.

După ce reflectase cum am semnalat deja, privi în jurul lui, folosi micul birou al lui Hélène şi începu să scrie.

În acel moment, Lemercier intră. El aruncă o privire rapidă asupra bolnavei, cufundată încă într-o aţipire, asemănătoare morţii. Apoi, faţa lui, bilioasă, se întoarse spre doctor.

– Scrieţi o reţetă? spuse el.

– Nu, spuse Montigny, întorcîndu-se pe jumătate. Bună ziua, dragul meu procuror! Of, of, ce faţă ca dracu aveţi... Să vedem pulsul... hm... potrivit! Slăbiţi! Sînt sigur că aveţi insom-

nie.

– Cam aşa, doctore! Grijile, neliniştea.

– O să vă consult. Aşteptaţi să termin asta.

– Reţeta? insistă procurorul cu o ciudată nelinişte.

– Of, nu chiar... Scriu, pur şi simplu, unui confrate pentru a-i da lista bolnavilor mei şi să-i încredinţez vreo cincisprezece. O să lipsesc.

Lemercier îşi stăpîni un răcnet de bucurie nebună.

– Cum, doctore, strigă el, dînd semne de emoţie violentă, ne abandonaţi?

– Asta-i. Gata! spuse doctorul, închizînd scrisoarea. Vreţi să aveţi bunăvoinţa de a o trimite?

– Imediat! spuse Lemercier cu o grabă ce contrasta straniu cu prima nelinişte.

Şi sună.

– Du imediat scrisoarea la adresa de pe ea! spuse el servitorului care se prezentase. Doctore, o să-mi explicaţi?

– Este foarte simplu, spuse Montigny surîzînd, mă instalez aici...

Trăznetul dacă ar fi căzut la picioarele procurorului, nu l-ar fi făcut să păleasca mai mult.

– Vă ... instalaţi? bolborosi el.

– Da. Vreau să spun, zi şi noapte. Mă găsesc în faţa unui caz total anormal. Vreau să-l studiez. Înţelegeţi? Vom vedea cine va învinge: boala sau ştiinţa!

Într-o clipă, Lemercier privi în faţă situaţia nou creată. Dacă ar fi putut să-l ucidă cu gîndurile pe doctor, ar fi făcut-o! Totuşi, nu era totul pierdut... Gîndi că va găsi mijlocul să se introducă în camera nefericitei, noaptea, cînd Montigny va dormi.

Apucă deci mîna doctorului şi strigă:

– Dragă prietene! Cum să vă mulţumesc pentru atîta devotament.

– Nu e cazul, eu vă datorez mulţumiri. Un caz atît de

curios, care rezistă la toate efoturile! ... O stare neschimbată! O bizară anomalie pe care o voi studia pe îndelete! V-aş da locul meu pe acela de preşedinte al Republicii!

I se păru procurorului că în vocea medicului era ironie. Un nor trecu pe fruntea lui întunecată.

– Ei, bine, reluă el, gata, ne-am înţeles! O să pun să vi se aranjeze o cameră...

– Nici vorbă! N-aţi înţeles! Vă spun că mă instalez aici! Am nevoie de un pat pliant în acest colţ.

Procurorul se îngălbeni de tot. Scrîşni din dinţi. Dar îşi reveni imediat.

– Fie, doctore! O să staţi foarte rău... dar vă veţi despăgubi la orele de masă... o să mîncăm împreună în sufrageria mea, în doi, ca doi studenţi...

Şi începu să rîdă nervos.

– Mii de mulţumiri, dragă prietene! spuse doctorul cu blîndeţea lui surîzătoare... Dar, pentru un procuror, înţelegeţi greu. Repet că mă instalez în această cameră pentru a nu mai ieşi din ea. O să mănînc aici, dacă-mi acordaţi această favoare. De fapt, mă mulţumesc cu puţin.

De astă dată, Lemercier, nu putu să-şi stăpînească un gest de mînie.

– Dar, în sfîrşit, doctore, strigă el cu o voce schimbată, v-aţi gîndit că, deşi sînteţi doctor, există unele convenienţe ce trebuiesc respectate!

– Nu vă temeţi – camerista doamnei de Champlieu mă va înlocui în operaţiunile delicate, schimbare de lenjerie şi altele... În plus, nimic nu vă împiedică să vă instalaţi şi dumneavoastră cu mine în această cameră... Şi în sfîrşit, adăugă doctorul cu un ton grav, trebuie şi gata!

– Trebuie, repetă maşinal Lemercier, ca sub o lovitură.

– Trebuie. Sinteţi un om puternic căruia i se poate spune totul... Sînteţi sigur de servitorii dumneavoastră?

Lemercier era alb ca moartea. O clipă, se auzi clănţănitul

dinţilor. O lumină de nebunie ucigaşă izbucni în ochii săi. Dar, revenindu-şi cu un suprem efort asupra sa:

– Aha! făcu el cu un rictus de groază, dar, să mă ierte Dumnezeu, dumneavoastră mă bănuiţi...

– Eu bănuiesc lipsa de grijă şi imbecilitatea, întrerupse cu energie doctorul. Ascultaţi, este foarte simplu: după atîta tratament, doamna de Champlieu ar trebui să poată să se scoale, să meargă, să vorbească, să acţioneze... în sfîrşit, să fie în plină convalescenţă, poate chiar vindecată... şi priviţi-o!

Procurorul, în loc să-şi privească soţia, întoarse capul fremătînd.

– Atunci, continuă doctorul fără să remarce aceasta, am doar două ipoteze: sau m-am înşelat sau bolnavei nu i se dau medicamentele prescrise!

– Doctore, doctore!

– Şi în cea de-a doua ipoteză, urmă nemilos Montigny, sînt iar două posibilităţi. Prima posibilitate: din neglijenţă, nu se dau cantităţile necesare şi atunci, este un asasinat din imprudenţă; a doua posibilitate: se suprimă voit medicamentele şi atunci este un asasinat premeditat ce vă acuză.

Lemercier se clătină. Simţea că-l părăseau forţele şi căzu, greu, într-un fotoliu, ca şi cum ar fi fost împins. Montigny îl privi o clipă, cu o milă sinceră.

Procurorul tremura din toate mădularele.

„Sînt pierdut, se gîndea el. Acest medic o va salva! Şi cînd va fi fost salvată, cînd va putea vorbi, îşi va cere fetiţa! Va spune adevărul despre Pierre Latour! Scandal, divorţ, pentru mine ruină. Şi pentru ei, fericire! Oh, ce nenorocit sînt! Nu- mi va rămîne nici măcar postul de procuror! Acuzat de ea că am făcut să dispară copilul, ce aş putea să spun, să inventez? Şi cine ştie, dacă nu voi lua la ocnă locul lui Pierre Latour!?

– Haideţi, curaj! spunea doctorul Montigny. Sînt posibilităţi ce înspăimîntă, sînt de acord...

– Ce posibilităţi, mormăi Lemercier, sărind de la locul lui,

împins din nou de spaimă, într-atît cuvintele doctorului păreau să răspundă gîndului său.

— Acelea de care v-am vorbit... dar vreau să cred că am exagerat.

— Iertaţi-mă, doctore, făcu procurorul, respirînd din greu, tot ce aţi spus, m-a întors pe dos.

— Curaj... pentru că de acum înainte veghez eu!

— Da, da... bolborosi Lemercier.

Şi el ieşi, clătinîndu-se, înnebunit, pierdut, urlînd în fundul conştiinţei lui murdare:

— Trebuie să-l ucid pe nenorocitul ăsta de doctor!...

— Straniu! gîndi Montigny cînd fu singur. L-aş fi crezut mult mai puternic pe procuror. Cum poate să te abată nenorocirea!

Se scurseră două zile, în timpul cărora medicul rămase aproape constant la căpătîiul bolnavei, luptînd cu înverşunare împotriva bolii.

Încă din seara celei de a doua zi, ameliorarea se manifestă într-un fel aproape subit.

După ce şi-a deschis ochii şi a încercat să pronunţe cîteva cuvinte, Hélène adormi, dar de astă dată, ea avea un somn reparator şi natural, chiar liniştit.

— Exact cum am presupus! surîse doctorul triumfător. Am învins!

Atunci, pentru prima dată de cînd se instalase în această cameră, se gîndi să se odihnească şi el puţin, fiind foarte obosit.

Mai întîi, strecură printre buzele bolnavei o linguriţă de licoare calmantă, ascultă îndelung respiraţia ei, se asigură că dormea adînc şi, în sfîrşit, îmbrăcat, se aruncă pe micul pat pliant ce fusese plasat între pat şi fereastră.

Nu întîrzie să stingă lampa.

Camera rămase luminată doar de o veioză slabă.

Doctorul căzu într-o semi-somnolenţă în care ideile realităţii încep să se confunde cu ideile visului, în care nu poţi

să fii sigur că nu visezi cu ochii deschişi.

În acest timp, gîndurile sale păstrau o anumită claritate.

„Dar, în acest caz, dacă eu nu m-am înşelat, dacă diagnosticul era adevărat... trebuie că nu i s-au dat medicamentele. Totuşi dozele lipseau în fiece dimineaţă din flacoane. Hai, hai... ideea unei crime e absurdă. A fost neglijenţă... de neiertat, este adevărat... dar cine ar fi avut interesul?

Cine? servitorii? imposibil! Să nu mă mai gîndesc la asta... totul este bine cînd se termină cu bine

Încet, ideile doctorului se înecau într-un fel de ceaţă.

Mai făcu un efort ca să discute cu el misterul ce-l pasiona, apoi el încetă să-şi controleze gîndurile. Căci somnul nu este decît o absenţă de control conştient. Dar lucrarea creierului nu încetează; doar că gîndul, liber de orice piedică, face sărituri dezordonate în domeniul imaginaţiei, iar această lucrare se traduce prin vise.

Cît timp dormi doctorul? Cît putea fi ceasul?

Pendula îl trezise, bătînd jumătatea unei ore.

Întredeschise ochii, vag... şi, în acel moment, văzu uşa camerei deschizîndu-se. Doctorul nu era destul de treaz pentru a-şi da seama exact de ceea ce se petrecea. Dar putea totuşi să urmărească mişcările omului ce tocmai apăruse şi care, cu precauţie fantomatică, avansa în cameră.

Îl recunoscu imediat.

Era procurorul.

Domnul Montigny vru să facă un gest, să se ridice; o stranie curiozitate îl reţinu.

Clar că nu era nimic extraordinat ca Lemercier să intre în cameră ca să se asigure că bolnava se odihneşte liniştit, dimpotrivă, ar fi fost de mirare dacă n-ar fi încercat.

Şi totuşi, o ciudată stare de nelinişte cuprinse pe doctor.

Păru că o priveşte cîteva clipe, apoi, cu grijă infinită, se strecură spre patul pliant unde Montigny se întinsese îmbrăcat.

Instinctiv, doctorul închise ochii.

Cîteva secunde se scurseră... apoi un minut... apoi două... Lemercier nu se mişca.

Dar doctorul îi simţea respiraţia grea în faţă.

Şi, clipă de clipă, o spaimă groaznică îl invada. Simţea, înţelegea că nu trebuia să se mişte, că cel mai mic gest i-ar fi fost fatal! De ce? De ce?

O bănuială îngrozitoare alunecase în sufletul lui?

Nu ştia, sigur, dar începeni şi încercă să dea respiraţiei sale regularitatea somnului profund.

În sfîrşit, impresia de coşmar, se împrăştie.

Simţi că Lemercier, plecat asupra lui, se îndreaptă încet. După scîrţîitul parchetului, înţelese că procurorul se retrăgea... Întredeschise ochii...

Îl văzu, mergînd de-a-ndăratelea spre uşă... că se retrăgea în penumbră... Era o iluzie, oare? I se părea că procurorul avea o paloare nefirească.

Şi în momentul în care deschidea uşa.. poate, tot o iluzie! ... doctorul crezu că vede în mîinile procurorului ceva ascuţit şi lucitor — cuţit sau pumnal!

Apoi viziunea dispăru total.

Timp de două ore, Montigny rămase nemişcat, cu sudoarea pe frunte, cu părul măciucă, nu atît de ceea ce văzuse... sau crezuse că vede — ci din cauza gîndurilor ce-l asaltau.

Se făcu zi. Şi odată cu lumina se împrăştie ceea ce Montigny numea halucinaţie.

— Este nebunesc! îşi zise doctorul, cînd ziua se instală total, parcă vrînd să gonească ideile lugubre ale nopţii, am visat pe jumătate, am avut un coşmar... şi am îndrăznit să mă gîndesc... Nebunie, nebunie.

XI

Pregătirea crimei

Să revenim la Lemercier, în momentul în care, ca o panteră, ieşea din camera bolnavei.

Procurorul, cu aceeaşi grijă, reintră în camera sa, trase zăvorul şi se apropie de o masă. Pe această masă, depuse cele două obiecte:

Unul era un pumnal ascuţit, celălalt, o fiolă minusculă... otravă!

Otrava era pentru Hélène! Pumnalul pentru Montigny!

Lemercier avea o paloare cadaverică. Se lăsă să cadă pe un scaun, îşi luă capul în mîini şi ochii săi vitroşi se fixară pe lama lucitoare şi pe flacon.

— N-am îndrăznit! murmură el, în timp ce clănţănea din dinţi. Laşitate prostească! Cine m-a oprit? Cine m-a reţinut? Nu aveam decît să torn conţinutul acestei fiole printre buzele ei întredeschise! Cît despre celălalt.. n-aveam decît un gest de făcut! N-am îndrăznit!

Se gîndi îndelung.

Se întreba de ce „nu a îndrăznit".

— Îmi lipseşte hotărîrea, urmă el. În această seară, voi

îndrăzni! Da, la noapte! Mă simt deja mai puternic, mai hotărît... Hai.... această primă excursie mi-a demonstrat, cel puţin, cît de uşor... La noapte! Trebuie... altfel sînt pierdut! Trebuie ca femeia asta să moară fără să fi putut să vorbească... Contractul nostru de căsătorie este în regulă. Totul revine celui ce supravieţuieşte celuilalt. Odată moartă, sînt bogat, milionat, îmi dau demisia, mă lansez în poliţie şi în cîţiva ani, sînt ministru al justiţiei... aşteptînd ceva şi mai bun! Dacă ea nu moare, ea mă denunţă! Admiţînd că nu voi fi urmărit pentru dispariţia fetiţei, sînt dezonorat de ruşine şi de oprobiu... sînt redus la nimic! Trebuie să moară! Cum ar mai striga acest teribil şi stupid doctor peste tot, că doamna Lemercier de Champlieu a murit asasinată, deci trebuie să moară şi el. La noapte, voi îndrăzni!

Tăcu; dacă tăcerea gîndului său nu durase decît cîteva minute, tăcerea se aşternu în casă, ore în şir.

Se sculase şi plimbîndu-se fără zgomot, în lung şi în lat, uneori grăbindu-şi mersul, alteori, dimpotrivă, oprindu-se nemişcat, cu capul plecat, cu mîinile încrucişate.

El aranja, combina scena dublului asasinat, şi, mereu, revenea la aceste cuvinte:

– La noapte voi îndrăzni!...

Şi cum, pentru a suta oară, îşi spusese că va îndrăzni, avu deodată o mişcare de furie.

– Nu, nu voi îndrăzni! strigă el. Ştiu, o ştiu! Mi-e teamă! Teamă de ce, oare? Să încercăm să văd clar în mine... Teamă de două cadavre? Hai, las-o baltă! Teamă de remuşcare? De conştiinţă? Conştiinţa nu este decît o vorbă, iar remuşcarea, o maşină de război spre folosul procurorilor. Nu, nu, totul este un neant! Mi-e teamă... groază de călău!

Recăzu pe scaunul său, îşi puse iar capul în mîini.

– Căci, cum voi explica dubla crimă ce va fi comisă la mine? Nu mă desemnez chiar eu drept asasin? Mizerabilul de mine! Abia ce vor descoperi servitorii, comisarul va fi imediat

aici, unde, totul mă va denunţa. Şi atunci? Of, atunci, curtea cu juri... într-o dimineaţă lividă, îngrozitoarea ghilotină, montată într-un loc spre care voi fi tîrît, în timp ce eu, cu respiraţia tăiată, clătinîndu-mă, pe jumătate mort.

În acel moment, se auziră bătăi în uşă.

Procurorul avu o tresărire înspăimîntată. Luă pumnalul şi cu ochii măriţi, cu spume la gură, urlă:

– Cine este? Ce vreţi?

- Eu sînt, domnule, se auzi o voce.

– Jean Lannoy, murmură procurorul, trecîndu-şi mîinile peste fruntea transpirată, Jean Lannoy. Respiră zgomotos. Atunci privi în jurul lui şi îşi dădu seama că se făcuse zi.

Rapid, stinse lampa.

Şi cum urma să deschidă, tresări ca şi cum un gînd brusc ar fi aruncat în tenebrele spiritului său, o lumină orbitoare şi lividă.

– Jean Lannoy! murmură el, încet.

Atunci, el aruncă repede cîteva rînduri pe masă şi merse să deschidă. Jean Lannoy intră. Era un om îndesat, masiv, cu umerii largi, cu gîtul gros. Dar îndelunga obişnuinţă de a purta livreaua, ce-l strîngea bine, atenua aceste elemente grosolane. În plus, în serviciul marchizului de Champlieu, în această casă a nobilimii provinciale unde vechile tradiţii erau păstrate încă, obţinuse acea rece corectitudine a gestului, acea rigiditate a atitudinii şi acea imobilitate a feţei, în întregime rasă ce constituie ce am putea numi – eleganţa valetului.

Nu era un om rău; căci răutatea presupune mişcări interioare. Era pur şi simplu una din acele naturi primitive în care umanitatea abia străpunge de sub bestialitate. Jean lannoy nu avea gînduri: el rumega – o să vedem ce rumega. S-ar fi aruncat, uneori, în apă pentru a salva un înecat, cu aceeaşi indiferenţă calculată şi greoaic ar fi doborît şi strangulat o victimă.

Jean Lannoy, cum am spus, nu gîndea. Vrem să spunem că

nu vedea necesitatea de a căuta binele şi răul. Căci orice gînd uman este în căutare! Dar asta nu-l împiedica să rumege cu un fel de subtilitate şi mai ales, cu energie.

La începutul vieţii sale, Jean Lannoy îşi spusese:

– Lumea este plină de canalii şi imbecili. Este groaznic să fii printre imbecili. Bogăţia este de partea canaliilor. Fără bogăţie, nu-i mijloc să fii fericit în lume. Deci, voi merge printre canalii. Voi încerca să surprind unul sau două secrete. O să scot aur din asta! Şi apoi, o să-mi iau o grădină, o casă, voi fi proprietar. Căci eu am suflet de proprietar!

Nu greşea prea mult... în această declaraţie.

Personajul prezentat în linii mari, va apare şi la muncă.

– Tocmai vroiam să te chem, spuse procurorul. Am petrecut noaptea muncind...

– Domnul să mă scuze, zise Jean Lannoy, am bătut mai devreme decît de obicei... Totuşi, dacă domnul doreşte, o să-i aduc micul dejun mai devreme decît de obicei.

– Nu, nu mi-e foame... Şi apoi, vreau să-ţi vorbesc.

Jean Lannoy tresări. De fiecare dată cînd procurorul era mai amabil, era sigur că va afla ceva nou. Era ca un semn convenţional între ei. Asta însemna:

– Acum nu vorbesc lacheului ci complicelui!

Şi fu, într-adevăr, o imperceptibilă schimbare în atitudinea lui Jean Lannoy, care, la rîndul său, încetă să vorbească la persoana a treia: era maniera lui de a marca familiaritate.

– Şi eu vroiam să vă vorbesc! De aceea mi-am permis să vă deranjez.

Procurorul îl privi pe Jean Lannoy.

– Ce vrei să-mi spui? Vorbeşte... Şi mai ales, fii clar.

Jean Lannoy făcu un gest de consimţire, ca şi cum şi el aprecia mult claritatea.

– Domnule, începu el, ştiţi că sînt o persoană paşnică şi că dorinţa mea cea mai dragă ar fi să mă retrag cît mai devreme din afaceri şi să merg să trăiesc în Pommereuil. Pommereuil

este satul meu natal, între Le Bateau şi Landrecies, la mică distanţă de pădurea din Fontaine-au-Bois. Am cunoscut acolo, în copilărie, un om cumsecade ce vînduse oale la Paris, timp de patruzeci de ani. El avea o căsuţă frumoasă din cărămidă, înconjurată de o grădină frumoasă, unde se plimba în fiece dimineaţă, cu foarfeca de grădinar în mînă, cu pipa în gură. Îmi amintesc că, în acea grădină în care am intrat de două ori, era un bazin cu peştişori roşii şi pe un suport de fier, o enormă bilă argintată. Era minunat.

„Ei, bine, domnule, această casă de cărămidă, această grădină, acest bazin şi bila aceea mi-au rămas în cap. Mi-am spus mereu că într-o zi, voi avea toate acestea. Doar că omul acela, marchitanul, era deja prea bătrîn ca să se mai bucure de fericirea lui. Eu vreau să mă bucur cît mai sînt încă tînăr. O nevastă care să mă iubească şi să-mi aducă ciocolata la pat, unul sau doi copii, ca să înveselească totul – iată visul meu. Ce trebuie pentru asta! Am calculat că-mi trebuie cel puţin trei sute de mii de franci. Am aflat: douăzeci de mii pentru cumpărarea terenului, treizeci de mii pentru construcţia şi mobilarea casei, două sute cincizeci de mii, plasaţi ca o dobîndă de patru la sută, îmi vor da o rentă anuală de o mie de franci, ce vor face din mine stăpînul din Pommereuil şi probabil primarul lui. Nu ştiu dacă mă urmăriţi, domnule...

– Admirabil, spuse procurorul. Vorbeşti şi calculezi cu o precizie de invidiat.

– Din cei trei sute de mii de franci, reluă Jean Lannoy cu un suspin de satisfacţie, am doar jumătate. De reţinut: cincizeci de mii de franci am luat în urma afacerii din Wahagnies.

– Treci, treci peste!

– Douăzeci şi cinci de mii am primit în ziua următoare aceleia în care domnul marchiz, stăpînul meu – să-i odihnească Dumnezeu – s-a sinucis, în urma violentei discuţii la care involuntar am asistat, dar pe care...

– Treci, treci şi peste asta! mormăi procurorul, privind uşa

cu neliniște.

— Asta înseamnă șaizeci și cinci de mii, reluă Jean Lannoy. Douăzeci și cinci de mii, primiți în diverse cazuri, cînd mă cuprindea dorul de casă... căci voiați să mă țineți lîngă dumneavoastră, lucru pentru care vă mulțumesc sincer...

Și, într-adevăr, nu era nici o ironie în ce spunea Jean Lannoy.

— Astea fac o sută, adăugă el. În sfîrșit, cincizeci de mii pe care i-am primit ca să vă ajut să facem să dispară domnișoara Marie-Rose...

— Taci, mizerabile! răcni Lemercier, tremurînd.

— Pe scurt, în total o sută cincizeci de mii. Trec peste micile mele economii. Și constat că mi-au trebuit cinci ani pentru a cîștiga cu greu o sută cincizeci de mii. La ritmul ăsta, ca să ajung la cei trei sute de mii la care m-am fixat, văd bine că voi fi la fel de bătrîn ca marchitanul meu, cînd voi putea să mă retrag la Pommereuil.

Trebuie de remarcat, în trecere, că Jean Lannoy nu mințea o iotă.

Procurorul știa asta.

Nu era la prima conversație de acest gen cu complicele său. Discuțiile lor se terminau obișnuit prin oferirea cîtorva mii pe care Jean Lannoy le lua cu sinceră recunoștință.

— Ce-ți trebuie, să vedem, reluă procurorul, pentru a-ți potoli dorul de satul tău?

— Mă încredințez dumneavoastră, în întregime, zise Jean Lannoy. Mi se pare, totuși, în circumstanțele în care ne aflăm, că nu va fi o bagatelă. De astă dată, ar trebui cît să rotunjesc cei două sute de mii și apoi, nu mi-ar mai rămîne de căutat decît o sută de mii.

— Adică tu îmi ceri cincizeci de mii de franci?

— Da, Domnule, reluă Jean Lannoy, cu un ton liniștit; și vă repet, asta din cauza împrejurărilor grele.

— Ce circumstanțe? bolborosi Lemercier, pălind.

— Vai, domnule... Dacă doctorul Montigny m-ar întreba... dacă m-ar întreba de ce doctoriile prescrise bolnavei nu au fost administrate?

— Taci, taci!

— Dacă ar trebui să spun cine este persoana care, în toate nopțile, golește flacoanele.

— Ascultă! făcu brusc procurorul, apucîndu-l pe Jean Lannoy de mînă, vrei, deodată, să rotunjești, cum zici tu, nu cei două sute de mii, ci cele trei sute de mii de care ai nevoie?

Jean Lannoy rămase neclintit. Doar se îngălbeni puțin.

— Ce trebuie să fac? întrebă el încet.

Cu o privire, procurorul îi arătă ușa, Jean Lannoy merse să se asigure că nimeni cu asculta, apoi, închizînd-o cu zăvorul reveni lîngă Lemercier.

Procurorul îndepărtase hîrtiile pe care le aruncase pe masă: fiola și pumnalul apăreau.

Cele două obiecte atraseră imediat ochii lacheului. Dar el nu manifestă nici o surpriză.

Atunci, Lemercier își petrecu brațul în jurul gîtului lui Jean Lannoy, îl plecă spre masă și livid, apropiindu-și gura de urechea valetului, el murmură cu o voce abia perceptibilă.

— Vezi?

— Un pumnal și otravă, da! Pentru cine pumnalul?

— Pentru mizerabilul doctor...

— Aha, aha, acum înțeleg pentru cine otrava!

— Vrei?

— Da, dar asta înseamnă eșafod dacă rămîn în Franța, zise Jean Lannoy la fel de liniștit ca și cum ar fi vorbit de o partidă de plăcere.

— O să fugi! O să spun că ai luat-o spre Belgia, iar tu vei fugi spre Italia, murmură Lemercier, emoționat.

— Asta înseamnă să mă expatriez! Și Pommereuil?

— Cu trei sute de mii de franci, poți fi fericit oriunde.

— Este adevărat!

– Accepţi?

– Da, cînd trebuie să operez?

– La noapte! Ai să întri în cameră. Ascultă bine.. Nu pierde un cuvînt...

– Ascult! spuse rece Jean Lannoy.

– O să intri puţin după miezul nopţii, reluă Lemercier, tremurînd, vei merge drept la patul pliant. Şi ai să loveşti...

– Bun, şi otrava?

– Asta mă priveşte! Nu te nelinişti! Ascultă! După ce ai lovit, îţi ştergi mîinile cu batista... Ai batiste marcate cu numele tău?

– Da! Înţeleg! Voi uita batista, ca să se ştie că eu am lovit...

– Asta-i! De asemenea, în grajd, unde vei merge, după afacere... o să uiţi ceva... înţelegi? şi vei ieşi pe poarta grajdului, uitînd s-o închizi... Dacă ar putea să te vadă, pentru o clipă, portarul...

– O să am grijă!

– Foarte bine. Lucrul nu va fi descoperit decît spre ora nouă dimineaţa. Există un expres pentru Paris la ora opt şi patruzeci.

Eşti la Paris către prînz, sări în trenul spre Marsilia şi după amiază treci frontiera italiană în timp ce eu lansez poliţia spre Bruxelles...

– Iar banii?

– Rezolvat! O să vin în grajd şi o să-ţi dau ce am convenit.

– Adică cei o sută cincizeci de mii! preciză Jean Lannoy, care astă dată nu putu să-şi reţină o tresărire convulsivă.

– Da, o sută cincizeci de mii! Şi acum du-te, am nevoie să mă gîndesc.

Jean Lannoy se retrase repede.

Zece minute mai tîrziu, reapărea purtînd tava.

– Micul dejun, spuse el.

– Bine, zise procurorul, pune tava acolo, pe colţul mesei.

Ziua trecu calmă şi liniştită. Procurorul munci la fel de fel

de dosare de afaceri, de care avea nevoie la întoarcerea lui la Douai.

Printre aceste dosare, era afacerea „Pierre Latour"

Totuşi, cum nu putea fi şi judecător şi parte vătămată, acuzaţia împotriva nenorocitului tînăr, trebuia susţinută de substitutul său.

Dar, din exces de zel, fără îndoială, sau din curiozitate profesională, sau, în sfîrşit, pentru că furtul se săvîrşise în casa sa, domnul Lemercier de Champlieu pregătea rechizitoriul: subsitututul nu trebuia decît să-l citească. Şi, desigur, niciodată nu fusese înfăşurat un acuzat într-o armură mai strînsă de teribile argumente.

Şi totuşi, instrucţia nu era încă deschisă.

Dar oare asta mai conta pentru un om de o asemenea poziţie?

Şi oare nu el era sursa oricărei informaţii, pentru că el însuşi îl arestase pe Pierre Latour... hoţul... acuzat de ce poate fi mai rău, de furt cu mîna înarmată, într-o casă locuită, cu efracţie.

Bineînţeles că urma ocna.

Căci, mai grav decît acestui cap de acuzare şi a pedepsei corespunzătoare, nu mai era decît asasinatul şi... pedeapsa cu moartea.

Domnul Lemercier de Champlieu trudi toată ziua la acest rechizitoriu cu un fel de furie.

Veni seara.

– Se apropie momentul! se gîndi el

Se ridică de la masa de muncă. Îndelung, în faţa oglinzii, el încercă să-şi compună o faţă senină şi chiar reuşi. Doar strălucirea metalică a privirii lui nu se îndulci. Putea doar să-şi frece ochii şi să spună că a plîns mult, dacă doctorul cumva ar fi remarcat acea strălucire.

Către ora opt şi jumătate, după cina pe care păru să o mănînce cu pofta obişnuită, procurorul, după obiceiul său, se

duse să fumeze o ţigară la fumoir – biliardul casei, citindu-şi ziarele.

Vorbi mai multor servitori şi stabili într-un mod riguros evidenţa că se găsea în starea lui normală.

Totuşi, îşi spunea:

– N-am intrat în cameră toată ziua... Oare nu s-a remarcat? Ba da, fără îndoială... Trebuie să fiu văzut şi auzit! Trebuie! Curaj! Încă un mic efort şi gata!

Îi curgea sudoarea.

Gîndul de a-şi revedea victima, de a-i vorbi cu sînge rece acestui om ce urma să fie asasinat, să se prefacă înduioşat de femeia căreia urma să-i toarne, chiar el, otrava, această idee îi era insuportabilă.

Şi totuşi trebuia s-o facă!

Se îndreptă spre camera soţiei lui.

În culoar întîlni doi servitori.

– Veti spune lui Jean să aprindă focul la mine, spuse el. Vreau să mă culc devreme... cît să merg să mă interesez de starea doamnei, la doctor...

Cei doi servitori se grăbiră, iar Lemercier bătu la uşa camerei soţiei lui.

Clipele ce urmară fură dintre cele mai teribile, desigur, din viaţa acestui om.

Doar ce intră şi văzu o femeie instalată într-un fotoliu, lîngă pat.

Această femeie, de vreo cincizeci de ani, puternică, viguroasă, de talia şi statura unei aşa-numite femeie-jandarm, tricota liniştit şi nici nu ridică fruntea la intrarea procurorului.

Doctorul Montigny se îndreptă spre el, surîzînd, cu mîna întinsă.

Tremurînd, dar păstrînd aparenţele calmului, Lemercier o desemnă pe străină, cu un gest interogator.

– Ah, da, făcu doctorul ca şi cum ar fi uitat. Este excelenta doamnă Gertrude.

– Doamna Gertrude? bolborosi procurorul cu o surdă nelinişte.

– Cea mai bună infirmieră pe care o cunosc.

Doctorul începu să rîdă.

– Ceea ce mi-aţi spus, privind convenienţele m-a impresionat... Atunci am trimis după buna Gertrude...

– Ah, Şi o să petreacă şi noaptea aici?

– Noaptea asta şi ... următoarea... şi toate nopţile pînă la vindecarea completă.

Dacă doctorul ar fi putut percepe răcnetul de turbare ce bubui în străfundul inimii procurorului, ar fi fost înspăimîntat. Şi cît? Cine ştie?

– O să vedeţi, reluă Montigny. Gertrude este o voinică, poate să lupte şi cu un uriaş... şi nu ea ar fi învinsă.

Aici infirmiera crezu că trebuie să facă un semn cu capul, drept mulţumire.

Dar, îşi păstră mutismul.

Procurorul rămase consternat. Tot planul lui, atît de laborios construit, se prăbuşea deodată.

– Ea are şi alte calităţi, continuă doctorul, una, printre altele, care este preţioasă şi rară la infirmiere: ea nu doarme! N-am văzut niciodată o asemenea puterea de a veghea. D- na Gertrude poate rămîne douăsprezece ore într-un fotoliu, fără să închidă un ochi, o clipă. Bine-înţeles, ziua se va odihni... dar noaptea, va fi trează... ca eu să dorm liniştit şi să mă trezească la nevoie.

– Dar, doctore, murmură în sfîrşit Lemercier, de ce... dacă dumneavoastră sînteţi în permanenţă?

– De ce? Mai întîi, ca să mă odihnesc puţin. Şi apoi... imaginaţi-vă... mi-am descoperit o slabă neurastenie... Nu rîdeţi: noaptea trecută, am avut viziuni, halucinaţii, nebunii, în sfîrşit...

Am crezut să văd intrînd un om, înarmat cu un pumnal şi care se apleca asupra mea.. Este o nebunie? Prezenţa

Gertrudei va fi suficientă pentru... a îndepărta orice altă halucinaţie. Procurorul izbucni într-un rîs zgîrcit.

În acel moment doctorul se îndreptă spre uşă şi cu vocea sa liniştită, fără ironie, adăugă:

– Imaginaţi-vă, dragă prietene, că prezenţa d-nei Gertrude nu a părut suficientă, atît de precisă a fost halucinaţia... Este prostesc: dar mi-a fost teamă! Atunci... pentru a completa precauţiile, mi-am permis să vină un lăcătuş şi să...

Cu vîrful degetului, ca jucîndu-se, Montigny, trăgea de un enorm zăvor.

– Va trebui, termină el, ca fantoma să muncească mult pentru a ne surprinde, acum! În plus, dacă toate acestea vă jenează, există un mijloc foarte simplu de a rezolva: acela de a transporta imediat pe Madame de Champlieu într-un sanatoriu.

Distrus, dar tot stăpîn pe sine, Lemercier rîse strîmb, ca un blestemat ce era.

– Nu, nu, zise el, ceea ce faceţi este bine, vă port multă recunoştinţă pentru devotamentul cu care vă luaţi atîtea precauţii... care, în alte momente, mi-ar părea stranii. Bună seara, doctore... somn uşor şi fără halucinaţii.

Ieşi brusc, fără să privească bolnava, care scufundată într-o somnolenţă adîncă, nu luase cunoştinţă de ceea ce se petrecea în jurul ei.

Doctorul rămase gînditor.

– Ceea ce este nebunesc, murmură el, ceea ce este halucinant, este să presupun lucruri fără rost... dar, în sfîrşit, cum se zice, neîncrederea este mama înţelepciunii.

Cît despre Lemercier, el se întoarse în cabinetul său şi căzu, aproape leşinat, într-un fotoliu. Era redus la neputinţă.

Nu mai avea decît să aştepte evenimentele.

Şi dacă aceste evenimente luau întorsătura prevăzută... urma sinuciderea.

XII

Curtea cu juri

Lemercier tremura, pe bună dreptate. Începînd din acea zi, Hélène merse rapid spre vindecare evidentă.

Răul, oprit clar, rămase mult timp staţionar, apoi dădu înapoi. La capătul unei luni, doamna de Champlieu putu să se ridice; ar fi putut să iasă din cameră şi chiar să se ocupe de anumite lucruri uşoare.

Dar, ca urmare a unui fenomen care, fără să înspăimînte pe doctor, nu-l miră mai puţin, se părea că puterea de înţelegere a sărmanei femei suferise mult.

Fără îndoială că aceasta se produsese în timpul perioadei în care doctoriile nu îi fură administrate.

Nu se putea spune că era nebună. Nimic din atitudinea sa sau din privire nu te făcea să presupui ceva atît de înspăimîntător. Privirea era tristă dar luminoasă; atitudinea, naturală.

Doar în unele privinţe, memoria părea ştearsă.

Astfel, doamna de Champlieu nu vorbea niciodată de fiica sa. La nevoie, doctorul, crezînd ca toată lumea că Marie-Rose era la Cateau, putea să admită că Hélène ştia aceasta şi deci,

dacă nu se neliniştea, asta era pentru că nu avea nici un motiv să se neliniştească.

La sfîrşitul lunii ianuarie, doctorul Montigny părăsi, în sfîrşit, palatul de pe strada Royale.

Nimic anormal nu se petrecuse în noaptea în care crezuse că-l vede pe procuror intrînd în cameră, cu cuţitul în mînă. El sfîrşi prin a nu se mai gîndi la acest incident şi consideră precauţiile pe care considera că trebuie să le ia, ca fiind ridicole.

În fiece dimineaţă, totuşi, el trecea pe la palat şi constata mersul sigur spre vindecare.

Hélène vorbea foarte puţin. Cele cîteva cuvinte ce-i scăpau, erau zise cu dificultate. Nu era vorba de o paralizie a limbii ci de o ştergere parţială a memoriei.

În acea epocă, procurorul Lemercier constatînd că n-avea de ce să se teamă de soţia sa, deocamdată, cel puţin, se duse să-şi reia postul la Douai.

Hélène rămase singură în vechiul palat.

Nu manifestă nici o mirare la diversele schimbări ce se făcuseră în casă, printre care schimbarea servitorilor. Sau nu le acordă nici o atenţie.

Memoria nu-i aducea decît crîmpeie din viaţa trecută. Era vorba, ca să zicem aşa, încă o dată, paralizia amintirii.

Aceste fenomene sînt frecvente.

Un bolnav, de pildă, uitase un mare număr de cuvinte ale limbii franceze, pe care trebui să le înveţe din nou. Unii, revenindu-şi din boală, nu mai ştiu să scrie; alţii nu mai ştiu să citească; se cunoaşte cazul acelui compozitor care, după o boală cerebrală, nu mai ştia să scrie notele, deşi putea să mai compună piese la pian, chiar dacă era incapabil să le scrie.

Astfel, la acest om, facultăţile de creaţie muzicală rămîneau intacte, dar nu mai putea să teoretizeze aceasta în transcriere.

Hélène de Champlieu îşi amintea foarte bine că are o fetiţă

şi îi ştia şi numele.

Se întîmpla să-şi spună de două, trei ori pe zi:

– Unde este Marie-Rose, oare?

Dar imediat îşi răspundea:

– Ea este, fără îndoială, în camera ei. O să merg s-o văd.

Pleca spre a ajunge în cămăruţa copilului, dar, după cîţiva paşi, nu se mai gîndea la asta. Marie-Rose dispărea de pe ecranul cerebral unde apar şi se plimbă imaginile.

Ea rămînea ore lungi pe un chaise-longue, nu ca să viseze – căci, imediat ce nu mai se gîndea la ceva, ea adormea – ci ca să citească.

Ea înţelegea perfect tot ce citea, dar nu acorda nici o atenţie textului.

Un roman, un fragment de ziar, povestea unei crime sau o reţetă de bucate, aceste diverse lecturi erau egale pentru ea: în spiritul ei, nu mai exista noţiunea contrastelor. Ea ar fi aflat cu aceeaşi indiferenţă sau cu aceeaşi emoţie, după starea de moment, moartea unei persoane dragi sau cel mai banal incident.

Într-o zi, căderea unui fotoliu, lovit de un valet, o făcu să plîngă. O oră mai tîrziu, ea începu să rîdă aflînd că una din cele mai bune prietene se îmbolnăvise.

Normal că în aceste condiţii procurorul Lemercier putu să plece liniştit. Am uitat să spunem şi că Hélène încă vorbea greu. Ea nu pronunţa decît cuvinte foarte uzuale şi mereu, cu eforturi mari, după lungi căutări.

Doctorul Montigny declarase că această stare putea să dureze mai mult de un an, poate doi sau trei ani şi că ar trebui multe îngrijiri şi menajamente pentru a readuce mintea bolvanei la starea ei normală.

– Dacă, adăugase el pentru sine, dacă nu s-ar ivi o nouă zdruncinare a creierului pentru a repune în ordine acolo unde o primă zdruncinare făcuse atîta rău! Căci totul este posibil în aceste transformări ale spiritului ce seamănă cu revoluţiile de

pe glob: într-o zi, un cutremur de pămînt face să dispară o insulă, o explozie nucleară aduce la suprafaţă aceeaşi insulă... iar geologul nu înţelege nimic ca şi medicul! Of, natura, ce muncitoare dură şi misterioasă!

Zilele şi săptămînile treceau.

Nici o schimbare nu se producea în starea doamnei de Champlieu.

În 14 martie, ziarele din Lille, publicară, aproape în aceeaşi termeni, următoarea informaţie:

„Mîine, la Curtea cu Juri din Douai, se prezintă cazul acelui tînăr pictor a cărui tristă aventură v-am spus-o.

„Să amintim pe scurt faptele: în noaptea de 25 decembrie din anul trecut, domnul Lemercier de Champlieu, procuror al Republicii, după o petrecere dată în palatul din strada Royale, se pregătea să se culce, cînd crezu că aude un zgomot de geamuri sparte în sufragerie. Presupunînd lipsa de atenţie a unui servitor, se duse imediat acolo şi se găsi în prezenţa unui hoţ înarmat cu un révolver şi cu cîţiva cleşti cu care urma să spargă argintarul unde se găseşte închisă o colecţie de vase de argint şi de aur, de o inestimabilă valoare... Se poate cita o cutie cu ace care singură valorează o sută de mii de franci şi care datează din vremea lui Benvenuto Cellini, după spusele experţilor.

Domnul Lemercier de Champlieu, care este foarte puternic, se aruncă asupra hoţului, deşi n-avea nici o armăl. Îl imobiliză, îl trase în cabinetul său cu greutate, îl închise acolo, trimise după poliţişti şi în curînd fu arestat, fără ca hoţul să prezinte vreo rezistenţă.

„Pînă aici, afacerea pare banală. Iată cînd devine excepţional de interesantă: acest hoţ, acest spărgător, nu este altcivena decît domnul Pierre Latour, acelaşi care a primit recent, medalia de aur la Salon şi căruia municipalitatea noastră i-a făcut acum cîţiva ani comenzi importante.

„Se sperase, mai întîi, că este cazul unui cleptoman şi

trebuie să spunem că domnul Lemercier de Champleiu, cu un tact pe care nu putem îndeajuns să-l lăudăm, a făcut totul ca să stingă această ciudată şi penibilă afacere.

„Din nenorocire, mărturisirile complete şi la subiect ale acuzatului nu lasă nici o îndoială asupra culpabilităţii sale. Este vorba pur şi simplu de un furt armat, încercat noaptea, într-o casă, plus efracţie.

„Pierre Latour a mărturisit că dacă ar fi putut să-şi păstreze prezenţa de spirit, ar fi dat foc. Ne îngrozim, gîndindu-ne la nenorocirea ce ar fi întristat oraşul nostru. Din fericire, el nu este decît la primul furt şi n-a avut curajul. Sperăm că juraţii vor ţine seama de această circumstanţă atenuantă.

Cît despre motivele invocate de hoţ, aceste sînt, vai, din eterna istorie a celor ce cheltuiesc mai mult decît cîştigă!

Pierre Latour, care cîştiga, una peste alta, vreo treizeci de mii de franci, cheltuia dublu. A fost înghesuit. Jocul l-a tentat. A pierdut.

Restul, se ştie.

Acesta va fi cazul ce va fi prezentat mîine la curtea cu juraţi şi care va atrage o mulţime selectă, venită din Lille, Vallenciennes, Cambrai şi împrejurimi. Într-adevăr, nu numai numele hoţului este foarte cunoscut în regiune ci şi cel al victimei este celebru.

Locul ministerului public va fi ocupat de domnul substitut.

Deoarece acuzatul a refuzat să-şi aleagă un avocat, sarcina delicată a apărării lui a fost încredinţată, din oficiu, domnului Legai, una din viitoarele noastre personalităţi, care va debuta, se spune, astfel, într-un fel răsunător.

Vom relata, desigur, fiece detaliu al acestei afaceri senzaţionale ce pasionează oraşul Lille şi toată regiunea din nordul Franţei. Imediat ce ni se va telegrafia verdictul de către simpaticul nostru redactor judiciar, ce a plecat azi de dimineaţă la Douai, o să-l publicăm într-o ediţie specială.

În ziua în care ziarele din Lille publicaseră informaţia ce

am citit-o, nici un ziar nu era în palatul din strada Royale. Procurorul, scrisese lui Jean Lannoy, care rămăsese să supravegheze la Lille, chiar cu două zile înainte, ordine stricte.

Către ora trei a după amiezii, Hélène primi o vizită; nu numai că doctorul Montigy autoriza vizite, dar chiar le recomanda, cu condiţia să fie scurte.

Vizita se petrecu ca toate acele pe care le primea nefericita femeie.

Adică vizitatoarea rămase zece minute într-un fotoliu, discută despre nimicuri, rochii şi dantele, fără ca bolnava să pară a o recunoaşte, apoi se retrase.

Doar că, plecînd, ea lăsă să cadă pe covor, la picioarele lui Hélène, un număr de ziar.

Această vizitatoare era contesa Fanny!

Cînd Hélène rămase singură, ea zări acest ziar ce zăcea la picioarele ei. Îl luă şi maşinal începu să-l citească, cum citea de obicei, adică fără să acorde vreun interes articolelor sau noutăţilor ziarului.

Astfel ea ajunse să citească informaţia privind pe nefericitul Pierre Latour.

Cînd ea termină primul rînd, se opri, gînditoare, şi îşi luă capul între mîini.

– Pierre Latour! murmură ea, în sine, căci buzele ei erau inapte să răspundă gîndului. Mi se pare că-l cunosc pe acest om! Pierre Latour? Pierre. Da, cred că am auzit vorbindu-se despre acest tînăr.

Ea reluă ziarul ce căzuse pe genunchii ei şi reîncepu lectura. De astă dată, în mintea ei, acele tresăriri asemănătoare tremurăturilor ce anunţă zguduirile vulcanului de care vorbea medicul, se făceau deja simţite.

– Da, continuă ea, l-am cunoscut! Îl cunosc! Dar de ce mă interesează? Cine o fi? Şi de ce sînt tristă la gîndul că va fi judecat?

Rîse nervos şi aruncă ziarul.

– Ce-mi pasă, la urma urmelor? Acest om nu e din familie... nu e nici fratele meu... mici prietenul meu... nici...

Pe măsură ce vorbea, sau mai degrabă, vorbea aşa, ea se ridica, se îndrepta, ochii i se măreau, faţa se alungea. Un miraculos efort se săvîrşea în ea.

– Nici... ce? să vedem? ce voiam să zic? of! Asta este! Voiam să zic... nici logodnicul meu!

Acest ultim cuvînt ţîşni, ca să zicem aşa, din creierul ei, cu o violenţă nemaiîntîlnită.

Ea căzu, palidă, pe un fotoliu. Fiori o cuprinseseră din creştet pînă în picioare.

– Logodnicul meu! repetă ea... Pierre! Logodnicul meu!

Şi ea îşi repeta aceste cuvinte ca şi cum s-ar fi temut că gîndul pe care ea încerca să-l prindă, i-ar fi putut scăpa.

Deodată ea sări, îşi trecu mîinile pe frunte.

– Logodnicul meu? Dar eu... trebuie oare să mă mărit? Unde este tatăl meu? Să mă mărit? Eu? Ah!

Un strigăt pătrunzător scăpă de pe buzele ei; încercă să şi-l reţină, punînd batista la gură.

– Tatăl meu? A murit? A murit? Căsătorită? Da, aşa e... soţul meu se numeşte Lemercier! Sînt căsătorită! Of, ce mi s-a întîmplat? Ce mi se întîmplă? Am fost nebună? Oare înnebunesc? Pierre! Pierre! Prietene! Logodnicul meu!

În acel moment, ceva ca un fulger spintecă întunericul ce îi cuprinsese creierul. Cu o mînă febrilă, ea luă din nou ziarul, parcurse avid informaţia judiciară şi izbucni într-un hohot, după care se prăvăli fără cunoştinţă.

De astă dată, îşi amintise.

Cînd camerista intră la doamna de Champieu, o găsi, ca de obicei, lîngă foc, pe chaise-longue.

Nimic anormal nu părea să se fi întîmplat cu ea.

Ea păstra acelaşi mutism înspăimîntător. Şi cînd camerista, tot trebăluind, o privea, ea închidea ochii.

Doar că atunci cînd îi redeschidea, în ei puteai citi ceva ce

nu exista cu două ore în urmă: o tristeţe întunecată, o disperare nesfîrşită.

Tristeţea, disperarea, totul arăta că de acum inteligenţa era prezentă. Poate nu-şi amintea încă totul.

Dar, cel puţin, în ceea ce privea pe Pierre Latour, nenorocita femeie, reconstituise drama.

Făcîndu-se tîrziu, Hélène se controlă cu grijă ca să nu-i scape vreun gest, vreo privire care să indice tulburarea ce pusese stăpînire pe ea.

La ora opt seara, ca de obicei, şi după recomandarea medicului, ea fu culcată; se lăsă condusă cu o docilitate extraordinară; apoi, lampa a fost stinsă; în cameră nu mai era decît o veioză slabă.

Succesiv, Hélène, ţinîndu-şi mîna în dreptul inimii, asculta toate zgomotele palatului stingîndu-se.

La ora zece şi jumătate, totul dormea; totul era închis.

Atunci, cu precauţii nesfîrşite, ea se ridică şi se îmbrăcă cu haine de oraş, o toaletă sobră în culori şi linie, cum obişnuia şi înainte.

Cînd ea îşi puse pălăria pe cap şi după ce-şi trase mănuşile printr-un gest automat, în momentul în care era gata de plecare, avu o pierdere a memoriei.

– Oare plec în vizită? murmură ea. La ora asta? De ce m-am îmbrăcat? Ah, da, da! Pierre! Curtea cu juri! Douai! O să merg la Douai! O să-l salvez! Vreau să-l salvez.

Atunci, cum se întîmplă timizilor în circumstanţe grele, îşi recăpătă toată prezenţa de spirit şi se încurajă singură şi ieşind din cameră, coborî în vîrful picioarelor scara ce ducea în marele salon. De acolo merse în vestibul. Ajunse în faţa uşii şî încercă să tragă zăvorul. Această operaţie îi luă un sfert de oră. Nu se temea. Se simţea puternică. Dar se temea că la cel mai mic scîrţîit toată lumea o să alerge... şi deşi era stăpîna, după tot ce se întîmplase, bănuia că, fără îndoială, nu ar fi fost lăsată să iasă... că ar fi fost avertizat Lemercier.

Îşi amintea de poveşti cu femei sechestrate. Se vedea într-un ospiciu.

În sfîrşit, zăvoarele ce închideau uşa fură trase.

Ea desfăcu lanţul de siguranţă.

Şi deşi cu două canaturi, uşa se deschise încetişor la împingerea ei.

O clipă mai tîrziu, ea se găsea în stradă şi începu să alerge. Cîteva minute mai tîrziu, sosea în piaţă. Atunci, cum în stradă mai era încă lume multă ce o privea, ea începu să meargă mai încet... Era mai sigură pe ea: gara era aproape, în faţa ei, la capătul străzii Faidherbe. În curînd ajunse .. ultimul tren pentru Douai tocmai plecase.

Noaptea următoare fu sinistră.

Ideea de a se refugia într-unul din hotelurile din preajma gării îi era insuportabilă. Ea preferă să se odihnească pe o banchetă a sălii de aşteptare de clasa întîi pe care i-o deschise un om, după ce-i dăduse o monedă de aur.

În sfîrşit se făcu zi.

Hélène urcă în primul tren.

Ziarele nu exageraseră considerînd excepţional cazul ce se judeca în acea dimineaţă la Curtea din Douai. Sala era arhiplină cu oameni eleganţi, veniţi de peste tot. Toată presa regională era la locul ei, într-o mare înghesuială pentru a se face loc trimişilor speciali ai jurnalelor pariziene.

Curtea îşi făcu intrarea; apoi, după operaţiile preliminare ale constituirii juriului, îşi ocupă cele trei locuri în spatele cărora se mai înghesuiau alte notabilităţi.

Domnul Lemercier obţinuse să nu apară ca martor. El îşi scrisese şi semnase depoziţia, ceea ce, la nevoie, era îndeajuns. Şi fiecare era de acord cu ideea că procurorul fusese plin de tact.

Absent? Dacă ar fi fost căutat, ar fi fost găsit în ultimul rînd al invitaţilor deosebiţi ce se plasaseră în spatele curţii. Da, era acolo, ascunzîndu-şi faţa în batistă... fixînd arzător uşiţa prin

care trebuia să intre Pierre Latour, pentru a se aşeza între doi jandarmi.

Fu introdus acuzatul.

Un freamăt străbătu asistenţa.

Era imposibil să ştii dacă avea o figură îndurerată sau cinică.

O figură împietrită, asta era totul.

Şi trebuie spus că această indiferenţă impresionă pe juraţi în defavoarea acuzatului.

Emoţia, dacă exista, dispărea în spatele măştii de indiferenţă absolută.

Şi totuşi...! Cîte eforturi făcea nefericitul! Cît curaj îi trebuise ca să ajungă să-şi zică:

– O să auzi cum te vor acuza pentru furt, şi nici un muşchi al feţei tale nu va tresări?! O adunare curioasă şi crudă te va privi pentru a judeca gradul infamiei tale, iar tu, nici nu o vei privi, ca să nu citească în ochii tăi că eşti un om cinstit. Şi se va spune că ai căzut în ultimul grad de abjecţie, la furt! Iar tu vei răspunde: Da! N-o să plîngi, vei fi ca o statuie! Trebuie! Căci un singur strigăt, un singur gest te-ar arunca spre protest.. Şi dacă te-ai revolta, dacă ai protesta, ai arunca-o pe Hélène în infamie.

Da, iată ce era în această statuie fără gesturi, aproape fără voce, doar puţin palidă, ce se prezenta privirilor mulţimii descumpănită... căci toţi se aşteptaseră la o apărare riguroasă.

Ar fi trebuit o filozofie foarte profundă pentru a surprinde stoicismul acestei aparente indiferenţe.

Iar juraţii nu trebuie să fie filozofi.

Ce admirabilă instituţie, totuşi, aceea a juraţilor, dacă s-ar înţelege sublima simplicitate a rolului său!

„Noi sîntem doar doisprezece oameni oarecare, – noi nu sîntem judecători. Cineva va încerca să ne dovedească că acest om este vinovat. Să privim pe acest acuzat şi să încercăm să surprindem adevărul... Între cuvîntul acuzatorului şi acela al

apărătorului, să stabilit o balanţă exactă..."

Iată ce ar trebui să gîndească juriul. .. Nenorocirea este că-i imposibil să atribui cuiva puţină autoritate, fără ca un fel de beţie să nu pună mîna pe el, imediat. Îi scapă atunci noţiunea exactă a ceea ce i se cere; el vrea să judece!

Şi printr-un hidos fenomen al spiritului uman, în cea mai mare parte a cazurilor, a judeca înseamnă a condamna.

În afacerea ce pasiona publicul în acea zi, juraţii nu avură, de altfel, decît un rol şters de jucat. Niciodată nu se prezentase un caz mai limpede. Dar această limpezime ar fi putut să stîrnească curiozitatea vreunui filozof. Nu se găsi un jurat să întrebe de ce acuzatul accepta acuzaţia în întregime, de ce era de acord cu totul: efracţie, revolver, furt, totul...

Dezbaterile, dacă se poate numi aşa seria de întrebări cărora li se răspundea un glacial „da" durară doar un sfert de oră, dar domnul preşedinte Clary de Sainte-Foi nu putu să- şi stăpînească proasta dispoziţie, atrăgînd atenţia juriului că rar se mai văzuse un asemenea cinism.

Pumnii lui Pierre Latour erau ţinuţi strîns.

Dar nu crîcni.

O disperare interioară îi răni inima.

Preşedintele dăcu cuvîntul acuzatorului domnului substitut Picard, în timp ce tînărul avocat din oficiu se îngălbenea la gîndul de a apăra un acuzat ce nu dorea să fie apărat.

În acel moment se produse incidentul ce a fost relatat de toate ziarele epocii.

Substitutul se ridicase: îşi pusese la îndemînă foile rechizitoriului scris de procurorul Lemercier şi trăgîndu-şi mîneca, într-un gest elegant şi maiestuos în acelaşi timp, se îndreptă spre preşedinte şi îi dădu o scrisoare.

Domnul Clary o deschise cu o încetineală studiată.

Substitutul, care deschisese gura, îşi reţinu solemnul „Domnilor juraţi" ce trebuia pronunţat.

O linişte profundă domnea în public.

În acest timp, preşedintele făcu un gest de surpriză şi declară că un martor ce nu-şi dăduse numele cerea să fie auzit.

În acea clipă, un fel de geamăt se auzi printre invitaţii din spate, dar, în murmurele de curiozitate ce se ridicase, nimeni nu îi dădu atenţie.

Avocatul, M.Legay, cerea deja, audierea acestui martor, mirosind mila cerului sau măcar un incident care să-i permită să-şi fundeze pledoaria.

Preşedintele, fără să părăsească audienţa, se sfătuia cu asesorii, şi în curînd, ordonă introducerea martorului.

Uşa se deschise.

Şi un fel de tremur parcurse atunci adunarea, de la public pînă la juraţi. Acest martor era o femeie.

Iar această femeie era doamna de Lemercier de Champlieu!

Toţi o recunoscură!

Pierre Latour se prăbuşi pe bancă, deveni livid.

– Nefericita. Vine să mă salveze! Şi să se piardă pe ea!

În spatele preşedintelui, acelaşi geamăt, ce înainte nu fusese perceput, acum fu auzit.

Şi fiecare văzu pe procuror, descompus la faţă, rătăcit, agitat de un tremur convulsiv, ridicîndu-se, retrăgîndu-se pe măsură ce soţia lui avansa. Şi se prăbuşi pe un scaun, pe jumătate leşinat, bolborosind:

– Sînt pierdut!

Hélène avansase pînă la bara martorilor, de care se sprijini. Era foarte palidă. Tremura. Uneori îşi ducea mîna la frunte.

Îl văzu ea pe Pierre Latour? Greu de crezut.

Tînărul fixă asupra ei privirea-i înnebunită.

„Ce o să spună? Ce o să răspund eu?

Hélène fixase asupra preşedintelui ochii ei mari, plini de o nespusă mirare. Părea stupefiată de a se găsi acolo.

– Doamnă, spuse el preşedintelui, aţi cerut să fiţi ascultată ca martor. Curtea v-a dat acest drept... Dar, văd că sînteţi

mirată, doamnă... Dacă aţi vrea să vă stăpîniţi... doamnă Lemercier de Champlieu, soţia a elocventului şi domnului procuror al Republicii, poate să se considere aici în centrul simpatiei şi al stimei tuturor.

Aceste cuvinte provocară un murmur de aplauze discrete.

– Doamnă, reluă atunci preşedintele, vreţi să ridicaţi mîna dreaptă şi să juraţi că veţi spune adevărul şi numai adevărul...

Nu mai fac recomandările obişnuite. Un martor pe deplin demn de stimă se găseşte acum la bară.

Spre mirarea generală, mîna lui Hélène nu se ridică. Acolo, în fund, procurorul, ca un spectru, o privea cu o spaimă vecină cu nebunia.

– Ei, bine, doamnă? insistă preşedintele. Aştept să vă pun întrebări după ce veţi fi îndeplinit formalitatea obligatorie.

Aceeaşi imobilitate a lui Hélène.

Respira cu greu. Într-un gest vag, deodată, mîna i se ridică şi murmură cîteva cuvinte, neclare.

Preşedintele, ce punea totul pe seama unei emoţii explicabile, dar violentă, se grăbi să considere gestul şi cuvintele ca valabile.

– Dacă vreţi, doamnă, să spuneţi domnilor juraţi ceea ce ştiţi.

Hélène deschise gura pentru a vorbi... dar nu lăsă să-i scape decît un fel de sunet gutural. Ca al muţilor. Ce se petrecea cu ea?

Un licăr de speranţă trecu pe faţa procurorului Lemercier.

În acest timp, asistenţa, mirată, cu sufletul la gură, presimţea confuz o dramă oribilă.

Ce se petrecea cu nefericita?

Memoria din nou dispărea în umbră!

Unde era? Ce făcea acolo? Ce trebuia să zică? Cine erau aceşti oameni adunaţi şi care o priveau. Ea nu ştia! Nu mai ştia...

Doar că simţea în inimă o durere îngrozitoare.

Ştia că trebuie să vorbească!

De ce? Pentru cine?

Nu mai ştia!

– Doamnă, reluă preşedintele cu o voce în care străbătea nemulţumirea, pentru ultima oară, vă rog să spuneţi ceea ce ştiţi. Aţi cerut să fiţi ascultată. Ei bine, vorbiţi!

Hélène îşi prinse fruntea în mîini.

Acelaşi sunet gutural ţîşni de pe buzele ei...

Of! să vorbească! Da! să vorbească! Trebuia! Şi... nu putea!

Îi lipseau cuvintele! Nu putea nici măcar să-i facă să înţeleagă că are ceva de spus! Era groaznic.

Preşedintele făcu un gest de descurajare, se aplecă spre asesori.. Lemercier, încet, se ridicase.

Rapid, scrisese cîteva cuvinte cu creionul pe cartea sa de vizită pe care o trimise preşedintelui.

Hélène îşi frîngea mîinile. Acum plîngea în hohote.

Apoi, brusc, izbucni în rîs.

Şi în acel moment preşedintele citi pe cartea de vizită a procurorului aceste cuvinte, scrise tremurînd.

„Din momentul furtului, doamna Lemercier a trecut printr-o comoţie cerebrală... Nu poate să spună nimic! Plîngeţi-o şi plîngeţi-mă şi pe mine!“

Preşedintele dădu din cap şi arătă rîndurile asesorilor.

– Doamnă, spuse el blînd lui Hélène, puteţi să vă retrageţi.

Un murmur se dezlănţui atunci în auditoriu: acuzatul, Pierre Latour, leşinase.

În acelaşi timp, Lemercier se apropie de soţia lui, clătinîndu-se, cu groaza în suflet.

„Dacă mă va recunoaşte, sînt pierdut!

Nu! Ea nu-l recunoscu. Nefericita, acum, continua să rîdă...

Apoi, încerca să caute, să găsească, să bolborosească un cuvînt! Unul doar!

– Veniţi, doamnă, veniţi, murmură procurorul.

Şi o luă de braţ. Ea rezistă! Ultimele lumini ale raţiunii gata

să se stingă i se reaprindeau. Voia să vorbească!

– Veniţi! reluă surd procurorul. Veniţi! O să vă conduc la fetiţă... la Marie-Rose!

Un freamăt electric o străbătu.

Şi, de astă dată, ea se lăsă dusă. Procurorul o susţinea. Iar în mulţimea ce se îndepărta cu respect, nu era vreo persoană care să nu-l plîngă pe acest om atît de palid şi de trist.

Căci povestea doamnei Lemercier se răspîndise repede şi acum se ştia adevărul

Venind la curte, ea ascultase de un impuls de nebunie.

Cînd Pierre Latour îşi reveni, în camera martorilor unde fusese transportat, primul lui gînd fu acela de a se interesa de „doamna“

– Doamna de Champlieu? A plecat la braţul soţului ei... care era disperat.

Fu dus în sala de audienţă. Substitutul pronunţă un rechizitoriu ce a fos considerat magistral. Avocatul se mulţumi să implore mila juraţilor.

– Nu aveţi nimic de adăugat în apărarea dumneavoastră? întrebă preşedintele.

Pierre negă cu capul.

Se terminase.

Juriul se retrase, discută cinci minute şi reveni, aducînd un verdict de culpabilitate. În unanimitate, Pierre Latour era declarat, cu convingere, vinovat de tentativă de furt, cu efracţie, pe timp de noapte, într-o casă particulară şi toate acestea fiind înarmat.

Zece minute mai tîrziu, nefericitul tînăr a fost luat de jandarmi în timp ce mulţimea pleca comentînd curiosul incident de nebunie, cum îl numea, al doamnei de Champlieu şi acordîndu-se doar o mică atenţie condamnării tînărului.

Această condamnare era teribilă.

Pierre Latour fusese condamnat la cincisprezece ani de ocnă.

XIII

De la ora patru şi douăzeci şi şase de minute la ora patru şi cincizeci şi opt de minute

Să-l lăsăm pe Pierre Latour să-şi împlinească prima etapă a calvarului său. O să-l regăsim în curînd pe drumul ocnei.

Şi, evoluînd în voia evenimentelor pe care noi doar le relatăm, o să-l urmărim pe procurorul Lemercier ce o tîrăşte pe soţia sa, Hélène de Champlieu.

– Haideţi la fetiţă! murmurase procurorul.

Şi notase impresia extraordinară pe care acele cuvinte le produseseră asupra tinerei sale soţii.

Odată ieşit din Palatul Justiţiei, remarcă, de asemeni, că Hélène îl urma cu docilitate pasivă. Ea tremura cu toată fiinţa sa şi uneori, era zguduită de o agitaţie violentă. Dar ea mergea asemenea unui automat.

Era ora trei şi jumătate.

Lemercier, ţinîndu-şi soţa strîns, se îndreptă spre gară.

Străzile bătrinei şi curioasei cetăţi era pline de oameni străini de loc şi veniţi ca să asiste la proces. Cu acel gest grav, rece şi reţinut, ce era perfecta exprimare a politeţii unui magistrat, răspundea salutărilor respectuoase şi simpatice.

El se gîndea profund la situaţia sa.

Tocmai calculase, punct cu punct, ceea ce jucătorii numesc „baftă sau ghinion".

Printr-o fatalitate care îl adusese aproape de sinucidere, lovitura pusă la cale cu Jean Lannoy eşuase; graţie precauţiilor de necrezut ale doctorului Montigny, Jean Lannoy nu putuse să intre în camera lui Hélène şi să-şi îndeplinească misiunea.

În acea seară, procurorul se jucase două ore cu revolverul. Şi dacă nu apăsase pe trăgaci, era din cauza spaimei de moarte.

Nu că s-ar fi temut de sentinţa unui judecător ipotetic!

Invenţia cu un Dumnezeu răzbunător, folosită adesea în rechizitoriile sale îl lăsa rece. Dar moartea însemna pentru el dispariţia, renunţarea la toate plăcerile întrevăzute, sfîrşitul acestui vis a cărui realizare o urmărea aprig.

În ziua ce se scursese, Lemercier trăise „bafta" în ceea ce are ea mai neaşteptat: brusca apariţie a soţiei la tribunalul din Douai îi dăduse ameţeala unui abis fără fund, ce se deschidea la picioarele lui. Timp de cîteva minute, el resimţise una din acele oribile emoţii ce pot chinui pe condamnatul la moarte în clipa în care vede lucind tăişul ghilotinei.

Şi iată că întîmplarea îl salva, ca să zicem aşa, miraculos. Hélène, datorită unei întoarceri agresive a bolii, provocată, fără îndoială, de emoţia apariţiei ei în sale de audienţă, rămînea neputincioasă.

Iar acel demers, care trebuia să-l piardă, îl salva pînă la urmă!

Căci, în ochii tuturor, acum Hélène era nebună.

Da. Dar peste şase luni, peste un an, cînd ea şi-ar reveni, oare ar vorbi? Oare nu şi-ar cere fiica? Nu ar striga nevinovăţia lui Pierre Latour? Deci, totul ar reîncepe! Ar trebui, deci, să trăiască sub o ameninţare continuă.

– Trebuie ca ea să moară înainte să poată vorbi!

Aceasta a fost concluzia lui Lemercier în momentul în care sosea la gara din Douai.

Era ora patru.

Expresul trecea la ora patru douăzeci şi cinci, plecînd apoi, imediat.

În cabinetul şefului de gară, unde, din respect pentru procuror şi din milă naturală pentru tînăra sa soţie, fuseseră lăsaţi singuri, Lemercier întoarse privirea spre Hélène.

Apoi privirea lui se fixă pe un tren ce pleca, într-un zgomot îngrozitor.

– Ar fi simplu, murmură el. Trenul este în plină viteză... O portieră se deschide... O femeie cade pe calea ferată... Ea moare! Da, dar cine a deschis portiera? Cine a împins femeia? Cel ce o însoţea... eu...! Groază şi blestem! Cad mereu în acelaşi impas.

Deodată, un surîs îi destinse buzele crispate...

– Dar, nu! Femeia însăşi a deschis uşa... Ea a profitat de o secundă de neatenţie a soţului ei pentru a se arunca! Căci este nebună! Toată lumea o ştie! Şi toată lumea va constata că este într-o stare de exaltare periculoasă în momentul în care urcă în tren!

El horcăi.

Simţea, totuşi, că nu era deajuns, că lipsea ceva planului.

Acest surîs, pe care l-am semnalat, deveni şi mai clar.

– Şi dacă asta ar fi adevărat? gemu el. Dacă într-adevăr ea ar deschide singură portiera? Dacă ea s-ar arunca fără ca eu s-o împing? Ce ar trebui pentru asta? să-i exasperez nervii, să o împing doar puţin... Ea este pe marginea nebuniei... cîteva cuvinte bine aruncate ar putea s-o arunce acolo şi să declanşeze criza... în timp ce trenul merge! Ar trebui un martor... Ar trebui să mai fie cineva în compartiment care să certifice că doamna de Champlieu s-a sinucis într-un acces de nebunie.

În acel moment, privirea lui căzu asupra unui om, care, în picioare pe chei, părea că aşteaptă trecerea trenului.

– El? mormăi procurorul, clătinîndu-se violent. Şi de ce

nu? Da! Iată martorul ce-mi trebuie! Martor mut, impasibil! Martor a cărui conştiinţă poate fi condusă precum locomotiva este condusă de mecanicul ei! Sînt salvat! La muncă!

El se întoarse atunci către Hélène, începînd să privească prin uşa din geam.

Tînăra femeie părea acum insensibilă la tot ce se petrecea în jurul ei. Spiritul ei dormea.

După emoţiile profunde ce le trăise, se producea una din acele destinderi ce o lăsau într-un fel de prostraţie.

Nu mai tremura. Nu mai avea putere.

Procurorul se aşeză în faţa ei, îi luă mîinile şi le strînse cu putere.

Ea îl privi cu o dulce mirare şi părea că nu-l recunoaşte.

Această luciditate ce-i permisese să iasă din casă noaptea şi să se îndrepte spre Douai, [illegible] păruse.

– Hélène, spuse deodată procurorul, ştiţi ce s-a întîmplat cu fetiţa?

Nici o flacără de înţelegere nu se trezi în ochii tinerei femei.

– Fetiţa dumneavoastră! reluă procurorul, scuturînd-o aprig, Marie-Rose! Fetiţa, Marie-Rose! Sînteţi deci o mamă nemiloasă, pe[illegible]u că nu vreţi să ştiţi unde este fetiţa! Ştiu eu, continuă el cu [illegible]itate, constatînd că privirea lui Hélène se fixa asupra lui cu mai multă atenţie. Ştiu eu unde este Marie-Rose! Mă înţelegeţi? Ea plînge! Vă strigă! Este foarte nenorocită! Iar dumneavoastră, mamă nefericită, nu zburaţi în ajutorul ei! Sînteţi un monstru! Oh, sărmana micuţă Marie-Rose, care n-are mamă!

De astă dată, Lemercier îşi lovise ţinta.

Hélène fu adusă în acea stare în care fusese văzută cînd, sprijinită de bara martorilor, lupta pentru a-şi aduna ideile şi a pronunţa cîteva cuvinte.

Ochii nenorocitei se măreau ca atunci cînd lacrimi nu pot să ţîşnească. Se zbătea într-un efort al întregii fiinţe, împotriva paraliziei limbii şi întunericului spiritului.

– Fetiţa dumneavoastră, continuă cu ardoare procurorul. Vreţi să mergem s-o căutăm pe Marie-Rose?

O încîntare luminoasă lumină faţa mamei.

Şi reuşind, în sfîrşit, să rupă legăturile ce-i ţintuiau vorbele, ea reuşi să murmure, strîngîndu-şi mîinile:

– Fetiţa mea!

În acest moment, uşa se deschise... Expresul din Lille era în gară. Lemercier prinse braţul lui Hélène şi o trase cu putere spre un compartiment a cărui portieră era ţinută de un slujbaş al gării.

Cu o privire rapidă, el căuta în acelaşi timp pe omul pe care-l zărise nu demult: şi îl văzuse îndreptîndu-se către primele vagoane. Lemercier o urcă pe Hélène, rugă pe om să rămînă un minut să o supravegheze şi alergă după om.

El îl prinse, îi puse mîna pe umăr şi îi spuse:

– Urcaţi, deci, cu mine. Aş vrea să vă zic două vorbe.

Omul deveni palid recunoscîndu-l pe Lemercier. Avu o clipă de ezitare. Apoi, revenindu-şi, murmură.

– Vă urmăresc!

Cîteva clipe mai tîrziu, Lemercier se instalase în compartimentul lui, în faţa soţiei sale. Iar omul pe care-l invitase să urce cu el se aşeză în celălalt capăt, aproape de geam.

Acest om era Jacques Maing.

Trenul porni şi în curînd prinse viteză mare.

Atunci procurorul, cu o privire rapidă, obişnuit să vadă totul repede şi bine, îl cercetă pe Jacques Maing. Era îmbrăcat cu o eleganţă căutată şi nimeni n-ar fi recunoscut în el pe braconierul pădurilor din Wahagnies, pe săracul slujbaş ce împingea vagoane.

– Se termină cei şaizeci de mii de franci, se gîndi procurorul; trebuie că e sfîrşit. Mergi la Lille, reluă el de sus.

– Da, domnule procuror, răspunse Jacques Maing cu o răceală în care apărea, cum i se păru lui Lemercier, o ameninţare surdă.

– Te-am rugat să iei loc în compartimentul meu, pentru că...

– Pentru că, domna de Champlieu este bolnavă, e clar... Eram în sala tribunalului.

– Aha, făcu procurorul, zăpăcit... Atunci, înţelegi... în cazul în care s-ar întîmpla vreun accident...

– Este mai bine să fim doi.

– Asta-i! M-ai ajuta! Într-o circumstanţă ca aceasta este bine să ai un prieten lîngă tine şi tu... eşti un prieten! Dacă- i vrea să mă ajuţi, dacă... s-ar întîmpla... Sper totuşi că nu se va întîmpla nimic... şi totuşi, uite-te cum se agită... Doamne! Cît sînt de nenorocit!

Într-adevăr, Hélène părea cuprinsă de o febră mare.

Vorbea acum! Ea pronunţa cu volubilitate cuvinte confuze, pe care zgomotul trenului lansat în mare viteză, le acoperea... Dar ca şi cum Lemercier le-ar fi înţeles, îi strigă:

– Da! Fetiţa dumneavoastră! Micuţa Marie-Rose! O s-o regăsim! Cu lăcomie, el urmărea efectul produs de aceste cuvinte asupra lui Hélène. Şi un fulger de bucurie funestă trecea prin ochii lui. Căci o excitare mereu mai febrilă, mai violentă, punea stăpînire pe femeie de fiecare dată cînd procurorul stăpînind cu vocea tumultul trenului arunca acest nume:

– Marie-Rose.

În sfîrşit, criza pe care el o pregătea cu o artă infernală de la ieşirea de la audienţa din Douai se declanşă, fulgerător.

Hélène, timp de cîteva minute, plînse convulsiv.

Procurorul îşi luă ceasul şi-l consultă.

– Ora patru treizeci şi cinci!

În douăzeci de minute, trenul urma să fie în gară la Lille.

Atunci, el aruncă o privire oblică asupra lui Jacques Maing, care, în acel moment încerca să se apropie de el.

Procurorul îl reţinu cu un gest.

– Nu încă! strigă el. Pot singur!

Jacques Maing se aplecă asupra lui Hélène, care, în acea clipă, se ridica, strigînd:

– Fetiţa mea, îmi vreau fetiţa!

El o reţinu aşa cum era, respirînd din greu, clătinîndu-se.

– Credeţi-mă că sînt destul de nenorocit! strigă el lui Jacques Maing, care avu un surîs ciudat.

Dar, în acelaşi timp, procurorul se sprijinise de tija care, din interior, permitea deschiderea uşii. Şi părînd preocupat doar să o reţină pe soţia sa, el ţinea încă închisă portiera, trăgînd de banda ce serveşte la închiderea şi deschiderea ferestrei.

Trenul era în plină viteză.

Repede, cu suprema luciditate ce precede actele definitive, îşi făcu planul:

Se va răsturna pe canapea, ca şi cum Hélène ar fi fost o clipă mai puternică decît el. Atunci, fără îndoială, Jacques Maing se va ridica pentru a o ajuta. El îi va da drumul lui Hélène, care, în picioare, lîngă portieră, se va sprijini fatal şi ea va cădea pe calea ferată, rapid, fără îndoială! Atunci, el va striga:

– Ah, nefericita! A deschis portiera!

Şi va apăsa pe butonul de alarmă.

– Este momentul! îşi spuse Lemercier cu o înspăimîntătoare palpitaţie a inimii.

În acelaşi timp, el o înşfăcă pe Hélène cu amîndouă braţele şi răsturnîndu-se pe spate, o trase spre el!

Hélène era în picioare!

Îi va da drumul!

În acea secundă, trenul aruncă două fluierături stridente şi îşi încetini mersul atît de brusc, încît zguduitura o aruncă pe Hélène la locul ei; din aceeaşi mişcare, Hélène se trezi în picioare.

Trenul se oprise.

Lovitura eşuase.

Galben de mînie, Lemercier avu totuşi prezenţa de spirit să închidă repede portiera şi să coboare geamul, strigînd:

– Ce se întîmplă?

Jacques Mains, de partea lui, se apleca asupra portierei lui.

Şi el deveni îngrozitor de palid.

Se întîmplase, pur şi simplu, că trenul se oprise la pasajul din Wahagnies pentru că paznicul nu făcu se semnul de liberă trecere.

Şi dacă cea care păzea bariera nu dăduse semnalul, asta însemna că nu era acolo! La barieră nu era nimeni!

– Mamei i s-a întîmplat o nenorocire! mormăi Jacques, care, în acelaşi timp, sări jos din tren şi o luă la goană spre căsuţă.

Conductorul trenului era deja acolo!

În mijlocul camerei, Annette Maing, era întinsă fără viaţă.

Cîteva clipe mai tîrziu, trenul îşi reluă mersul. Lemercier era acum singur în compartiment cu Hélène. O furie oarbă îl cuprinse. Cu ochii ieşiţi din orbite, cu buzele albite, el se apleca spre Hélène, fiind tentat să sfîrşească cu ea, fie ce-o fi, să o strîngă de gît.

Dar, în acea clipă, pe buzele lui se jucă un surîs infernal.

Hélène nu mai dădea semne de viaţă.

Leşinată!

– Nu, nu! Ochii săi întredeschişi şi uşor vitroşi, acest nas ce se ascuţise, nările de o albeaţă de ceară, acest braţ ridicat de el dar care cădea rigid... nu! nu erau semnele unei simple sincope.

– Of! răcni procurorul. Dacă ar fi aşa! Of! o oglindă! dacă aş avea o oglindă.

Cu privirea rătăcită, el privi în jurul lui. Nu găsea nimic.

– Ceasul! mormăi el. Sticla ceasului.

Apropie ceasul, cu sticla, de gura lui Hélène şi o menţinu cîteva secunde; apoi, repede, examinînd-o la lumină, tresări cu o bucurie puternică, nebunească, teribilă... Sticla nu se aburise.

Atunci el desfăcu corsajul şi lipi urechea de sîn...

Nimic. Nici o bătaie!

Scoase febril o mănuşă a soţiei: degetele erau îngheţate şi înţepeneau deja.

– Moartă!

Slăbită, fără îndoială, de emoţiile succesive pe care le avusese din ajun, Hélène murise. Moartă fără crimă! Căci cine oare ar îndrăzni să impute drept crimă cuvintele procurorului despre fetiţa pe care amîndoi o iubeau atît de mult.

Moartă de moarte naturală! Un sfîrşit trist, fie! Dar fără crimă! Era bogat şi liniştit. Totul se sfîrşise! Amantul era în drum spre ocnă! Fiica adulterului nu se va mai întoarce niciodată în Franţa! Iar soţia lui, moartă!

Trenul fluieră, stopă, se opri în gara din Lille.

În acel moment, călătorii ce săreau pe peron auziră plînsetul ce ajungea dintr-un compartiment de clasa întîi. Oamenii gării deschiseră acest compartiment. Şi ei văzură atunci un spectacol trist.

Pe banchetă era întinsă ó femeie tînără.

Şi, în genunchi, cu buzele lipite de mîna ei, un bărbat plîngea.

Toată lumea îşi descoperi capul!

Trebuiră să-l smulgă pe procuror de lîngă cadavru. Prietenii doriră să-l conducă la palatul lui, în timp ce comisarul gării dădea dispoziţii ca trupul lui Hélène să fie dus la spital.

Într-adevăr, regulamentul era clar şi bineînţeles, procurorul Republicii nu putu să se sustragă.

Trebuia făcută autopsia cadavrului.

XIV

Cavoul

Printre primii sosiţi la palatul din strada Royale fu doctorul Montigny. Zvonul morţii doamnei de Champlieu se răspîndise, într-adevăr, cu rapiditate, atît din cauza numelui procurorului cît şi din cauza circumstanţelor în care se produsese evenimentul.

Dimineaţa, doctorul se prezentase pentru vizita obişnuită şi găsise casa toată dată peste cap: doamna dispăruse! Găsiseră uşa deschisă! Se constatase absenţa doamnei – asta e tot ce aflase Montigny, care petrecu restul zilei făcînd zadarnice cercetări în toate casele unde bolnava, într-un fulger de luciditate, ar fi putut avea ideea să se retragă.

El află, în acelaşi timp, despre demersul ciudat al lui Hélène la Curtea din Douai, atitudinea ei după reîntoarcerea procurorului şi sfîrşitul tragic al tinerei femei.

Alergă, mai întîi, la palat, unde procurorul, în lacrimi, îi povesti despre tragica zi, de la apariţia soţiei sale la audienţă pînă la circumstanţele călătoriei: criza teribilă ce se declarase, oprirea trenului în momentul în care abia mai putea s-o stăpînească pe bolnavă şi apoi, deodată, prăbuşirea ei pe

canapea!

Doctorul ascultase povestea cu o atenţie deosebită. El găsea, doar, că pentru un om atît de evident de amărît, Lemercier acumulase detaliile cu un sînge rece într-adevăr miraculos.

– Doctore, spuse Lemercier terminînd, acum vreau să-ţi cer un serviciu trist... Sărmana mea Hélène! Doamne! Doamne! Ce nenorocire!

După cîteva minute, în timpul cărora el reuşi să-şi stăpînească suspinele, procurorul reluă:

– Ascultaţi-mă, doctore, mi-e teamă să nu o ciopîrţească pe această copilă... Cînd mă gîndesc că, atît de frumoasă, va fi dată bisturiului medicilor legişti... Aş vrea să încercaţi să obţineţi ca... dumneavoastră... să...

– Să-i fac autopsia? Mă gîndeam la aceasta! strigă doctorul.

– Ah, mizerabile! răcni în sine procurorul. Mă gîndeam că te interesează! Ştiu că ai bănuieli! Dar, gata! Cercetează cît vrei. Caută în acest cadavru urma otrăvii! Imbecilule!

Îşi tampona ochii, în timp ce Montigny se gîndea.

– Vrea să-i fac autopsia. Ştie totuşi că ceilalţi doctori abia ar fi atins cadavrul soţiei procurorului Republicii! Şi că eu voi cerceta îndelung autopsia! Oare ce se întîmplă?

– Îmi promiteţi, doctore, nu-i aşa? reluă procurorul

– Vă promit, spuse Montigny.

El se retrase şi se duse direct la medicul acreditat de tribunal.

Se ştie – s-au nu se ştie – cu ce dezinvoltură sînt tratate aceste probleme grave de către doctori, mai ales cînd este vorba de o simplă formalitate şi cînd ideea crimei nu există a priori.

Doctorul Montigny obţinu, fără mare trudă, să facă singur autopsia, care, cel mai adesea, este încredinţată unui intern, care, la rîndul lui, o încredinţează uneori unui student. I se ceru doar să aducă procesul-verbal la semnat.

Cît despre dorinţa doctorului Montigny, ea apărea foarte simplă şi naturală, pentru că el o îngrijise pe defunctă.

Montigny aşteptă noaptea pentru a merge la amfiteatru.

Avea oare îndoieli?

Într-adevăr, Lemercier îi povestise... ceea ce era de altfel real, că el constatase moartea prin înţepenirea aproape instantanee a braţelor. Ori, rigiditatea nu survine decît după multă vreme după încetarea completă a vieţii şi se face progresiv. Trebuie, deci, că moartea lui Hélène era un caz excepţional.

Dar trebuie să adăugăm că aceste bănuieli erau respinse de către Montigny.

Putea fi verosimil, probabil ca Lemercier să fie un asasin.

Care ar fi putut fi mobilul?

Era aproape ora unsprezece seara cînd doctorul pătrunse în amfiteatrul în care corpul lui Hélène fusese depus. Era însoţit de un ajutor şi de un laborant ce purta accesoriile necesare funebrei sale munci.

Corpul era plasat pe o masă de marmură, sub lumina galbenă a gazului.

Medicul, aprinse în plus, o lampă avînd un puternic reflector.

Apoi, apropiindu-se de cadavru, îl privi cîteva clipe, pradă unei emoţii adînci. Două lacrimi îi apăruseră pe obraji. Ca toţi aceia ce o cunoscuseră, el avea o profundă afecţiune pentru tînăra femeie, atît de fermecătoare în relaţiile cu ceilalţi, atît de blîndă şi atît de atentă să nu jignească pe cineva.

Bunul doctor plăti şi el tribut regretelor naturale, provocate de dispariţia acestei prietene atît de perfectă, apoi savantul stăpîni omul din el.

Înşirui pe o masă vecină colecţia sa de instrumente şi de bisturie.

Şi, din nou, prinzîndu-şi un şorţ imens, cu mînecile suflecate, el se apropie de corpul moartei, se aplecă şi cu degetul, ridică o pleoapă.

Deodată tresări...

Lampa de mînă cu reflector, el inspectă din nou ochii moartei.

Şi atunci, el deveni foarte palid...

Tot efortul său, în acel moment teribil, fu îndreptat spre ascunderea emoţiei în faţa celor doi martori care, pe jumătate adormiţi, de altfel, îl priveau lucrînd, fără interes, blazaţi de multe asemenea scene văzute.

În sfîrşit, doctorul, cu grijă, închise pleoapa pe care o ridicase, merse să aşeze lampa destul de departe de masa de marmură şi, întorcîndu-se spre băiatul de laborator, spuse cu tonul cel mai natural:

– Mergi să dormi, prietene... n-am nevoie de tine...

Băiatul suspină satisfăcut, şi de teamă ca operatorul să nu-şi schimbe părerea, se grăbi să iasă.

Doctorul îşi aşeza instrumentele, în timp ce fluiera.

– Dacă vrei, spuse el adresîndu-se internului ce trebuia să-l ajute, poţi şi tu să te retragi...

– Oh, dragă maestre, protestă cu politeţe internul care, în fond, era încîntat.

– O să fac doar cîteva incizii... operaţia n-are nimic interesant.

– Îmi permiteţi, deci...

– Of! dacă-ţi face plăcere... dar eu, ştii, sînt pentru libertatea somnului.

Internul mulţumi cu vioiciune, salută şi se retrase.

Doctorul rămase singur în amfiteatru.

Atunci, faţa sa pierdu acea aparenţă de glumă ce-l costase mult: el se apropie repede de corpul lui Hélène, examină din nou ochii, unul după altul, supuse braţele şi capul unor mişcări... şi cînd, după o oră de examinare, se ridică transpirat, ca după o muncă forţată, murmură atît de încet încît abia îşi auzi el vocea:

– Catalepsie!

Hélène de Champlieu nu era moartă.

Cu siguranţă, doctorul reconstitui atunci geneza fiziologică a accidentului.

Trebuie că bolnava suferise o comoţie fulgerătoare, care, în loc să determine o criză de lacrimi sau un acces de febră cerebrală, îşi schimbase direcţia şi determinase o catalepsie avînd riguros aparenţa morţii.

Căci bolile, ce par să asculte de adevărate calcule de inteligenţă, au tactica lor de atac şi de apărare...

Da... dar cine provocase această comoţie, cauză primară a accesului de catalepsie?

O emoţie violentă? Fie! Dar şi această emoţie trebuia să aibă o cauză!

Călătoria la Douai! Incidentul audienţei? Era suficient!

Doctorul se aşezase aproape de masa de marmură.

Cu coatele pe masă, el privi acest cap frumos şi atît de fin ce părea să-i ceară să dezlege secretul. Încetul cu încetul, de atîtea întrebări şi răspunsuri, eliminînd una după alta toate cauzele care i se păreau accesorii, repetînd povestea foarte bine pusă la punct a procurorului, el reuzi să circumscrie drama în cadrul său adevărat şi puse această concluzie.

– Comoţia cerebrală s-a produs chiar în momentul în care Lemercier vorbea cu soţia sa. Deci chiar cuvintele spuse, ele însele, produseseră catalepsia... aceste cuvinte ar fi putut provoca moartea.

Doctorul tresări violent.

Atunci, el îşi reaminti cu intensitate detaliile acelei nopţi în care procurorul intrase în camera bolnavei... El îşi aminti de tulburarea şi paliditatea lui Lemercier cînd constatase prezenţa infirmierei şi zăvorul pus la uşă... El îşi aminti, în sfîrşit, că, la început, medicamentele nu erau administrate...

Un fulger îi străbătu mintea.

El voia s-o omoare! Şi să mă omoare, ca să suprime martorul!

Din acel moment, sinistrul adevăr îi apăru cu o claritate orbitoare:

Lemercier ştia că putea s-o ucidă pe soţia lui determinînd această emoţie. Atunci! El era cel ce aranjase ca ea să meargă la Douai! Voise, poate, să provoace comoţia mortală făcînd-o pe soţia sa, abia refăcută, să asiste la o dramă înfiorătoare la Curtea cu Juri... Şi, cum el reuşise doar pe jumătate, în tren, vorbise nefericitei în aşa fel încît s-o ucidă.

Astfel, doctorul reconstituise aproape total adevărul, cu excepţia unui punct nesemnificativ... călătoria la Douai.

Pentru un om obişnuit să gîndească, adică să-şi conducă munca creierului, aceste reconstituiri nu sînt mai suprinzătoare decît acelea ale chimistului ce stabileşte ó sinteză după o analiză, decît aceea a naturalistului ce reface un animal după un fragment al scheletului, numai...

Deci concluzia de necontestat se punea clar:

– Este vorba de o crimă! dar o crimă ce scapă legii!

Nimic în lume nu poate să atingă pe criminalul ce determină o comoţie capabilă să aducă moartea.

Deci Lemercier scapă de judecată! Deci, este inutil şi periculos de a dezvălui crima! Prin procedee obişnuite, o s-o trezesc pe doamna de Champlieu... Ea va fi transportată la domiciliul legal şi... mîine, peste opt zile, cu prima ocazie, criminalul va face o nouă încercare de asasinat... şi de astă dată, va reuşi!

Ce trebuie să fac, eu, ca medic? eu, ca om?

Întrebarea era îngrozitoare. Mergea cu paşi mari, de-a lungul şi de-a latul amfiteatrului.

Să o abandonez pe această nefericită? Să se instaleze, din nou, în casa lor? Imposibil! Să spună soţului că am ghicit oribilul adevăr? Soţul ar striga că este o nebunie, o calomnie? Şi dovezile? Unde sînt probele?

Se simţea neputincios. Înţelegea că nimeni nu l-ar fi crezut dacă i-ar fi făcut o asemenea confidenţă.

Deodată, el se opri, ca trăznit...

– Of, murmură el, de unde îmi vine acest gînd? Să o salvez pe doamna de Champlieu? Să o smulg pentru totdeauna asasinului. Prin acest mijloc? Da, pentru că alt mijloc nu există, pentru că a o reda soţului înseamnă moartea ei! Ei, bine! Fie ce-o fi! Să riscăm acest mijloc.

Imediat, se apropie de masă.

– Iartă-mă, sărmană fiinţă, că şterg numele tău din lista celor vii, ca să rămîi vie. Pierzi avere şi situaţie... Cît despre avere, dacă ce posed poate să compenseze, îţi aparţine de pe acum! Cît despre situaţie... Dar să îndepărtez aceste idei şi pentru că am hotărît să acţionez... la acţiune!

Atunci, dintr-o cutie pe care o adusese, scoase un flacon şi turnă din el cîteva picături pe buzele lui Hélène.

– Acum, murmură el, catalepsia va dura opt zile. Timp de opt zile, acest corp va avea toate aparenţele morţii. Opt zile, nu va avea niciuna dintre funcţiile vieţii... şi totuşi, va fi viu. Opt zile! Chiar mai mult timp decît îmi trebuie! Şi acum, trebuie ca procurorul să se convingă că autopsia a fost făcută.

Atunci, el înfăşură capul, şi mai ales fruntea, cu bandaje strînse ce treceau apoi pe sub gît ca pentru a menţine la locul ei cutia cranianã.

De asemenea, el înconjură cu bandaje toată regiunea stomacului.

Astfel, corpul părea că fusese tăiat de la creier la stomac...

Cînd termină, doctorul se puse să aştepte dimineaţa.

Atunci, fără să părăsească amfiteatrul, el trimise după Lemercier.

– Bănuiesc ce vreţi, spuse procurorul, intrînd cu trei sau patru martori. Trebuie să recunosc cadavrul înainte de a fi pus în coşciug, nu-i aşa?

– Da, aşa cere regulamentul.

– Sărmana mea prietenă! Draga mea! suspină procurorul...

Am adus coşciugul pe care l-am comandat ieri... doctore, vreau să asist la această operaţiune... vreau s-o văd pînă în ultima clipă. Unde este?

Doctorul conduse pe Lemercier pînă la masa de marmură. Ridică cearceaful ce fusese pus chiar şi pe cap.

Lemercier, cu batîsta la ochi, aruncă o privire rapidă asupra soţiei sale şi văzu că avea capul înfăşurat de bandaje.

– O recunoaşteţi? întrebă doctorul.

– Da, vai! zise Lemercier, care părea gata să leşine.

Doctorul, atunci, trase din nou cearceaful.

În acel moment, fu adus un coşciug din stejar, căptuşit cu satin alb.

Corpul a fost aşezat în el.

Rapid, capacul acoperi totul. El fu bine fixat în cuie.

Cîteva minute mai tîrziu, coşciugul conţinînd funebra încărcătură era transportat într-un furgon ce luase viteză spre palatul din strada Royale.

Doctorul şi Lemercier erau aşezaţi în trăsura furgonului.

– Mulţumesc, doctore, zise atunci procurorul, mulţumesc, prietene! Graţie dumneavoastră, am consolarea să gîndesc că trupul lui Hélène este intact.

– Puteţi fi sigur de aceasta. Aţi văzut cît m-am străduit să-i menţin capul!

– Deci, aţi studiat creierul? suspină doctorul.

– Da, pentru că acolo era cauza răului. Doamna de Champlieu a murit de un fel de meningită fulgerătoare.

– Moartă, moartă, vai... N-o s-o mai văd! Ei, spuneţi-mi, doctore, aţi vizitat şi...

– Stomacul? Asta voiaţi să spuneţi?

Procurorul aprobă cu capul; strangulat de plîns, nu mai putea vorbi.

– Ei, bine, reluă doctorul, stomacul şi toate organele erau în stare bună. Sărmana doamna Champieu ar mai fi putut trăi şaizeci de ani.

Procurorul tresări.

– Ah, mormăi în interiorul lui, ce-mi mai pasă! Doar ca procesul verbal al autopsiei să dovedească că moartea a fost naturală! Mizerabile doctor! Eşti satisfăcut? Mai ai bănuieli?

A doua zi, avură loc funeraliile doamnei Lemercier de Champlieu.

Întreg oraşul Lille asista: bogaţii, pentru că domnul procuror era un om de temut; săracii, pentru că defuncta fusese un înger de bunătate.

Cînd ceremonia se termină, cînd trenul ce ducea corpul părăsi gara, se găsiră oameni pentru a calcula că, dat fiind termenii contractului de căsătorie, procurorul Lemercier moştenea aproximativ şapte milioane – în rente, domenii, imobile şi obiecte de artă.

Şi exact acelaşi calcul făcea şi procurorul în compartimentul unde luase loc cu doctorul Montigny.

Căci nu exista nici o rudă.

Cu Hélène dispărea ultimul reprezentant al familiei de Champlieu.

Astfel, totul favoriza pe procuror, ce nu avea să se teamă nici de vreun proces de moştenire.

Corpul fu transportat la Wahagnies.

Acolo, în săracul cimitir de ţară, de sat, acolo unde odinioară marchizul de Champlieu îşi ridicase un cavou de familie, pretinzînd că voia, chiar şi după moarte, să rămînă pe domeniile lui de vînătoare.

Acolo fusese el depus. Şi tot acolo, hotărîse procurorul s-o îngroape pe soţia lui, hotărît, de altfel, să vîndă cît mai repede domeniul Wahagnies.

Trenul special, compus dintr-un vagon transformat în capelă şi dintr-un singur alt vagon, se opri la trecerea de nivel de la Wahagnies.

Lemercier şi Montigny coborîră din compartiment.

Restul vagonului era ocupat de slujbaşii de la pompele

funebre, ce trebuiau să transporte coşciugul pînă la cimitir cu ajutorul unei tărgi dusă cu mîinile.

Toată populaţia era adunată aproape de casa paznicului barierei.

Îmbrăcat elegant, cu mănuşi negre, cu capul descoperit, cu ochii roşii de lacrimi, procurorul asistă la transferul coşciugului pe targa ce fu acoperită de un mare cearceaf negru, cu franjuri din argint.

În momentul în care opt oameni urmau să ridice targa, primarul din Wahagnies se apropie de procuror şi cu o voce tremurînd de emoţie, dar destul de tare, spuse:

– Domnule, oamenii din Wahagnies, vin, prin vocea mea, să vă ceară o favoare foarte tristă, dar care este preţioasă!

În această regiune, este obiceiul ca morţii să fie purtaţi la ultimul loc nu de oameni plătiţi, ci de apropiaţii lor şi de prieteni.

Doamna de Champlieu era prietena noastră, a tuturor: era domnişoara noastră... era îngerul nostru.... Iertaţi-mă că nu putem celebra demn virtuţile sale şi dulceaţa nesfîrşită a purtărilor domniei sale... dar am vrea, cel puţin, să-i dăm o dovadă supremă a afecţiunii noastre... Toţi oamenii valizi ai regiunii au cerut onoarea de a purta pe scumpa defunctă... a trebuit să tragem la sorţi...

Domnul primar se opri; lacrimile îl împiedicau să continue şi toţi ceilalţi plîngeau şi ei.

Procurorul cu batista la ochi, ca şi cum ar fi fost incapabil să pronunţe un cuvînt, făcu un gest de consimţire.

Doctorul Montigny, tremurînd, întoarse capul de la acest om şi gîndi:

– Cînd mă gîndesc că acest mizerabil este un asasin! Cel mai laş dintre asasini, pentru că nu este din cei ce riscă ocna sau eşafodul!

Şi toţi oamenii aceştia cinstiţi, îl plîng! Şi eu aş trece drept un impostor scelerat dacă aş dezvălui ceea ce se petrece în

acest moment în sufletul lui de bandit, dacă aş vorbi despre bucuria ce-l stăpîneşte!

În acest timp, voluntarii, împărţiţi în trei rînduri a opt oameni fiecare, se apropiaseră de coşciug.

Primul grup ridică targa şi porni la drum.

Dar, chiar în acel moment, din căsuţa paznicului barierei, era scoasă o altă targă pe care se găsea alt coşciug.

Era vorba despre Annette Maing, ce era dusă şi ea la cimitir.

Jacques Maing luase, cu această coazie, bluza sa albastră pe gulerul căreia se vedea clar un N.

El mergea cu capul descoperit, în spatele coşciugului mamei sale, escortat de vreo cincizeci de femei care o cunoscuseră şi o iubiseră pe mama lui Jeanne. Cît despre bărbaţi, ei fuseseră îndepărtaţi, de multă vreme, de caracterul întunecat al lui Jacques.

Cortegiul acesta venea în urma cortegiului lui Hélène, cam la două sute de metri.

Jacques Maing arunca o privire sumbră asupra mulţimii ce mergea alături de procuror.

– Iată, gîndi el, iată privilegiul bogăţiei! Chiar şi în moarte, bogăţia apare, dispreţul şi mai mult pentru cel sărac!

În acel moment, cel puţin, Jacques Maing se înşela: populaţia din Wahagnies era sinceră în exprimarea regretului ei şi nu se gîndea doar să curteze pe procuror, străin de regiune şi pe care el o detesta din instinct.

Şi deci, dacă semnalăm gîndurile lui Jacques, este doar pentru a atrage atenţia supra stării de spirit a acestui om, care îşi iubea real mama, dar care, în acelaşi timp, era ros de invidie.

Of, dacă poporul ar putea să se păzească de invidie. Doar prin sentimente generoase te poţi ridica! În marea luptă pentru viaţă, în încrîncenarea pentru cucerirea existenţei, invidia este, poate, sentimentul ce paralizează cel mai mult acţiunea.

Omul care pierde un timp preţios gîndindu-se josnic la alţii,

devine incapabil de efortul ce i-ar putea asigura locul pe care ar vrea să-l cucerească în societate.

În această bătălie ce se dă, să fim mai măreţi, mai profund umani decît adversarii.

Astfel, Jacques Maing nu se gîndea măcar să se întrebe de ce murise mama lui, ea care se purta atît de vajnic în bătrîneţea ei.

Poate că evita să-şi pună aceste întrebări.

Poate se temea de a găsi şi în acest lucru o altă remuşcare.

Medicul spusese: embolia inimii.

Şi asta îi ajungea lui Jacques. Sau cel puţin, el încerca să se mulţumească cu această explicaţie.

Dar vom avea de povestit cum se produsese această moarte.

Căci şi acolo vom regăsi mîna infernalei contese Fanny!

Dar, deocamdată, vom fi antrenaţi de ceea ce se desfăşoară sub ochii noştri.

Procurorul întrezărise coşciugul lui Annette Maing. Îl zărise pe Jacques.

El ghicise moartea bătînei ce păzea bariera. Şi, simplu, se gîndea că era de acum, eliberat de hidoasa comedie a scrisorilor pe care le expedia în fiece lună la Nice pentru a fi returnate la Wahagnies.

Cele două cortegii pătrunseră, unul după altul, în micul cimitir.

Annette fu depusă în groapa ei, deasupra căreia era o cruce din lemn negru, cu o sărmană coroană din piatră neagră.

Într-adevăr, Jacques îşi spusese că dacă ar face cea mai mică cheltuială, lumea s-ar întreba, fără îndoială, de unde avea bani..

Şi acum, ar fi fost îngrozitor pentru el! Căci se atinsese, în sfîrşit, de cei şaizeci de mii de franci, ascunşi cu cinci ani în urmă, sub o piatră, lîngă fîntînă.

Coşciugul cu Hélène fu aşezat în cavoul marchizului de

Champlieu. Zidarii trebuiau să cimenteze, a doua zi, placa. Şi totul s-ar fi sfîrşit.

După ceremonie, procurorul se îndepărtă repede, mereu însoţit de doctor. Ei urcară din nou în trenul special ce îi adusese şi, în curînd, ei erau, din nou la Lille.

De atunci, procurorul nu mai a fost văzut în Wahagnies.

Mai curînd de şase luni de la moartea soţiei, domeniile fură vîndute în loturi.

Micul castel ce servise ca loc de întîlnire pentru vînătoare, fu cumpărat de o persoană misterioasă, ce nu veni niciodată să-l viziteze, căci jaluzelele ferestrelor rămaseră închise, iar iarba crescu în voie, în grădină.

Cum deja am văzut, doctorul Montigny îl însoţise pe procuror pînă la Lille. Cînd ei se separară, Lemercier îi întinse mîna zicînd:

– Doctore, aţi fost pentru mine un prieten adevărat, în nişte circumstanţe deosebite; mai mult, un frate! Aţi ţinut să fiţi alături de mine pînă la capăt, în durerea mea, aţi văzut totul... Nu voi uita asta niciodată...

Doctorul luă fără ezitare mîna ce-i fusese întinsă. Nici nu se îndoia de ironia din cuvintele procurorului.

Dar se hotărîse să lupte corp la corp cu acest cumplit adversar.

Bătălia începuse: va merge pînă la capăt.

Şi în acest prim episod al luptei cu procurorul, partea cea mai teribilă abia urma.

Nu se poate spune că nu avea emoţii.

Montigny avea acel curaj rece şi rar care nu are ce să aştepte de la înfierbîntarea spiritului. Era un om cu sînge rece. Ştia că nu putea conta decît pe el. Un singur martor la ceea ce urma să întreprindă putea, doar printr-un cuvînt, să-l ducă la catastrofă.

Se întoarse deci acasă şi aşteptă căderea nopţii.

Doctorul făcea pe jos vizitele sale zilnice la Lille, neputînd

suferi punerea în scenă şarlatanească a medicilor ce folosesc trăsura pentru a impresiona, chiar pretinzînd că mersul este, dintre toate exerciţiile, cel mai bun pentru sănătate.

Dar cînd trebuia să meargă în împrejurimi, căci avea clientelă de la Lambersart la Halemmes, de la Madelaine la Ronchin, el folosea o cabrioletă pe care o conducea singur, folosindu-se doar de ajutorul unui băiat ce-l însoţea pentru a-i ţine calul de căpăstru cînd intra la bolnavi.

Către ora nouă, se îmbrăcă mai ros şi comod, în costum de vînătoare, aruncă instrumentele şi cuverturile de lînă în cabrioletă, înhămă şi plecă, spunînd guvernantei că urma să viziteze un muncitor din Fives, ce-şi prinsese mîna într-o maşină.

El adăugă că, poate va fi necesară amputarea braţului şi că, fără îndoială, nu se va întoarce înainte de miezul nopţii.

Montigny ieşi, într-adevăr din Lille, pe poarta spre Valenciennes, nu uită să se oprească, în drum, spre a zice două, trei vorbe prietenilor pe care-i întîlni.

Dar, odată în afara fortificaţiilor, el ocoli cîmpul de instrucţie şi o luă spre drumul spre Leclin.

Către ora unsprezece, cabrioleta lui se oprea la o sută de paşi de cimitirul din Wahagnies...

Bătea un vînt aspru de martie, însoţit de ploi intermitente. Obscuritatea era profundă. Doctorul prinse calul de un gard ce străjuia scurtătura şi stinse cele două lanterne ale cabrioletei. Atunci, el înşfăcă cuverturile de lînă pe care le adusese precum şi instrumentele, adică nişte cleşti şi şurubelniţe.

Apoi, cu inima strînsă, simţindu-şi sîngele la tîmple, se îndreptă spre micul cimitir şi intră acolo fără dificultate, pentru că (atunci, cel puţin) el nu era înconjurat de ziduri.

Cîteva clipe mai tîrziu, el ajungea la cavoul familiei Champlieu.

Ziua fusese deplasată placa de marmură. Era acolo o scară

care trebuia, a doua zi, să servească zidarilor pentru a cimenta placa pe coşciug.

Cavoul avea aranjamentul cuşetelor de vapoare, suprapuse una alteia.

Prima din aceste funebre cuşete era a marchizului de Champlieu.

În a doua, era Hélène.

Trei alte intrînduri aşteptau să fie ocupate...

Doctorul, tremurînd, dădu la o parte scara. După aceea, aprinse o lanternă slabă şi cu un suspin de nesfîrşită uşurare, constată că placa nu era cimentată. Era doar pusă provizoriu, prinsă doar în cîteva cuie.

Atunci, Montigny, închise o clipă ochii.

Oroarea acestei munci nocturne reacţiona asupra nervilor.

Simţea că i se ridică părul pe cap în timp ce o transpiraţie rece îi cuprindea fruntea.

Trase, atunci din buzunar un flacon şi după ce-l destupă, înghiţi un întăritor – un medicament puternic de întărire a inimii ce-l adusese la întîmplare.

Cînd îşi reveni, se puse la muncă.

Remarcă, mai întîi, cu grijă, locul cuielor ce menţineau placa în loc. Apoi, după ce smulse cuiele pe care şi le puse în buzunar, deplasă placa şi o lăsă să alunece în fundul cavoului... Apăru coşciugul.

Ca şi cum ar fi vrut să îndepărteze orice altă posibilitate de slăbiciune, luă cu amîndouă mîinile inelele de argint ale funebrei cutii şi o trase spre el, chiar fiind pe jumătate în afara alveolei, care era, de altfel, adîncă şi înaltă.

Cu uşurinţă, putu să-şi facă munca pentru care venise. Au fost zece minute de groază.

Unul după altul, şuruburile ieşiră din găurile lor şi fură plasate şi ele într-unul din buzunare.

În sfîrşit, putu să ridice capacul şi, fără să privească corpul, îl coborî lîngă placă.

Atunci avu curajul să ridice uşor cearceaful.

Capul lui Hélène îi apăruse aşa cum îl înfăşurase în bandaje. Trăsăturile îşi păstrau rigiditatea cataleptică ce dădea aparenţa morţii.

Instinctul savantului învinse. Ca acolo, în amfiteatru, el ridică o pleoapă, îndreptă asupra ochiului jetul lanternei şi, pe jumătate plecat, cu picioarele înfipte pe treptele ce-l susţineau, examină această privire.

La clopotniţa din Wahagnies sună miezul nopţii.

Deasupra capului doctorului treceau rafale de martie ce urlau printre brazi.

Şi pentru oricine s-ar fi aplecat în acel moment asupra deschizăturii căscate a acestui cavou funebru, ar fi fost un teribil şi fantastic spectacol, acela al unui bărbat, nemişcat, gînditor, cramponat de scară, contemplînd un cadavru.

În curînd, doctorul se smulse acestui gen de visare ce-l cuprinsese. Era din nou ferm, plin de putere şi de curaj.

Cu blîndeţe, el trase spre el, în afara alveolei, coşciugul lui Hélène, pînă putu să-l clatine.

Corpul oscilă şi deodată căzu, în rigiditatea lui cataleptică. Cu un braţ puternic, Montigny îl prinse, în timp ce cu cealaltă mînă împingea coşciugul la locul lui.

Atunci, cu trista lui povară, el începu să urce. Capul său, cu faţa palidă, apăru deasupra orificiului cavoului, apoi tot corpul, ţinînd în braţe o formă albă, înfăşurată în cearceaf.

Repede, înconjură corpul cu cuverturile de lînă pe care le adusese, în aşa fel încît nici o fărîmă a feţei să nu fie expusă aerului.

Scoase un lung suspin şi se întoarse să termine ultima parte a muncii sale.

Un sac de zidar zăcea pe pămînt: îl umplu cu pămînt şi coborî, goli sacul în coşciug pînă ce avu din nou greutatea normală.

Apoi fixă în şuruburi capacul, aşeză coşciugul exact cum îl

găsise şi, în sfîrşit, reaşezînd placa, puse cuiele în locurile de unde le scosese.

Cînd termină, scutură cu grijă sacul, îl aruncă în locul de unde-l luase, şterse cu mîna urma paşilor săi şi ridicînd corpul înfăşurat în cuverturi, se îndreptă spre cabrioletă, o puse în ea pe Hélène, în aşa fel încît să fie la adăpost de vînt şi ploaie, reaprinse lanternele, îşi reluă locul, biciui calul şi se îndreptă, în viteză, spre Lille.

—

XV

Condamnatul

Trecuseră şase luni de la scena din tribunalul din Donai, scena pe care am povestit-o.

Pierre Latour, văzînd-o pe Hélène, avusese o emoţie teribilă. Căci, dacă Hélène ar fi spus adevărul, dacă ea s-ar fi învinuit pentru a-l salva, dacă ar fi povestit că el, Pierre, se ascunsese în palat, ca să o vadă, ea ar fi trecut sigur drept amanta lui.

În fond, nu asta îi inspira lui Pierre Latour această spaimă teribilă.

Dezonorată în ochii societătii ce admite adulterul cu conditia ca el să nu scandalizeze, doamna de Champlieu, n-ar fi încetat să rămînă pentru veşnicie, idolul vieţii lor.

Dar, Pierre, îl cunoştea pe procuror.

Avea convingerea absolută, că el ar fi ucis-o dacă greşeala proclamată, ca să zicem aşa, de către Hélène, l-ar fi obligat la un divorţ.

Acceptînd condamnarea, chiar căutînd-o, el nu salva doar onoarea celei pe care o adora, ci şi viaţa ei.

Cînd el află că doamna de Champlieu nu spusese nimic, că

ieşise din sala de audienţă la braţul soţului ei, avu o tresărire de bucurie.

Apoi, încetul cu încetul, în liniştea celulei, îşi punea această întrebare:

– De ce n-a spus ea nimic? Ce mobil a împins-o să vină la curtea cu juri? Ca să mă vadă o ultimă dată? Cine ştie? Nu, of, nu! Hélène nu e capabilă de un astfel de gest ce seamănă a cruzime! Evident, venise pentru a vorbi, pentru a spune adevărul! Atunci, de ce a tăcut?

Această întrebare fu întoarsă pe toate părţile.

Două luni, îl preocupă.

Sfîrşi prin a se opri la soluţia că, în ultimul moment, Hélène tremurase pentru fetiţa ei.

Pentru că această micută Marie-Rose, care deşi era copilul lui Lemercier era adorată de Hélène! Era singura ei bucurie, consolarea ei şi poate unica raţiune de a fi,ce o făcea să existe de ani.

– Da! Asta-i ! Doar asta explică totul! I-a fost teamă pentru copil.

De atunci, Pierre Latour, încetă să se mai gîndească la acest incident.

Sacrificiul său era absolut. Nu regreta nimic. Dar cu această spaimă în suflet realiza că separarea era definitivă.

Fără îndoială, chiar în seara cînd fusese arestat, el era hotărît să se îmbarce pentru America. Dar atunci, el avea speranţa de a reveni şi poate de a o hotărî pe Hélène să fugă cu el.

Acum se sfîrşise totul.

De la ocnă nu mai este întoarcere!

Şi încet, atunci se înfiripă în elacea speranţă că totuşi există întoarcere şi de acolo, cînd există voinţa de a ieşi de acolo. Exemple de evadare îi apăreau în minte.

După citva timp, ajunse să-şi spună:

Peste un an, voi fi din nou în Franţa! O să-i vorbesc lui

Hélène! O s-o smulg acestui odios procuror! Vom fugi împreună în străinătate cu copilul . Şi atunci, o viaţă nouă, de fericire, se va deschide în faţa noastră! La nevoie,Hélène, îi va lăsa dota, averea, acestui om!

La nevoie o să-l provoc la ...

Acestea fură gîndurile ce au permis nefericitului să suporte înspăimîntătoarele încercări ale vieţii de condamnat.

Astfel trecură şase luni.

La sfîrşitul ultimei luni, într-o dimineaţă, Pierre a fost condus la gară, sub o escortă puternică şi închis într-o celulă strîmtă, cu lanţuri la picioare. Celula era într-un vagon păzit de jandarmi.

Cîteva ore mai tîrziu, trenul pornea.

Timp de trei ore şi trei nopţi, Pierre rămase închis în această închisoare pe roţi.

Trenul avea opriri lungi în gări... dar el nu ştia unde...

Nu ştia nici măcar unde era dus!

În sfîrşit, fu scos din aceasta strîmtă colivie în care nu putea sta nici culcat, nici în picioare.

Cei mai mulţi condamnaţi, cînd ies din aceste oribile cutii de tortură pe care modernul sistem penitenciar nu le desfiinţează, leşină sau plîng de durere.

Pierre nu leşină, nu plînse.

Ăsta este un dur! observă un gardian.

Se înşela ! Pierre purta în inimă un talisman de salvare.

Acest talisman era iubirea.

Doar că-i fu imposibil să pună un picior înaintea celuilalt; gleznele îi erau umflate, picioarele lui refuzau să-l servească. Era normal. Fu aruncat într-un furgon şi cîteva minute mai tîrziu, era închis într-o altă închisoare.

În nordul sau sudul Franţei? În ce oraş? Nu ştia...

Ştia doar că era într-o închisoare asemănătoare celorlalte, doar că gardienii erau mai duri, mai feroci.

Acolo, i se dădură alte haine, un fel de livrea hidoasă ce nu

mai putea s-o părăsească.

El asculta pasiv la toate ordinele ce i se aruncau cu voce răstită.

Îi fu ruşine şi plînse în interiorul lui, doar atunci cînd i se adresară cu „tu".

Pocnea o palmă !

Dar orice instinct de revoltă, orice durere se topea în el.

O imagine îl însoţea...se apleca asupra lui ca să-l consoleze, ca să-i murmure:

– Ştiu că pentru mine, suferi, prietene...Pentru mine urci acest aspru calvar, dragul meu logodnic... Hai nu-ţi fie teamă ... suferă dar nu dispera! Căci eu te iubesc şi îţi voi înapoia, prin fericire, mizeria ta prezentă.

Asta dură patru luni.

Deci Pierre era condamnat de zece luni.

Într-o seară, fu împins într-o cameră unde se găseau vreo douăzeci de prizonieri ca şi el, îmbrăcaţi ... figuri bestiale, fizionomii deformate de vicii sau poate de mizerie.

Nenorociţii ăştia cîntau, rîdeau şi blestemau.

După discuţiile ce le aveau, Pierre înţelese totul...Urma să facă parte dintr-un transport de ocnaşi...

Tremură puternic ca şi cum pînă acum ar fi sperat să nu meargă la ocnă. Dar, repede,îsi reveni: ocna însemna şi muncă în aer curat... însemna şi această posibilitate de evadare pe care o întrezărise şi care-l susţinea.

Căci întoarcerea, evadarea, însemna revederea lui Hélène.

Dimineaţa, se distribui tuturor ocnaşilor o supă mai hrănitoare decît cea obişnuita şi se adăugă o raţie de vin.

Unul cîte unul, defilară prin faţa unui rînd dublu de gardieni, înarmaţi cu revolvere.

Merseră astfel pînă la un fel de ponton de care era ancorat un vapor cu aburi.

În curînd, vaporul porni cu încărcătura lui...

Cînd el se opri şi cînd Pierre Latour urcă pe punte, văzu că

vaporul acostase lîngă un fel de fortareaţă; era insula Aix.

Era ultima etapă înainte de plecarea definitivă spre ocnă.

Din nou, Pierre fu aruncat într-o închisoare. Paznicii, erau pregătiţi pentru cei mai înrăiţi prizonieri; privirile le erau şi mai ameninţătoare, vorbele mai aspre.

Hai! gîndi Pierre,mîine sau poimîine, voi fi pe drum spre pămîntul infamiei.

Se înşela... mai aşteptă încă două luni.

În sfîrşit, în 16 mai, aproape la un an de la condamnare, urcă cu un grup de cincizeci de condamnaţi ca şi el, pe un vapor, care, zece minute mai tîrziu, acosta un vas enorm... o adevărată fortăreaţă plutitoare.

Era vasul „La Seine" ce trebuia să ducă, în Noua Caledonie, nouă sute de ocnaşi printre care vreo sută de femei!

În jurul întunecatului vas patrulau cinci sau şase canoniere, pline de soldaţi, cu puşca la ochi.

Pierre aruncă o privire rapidă asupra mării.

Peste tot vase asemănătoare celui cu care fusese şi el adus, soseau, fluierînd şi mugind din sirene. Erau convoaie de ocnaşi, care, unul după altul, veneau lîngă flancurile uriaşe ale vasului „La Seine".

Punînd piciorul pe puntea lui, Pierre vru să încerce o privire spre Franţa. Dar, doar o clipă se opri si fu violent împins.

— Mergi! urlă o voce răguşită.

Şi nefericitul urmă rîndul oamenilor.

La dreapta şi la stînga erau gardieni, cu revolverul în mînă.

Ajunse la scara centrală şi începu să coboare...Si ceea ce văzu atunci, era atît de îngrozitor, încît o transpiraţie rece îi inundă tîmplele.

Pe treptele scării şi jos, peste tot, supraveghetori, înarmaţi cu puşti. Magazia, împărţită în două părţi separate de un culoar lung şi plin de gardieni, cu revolvere în mînă. Şi, de fiecare parte a culoarului, cuşti imense, asemănătoare acelora din menajeriile circurilor. În spatele gratiilor, feţe

înspăimîntătoare sau disperate, cîntece,urlete plînsete, lacrimi, înjurături, un concert de groază, demn de infernul lui Dante.

Pierre avu o clipă de disperare profundă.

Îi veni gîndul să comită un act de nebunie, să lovească pe unul din supraveghetori.

Dar, din nou, fu împins cu violenţă... Din mînă în mînă, din gardian în gardian, se simţi aruncat în hidoasa colivie, unde căzu în genunchi.

Două ore mai tîrziu, sirena vasului făcu să se audă strigătul ei sinistru.

Şi atunci cu greutatea unui convoi funebru, vasul, coborîndu-si pavilionul, se puse în mişcare...

Pierre Latour era pe drumul spre ocnă.

— Peste un an, voi reveini în Franţa! îşi spuse Pierre.

După un drum lung, „La Seine" îşi debarcă încărcătura de blestemaţi ai sorţii. Ocnaşul Pierre Latour fu repartizat într-unul din numeroasele ateliere, unde condamnaţii infernului social, trudesc zi şi noapte.

Trecu un an... si Pierre Latour nu evadase.

Totuşi, speranţa lui nu murise. Îşi dădea seama, acum, de dificultaţile complete ale unei eventuale evadări.

Dar veghea, pîndea, nu se lăsa abătut.

Pierre muncea fără să murmure, fără să ridice ochii.

Făcea eforturi de necrezut pentru a ajunge să-şi convingă gardienii că era resemnat cu soarta lui: poate şi reuşise. Dar supravegherea nu era slăbită.

Usor al doilea an se scurse... Apoi altul ...

Zilele urmau zilelor, mereu asemănătoare, dar din ce în ce mai disperate. Încetul cu încetul Pierre încetă să mai numere zilele, lunile, anii. Nu mai trăia: vegeta.

Într-o zi, la ora prînzului, se aşezase pe malul mării, pe nişte scînduri: şantierul lui transporta manual aceste scînduri ce serveau la construcţii.

Pierre, nesperînd real nimic, ci doar pentru a-şi pierde vremea, calculă timpul care se scursese de cînd era la ocna, şi descoperi că trecuseră zece ani.

Şi fusese condamnat cu unsprezece ani în urmă.

Oare ce om fusese el atunci? Abia o mai ştia. Constată că datorită muncilor grele, forţele sale se înzeciseră.

Se simţea agil, puternic.

Dar forţele sufletului scăzuseră în proporţie inversă. Nu mai simţea nici disperarea,ca în primii ani, cînd într-o zi după o încercare de evadare, ce îi adusese încă cinci ani de ocnă, lovise disperat pe gardianul ce-l arestase.

Calculă că mai avea încă zece ani de făcut.

Şi acum, în acea zi, un fel de tristeţe mai apăsătoare îi strivea inima, hotărî să termine cu totul, adică să se omoare.

Imediat ce luă această hotărîre, se simţi eliberat...

Trecu în revistă diferitele moduri de sinucidere ce îi stăteau la dispoziţie şi găsi că cel mai simplu era să se arunce în apă şi să se lase să se scufunde.

Se gîndea la aceste lucruri triste, cu calm. Nu mai era nici o speranţă şi nici o disperare, ca odinioară.

Din momentul în care luase hotărîrea de a se sinucide, un ocnaş, culcat lîngă el, după ce se asigură că nu îl privea nimeni, îi spuse, încet:

– Vrei să fugi?

Mai întîi Pierre nu înţelese. Era deja departe de viaţă, deja în visul morţii.

Ocnaşul reluă:

– Am pregătit totul pentru o fugă prin pădure. Dar trebuie să fim doi.

Am nevoie de un tovarăş. Dacă vrei vei fi tu acela.În alţii, n-am încredere.Vorbeşte! Vrei? O să ajungem în teritoriul olandez. Acolo, vom putea să ne îmbarcăm pe un vas ce pleacă spre America de Sud. Vom plăti călătoria, muncind la bord, eu ca fochist, tu ca funcţionar, că poţi. Odată ajunşi în

America, fiecare va pleca pe drumul lui. Îţi zic că am pregătit totul. Vrei să mă însoţeşti?

Pierre Latour suspina greu, acum...

Fuga! Libertatea!...

Şi în străfundurile memoriei, amintiri violent mişcate, imaginea adorată ce apărea, ce îl chema!...

Avu deodată un gest de descurajare.

La ce bun libertatea?

Hélène îl uitase!

În aceşti ani, aceste secole de tortură fizică şi morală, nici un cuvînt, nici un semn care să-i dovedească că Hélène se gîndea la el! Nici măcar un cuvînt de milă, peste mări, ca o adiere încurajatoare.

Nimic! Hélène a murit! Sau, el, Pierre a murit pentru ea. Ocnaşul, în acest timp, continua să-i vorbească cu voce joasă şi să-şi desfăşoare planul.

Şi gradat, instinctul vieţii devenea mai puternic în inima lui Pierre. Nu mai era speranţă în el. Dar, beţia libertăţii întrevăzute, făcea deja să-i bată inima.

Totuşi, nu avea totală încredere.

Această propunere de fugă, ascundea poate, o cursă.

– Cum te numeşti? întrebă brusc.

– Vrei să ştii? se strîmbă ocnaşul, cu o faţă sinistră. Asta nu te ajută. Dar, în general, dacă-ţi face plăcere – mă numesc Torquato.

– Torquato? Eşti italian?

– Sau altceva, ce importanţă are... Nu prea ştiu unde sînt născut. Sînt, ceea ce în Franţa este numit ţigan. Totuşi am trăit în Italia, mai mult decît în alte părţi.

– Povestea ta?

– Nu-i veselă! zise banditul cu un gest vag. Călătorii prin Europa, prin lume, drumuri lungi sub ploaie şi soare... mizerie... Ani şi ani de zile... Într-o zi,am crezut că întîlnesc norocul...

– Da, vreo crimă?

– Nu, nu-i asta. N-ai ghicit, maestre. Suma ce-mi căzu din cer, deodată, fără să fac nimic ca s-o obtin! Douăzeci de mii de franci ce mi-au fost daţi pentru a face...o acţiune bună.

– Ei bine, ce legătură au banii cu ce te-am întrebat. De ce eşti la ocna?

– Ah! Iată... Şansa nu dură multă vreme: traversînd Alpii, într-o zi, în circumstanţe greu de povestit... Am făcut un pas greşit, sau mai degrabă, nu văzui o crăpătură ascunsă de zăpadă şi m-am dus pînă jos de tot...Gaura era o prăpastie...

Cum nu m-am zdrobit? Nu ştiu...Cred că m-am prins,în cădere de o tufă, de ceva, şi asta a amortizat probabil căderea...

Dar nu e mai puţin adevărat că m-am trezit din leşin, pînă la urmă, după nu ştiu cîte ore, murind de foame, devorat de febră şi aproape imposibil să fac vreo mişcare... Mă găseam lîngă un torent ce curgea pe acolo, băui nişte apă şi am leşinat din nou.

Chiar te interesează?

– Oh da, continuă.

– Ei bine, ca s-o scurtez, află c-am stat în gaura asta de groază vreo douăsprezece zile, hrănindu-mă cu plante, cît să nu mor de foame, bînd din apa torentului... Din fericire, nu-mi rupsesem nimic! Aveam doar contuzii, scrînturi! După opt zile, puteam să mă ridic, să merg...

– Ei bine? Trebuia să pleci, atunci... Cu cei douăzeci de mii de franci puteai...

– Ah, făcu ocnaşul cu o tresărire de turbare, banii ăştia erau blestemaţi, poate! Căci aici, începe nenorocirea mea. Pusesem banii într-un sac de piele pe care-l purtam la gît. Primul gest, cînd mi-am revenit, a fost să mă pipăi: sacul dispăruse!

– Ţi s-a furat?

– Oh, nu... Era imposibil să cobori în gaura aia! Sacul, probabil că s-a desprins cînd m-am prăbuşit... Unde era?

Doar dracul poate s-o ştie ! Căutam, turbat, cu frenezie...N-am lăsat nici un colţ neexplorat.

Cînd mi-am revenit, am petrecut ore întregi în torent... ridicînd pietre, zgîriind nisipul... Nimic! Cît timp am găsit ce mînca am putut rămîne acolo! Către a treisprezecea zi, nu mai găsii nimic să mănînc... Mi-era foame... rezistai... dar în sfîrşit, cînd înţelesei că urma să mor de inaniţie, aruncai un blestem şi căutai un drum de ieşire. Drumul ăsta,îl găsii, urmînd cursul torentului; dar a trebuit să-mi risc viaţa de o sută de ori, pînă am ajuns la un cătun unde am fost între viaţă şi moarte, vreo trei luni...

– Şi atunci?

– Atunci, mă întorsei în Franţa...Eram hotărît să merg să găsesc persoanele care mă îmbogăţiseră să le cer bani... Poate, atunci, aş fi revenit să fac noi cercetări în gaura infernului... prăpastia unde căzusem... Dar, diavolul, patronul meu, şi-a băgat din coada şi mi-a schimbat destinul... La Lion, mă oprii cîteva zile... mă întîlnii cu vechi cunoştinţe... Urmau să dea o lovitură... mă lăsai tentat... În timpul expediţiei, avui nenorocirea să înfig pumnalul într-unul căruia nu-i ştiam nici numele... Ce vrei, am avut mereu mîna rapidă.

– Şi rezultatul?

Am fost arestat în momentul în care loveam... Acest necunoscut îmi jucă renghiul să moară din pricina loviturii de cuţit. Fui dus la tribunal şi condamnat pe viaţă.

Banditul rămase, cîteva clipe, gînditor.

Apoi, ridicînd capul:

– Iată povestea mea, la fel de adevărată ca şi soarele ce ne luminează. Acum, spune-o pe-a ta!

– Ea e scurtă, spuse Pierre, cu un calm teribil; am fost condamnat la 15 ani de ocnă pentru furt prin efracţie, cu mîna înarmată, noaptea, într-o casă particulară. Am vrut să fug, am lovit un gardian, am mai primit cinci ani. Iată!

– Da, văd! spuse Torquato, dînd din cap. Dacă-i adevărat

sau nu, nu-mi pasă. Cred că ghicesc în viaţa ta ceva mai îngrozitor decît îmi spui. Dar nu-i treaba mea. Esenţialul este că am încredere în tine şi că n-o să mă trădezi.

Îţi repet întrebarea: Vrei să te salvezi?

– Da, zise Pierre Latour, cu dinţii strînşi.

– Bine, zise banditul. În acest caz, să fii gata oricînd!

– Cam cînd ?

– În astă seară, zise Torquato.

În acest moment răsună un fluierat ce însemna sfîrşitul pauzei. Ocnaşii, conduşi cu bastoanele paznicilor, ce mişunau cu revolverul la brîu, îşi reluară munca.

XVI

Jacques Maing

L-am urmat pe Pierre Latour pînă la capătul calvarului său.

L-am condus repede pînă la punctul vieţii sale, unde o să-l regăsim. Inçidentele existenţei la ocnă sînt mereu aceleaşi şi au fost adesea descrise: din această lungă şi dureroasă perioadă, nu am reţinut decît faptul principal, acela, care, doar el, este util în continuare, povestirii noastre, adică intrarea în legătură a lui Pierre cu ţiganul Torquato şi tentativa lor de evadare.

Reuşi această evadare? Cei doi condamnaţi, putură, oare, după proiectul lui Torquato, să ajungă în teritoriul olandez şi să fugă mai departe? Cititorii noştrii nu vor întîrzia sa afle.

Deocamdată, este obligatoriu să ne întoarcem la celelalte personje ale istoriei noastre şi să le reluăm din epoca în care le-am părăsit.Cînd o să ştim totul, o să ne ocupăm de Marie-Rose, pentru ca să nu o mai părăsim.

Am văzut că în ziua în care se desfăşurase procesul lui Pierre Latour, în faţa Curţii cu Juri din Douai, Jacques Maing, se dusese la şedinţă: fusese trimis acolo de contesa Fanny, fie

că nu voia să se arate ea însăşi acolo, fie că avea de făcut altceva în acea zi, cum o să vedem.

Zilele ce se scurseseră, fuseseră pentru Jacques Maing în acelaşi timp, vis şi tortură.

După scena ce s-a petrecut în cocioaba din pădurea de lîngă Wahagnies şi cînd el i-a povestit lui Fanny despre moartea surorii lui, el se întorsese la căsuţa mamei lui, bătrîna Annette, lăsînd pe contesă să se întoarcă la Lette, acolo, unde, după cum vă amintiţi, îi dăduse întîlnire.

Jacques Maing îşi găsi mama lîngă vatră, cu mîinile pe genunchi, cu ochii pe jumătate închişi, în acea atitudine morăcănoasă ce o lua imediat ce termina cu serviciul şi cu grijile gospodăriei.

La întoarcerea fiului său, ea întoarse uşor capul.

– Cît eşti de palid! spuse ea cu nelinişte. Îti este rău?

– Nu... este frig. Ninge! bate vîntul din nord, spuse în timp ce se apropie de foc şi îşi întinse mîinile îngheţate. Atunci, cu o volubilitate ce o surprinse pe bătrînă, căci era tăcut şi închis de obicei, el începu să povestească „cursa" în pădure, urmele ce le găsise... Probabil că era vînat mare... într-una din zilele următoare, vor frige o pulpă de căprior.

Maică-sa îl asculta, surîzînd, cu tristeţe.

– Nici o scrisoare de la Jeanne! Oare ce-o fi cu ea?

– Scrisoarea va sosi... hai, linişteşte-te...Dacă Jeanne ar fi bolnavă, ea ar fi scris mai de mult, desigur.

Annette scoase un suspin. Avea inima grea, dar nu îndrăznea să vorbească. I se părea că fiul său simţea un fel de reţinere cînd venea vorba de absentă. Totuşi nu se putu împiedica să murmure:

– Cinci ani... Cinci ani de cînd a plecat fata mea! Jacques, nu mai pot...oare ce e cu ea?

– Nimic, mamă! Ce vrei să fie? Jeanne s-a instalat acolo, într-o regiune frumoasă, este bine îngrijită, pe cale de a vindeca o boala care ar fi omorît-o de mult, dacă ar fi stat aici.

Bătrîna dădu din cap şi se ridică să pregătească cina. Dar în secret, plîngea.

– Este ceva! Sînt sigură de asta! Şi acest ceva eu nu-l ştiu încă, îmi este ascuns.

Trecură mai multe zile. Scrisoarea atît de aşteptată sosi, în sfîrşit.

Bătrîna nu ştia să citească. Jacques citi scrisoarea, ca de obicei. Bătrîna îl ascultă, cu buzele strînse, cu fruntea încruntată.

Deşi nu ştia carte, îşi dădea seama că fata ei folosea expresii stranii. Ea nu scria chiar ca o ţărăncuţă.

Ea scria şi iar scria despre regiunea unde era dar Annette simţea că scrisorile nu aveau inimă.

O idee oribilă îi chinuia inima bătrînă, de multă vreme.

Tot întorcînd presupunerile de pe o parte pe alta, sfirşise prin a-şi imagina că fata ei o luase pe căi greşite, că plecase cu un bărbat şi că Jacques ştia.

Dar nu-i spunea nimic. Instinctiv, nu avea încredere în fiul ei.

În această perioadă Jacques Maing se duse la Lille, în ziua întîlnirii ce i-o fixase Fanny.

Într-o noapte, el coborî din hambarul unde se culca şi, apropiindu-se de fîntînă, desprinse, în sfirşit, piatra în spatele căreia cimentase comoara lui.

El o găsi intactă...şaizeci de bilete a o mie de franci... preţul tăcerii sale!

De astă dată nu mai încercă nici o tulburare să umble cu banii; pasiunea era mai puternică decît remuşcarea.

Jacques repuse piatra la locul ei, o cimentă din nou, frecă marginile ca mama lui să nu observe că umblase cineva, apoi, odată cu zorii, plecă la drum, după ce o îmbrăţişase pe bătrîna Annette.

Prima sa grijă, sosind la Lille, a fost să-şi caute un adăpost care să-i convină, adică destul de aproapa de strada Royale,

unde locuia Fanny.

La un ghişeu al gării, schimbase o hîrtie.

În strada Barre el găsi o cameră mobilată, banal mobilată, dar care îi apăru ca un lux înspăimîntător. Ea era precedată de un fel de cabinet de lucru, pe jumătate salon, iar amîndouă camerele aveau intrarea lor specială pe palierul etajului trei.

Acceptă această locuinţă şi plăti pentru trei luni.

Restul zilei şi-l petrecu cumpărînd în magazine de confecţii, de cămăşi. Seara, Jacques descoperi că cheltuise sapte sute de franci: dar era îmbrăcat ca un domn.

Aşează cu grijă lucrurile sale de muncitor în fundul unui şifonier şi se îmbrăcă din cap pînă-n picioare.

Din lipsă de ceea ce este numit gust, Jacques Maing poseda instinctul ce-l poate înlocui. Cele două costume pe care le alese, lenjeria, cravatele, totul era sobru. Avea o eleganţă naturală, în ciuda unor gesturi greoaie pe care le părăsi repede. Cînd fu gata, găsi că seamănă cu un funcţionar înstărit şi că în general, nu arăta rău. Şi nu se înşela. Cu toate acestea, considera ca o povară grea faptul că trebuia să apară astfel transformat în faţa lui Fanny.

– Poate că o să-i par ridicol... Obişnuită să nu frecventeze decît oameni bine, va descoperi repede defectele lipsei mele de experienţă... Puteam să fiu,în ochii ei, un braconier interesant în mijlocul pădurii... ce voi fi, oare în oraş! Dar răbdare! Cu banii mei, voi reusi să arăt bine.

Şaizeci de mii de franci erau pentru mintea lui o comoară ineţuizabilă.

Deci, foarte emoţionat, sună la uşa magnificului palat al contesei Fanny.

Fu introdus într-un budoar ce sfîrşi prin a-l ului şi îmbăta.

Spre marea lui surpriză şi spre bucuria lui intimă, Fanny nu dadu nici o atenţie schimbării de haine.

Ea îi întinse amîndouă mîinile pe care Jacques le apucă, tremurînd.

– Iată-te prietene... Fidel întîlnirii.

– Aş fi putut să fiu altfel? spuse Jacques cu o voce arzătoare. Vă poate uita cineva după ce v-a văzut? Dar eu, eu mai ales, aş putea să uit ce mi-aţi spus acolo în colibă! Ah, această oră petrecută în acel teribil decor, sub copacii negri încărcaţi de zăpadă... d-voastră, aproape de focul ce ardea în vatra mizerabilă... şi eu în picioare, povestindu-vă înspăimîntătoarea istorie... e groaznic, nu-i aşa?

Ei bine, va fi cea mai luminoasă amintire din viaţa mea.

Vorbea cu o eleganţă naturală, cuvintele îi veneau fără efort...

Fanny îl contempla cu o sumbră satisfacţie... Ea îl admira ...

Viguros, bine făcut, pasional, capabil să întreprindă orice, el era omul pe care-l visase.

Îl ghicise bine, îl judecase corect de prima dată: el va fi sclavul, gata de orice, chiar de crimă.

– Deci, mă iubeşti? reluă ea, aruncînd priviri pline de efluvii magnetice.

– Vă aparţin, trup şi suflet, spuse Jacques Maing . Dispuneţi de mine cum credeţi.

Aceste cuvinte răspundeau atît de bine gîndului secret al lui Fanny încît ea nu putu să nu tresare.

– Ei bine, da! spuse ea, ca şi cînd ar fi fost pradă unei agitaţii neaşteptate, omul pe care-l voi iubi, va trebui să-mi aparţină trup şi suflet. Va trebui să pot dispune de el, după voinţa mea, să zicem, chiar după capriciul meu, dacă vrei. Am duşmani.

– Dumeavoastră? Duşmani?

– Duşmani puternici! Într-o zi, o să-ţi zic tot, Jacques! Am început o luptă care poate deveni mortală pentru mîne şi pentru cei ce vor fi ai mei... Singură, slabă, doar o femeie, eu nu pot nimic. Voi fi desigur strivită... Dar dacă aş avea lîngă mine un om curajos, tînăr, energic şi mai ales docil... ah, ce n-aş

face?

Acestui om îi voi spune toate secretele mele. Îi voi arăta ce se află sub acest lux ce mă înconjoară. Îi voi spune viaţa mea trecută şi speranţe de viitor. În sfirşit, voi fi a lui, precum el îmi va aparţine: corp şi suflet! Jacques, vrei să fii acest om?

Jacques căzu în genunchi şi acoperi de sărutări mîinile abandonate ale lui Fanny.

Cînd el se retrase, era îmbătat, extaziat.

Şi totuşi, contesa Fanny nu-i făcuse decît promisiuni. Nu-i spusese încă nici un secret. Nu-i dăduse decît cîteva sărutari ce-l îmbătaseră.

De atunci, Jacques Maing duse o viaţă, într-un fel, dublă.

Două sau trei zile pe săptămînă, el era la Wahagnies şi atunci relua costumul de muncitor.

Restul timpului si-l petrecea la Lille.

Şi cînd, pentru motive ce rămîneau misterioase, nu era admis la Fanny, el rătăcea în jurul hotelului, petrecînd nopti de supraveghere, dar niciodată nu a fost tulburat de cineva suspect.

În curînd, fu convins că Fanny era puritatea însăşi. Pasiunea lui lua proporţii stranii. Visa uneori să moară în braţele lui Fanny. Petrecea ore întregi pe patul lui, cu ochii ficşi, evocîndu-i imaginea şi vorbindu-i.

Fanny doza cu o armă admirabilă mîngîierile ei, cînd părînd gata să cedeže, cînd stăpînindu-se şi aruncînd pe nefericit de la înălţimea fericirii lui care îl lăsa să o întrevadă.

După cîteva luni, Jacques era exact ceea ce Fanny voise ca el să devină: un sclav.

Totuşi între ea şi el se ridica încă un obstacol: bătrîna Annette.

Jacques avea pentru mama lui un fel de veneraţie. Uneori, remuşcarea îl sufoca. Atunci, alerga la Wahagnies şi căuta s-o consoleze pe sărmana bătrînă pentru părăsirea în care trăia.

Astfel sosi luna martie.

Fanny cunoştea ziua în care Pierre Latour trebuia s-o petreacă la tribunal. Avea o teamă profundă, vrînd uneori să-l smulgă pe cel pe care-l iubea unei inevitabile condamnări, iar alteori era recucerită de acea gelozie feroce care se schimbase în ură.

În ajunul judecăţii, Jacques Maing se duse la mama lui; de şase zile nu mai fusese primit de Fanny şi, îngrozitor de trist, ignorînd că Fanny, chiar la acea oră, se zbătea şi ea într-o adevărată criză de disperare, se ducea la umila căsuţă să caute ceea ce căuta mereu: calm şi odihnă.

– Te aşteptam cu nerăbdare, îi spuse Annette. De cîteva luni, tu mă neglijezi, fiule...

Jacques bolborosi explicaţii vagi şi cum o privea pe mama lui, el observă deodată că sărmana bătrînă era radioasă, faţa ridată era aprinsă de bucurie, ochii strălucitori.

– Ce ai mamă? întrebă el. Pari foarte mulţumită!

– Sînt, într-adevăr...

– Ai primit vreo scrisoare? întrebă Jacques cu nelinişte.

Ea scutură din cap şi reluă.

– Iată pentru ce te aşteptam. O să-mi ţii locul pentru cincisprezece zile. Jacques tresări... Cincisprezece zile departe de Fanny! Era imposibil!

– Am, reluă bătrîna, avut întotdeauna un permis ca să merg la Nice... mi s-a refuzat mereu, nu ştiu motivul... atunci... am început să economisesc cent cu cent preţul călătoriei, dus şi întors...

– Ei bine? întrebă Jacques, foarte palid.

– Ei bine, fiule, de ieri, suma este completă; priveşte!

Şi ridicînd un colţ al saltelei patului său, Annette scoase un săculeţ de pînză, umflat; ea îi răspîndi conţinutul pe masă.

Erau mulţi cenţi, piese de argint, nici o monedă de aur.

Buna bătrînă învîrtea uşor aceşti bani cu mîinile ei slabe şi, cu ochii pierduţi în depărtare, ea murmură:

– O să schimb mărunţişul cu aur mîine.

Oh, sărmani bani! Sărmana mică sumă, preţ al călătoriei pentru clasa a treia şi pentru care i-au trebuit doi ani ca să- i strîngă. Ce privaţiuni reprezenta ea! De cîte ori, Annette cinase doar cu o bucată de pîine şi un pahar de apă. De cîte ori se culcase fără să mănînce, spunîndu-şi cu surîsul ei trist:

– Încă nouă luni de economie. Totuşi merge!

Şi acum strînsese tot!

– Nu vreau să întîrzii o zi, reluă ea. Mîine seară, voi fi la Lille şi o să iau primul tren pentru Paris.

Jacques era strivit... Avu senzaţia ascuţită a unei catastrofe apropiate... Mama lui sosind la Nice şi negăsindu-şi fiica.

Înnebunită ea va reveni... Se aştepta să-i strige:

– Ai minţit! Jeanne n-a fost niciodată la Nice! Oare ce s-a întîmplat cu ea? Ce ai făcut cu fata mea?

Atunci se gîndi la Fanny. Fără să ştie de ce, el îşi spuse că ea va găsi un mijloc care să deturneze catastrofa.

– Mamă, spuse el deodata, nu poţi să pleci mîine, căci mîine trebuie să fiu la Lille.

– Poimîine, atunci?

– Fie: poimîine. Ne-am înţeles. O să vin să te înlocuiesc aici şi vei putea pleca!

În aceeaşi seară, Jacques Maing, se întoarse la Lille şi se prezentă la palatul contesei Fanny unde, spre mirarea lui bucuroasă, fu imediat primit.

El o găsi pe contesă abătută, tristă, palidă.

– Am fost foarte bolnavă, spuse ea, ca să răspundă la întrebarea ce o citea în ochii lui.

Trebuie să-ţi cer un serviciu, prietene:

– Vorbiţi...

– Aş vrea ca mîine să asişti la Curtea cu Juri din Douai... Este judecat un oarecare... Pierre Latour... Vreau să ştiu clar ce se petrece la audienţă...

– Voi merge, spuse Jacques. Şi veţi fi informată ca şi cînd aţi fi văzut dumeavoastră.

Fanny, cuprinsă de sumbre gînduri, făcu un gest de mulţumire ce voia să fie şi un gest de îndepărtare. Dar Jacques nu plecă şi contesa sfîrşi prin a remarca aerul său preocupat.

– Ce se întîmplă? întrebă ea.

– Ceva înspăimîntător, spuse Jacques, şi venisem, tocmai, să vă spun cazul, în speranţa unui sfat bun.

Căci aveţi mai multă minte decît mine... adăugă el, cu naivitate.

– Vorbeşte, prietene, spuse Fanny, cu acea voce afectuoasă care- i ajungea lui Jacques Maing la inimă.

Çînd îi vorbea aşa, el se simţea slab ca un copil.

– Ştiţi, reluă el tremurînd, că în ochii mamei mele...moarta... sărmana mea soră Jeanne... este la Nice.

– Bolnavă, completă contesa... Şi că ea îi trimite o scrisoare în fiece lună. Asta-i ?

– Da. Ei bine, iată că mama mea vrea să meargă la Nice să o vadă! Şi vrea să plece mîine.

– Asta este grav, într-adevăr, spuse Fanny. Grav, pentru că această femeie amărîtă, care va trăi un şoc... La vîrsta ei, e periculos, grav, mai ales pentru tine, căci îţi va cere explicatii.

– Şi asta este îngrozitor... Ce o să-i spun? Cum mă voi arăta în ochii ei?

Fanny căzu pe gînduri.

După cîteva minute, unul din surîsurile ce se jucau uneori pe buzele ei, veni să dea fizionomiei ei acea expresie de voinţă impla-cabilă pa care am mai surprins-o deja.

– Cînd vrea să plece mama ta?

– Am obţinut de la ea să aştepte pînă poimîine.

– Ei bine, mîine du-te la Douai. La întoarcere, vino să mă vezi... Pînă atunci, poate voi găsi un mijloc să împiedic pe această femeie să plece... si asta va fi în favoarea ei.

– Ah, cît sînteţi de bună, murmură cu ardoare Jacques Maing.

Cîteva clipe mai tîrziu el se retrăgea convins că Fanny va

aranja situaţia.

Deci, a doua zi, cu o anumită libertate de spirit se dusê la Curtea cu Juri din Douai.

În acelaş timp, cînd Jacques Maing lua trenul pentru Douai, contesa Fanny ieşea din Lille călare, după obiceiul ei, şi ajunse la Wahagnies. Atunci ea se îndepartă de linia de cale ferată şi ajunse în preajma trecerii de nivel, ca o persoană ce examinează locurile, artistic.

În faţa căsuţei acoperite de caprifoiul înflorit deja de luna martie,ea se opri şi cum paznica barierei tocmai deschidea:.

– Doamnă, spuse ea, aş vrea să merg la Carvin. Sînt oare pe drumul bun?

– Chiar aşa! spuse batrîna Annette, printr-o alocuţiune familiară regiunii.

Nu aveţi decît să traversaţi pădurea, luînd-o spre dreapta.

Contesa Fanny descălecă şi prinse calul de cîrligul unui oblon.

– O să mă odihnesc zece minute...îmi permiteţi, bună doamnă?

– În acest caz,intraţi... Intraţi, vă rog...

După o mică rezistenţă, Fanny ascultă de cordiala invitaţie. Bătrîna Annette punea deja, pe masa de lemn alb, un bol de faianţă albastră ce făcea să pară şi mai alb şi mai strălucitor, laptele pe care-l conţinea.

– Sînteţi prea amabilă, spuse Fanny. Dar, spuneţi-mi, trăiţi singură, departe de tot, fără să aveţi pe nimeni aproape?

– Am un fiu... răspunse bătrîna.

– Ah, un fiu... Şi vă ajută, fără îndoială?

– Da, dar în acest moment, el este ocupat, la Lille...

Şi scoase un suspin.

Fanny o privea cu ochii clari şi pătrunzători. Ea constata ravagiile pe cere amărăciunile le făcuseră asupra acestei robuste naturi de ţărancă... Ea privea venele umflate de la tîmple, întărite deja în crenguţe violete.

– N-ar trebui decît un suflu pentru a stinge această viaţă, se gîndi ea.

– Am şi o fată, reluă, în acel moment Annette, a cărei faţă se lumină brusc ca o aureolă de tandreţe.

– Oh, atunci, nu vă plîng! spuse Fanny, cu o admirabilă melancolie. Eu, doamnă, sînt măritată de şase ani şi pentru mine ar fi o fericire să am o fată... dar, vai!

– Sărmană doamnă! murmură ea.

– Trebuie să fie atît de bine, continuă Fanny, să ai grijă, să mîngîi o fetiţă, să-i piepteni părul blond. Şi cînd copiii sînt mici, au nişte drăgălăşenii ce te înnebunesc de bucurie.

Bătrîna mamă îsi frîngea mîinile şi asculta, extaziată.

– Iată, spuse ea cu voce profundă, ceea ce simţeam eu cînd Jeanne era foarte mică... Cît de bine vorbiţi doamnă!

– Jeanne, se numeşte Jeanne? Ca şi mine.

Privirea lui Annette deveni mai blîndă şi mai tandră. Ea admiră această frumoasă doamnă, atît de puţin mîndră şi simţea pentru ea, care-i vorbea de fata ei, un sentiment ce se asemăna cu tandreţea maternă.

– Şi mai tîrziu! reluă Fanny, cînd mai cresc şi se ocupă de gospodărie.

– Dar parcă ar fi portretul lui Jeanne! strigă mama încîntată, care, cu o mişcare manuală, se apropie de scaunul lui Fanny. Imaginaţi-vă, doamnă, că la cinci ani, ea voia cu orice preţ, să şteargă vasele. Şi nu spărgea nimic. Este o fată îngrijită, şi frumoasă si înţeleaptă... puteţi să întrebaţi pe oricine a cunoscut-o.

– Oh, dar...mă faceţi curioasă, aş vrea s-o cunosc, strigă Fanny. Dacă permiteţi, o să aştept întoarcerea ei. Sînt atît de fericită să văd o mamă fericită!

Ochii bătrînei se umeziră.

– Ea nu este aici, făcu ea cu o voce groasă şi strangulată. Ea este departe, foarte departe...

– Ah, Doamne! Şi eu care vă vorbesc aşa prosteşte. V-am

amărît, aşa-i?

– Of, nu, doamnă... nu sînt niciodată aşa de mulţumită ca atunci cînd vorbesc de copilul meu...Si apoi, o s-o revăd... poimîine plec la Nice!

– Nice! Uite eu cunosc Nice! Am fost astă iarnă acolo!

– Of, doamnă! cine ştie dacă nu aţi văzut-o!

– Asta se poate... dar, scuzaţi-mi curiozitatea... ce face ea la Nice, atît de departe de dumeavoastră?

– O persoană frumoasă şi bună a dus-o acolo, pentru că... sărmana fetiţă... se ducea, murea de oftică.

Annette izbucni în lacrimi:

– Ah, am avut destulă amărăciune! Cîte lacrimi am vărsat. De cîte ori m-am revoltat! Dar atunci, mă gîndeam că sînt egoistă, şi mă supuneam. Prefer ca fiica mea să trăiască vie, departe de mine, numai să trăiască ! Şi atunci, doamnă, ştiţi că aerul din acea regiune, este bun pentru bolnavii de piept?

– Excelent, spuse Fanny. Sărmana domnişoară! Şi a plecat de multă vreme? De multe luni? Ah, cît vă plîng!

– De luni? striga Annette. De mai mult de cinci ani, doamnă.

Fanny făcu un gest de stupefacţie dureroasă.

– Cinci ani... spuse ea surd. Dar,în cinci ani, o boală de plămîni se vindecă, sau...

– Ce vreţi să spuneţi doamnă? bolborosi bătrîna mamă.

– Nimic... nu, nimic.Sînt zăpăcită total...

Fanny remarcă în acel moment că batrîna paznică de barieră devenise foarte palidă; apoi, deodată de un roşu aprins, care în curînd se schimbă în violet, în timp ce venele tîmplelor se umflau...

Asta dură zece minute, în timpul cărora Annette reluă, încetul cu încetul, o fizionomie normală.

– Of, doamnă, spuse ea atunci, cu o voce tremurătoare, dacă n-aş fi primit o scrisoare de la ea, acum cîteva zile, aş crede că a murit!

– Haideţi, haideţi... vedeţi că nu-i aşa dacă v-a scris.

– Am toate scrisorile ei. Iată ultima, spuse bătrîna, trăgînd din sîn un plic.

– Trebuie că simţiţi o mare consolare în aceste scrisori! spuse Fanny cu un accent de profundă simpatie. Sînt sigură că seara, le citiţi şi recitiţi.

– Vai, doamnă, spuse Annette, scuturîndu-şi capul, această consolare îmi lipseşte... Nu ştiu să citesc.

– Dar cine vi le citeşte?

– Fiul meu... şi cînd el nu este acasă, o fetiţă care merge la şcoală şi vine aici, de două sau trei ori pe lună... Din nenorocire, ea citeşte prost... Prefer pe fiul meu... Dar vedeţi,doamnă, pentru că am impresia că mă plîngeţi, asta dă curajul să vă întreb ceva...

– Întrebaţi, bună doamnă! zise contesa, reţinîndu-şi un sur.

– Este foarte îndrăzneţ, fără îndoială... Aş vrea să fiţi atît de bună, să-mi recitiţi această scrisoare.

– Of, din tot sufletul! strigă Fanny.

Ea înşfăcă scrisoarea şi de la prima privire, recunoscu scrisul lui Lemencier.

– Fata d-voastră ştie să scrie? întrebă ea deodată.

– Ea? zise batrîna, împreunîndu-şi mîinile într-un gest de admiraţie şi de orgoliu. Dar doamnă, la cincisprezece ani, a luat certificatul! Şi dacă ar fi vrut, ea şi-ar fi luat certificatul superior pentru a fi învăţătoare... Doar că a preferat să se întoarcă acasă, curajoasa copilă.

Şi Annette se aşeză pe scaunul ei, pentru a asculta mai bine lectura.

Dar frumoasa străină nu citea! Ea întorcea scrisoarea pe toate părţile.

– Să vedem! spuse deodată Fanny, ascultaţi-mă bine, doamnă. Nu vă cunosc. Totuşi, rar cineva mi-a inspirat o simpatie atît de spontană. Mi se pare, vedeţi, că vorbesc cu

mama mea...

– Ah, doamnă, am văzut de la început cît sînteţi de bună.

– Ei bine, continuă Fanny clar, n-aş vrea să înşel o femeie atît de demnă ca d-voastră.

Annette se ridică deodată.

Din nou faţa ei se făcu palidă ca ceara, apoi roşie, roşu-violet.

Se prăbuşi pe scaunul ei.

De astă dată, doar după zece minute de criză, Annette putu sa vorbească.

– Iertaţi-mă, spuse ea, cu respiraţia tăiată, am adesea sufocări. Dar spuneaţi că... ah, doamnă, idei groaznice îmi trec prin cap.

– Să vedem, nu vă înspăimîntaţi. Ascultaţi... Cunosc Nice perfect...

Vreţi să-mi spuneţi unde locuieşte fiica dumeavoastră? Şi mai întîi cine îi răspunde?

– Fiul meu, murmură sărmana bătrînă.

– Tot el pune scrisorile la poştă?

– Da, doamnă. Dar...Doamne, aceste întrebări?

– Să vedem, spuneţi-mi la ce adresă sînt expediate scrisorile dumeavoastră?

– Strada Dumont, la numărul 8, la Nice.

– Cum aţi spus?

– Am spus: strada Dumont.

– Ei bine, doamnă, eu nu ştiu ce se petrece în jurul d-voastră, dar cred că e de datoria mea să vă spun că nu exista strada Dumont la Nice.

Bătrîna scoase un strigăt teribil. Ochii săi măreţi arătau lui Fanny cît de tare o cuprinsese groaza.

– Nici o stradă Dumont? Dar atunci... unde merg scrisorile? reuşi să bîlbîie nefericita mamă.

– La cine e fata d-voastră? Cine-i persoana care a dus-o?

– Domnişoara de Champlieu... care s-a măritat.

– Cu procurorul Lemercier?

– Da, făcu Annette dintr-o suflare.

– Şi credeţi că d-na Lemercier de Champlieu locuieşte la Nice, de cinci ani?

– Da, repetă nefericita.

– Ei bine, ascultaţi; eu cunosc foarte bine pe doamna de Champlieu; timp de cinci ani n-a părăsit oraşul Lille!

Ochii bătrînei deveniră tulburi. Buzele ei se tumefiară. Dinţii îi clănţăneau. Faţa sa relua culoarea violacee ce indică criza de apoplexie iminentă. Ea făcu un efort carę să pronunte cîteva cuvinte, dar nu reuşi.

Fanny se ridicase şi, ca şi cînd n-ar fi remarcat starea alarmantă a sărmanei Annette, rece, adăugă:

– Această scrisoare,doamnă, nu vine de la fiica d-voastră. Ea a fost desigur scrisă de un bărbat. Este un scris bărbătesc puţin schimbat pe plic, dar nu în interior.

Annette horcăia. Ochii i se zbăteau. Îngrozitorul adevăr ieşea la iveală.

– Uitaţi, doamnă, termină Fanny, poate vă necăjesc, dar nu vreau să vă necăjesc... dar nici nu vreau ca un om de treabă să fie înşelat. După părerea mea, de multă vreme, fata d-voastră, Jeanne, ei bine, a murit!

Bătrîna mamă făcu un ultim efort ca să strige... Dar nici un sunet nu ieşi din gura ei...

Ea încercă să se ridice şi brusc, căzu pe podea.

Fanny o privi rece, cîteva minute, apoi, simplu, murmură:

– Cred că greu îşi va reveni!

Atunci ea se grăbi să iasă din căsuţă, încălecă şi aşa, cum spusese, o luă la galop spre Carvin. Doar de cîteva clipe se îndepărtase cînd un fluierat străpunse spaţiul.

– Expresul, murmură ea. Era şi timpul!

De la Carvin, contesa Fanny o luă spre Seclin, apoi spre Lille.

Toată seara şi cele două zile următoare, ea aşteptă în zadar

pe Jacques Maing.

– Bătrîna este foarte bolnavă, se gîndi ea.

În seara celei de-a treia zi, Jacques se prezentă în sfîrşit, la locuinţa ei: era îmbrăcat în negru. Oricît de stăpînă pe sine era, Fanny tresări. Ea avu curajul să murmure:

– Cred, prietene, că ai găsit un mijloc s-o împiedici pe mama ta să plece.

– Mama a murit! spuse Jacques.

Şi o lacrimă mare se rostogoli din ochii ei.

Fanny pălise. Rămase gînditoare şi tremurîndă. Apoi, aruncînd o privire lungă lui Jacques Maing, ea gîndi:

– Acum, acest om îmi aparţine total!

XVII

Amantă şi logodnică

Vom sări peste cele şase luni care se scurseră, apropiindu-ne astfel de perioada în care Pierre Latour era transferat în penitenciarul Aix.

Evenimentele ce interesaseră şi chiar pasionaseră oraşul Lille erau uitate. Nimeni nu mai scotea un cuvînt despre moartea lui Hélène şi despre condamnarea lui Pierre Latour.

Într-o seară de septembrie, Fanny era aşezată la masa din camera sa, cu capul în mîna stîngă, în timp ce cu dreapta alinia pe o foaie mare de hîrtie coloane de cifre.

La cîţiva paşi de ea, Jacques Maing, într-un fotoliu, o contempla în tăcere.

Purta un costum elegant ca tăietură şi aspect, dar şters şi aproape modest ca tonalitate, un costum de secretar intim sau intendent de casă mare.

Cît despre Fanny, ea era îmbrăcată într-un minunat neglijeu ce o făcea atît de frumoasă şi dorită.

Deodată, ea aruncă pana de scris, se aruncă pe spatele fotoliului său, întoarse pe jumătate capul către Jacques şi avu

un surîs oribil.

– Ei bine, întrebă tînărul, cu un fel de nelinişte.

– Ei bine! dragul meu este adevărat ce ţi-am spus: sînt mirată.

Jacques tresări, îşi muşcă buzele, apoi, ezitînd.

– Dar ţi-am dat... acum, cel mult, şase luni, cincizeci şi cinci de mii de franci... tot ce aveam!

Fanny ridică din umeri.

– Sărmane băiat! zise ea cu un fel de milă dispreţuitoare. Nu o să scapi niciodată de ideile tale, din altă lume... din lumea în care se suferă, în care se trudeşte din greu pentru cîţiva franci, pentru o zi de muncă. Jacques, prietene, fii atent! Tu eşti secretarul contesei Fanny! Nu mai eşti amărîtul slujbaş ce împingea vagoane. Trebuie să înveţi să ştii că cincizeci de mii de franci nu sînt cine ştie ce.. Dacă nu ştii, trebuie să faci ca şi cînd ai şti şi să nu te mai miri atît.

– Eşti crudă, Fanny! murmură Jacques.

– Pentru că, dintr-o dată, sa ulg din mintea ta, buruienile. Pentru că vreau să fac din tine un om într-adevăr puternic capabil de a face faţă oricărei situaţii! Pentru că vreau să te ridic deasupra tradiţiei tale! Pentru că te iubesc, în sfîrşit.

Jacques tremură.

Se ridică, se apropie de Fanny, se aşează la picioarele ei pe o pernă, îşi puse capul pe genunchii ei şi bolborosi:

– Mă iubeşti?

– Copilule! Nu ţi-am dovedit-o ? Nu sînt a ta, total, de aproape şase luni? N-am făcut imprudenţa să te introduc în acest palat, sub pretextul că am nevoie de un secretar?

– Nimeni nu o ştie! Trăiesc mai închis decît un călugăr în fundul mînăstirii lui, nu mai ies decît rar şi numai noaptea.

– Ce importanţă are acest lucru? Atiţia oameni mor de curiozitate! Ochii atîtor oameni pot străpunge zidurile groase, Jacques. Dar pentru tine, eu, am bravat totul... fericirea mea şi viaţa mea, ţi le-am închinat ţie... nu ştiu ce influenţă exerciţi

asupra mea, dar din clipa în care te-am văzut, am înţeles că îţi aparţin.

– O, ce bine că mă iubeşti! strigă Jacques îmbătat de fericire. Mă iubeşti, frumoas-o, divina mea iubită! Este adevărat! Şi uneori eu mă întreb dacă nu visez şi dacă nu o să mă trezesc într-o realitate sinistră! Căci, dacă tu mă iubeşti... ce voi spune de mine?

Cînd trece o jumătate de zi fără să te văd, mi se pare că se stinge soarele... Ştii ce mi se întîmplă în nopţile mele de nelinişte şi de tortură,... of, nu-ţi reproşez nimic... mi se întîmplă să visez, uşa camerei zăvorîtă! Vorbeşti de puterea mea asupra ta? Dar tu nu ştii că, la o privire a ta, la un semn al tău, aş întoarce lumea pe dos.

– Ei bine, zise sirena cu voce suavă, luînd între mîinile ei, capul iubitului. De ce te-ai oprit?

– Pentru că ştiu că îmi cunoşti inima.. Mă ştii capabil de orice ca să te păstrez... chiar şi de o crimă...

– O crimă Jacques? Ce-mi spui acolo?

– Pe sufletul meu, doar adevărul.

Ea se aplecă, îl strînse mai mult, şi încet:

– Spune, Jacques... dacă eu ţi-aş da un ordin?

– L-aş executa! oricare ar fi el!

– Dacă ţi-aş spune să furi?

– Aş fura!

– Să omori?

– Aş omorî! răspunse Jacques, strîngîndu-şi pumnii.

– Of, dragul meu drag! Iată-te aşa cum te vreau! strigă Fanny. Da, văd... îmi aparţii... trup şi suflet.

– Trup şi suflet! repetă Jacques. Crezi tu că pot să uit înţelegerea de iubire, pactul ce ne leagă?

– Nu, nu! Eşti capabil de orice, chiar şi de un efort eroic, iubitule! Căci asta o să-ţi cer... Crime?-Furturi? Omoruri? Hai, Jacques, asta-i pentru naturi vulgare! Cînd o femeie ca mine este mînată, cînd ea este în pragul unei catastrofe, cînd

construcţia fragilă pe care a ridicat-o e gata să se prăbuşească... ei bine, Jacques, ea nu fură, ea nu ucide! ea se mărită!

Jacques Maing sări în sus şi apoi rămase în picioare. Apoi, apucînd mîinile iubitei:

– Nu mă mai iubeşti! bolborosi el.

– Cine îti vorbeşte de aşa ceva?

– Vrei să mă părăseşti!

– Niciodată!

Şi ea adăugă în interiorul ei:

– Prea greu l-am cucerit pentru a părăsi instrumentul la momentul în care el îmi va servi!

– Totuşi, reluă Jacques, tremurînd, am înţeles, am auzit, ai spus că o să te măriţi!

– Ei bine, şi? Este un motiv ca să nu te mai iubesc şi să te părăsesc?

Jacques fremătă de spaimă.

De două sau trei ori, de cînd cunoştea pe această femeie, crezuse că ghicise în ea, abisuri de... De astă dată, ea se dezvăluia în întregime, cu o supremă sinceritate.

Ea reluă, începînd să se dezbrace:

– Este tîrziu, Jacques iubit! Sînt obosită, o să mă culc,...vrei?

Ce spuneam? Ah, da ... Ei bine, nu numai că o să mă mărit dar tu o să mă ajuţi... contez pe tine...

Jacques Maing, palid, cu ochii rătăciţi, cu o lumină de nebunie şi de crimă în fundul ochilor, nu făcu nici un gest, nu zise nimic.

În el era ceva ca o prăpastie.

El nu iubea această femeie, el avea pentru ea o pasiune absolută, nebunească, cu ceva sălbatec în ea.

Fanny lăsă să cadă rochia uşoară de casă şi arucă o privire fugară asupra lui Jacques.

Apoi, această privire se îndreptă spre noptieră, unde se

găsea permanent un revolver încărcat, bijuterie preţioasă cu mînerul de sidef încrustat cu aur şi pietre, dar, perfect capabil să găurească un piept, de la zece paşi.

Ea surîse imperceptibil şi ridică din umeri, ca şi cînd şi- ar fi spus:

– Să ştii că am şi alte arme să mă servească; dar, la nevoie...

În acel moment, umerii ei goi, în robusta lor minunăţie şi sînii de marmură învingeau corsetul de satin, plin de dantele rare.

Jacques respira greu.

– Hai, Jacques, reluă ea, desfăcînd juponul, nu-mi spui ce gîndeşti despre ideea mea...

– Eu îti spun, mormăi bărbatul, sprijinit de zid, cu mîinile încrucişate, cu gura crispată, cu ochii răi, eu spun că ai o idee rea... spun că nu o să te măriţi...că decît să te pierd, adu-ţi aminte, sînt capabil mai degrabă de o crimă... aş ucide pe toţi... pe tine şi pe el.

Şi îşi luă capul în mîini.

– El ! continua Jacques. Cine ar putea fi? Acest bărbat! Acest om pe care l-ai ales! Vai de tine Fanny!O să-i smulg inima şi am sa ţi-o pun la picioare.

Fanny izbucni în rîs.

– Nebunule, strigă ea, nu inima trebuie să mi-o pui la picioare, ci averea lui !

– Averea lui! bolborosi omul fără să mai ştie ce spune . Deci, este bogat?

Fanny lăsă să cadă ultimele voaluri ce-i ascundeau goliciunea şi apăru în toată splendoarea ei neruşinată. Cu o mişcare bruscă, îşi aruncă şi papucii de satin ce-i avea în picioarele mici şi se aruncă în pat.

– Bogat? zise ea atunci. Fără îndoială. Altfel, m-aş mărita?

– Cine să fie? bine? murmură Jacques, ai cărui ochi aprinşi se umpleau de această frumuseţe ce i se oferea.

– O să afli imediat1 zise Fanny, cînd vei fi calm...cînd vei

înţelege planul meu... Tu te enervezi... şi nu vezi că peste şase luni sau cel mult un an, nu voi mai avea nimic pentru că toate izvoarele mele vor fi epuizate.

– Voi munci! spuse Jacques.

– Ai să împingi vagoane? Cîţiva franci pe zi! O colibă şi o inimă? Merci; îmi păstrz inima, dar nu vreau coliba!

Jacques scrîşni din dinţi.

– O să fur!

– Pe cine? Ce? Cum? Of, naivule, tu crezi, deci, că înveţi deodată să furi? O să pleci într-o seară ca să pătrunzi undeva, escaladînd şi prin efracţie... şi o să te pierd.

Şi dacă vei avea noroc, actul tău imbecil îţi vor aduce zece, cincisprezece mii de franci! Dar gîndeşte-te, nefericitule, că îmi trebuiesc şase sute de mii de franci doar pentru a-mi plăti datoria! Gîndeşte-te că am doar şase luni ca să rezolv asta.

Într-un moment de turbare, îşi frînse mîinile.

Strălucind de frumuseţe în nuditatea ei, exagerînd cu artă, atracţia poziţiilor, Fanny îl privea cu un surîs de seducătoare provocare.

– Ascultă, reluă nenorocitul... nu se poate... nu va fi aşa...Există un mijloc de a rezolva totul...poti să-ţi vinzi bijuteriile... valorează mai mult de o sută de mii de franci.

– Trei sute de mii de franci, corectă liniştită Fanny.

– Şi? zise el cu voce răguşită. Odată obţinută această sumă, fugim, plecăm, mergem să trăim în străinătate, într-o ţară frumoasă... în Italia dacă vrei.

– Ei bine! Peste un an, peste doi, o vom lua de la început. Voi fi în faţa mizeriei.

– Trei sute de mii de franci în trei ani? mormăi Jacques.

– Da, viaţa mea este luxul! Luxul desfrînat! luxul nemaivăzut!

Am nevoie să fiu admirată! Am oroare de sărăcie şi ador bogăţia! Mi se pare că nu sînt îmbrăcată dacă lenjeria nu-i din cele mai fine ... Ce vrei? Aşa sînt eu...

Se aşeză brusc pe marginea patului şi adăugă:

– Tu nu ştii că am mîncat milioane!

Ea îşi arăta dinţişorii ascuţiţi iar, ochii săi confuzi, aveau o claritate funestă.

– Milioane? murmură Jacques.

Pentru prima oară, fulgerul unei bănuiele îi fulgeră mintea.

– Milioane? repetă el. De unde le-ai luat?

– Am moştenit, spuse ea căscînd... de la rude din Rusia... ce importanţă are asta! Ceea ce este important, dragă Jacques este că vreau să fiu fericită şi să te văd fericit. Ori, nu poate fi vorba de fericire fără bogăţie. Cei ce spun că bogăţia nu aduce fericire.au interesul s-o facă, pentru a-şi păstra bogăţia, doar pentru ei, pentru a-i convinge pe proşti ca tine că fericirea constă doar în împingerea vagoanelor, în a trăi în fundul minelor,în a mînca prost, a muri înainte de vreme, îmbătrînit, uzat, sfărîmat, pentru a mări bogăţia de care nu te poţi atinge, toată viaţa... Şi cum, totul se plăteşte, se cumpără, trebuiesc bani, mulţi bani, pentru a fi fericit.

Jacques, pe jumătate aplecat, sufocîndu-se, cu transpiraţia pe frunte, îşi derula aceste teorii.

Dar pasiunea geloziei se dezlănţui în el.

Avu un gest violent şi repetă:

– Niciodată, niciodată! O să-l ucid! Şi o să mă sinucid!

Ea ridică din umeri cu o milă indulgentă şi reluă:

– Mi-au trebuit ani ca să cuceresc aici situaţia pe care o am.

Am cheltuit tot capitalul. A venit ora cînd trebuie... cînd vreau să recoltez produsul eforturilor mele. Ascultă! Te-am întîlnit cam tîrziu! Şi eu odinioară, pe vremea cînd eram o fetiţă fără experienţă, am visat să sacrific totul unui om iubit.

Ochii săi se pierdeau în vid, ca şi cum ar fi urcat imagini îndepărtate.

Poate, în acel moment, uitase de Jacques.

– Da, dacă aş fi întîlnit pe acest om, dacă m-ar fi iubit cum

l-aş fi iubit... cu cîtă uşurinţă aş fi renunţat la viaţa de plăceri şi de lux pe care mi-am creat-o! cu ce bucurie de nedescris i-aş fi dat sufletul meu! Aş fi aranjat existenţa mea toată, în aşa fel încît să-i plac! Dacă ar fi vrut să trăiască într-un sat solitar, aş fi trăit acolo, aş fi stat lîngă el, ca să-i răcoresc fruntea cu sărutările mele, ca să-l odihnesc de munca grea, ca să-l înfăşor în tandreţea mea.

Aceste ultime cuvinte nu fuseseră decît murmurate. Iar Jacques, pradă unor emoţii violente, văzu ţîşnind două lacrimi strălucitoare din ochii săi pe care nu-i credea capabili să plîngă... El avansă repede către ea şi căzînd în genunchi:

– Nu e prea tîrziu! spuse el cu o voce arzătoare. Acest om pe care-l căutai, iată-l,la picioarele tale.

Fanny tresări, ca şi cînd ar fi fost smulsă unui vis.

Ea îl privi din nou pe Jacques şi, răsturnîndu- se pe spate în pat, izbucni într-un rîs nervos, ce răsună, funebru şi trist, în liniştea nopţii.

Jacques se ridică. Era asemenea celor blestemaţi de legendă în faţa cărora se închide brusc poarta paradisului.

– Tu! strigă Fanny. Nu, dragă Jacques! Nu te cunoşti! Nu eşti omul acestor prostii... vreau să spun omul acestor gesturi de tandreţe, virginale şi cîmpeneşti... Eu te cunosc, din fericire! Eşti omul pasiunilor; omul violenţei! şi de aceea te şi iubesc! Şi de aceea mă vei ajuta să asigur fericirea noastră, a amîndorura!

El scutură aspru capul.

Ea încruntă sprîncenele şi, cu o privire rapidă, se asigură că revolverul era la îndemînă.

– Deci, spuse ea, refuzi?

– Refuz să împart, refuz ruşinea, chinul.

Ea sări din pat, alergă la uşa pe care o deschise şi reveni la locul ei.

Şi atunci spuse:

– Ascultă Jacques! Te iubesc mult, este adevărat! Sînt

capabilă de multe sacrificii pentru tine, este adevărat! Dar să ştii că, dăruindu-mă ţie, contasem pe vigoarea, energia şi devotamentul tău... Văd că m-am înşelat... Deci, adio Jacques! Du-te, prietene, drumul este liber! Du-te, voi acţiona singură.

– Mă goneşti! răcni el.

– Da, zise ea clar.

– Dar eu nu plec! Eşti a mea, te păstrez!

Se apropie, cu figura convulsionată de pasiune, cu respiraţia grea.

Fanny apucă revolverul şi cu calm:

– Doar un pas, Jacques şi eşti mort.

El se opri brusc! Nu că s-ar fi temut de moarte! Dar să renunţe la ea! să renunţe la această frumuseţe ce i se oferea, la nebunia acestor nopţi de dragoste!

La această idee, ezita! Ochii săi, avizi,detaliau armonioasa frumuseţe a lui Fanny.

Plecă fruntea...

Brusc, izbucni în lacrimi şi bolborosi:

– M-ai ucide!

– Alege! răspuse ea. Această uşă, acest revolver sau eu!

El se prăbuşi în genunchi, întinse braţele... Fanny arucă revolverul, şi, cu fizionomia schimbată deodată, îmblînzitoarea bărbaţilor murmură cu o voce ce-l exaltă pe Jacques:

– Hai, copile... închide uşa... pune zăvorul, ca să nu fim deranjaţi şi vino, vino... te iubesc!

Care fură propunerile pe care Fanny le făcu,în şoaptă la urechea lui Jacques, învins, de acum? Ce plan îi expuse?

O să aflăm mergînd la salonul procurorului Lemercier.

Procurorul? El nu mai este procuror: şi-a dat demisia din postul de magistrat, pretextînd imensa amărăciune pe care i-a adus-o moartea soţiei sale. Acum, el trăieşte la Lille foarte retras, ducînd o existenţă sobră, lipsind uneori pentru a merge să- şi vadă fiica, spunea el.

Această fetiţă, e din ce în ce mai rar în vorbirea lui. Şi

oamenii încep să-i uite!

Cam la zece luni de la moartea lui Hélène, adică aproape patru luni, după scena pe care am povestit-o în prima jumătate a acestui capitol, domnul de Champlieu- oare nu poartă el acest nume? nu l-a cucerit din greu?- domnul de Champlieu, deci, se plimba cu paşi lenţi în cabinetul său de muncă, fumînd o ţigară excelentă, după masă, cînd i se anunţă o vizită: aceea a contesei Fanny.

– Pofteşte-o în salon, spuse el.

Această femeie care cunoştea o parte a secretelor sale, în beţia triumfului, fusese uitată.

Ce voia ea? Nimic rău, fără îndoială! Bogată cum era, tînără, frumoasă, admirată, nu putea în principiu să-i fie atît de duşmănoasă încît să se teamă de ea.

Lemercier aruncă ţigara şi trecu în salon.

Fanny se ridică pe jumătate şi îi întinse amîndouă mîinile .

S-ar spune că ea mă pîndeşte! mormăi Lamercier în el însuşi.

Stranie creatură!

– Dragă domnule Lemercier, spuse Fanny, fără îndoială că v- am deranjat!

– E drept, doamnă, că muncesc în acest moment la o lucrare mare asupra reorganizării pedepselor asupra crimelor şi delictelor.

Scuzaţi-mă... sînt cuvinte foarte barbare pentru a putea fi pomenite în faţa unei femei frumoase.

– Dar, de loc, dragă, domnule Lemercier... eu m-am ocupat mult de crime şi delicte! Doamne, da, aşa cum mă vedeţi, cu aparenta mea extravaganţă, am studiat aceste lucruri.

De altfel, ce poate fi mai emoţionant, decît o crimă frumoasă?

Mai pasionant decît un criminal ce se teme de justiţia care

uneori se face? Dar despre ce vă vorbesc!

– Vă asigur că mă interesează mult, spuse Lemercier, tresărind.

– Da, dar eu nu vreau să abuzez de puterea d-voastră şi să vă smulg muncii despre reorganizarea pedepselor... Subiect minunat, domnule Lemercier.

El îi aruncă o privire pătrunzătoare.

Era a treia oară cînd îl numea „Lemercier“ cînd toată lumea din Lille i se adresa cu „Champlieu“.

– Venisem, reluă Fanny, deschizînd un carnet elegant pe care-l avea în mînă, venisem să vă vorbesc despre săracii noştrii... Ştiţi că a trebuit să accept preşedinţa „Asociaţia micilor metalurgişti“ din Fives. Ea are ca scop să ajute pe copii care muncesc în mari uzine, să le asigure întreţinerea, să ajute familiile al căror şef, cum se întîmplă adesea, este rănit de una din acele oribile maşini ?

– Operă filantropică spuse Lemercier revenindu-şi, cît de demnă de interes pentru toţi oamenii de bine.

– Nu-i aşa? Tocmai asta gîndeam! Ce mai, nu doar criminalii sînt demni de atenţie. În sfîrşit, iată: cu aceste doamne noi organizăm o vînzare ce va avea loc la teatru.

– Vînzare de caritate?

– Fără îndoială! Ce-i mai frumos decît caritatea?

– Adevărat! Şi de altfel, dacă nu ne-ar fi milă de umilii ce trudesc şi muncesc, cum am folosi timpul nostru, noi, favorizaţii sorţii?

– Ah, dragă domnule Lemercier, cît de fericită sînt auzindu-vă vorbind aşa! Dacă toată lumea ar gîndi ca d-voastră, ar fi mai puţină suferinţă în lume...şi mai puţină revoltă.

– Foarte just, doamnă! Văd că sînteţi ocupată cu...

– Sociologia? Doamne, aşa-i! Puteţi s-o spuneţi! Vă repet că am o pasiune pentru toate studiile, care, în general sînt respinse de femei. Pe scurt, voi avea la această vînzare, micul meu magazin, ca şi celelalte doamne. Dar mi-a venit o idee.

– Trebuie să fie excelentă! spuse galant Lemercier.

– Judecați și d-voastră: în loc să vînd flori, evantaie, sau chiar obiecte de artă, cum va face doamna general, am hotărît să vînd un singur obiect, un obiect de preț pe care îl voi pune la licitație... Obiectul va fi al aceluia care va oferi mai mult și...

– Despre ce este vorba?

– Ghiciți! Of, doamne, nu zic că nu va fi puțin scandal... dar, pentru săracii mei, ce n-aș face?

Și Fanny reluase cu un ton metalic și agresiv.

– Pe legea mea, spuse el, nu văd prea mult...

– Faceți un mic efort... Aveți atîta imaginație!

– Un tablou frumos, poate?

– N-ați ghicit!

– Vreo statuie, minunată?

– Cam așa! Ați ghicit, nu dintr-o dată, dar! Cînd spuneam că sînteți un om plin de imaginație! Ei bine, da, o statuie pe care o voi expune la mica vînzare. Și ea va fi a acelui ce va oferi cel mai mult. Și vedeți caut licitanți pentru a-i scrie în carnetul meu.

– Atunci, doamnă, înscrieți-mă... Sînt hotărît să învinq: care este ultima ofertă?

– Un milion! spuse liniștit Fanny.

Lemercier sări, aruncînd o privire plină de stupefacție, spre strania vizitatoare.

– Deci, reluă Fanny, licitați? Cu cît?

Și ea era gata să scrie, surîzătoare, cu creionul în mînă.

– Un milion? reluă Lemercier. Este o glumă.

– Dar nu, dragă domnule, vă asigur că statuia merită mai mult.

– Deci, este o minunată capodoperă necunoscută?

– Este o statuie vie, spuse liniștit Fanny, și această statuie...

– Ei bine? bolborosi Lemercier zăpăcit aproape de

spaimă.

– Ei bine, o aveți în fața d-voastră. Statuia... sînt eu!

Ex procurorul izbucni într-un rîs nervos. Fanny rămase serioasă, îl privea cu ochi de sfinx.

– Ah, pe legea mea, este caraghios! strigă Lemercier. Mi s-a spus că sînteți o romantică.

– Dar nu vă gîndiți că voi împinge fantezia pînă la a mă scoate la mezat?

Spuse aceasta cu atîta claritate, cu o expresie atît de îngrozitoare de cinism încît Lemercier se întrebă dacă avea de-a face cu o nebună sau cu o oribilă intrigantă.

Pentru prima oară de cînd o cunoștea, se gîndi s-o privească atent și linia armonioasă și fermă a corpului îmbrăcat într-un impecabil costum, frumusețea într-adevăr uluitoare a capului, finețea delicată a mîinilor... și fremătă.

Ceva ca zorii unei dorințe se treziră în el.

– Examinați statuia? spuse batjocoritor Fanny. Și vă întrebați dacă merită un milion?

Ea surprinsese acest imperceptibil freamăt de pasiune ce se naște, la Lemercier și se simțea deja puternică. Ea se juca cu el, precum o pisică cu șoarecele.

– Domnișoară, se bîlbîi el, credeți... că gluma enormă pe care ați făcut-o, nu m-ar putea...

Să vă excite pînă la a uita de respect? întrerupse brutal Fanny. Regret!

O flacără,de astă dată, se aprinse în privirea lui Lemercier. Această fată care se oferea cu asemenea nerușinare trebuia să fie o maestră în arta dragostei. Capul i se aprindea, nu mai putea vorbi. Era lovitura de trăznet care, la unii, se dezlănțuie ca o furtună. El întrevăzu plăceri stranii. Cuvinte cinice răsunau în capul ei, cuvinte ce nu îndrăznea să le pronunțe.

Vroia să se ridice, înnebunit, să întindă brațele... își pierdea respirația.

Și în acel moment, Fanny, pronunță glacial:

– Îndrăznesc să sper, domnule de Champlieu, că nu mi-aţi luat nebunia în serios ... Ce vreţi? Mă port copilăreşte... Singură, fără afecţiune, fără dragoste, nimic din ce ştiu fetele de vîrsta mea, chinuită de nervi, şi atunci... mă distrez.

– Crud! spuse Lamercier cu voce groasă.

– Haideţi, reluă ea rostind fără efort, să revenim la lucruri serioase. Cu cît să vă înscriu? Vă previn că creionul meu refuză să scrie mai puţin de cinci ludovici.

– Puneţi cincizeci, spuse Lamantier cu vanitate.

– Foarte bine. O mie de franci. Sînteţi generos, domnule de Champlieu.

Adio... şi mulţumesc pentru micii noştri metalurgişti.

Ea se retrăgea. Lemercier avansă repede spre ea.

– Este un rămas bun definitiv, murmură el cu ardoare.

– La revedere, dacă vreţi, răspunse ea.

Şi plecă rîzînd cu drăgălăşenie.

Lemercier, la patruzeci şi trei de ani, nu încercase sentimente nici de iubire, nici de afecţiune. Singura trăire pe care o avusese pînă atunci, fuse o furioasă gelozie cînd aflase că soţia sa sărmana Hélène, atît de pură, atît de nobilă, vai! îl înşela. Dar, chiar şi astă, nu fusese decît orgoliu rănit.

În realitate, Lemercier nu avusese timp să iubească.

Inima sa era total incapabilă de acest sentiment de blîndeţe şi devotament ce se cheamă – Iubire. Dar spiritul său rămăsese virgin, gata să îmbrăţişeze o pasiune desfrînată.

Cînd Fanny plecă, el îşi trecu mîinile pe fruntea arzîndă. El uită că aceeaşi Fanny îl ameninţase, că ea deţinea o parte a secretelor lui; el uită anormala situaţie pe care ea o ocupa la Lille şi că el însuşi, cînd fusese procuror,o supraveghease prin agenţii lui.

Această supraveghere nu servise decît să dovedească riguros moralitatea lui Fanny. Şi îşi amintea bine de asta.

– Ce fată misterioasă, îşi spuse el. Ea vorbeşte ca şi cînd nu ar îndrăzni să vorbească cea mai rea intrigantă şi desigur,

ea este cinstită! Dacă ea n-ar fi, dealtfel, ar îndrăzni să se preteze la glume atît de scabroase ? Puţin nebună, prea romantică... dar atît de frumoasă! Ah, dar ce am păţit? Hai, să nu mă mai gîndesc la asta.

Şi nu se mai gîndi.

Sau, cel puţin, crezu că nu se mai gîndeşte.

Doar că opt zile mai tîrziu, el suna la palatul contesei Fanny.

Fu introdus într-un salon minunat a cărui bogăţie îl impresionă.

Nu! Femeia ce locuia un astfel de palat, nu putea fi doar o intrigantă.

După vreo zece minute, în timpul cărora el se simţi încetul cu încetul învăluit de parfumuri fine, pierdute în atmosferă, o doamnă în vîrstă, cu faţa calmă, fără severitate, cu fizionomia eminamente respectabilă, intră în salon.

Ea se interesă de motivul ce îl aducea pe domnul de Champlieu.

Şi acesta, luat din scurt, începu să bolborească ceva...Se gîndea... voise să prezinte omagiile sale contesei...

– Doamne, nu stiu, domnule, strigă bătrîna doamnă respectabilă, nu ştiu cum să vă spun, să vă explic... Pupila mea va fi, flatată de această onoare...dar este un copii atît de năzdrăvan, domnule adăugă ea, suspinînd, iar poziţia ei este atît de delicată. În sfîrşit, niciodată noi nu primim la palat... decît în serile de gală...iar pupila mea nu invită decît pe doamnele din înalta societate din Lille, prea fericită de altfel, ca ele să fie însoţite atunci de soţii lor.

Lemercier se scuza, se pierdea în salutări şi voi să se retraga.

Dar bătrîna doamnă îl reţinu, vorbi despre Franţa, apoi de Rusia, de Petersburg şi de Moscova, despre înalta societate rusească.

În sfîrşit, vechiul procuror se retrase, zăpăcit, încîntat în fond se poate spune.

– Uitaţi, uitaţi... ea nu primeşte bărbaţi singuri... dar nebuna asta mică este plină de bun simţ.

Nu o mai revăzu decît la serata de caritate dată la teatru. Frumoasa contesă stăluci acolo iar magazinul ei de obiecte ruseşti port-ţigarete, port-cărţi, fulare brodate, icoane, arămuri, a fost asediat ceea ce declanşă o criză de nervi generălesei şi o puternică migrenă preşedintei.

Peste două zile, Lemercier o întîlni în pădurea Boulogne şi o salută, dînd impresia că vrea să se oprească. Dar ea răspunse cu un salut graţios şi trecu mai departe.

– Trebuie s-o văd, să-i vorbesc! se gîndi atunci mai aprins el şi găsi el pretextul că trebuia să străpungă misterul ce înconjura această fată.

Ea îl cunoştea pe Pierre Latour. Ea ştia că ocnaşul era nevinovat! E drept că era o poveste veche. E drept că Fanny părea că o uitase complet. E drept, în sfîrşit, că moartea lui Hélène suprimase principalul pericol... Şi, oare, Pierre Latour nu-şi recunoscuse vina? Chiar presupunînd că Fanny i-ar fi dezvăluit nevinovăţia, vechiul procuror ştia ce dificultăţi, aproape de netrecut, întîmpini cînd vrei să pui justiţia în mişcare atunci cînd e vorba de nevinovăţia unui condamnat...Totul îl încuraja.

În fond, ceea ce îl neliniştea cel mai mult era că ştia care fuseseră relaţiile între Fanny şi Pierre Latour. Ea spusese că acest om o insultase mortal... dar oare cum o insultase? Pentru ce se răzbunase?

Şi in spatele acestor întrebări, Lemercier ghicea gelozia.

El gelos! Fanny? Pe Pierre Latour? Doamne fereşte! Ridică din umeri.

Într-o dimineaţă, el încălecă, deşi nu era un călăreţ stălucit, dar, în sfîrşit, se ţinea în şa!

De cîtva timp îi venise ideea bruscă să facă echitaţie.

Şi nu voia sa-şi mărturisească că era pentru Fanny care, în fiece dimineaţă, îşi făcea plimbarea, ca o amazoană

desăvîrşită. În fiece dimineaţă, deci, de vreo două săptămîni, Lemercier călărea, dar şansa încă nu-l favorizase...

În acea dimineaţă, cum mergea dea lungul străzii Solferino, ca să se ducă la cîmpul de manevre unde exersa, el tresări deodată: la o sută de paşi în faţa lui, pe bulevardul Şcolilor, o amazoană mergea pe drumul spre Douai. Era Fanny!

Începu s-o urmărească, cu tîmplele-i bătînd. Ea ieşi pe poarta spre Douai şi în curînd el constată că o lua spre Seclin.

O clipă, Lemercier, se gîndi să se întoarcă. Acest drum spre Seclin îi amintea prea multe. Acolo, o predase pe micuţa nevinovată... Marie-Rose... Unde o fi ea acum? Ce se întîmplase cu ea?

Poate că era moartă!

O nelinişte mare îl sufocă. Păli. Dar silueta lui Fanny părea să-l fascineze, să-l atragă invincibil... Continuă! ...tropăind cum tropăia, luînd-o la pas cînd ea se avînta prea tare!

După ultimele cartiere şi case din Petit Ronchin, Fanny o luă la galop.

Lemercier o imită! Fremăta acum... Toate detaliile nopţii de Crăciun reveneau cu o implacabilă precizie... se revedea, în fundul cupeului său, aspirînd aerul rece, prin fereastra coborîtă... el o împingea pe micuţă în colţul ei, terorizată, abia îndrăznind să plîngă... recunoştea detaliile drumului.

Şi brusc, locul precis îi apăru, locul unde se întimplase hidoasa crimă... locul unde staţionau mizerabilele rulote.

Nu! Nu va merge mai departe! Nu putea!

Şi strigîndu-şi asta, el continua să galopeze, cu ochii fixaţi pe această femeie ce părea să-l antreneze, zicînd: – Vino! Ce importanţă mai are o amintire zadarnică! Ce înseamnă o crimă în plus sau în minus! Tu eşti imens de bogat. Bucură-te de bogăţie, de viaţă! Şi nu uita că pentru privilegiile bogăţiei, dragostea ocupă primul loc şi că dragostea se cumpără... ca şi restul!

Spera că Fanny va trece dincolo de locul fatal iar el

înfipsese pintenii în coastele calului, ca să treacă mai repede... Va întoarce capul, ca să fie mai liniştit.

În acea clipă, Fanny se opri brusc... Antrenat de elan, Lemercier o ajunse din cîteva salturi... şi se opri şi el! El aruncă în jurul lui ochii rătăciţi şi îngălbenii... Era chiar locul!

Ce capriciu sau ce întîmplare teribilă, făcuse ca Fanny să se oprească acolo şi nu mai departe? Abia avu timp să se întrebe.

– Iată pe domnul de Champlieu! strigă contesa. Ce întîlnire fericită! O să-mi ţineţi companie.

– Toată fericirea este de partea mea, zise vechiul procuror, făcînd un efort ca să-şi revină.

– Dar mă urmăreaţi, oare?...Mărturisiţi! Doamne, nu sînteţi primul!

– Ei bine, da; vă urmăream! Dar nu înaintăm?

– Imediat, răspunse Fanny, sărind uşor la pămînt.

Şi aşezîndu-şi dintr-o mişcare costumul, în timp ce-şi abandona calul în mijlocul drumului, căci era obişnuit, ea se îndreptă spre pajişte, şi se opri în locul unde procurorul vorbise circarului Torquato. Lemercier, fu obligat şi el să coboare.

– Acest drum este încîntător, bolborosi Lemercier, îmî place melancolia lui, îmi plac aceste peisaje discrete, abia ondulate, aceste cîmpuri cît vezi cu ochii...

– Văd că avem aceleaşi gusturi, domnule de Lemercier, spuse Fanny. Doar că eu, nu găsesc melancolie pe acest drum... ci tristeţe... o tristeţe apăsătoare...Ştiţi cît de mult ador lucrurile întunecate şi complicate...ei, bine, mi se pare... nu rîdeţi... mi se pare că văd lucruri teribile şi că de aici vine impresia de tristeţe copleşitoare pe care locurile au păstrat-o.

– Ce nebunie! Ah, văd că vă place să glumiţi... Doar, că vă schimbaţi după zile... Azi glumiţi funebru.

– În timp ce în ziua statuetei licitate glumeam cinic, nu?

Preferaţi asta! De altfel şi eu!

Lemercier îşi muşcă buzele. Totul îl zăpăcea în această fată stranie. Fiecare din cuvintele ei era o lovitură dată în inimă, în simţuri, în imaginaţia lui, trezind cînd pasiunea, cînd teroarea.

Îşi amintea de slăbiciunea pe care i-o trezise, în timpul primei vizite. Înţelese că urma un duel între ei. Întrevăzu că ea putea ştii multe lucruri.

Hotărî să-i smulgă secretele, să fie el cel mai puternic... să o supună!

Îmblînzitoarea bărbaţilor, calmă şi surîzătoare, îl studia cu ochii săi luminoşi şi profunzi.

Şi ea hotărîse să lupte... şi în lupta întreprinsă de patru luni, trebuia să învingă cît mai repede!

– Uitaţi, reluă ea, puneţi-vă în locul meu... şi priviţi! Ce vedeţi?

– Văd, spuse ironic Lemercier, un cîmp unde creşte sfeclă de zahăr, destinată laboratoarelor care se zăresc mai încolo. Mărturisesc că mă trec fiorii.

El încercă să rîdă.

– Dar eu, spuse Fanny, văd un drum acoperit de zăpadă, copaci chinuiţi de rafalele de vînt... Şi marginea şanţului... sînt sigur că a fost omorît cineva!

– Haideţi! spuse procurorul. Nu poţi ucide atît de uşor. În vremurile noastre! Nu mai sînt mistere! Nu mai sînt romane!

Şi cînd, undeva, există un mister, Justiţia îl descoperă. Şi cînd o persoană caută să învăluie întunericul şi se joacă cu enigme vii, se întîmplă mereu ca un judecător de instrucţie sau un poliţist oarecare să smulgă măştile, să ridice voalurile.

– Din fericire! spuse Fanny. Dacă n-ar fi aşa, unde am ajunge, zeilor! Dacă toţi prefăcuţii ce au aruncat pe faţa lor masca sacră a cinstei ar putea să se plimbe nepedepsiţi, viaţa ar fi insuportabilă. Ca de pildă, odiosul scelerat ce a comis o crimă aici.

– Chiar ţineţi la asta!

– Ei bine, urmă Fanny, n-ar trebui decît să se deghizeze în om cinstit, în poliţist, în procuror, în judecător, la nevoie, ca să stea liniştit! Din fericire, cum aţi spus, Justiţia veghează! Nenorocirea criminalului! Masca lui, mai devreme sau mai tîrziu, îi va fi smulsă.

Lemercier simţi că i s-a făcut părul măciucă. Un rictus de spaimă îi strîmbă buzele.

– Asta-i! spuse el cu o voce răguşită, dar s-ar spune că întradevăr, aţi descoperit o crimă aici.

– Aţi înţeles! strigă Fanny, bătînd din palme şi izbucnind în rîs, v-am speriat!

– Pe mine? pe mine? răcni procurorul. De ce mi-ar fi teamă?

– De crima nepedepsită. Să nu credeţi că vă acuz! că vă consider un criminal! Doamne fereşte, dragul meu, dacă ar fi aşa, n-aş fi aici.

– Şi totuşi respiră cu greu Lemercier, cu spiritul rătăcit. Totuşi, aici, s-a petrecut o crimă.-Şi eu, se pare, sînt acuzat! Vai de cel ce îndrăzneşte să mă bănuiască şi să mă acuze! Căci, să ştiţi, sînt şi crime! Sînt crime ce merită ocna, pentru că sceleratul este un imbecil ce a făcut tot ce-a putut ca să fie pedepsit... ca de pildă, domnul Pierre Latour.

De astă data, Fanny se îngălbeni.

Un fior convulsiv o agită.

– Acest Pierre Latour se strîmbă Lemercier. Iată ceea ce se numeşte un criminal! Prosteşte, stupid, merge să fure cîteva mii de franci! Şi îşi atrage şi circumstanţe agravante! De acea, a luat unsprezece ani de ocnă...adică, mai verosimil, ocna pe viaţă... căci este imposibil în unsprezece ani să nu-şi dubleze pedeapsa, printr-o nebunie...

Respiră un moment. Era grozav să-l vezi.

Fanny se clătină.

Şi straniu, această conversaţie a celor doi îngrozitori

luptători ea, amazoana, de o eleganţă subtilă, el omul lumii corecte, vorbind despre lucruri îngrozitoare pe un drum pustiu.

– În timp ce adevăratul criminal, continuă Lemercier, ah, acela, nu va fi prins niciodată! Căci acela nu fură! Nu ucide! Simplu, el se debarasează de ce îl supără... crează circumstanţe, iată totul! Şi cum el a avut grijă să se înconjoare de o nepătrunsă onorabilitate, nimeni nu poate să- l suspecteze! Şi cînd s-a îmbogăţit cu milioane, cînd se simte puternic, el spune liniştit celor ce îndrăznesc să conceapă o bănuială: „Tremură şi tu. Căci, cu un semn, pot să te strivesc. Nu trebuie să spun decît un cuvînt ca să creez circumstanţa graţie căreia tu vei merge să putrezeşti în fundul vreunei celule... dacă intre timp, nu mori“

În ochii lui Fanny, trecu un fulger înspăimîntător.

Ceea ce spusese acest om, aruncase în sufletul ei fermenţii unei uri pe care nu o va uita niciodată.

„Am strivit-o“ gîndi Lemercier.

Şi se îndreptă! Se simţea puternic! Bărbat! Fiinţa ce nu poate fi atinsă fără să fie pedepsită.

Începutul de iubire era anihilat! Nu mai vedea în Fanny decît o duşmancă înarmată cu secrete de temut şi care trebuia supusă dintr-o lovitură.

El reluă cu o răceală ameninţatoare.

– Vedeţi, domnişoară, că imaginaţia d-voastră romantică v-a dus departe... Nu a fost nici o crimă aici... Dar, cum, la urma urmei, aţi putea avea dreptate...

Încălecă şi adăugă, atunci:

– Mă intorc la Lille şi o să întîlnesc pe unul dintre prietenii mei, el îmi datorează totul... nu gîndeşte şi nu acţionează decît prin mine. Şi acum este judecător de instrucţie, o să-l rog, pur şi simplu, să se ocupe de d- voastră... să vă interogheze puţin... ca să ştim ce crimă s-a comis aici şi cine este criminalul sau criminala!

Fanny ridică faţa şi izbucni în rîs, atît de neaşteptat, încît Lemercier rămase zăpăcit.

– Întoarceţi-vă la Lille, dragă domnule Champlieu, spuse ea, continuînd să rîdă...dar îmi pare rău. Sperasem că veţi fi azi cavalerul care mă însoţeşte... În sfîrşit, cu atît mai rău! Voi merge singură, în ciuda spaimei superstiţioase de pădure.

– Pădure, mormăi procurorul. Nu există nici o pădure aici.

– E adevărat, spuse Fanny, sărind pe cal...dar este una la Wahagnies...Acolo mă duc! Adio!

Şi ea porni în viteză.

Lemercier rămase trăznit...

– Hai murmură, Fanny galopînd în disperare, iată-mă logodnica domnului Lemercier de Champlieu.

XVIII

Sfîrşitul văduviei

Cîteva clipe mai tîrziu, Lemercier se arunca în urmărirea lui Fanny. Aceasta nici nu mai întorcea capul, sigură că era urmată de acest om, pe care îl putea, de acum, conduce oriunde ar fi vrut ea.

– Of, urla călăreţul, această femeie infernală a aflat, deci, toate secretele mele! Ştie totul! Ea ştia că Pierre Latour era iubitul lui Hélène. Şi, iată, că acum îmi vorbeşte de pădurea din Wahagnies Să ştie şi acest lucru? Of! trebuie să-i smulg dinţii acestei vipere! Şi dacă nu reuşesc... ei bine, o s-o ucid.

O lumină sălbatecă străluci în ochii săi.

Desigur, ideea crimei, din acel moment, se fixă în capul lui! O va urmări... o va opri într-un loc singuratec, în pădure... şi sub marele fag, vor fi de acum, două morminte, asta-i tot!

O văzu pe Fanny intrînd în Wahagnies, apoi trecînd de tîrguleţ, continuîndu-şi drumul spre pădure.

Dar deodată, ea se opri şi descălecă. Zece secunde mai tîrziu, Lemercier sosea lîngă ea şi sărea şi el, de pe cal! Avu atunci un gest de surpriză violentă: Fanny se oprise în faţa micului castel abandonat... vechiul loc de întîlnire pentru

vînătorile marchizului de Champlieu.

– Iată-vă! strigă Fanny, rîzînd. Credeam că v-aţi întors la Lille...

– V-am urmat, spuse Lemercier cu turbare concentrată, pentru că vreau să ştiu de ce mi-aţi vorbit de pădurea din Wahagnies.

– Văd că discuţia o să continue, observă Fanny. Ascultaţi, conversaţiile filozofice pe marginea drumului, nu vă reuşesc. Să intrăm aici... poate o să vă simţiţi mai în voie.

– Aici? mormăi Lemercier, cu un gest de spaimă.

– Şi de ce nu? Nu cunoaşteţi această casă? Este grozavă!

– Dar, bolborosi el, nu mai este a mea... am vîndut-o şi ea nu este locuită.

Fanny băgă cheia în broasca porţii, intră, şi întorcîndu- se:

– Domnule de Champlieu, făceţi-mi plăcerea de a vă odihni o clipă, la mine acasă.

– La dumneavoastră?

– Da! Dar astăzi vă miraţi de orice! Ce poate fi, totuşi, mai simplu? Aţi împărţit domeniul de Wahagnies în loturi, pentru vînzare. Eu l-am cumpărat pe acesta, adică şi casa...

– Dumneavoastră... aţi luat-o?

– Doamne, e evident. De altfel o voi păstra multă vreme! Nu-mi place. S-ar zice că plînge, casa asta! Din fericire am găsit un solicitant, un prieten al meu... doctorul Montigny.

În acelaşi timp Fanny scosese din corsaj un fluier de argint şi suflă în el. Dintr-un pavilion vecin, alergă un om şi apucă cei doi cai , de căpăstru. Cufundat în gîndurile lui negre, Lemercier nu privi faţa omului.

– Jaques, spuse Fanny, să ai mare grijă de calul domnului de Champlieu... este un animal de preţ.

Omul, îmbrăcat ca valet de grajd, era foarte palid. El schimbă o privire rapidă cu contesa şi dispăru, luînd cei doi cai.

Lemercier o urmă maşinal pe Fanny, care pătrundea în

casă. Ea mergea uşor, din cameră în cameră, părînd că-l fascinează, că-l atrage după ea, pe fostul procuror.

– Cum vedeţi, spuse ea, n-am schimbat nimic din aranjamentul şi tapetul apartamentelor. Hai să intrăm aici... este vechiul cabinet al marchizului de Champlieu.

Ea intră şi se lăsă să cadă într-un fotoliu. În timp ce Lemercier înţepenea de groază la amintirile groaznice ce-l năpădeau, Fanny îl privea, surîzătoare, jucîndu-se cu cravaşa.

– Of, mormăia el în sine, oare de ce m-a adus aici? Vreau să ştiu.

– Astfel, reluă atunci Fanny, v-aţi mirat, dragă domnule, că mi-a venit dorinţa unei plimbări în pădure? Dar este o plimbare pe care o fac adesea. Cunosc perfect pădurea Wahagnies şi aş putea să vă indic locul copacilor mai deosebiţi...

– Al copacilor? Deci sînt şi deosebiţi?

– Da. Fagi, de exemplu. Unul, în special, cu trunchiul său enorm, cu coaja lucioasă, albăstruie, apoi, cu ramurile ce se frîng, se întrepătrund ca nişte şerpi... Dar ce aveţi? S-ar zice că păliţi... că o să cădeţi... Aşezaţi-vă aici... în fotoliul acesta... era locul favorit al marchizului...

Lemercier avu un oftat prelung.

O clipă, fu tentat să fugă... dar se stăpîni, se aşeză pe locul ce-i fusese indicat, şi, privind pe Fanny drept în faţă, cu o voce joasă, ameninţătoare, zise:

– Ştiu acum de ce m-aţi oprit pe drumul spre Seclin... Ştiu de ce îmi vorbiţi de pădurea din Wahagnies şi de fagii ei! Posedaţi secrete de temut... dar fiţi atentă să nu vă răniţi, să nu muriţi jucîndu-vă cu asemenea arme... Vedeţi că sînt direct. Fiţi şi dumneavoastră: ce vreţi?

Fanny păru că devine deodată serioasă, şi după cîteva clipe de gîndire, întrebă brusc:

– Domnule de Champlieu, ştiţi care este părerea oamenilor despre mine, la Lille?

– Da, spuse el cu turbare, ştiu că sînteţi stimată şi că fiecare se întrece în a lăuda viaţa dumneavoastră singuratecă: aţi ştiut să evitaţi toate pericolele... Şi, în sfîrşit, dacă m-aţi denunţa, probabil că aţi fi luată în serios. Asta vreţi să spuneţi?

– Nu... Mai întîi, n-am nimic de denunţat. Dar, spuneţi-mi, ştiţi şi că mai mulţi tineri din Lille, dintre cei mai bogaţi, mi-au cerut mîna?

– Da, ştiu. Şi?

– Găsiţi că aş fi o stăpînă a casei potrivită şi că sînt destul de inteligentă pentru a onora, sub toate raporturile, pe omul ce s-ar căsători cu mine?

– De v-aş spune contrariul, nu m-aţi crede. Unde vreţi să ajungeţi?

– Simplu, aici, domnule de Champlieu: n-am vrut pînă acum pe nici unul dintre cei ce-mi ofereau inima şi averea, pentru că mă rezervam pentru un om pe care-l alesesem eu...

Trebuie să vă spun că l-am ales pentru două motive: mai întîi, este imens de bogat, ceea ce îmi va asigura o existenţă de bună stare cum îmi place; apoi, este un om, aşa cum îmi place mie, mai extravagantă în gusturi: un om puternic, violent, care se năpusteşte în viaţă şi care suprimă orice obstacol!

– Şi care-i omul? întrebă Lemercier, tresărind.

– Dumneavoastră! răspunse Fanny.

Lemercier, de cîteva clipe, simţise răspunsul şi se pregătise. El îl primi, fără mare surpriză aparentă.

– Deci, zise el, vreţi să mă căsătoresc cu dumneavoastră.

– Dumneavoastră aţi spus-o!

Aceste ultime cuvinte se schimbaseră între ei, cu rapiditatea împuşcăturilor.

Ajunsă în acest punct culminant, urcînd pînă în punctul culminant unde trebuia fatal să parvină, această conversaţie păru că trebuie să se oprească brusc, ca şi cum, cei doi adversari şi-ar fi epuizat forţele.

Se priviră, palizi amîndoi.

Lemercier înţelegea că dacă arăta slăbiciune, o clipă, era pierdut şi... ar fi aparţinut acestei femei care acum îi apărea ca un duşman de temut.

Cît despre Fanny, ea înţelegea că dacă nu punea mîna pe acest om chiar atunci, în acea clipă supremă, i-ar fi scăpat pentru totdeauna.

Şi atunci, atunci s-ar fi dus pe apa sîmbetei visele ei de avere! Atunci, planul construit cu migală de ani de zile, presupunînd o pradă demnă de ea, se prăbuşea! Atunci, ea era obligată să fugă, să o ia din loc, ruşinos, să recadă în viaţa de mizerie a femeilor „galante".

Fu rîndul lui Lemercier să atace:

– Să nu vă credeţi, zise el, mai puternică decît sînteţi în realitate. M-aţi ghicit, fie! Sub omul de societate, aţi găsit un bandit. Fie! Sub masca de om cinstit ce a cucerit stima publică şi pe care nimic nu-l poate atinge, aţi descoperit un scelerat... sau cel puţin, adăugă el, cu un surîs livid, ceea ce societatea numeşte un scelerat... Şi ce dacă? Ştiţi totul şi nimic! Nu puteţi să-mi provocaţi nici un rău, în cazul în care aş refuza să vă asociez averii mele.

– De aceea, spuse Fanny, nu am intenţia să vă intimidez şi să vă ofer un tîrg. Dacă mă refuzaţi ca soţie voi fi suferit una din cele mai mari decepţii din viaţa mea, care mai cunoaşte cîteva... dar, n-ar fi prea mult! Dacă v-am lăsat să întrevedeţi că am ghicit multe lucruri, asta-i doar pentru a vă arăta că sînt femeia care vă trebuie - singura, poate!

Mirat de simplicitatea teribilă cu care vorbea Fanny despre lucruri monstruoase, Lemercier nu ştia dacă să o admire sau să se teamă.

Dar, deja, se temea mai puţin.

Ultimele cuvinte ale lui Fanny constituiau o retragere.

– Nu ştie nimic! se gîndi el. Are doar bănuieli.

Din acea clipă, în care se crezu la adăpostul loviturilor ei, chiar din secunda în care încetă să se teamă, el o privi cu ochi

mai indulgenţi.

Pasiunea, ce moţăia în el, se trezea.

O găsea extraordinar de frumoasă... şi nu se înşela.

– Soţia mea? mormăi pentru el! Nu, dar amantă!

Fanny surprinse flacăra ce se aprinsese în ochii lui Lemercier şi surîse.

Cu o voce calmă, mîngîietoare, învăluitoare, dacă se poate spune aşa, ea reluă:

– Nu e obiceiul ca o fată să ceară în căsătorie un bărbat. Dar noi doi sîntem două fiinţe excepţionale. Nu vreau să mă consideraţi nebună sau o intrigantă vulgară. Dacă aş fi nebună, de mult aş fi cedat solicitărilor îndrăgostiţilor ce năvăleau din toate părţile şi cărora, am sfîrşit prin a le impune, prin demnitate, ideea căsătoriei. Am rămas fecioară pentru că virginitatea mea era un capitol pe care puteam conta. Dacă aş fi fost o intrigantă vulgară, m-aş fi căsătorit pentru o avere modestă sau pentru un titlu frumos. Dar, eu nu voiam doar iubire! Îmi trebuie o iubire specială şi o avere cucerită cu greu. Ceea ce căutam, era unul din acei întunecaţi pionieri, care, în loc să meargă să moară în Australia în căutarea pepitelor de aur, problematice, şi-au dat seama că lumea noastră are mine de aur ce pot fi exploatate prin îndrăzneală şi curaj. Sînteţi acest îndrăzneţ care, sărac, se îmbogăţeşte deodată. Sînteţi acest om curajos, energic şi foarte puternic, care se impune respectului mulţimii pentru că acest respect poate să devină util operei ambiţioase ce a întreprins-o. Rezum sentimentul meu: vă iubesc... în felul meu, este adevărat! Vă iubesc! Asta înseamnă că vă iubesc? Şi asta vă garantează fidelitatea mea. Vă asigură o fericire intimă la care puţini oameni pot pretinde... Lăsaţi-mă să-mi termin mărturisirea... Sînt ruinată. Averea cu care am uluit societatea din Lille nu este decît o speranţă. Privindu-mă şi luîndu-mă doar ca pe o femeie, asta veţi avea... Oare nu sînt demnă de dumneavoastră? Oare nu sînt singura care v-a înţeles? Care este capabilă să vă înţeleagă

şi să vă ajute şi mai tîrziu? Oare nu doar eu pot să vă spun: Ce importanţă are crima sau sîngele vărsat? Ce-mi pasă de moartea unor fiinţe inutile! Sîntem asociaţi în cucerirea fericirii: să ne bucurăm de viaţă şi să ne sprijinim unul pe altul! Spuneţi-mi: unde veţi găsi o femeie în faţa căreia veţi putea gîndi cu voce tare, veţi putea avea chiar remuşcări, în braţele căreia să puteţi dormi liniştit gîndindu-vă că ea veghează asupra somnului dumneavoastră şi că, dacă vise rele vă vor chinui, ea vă va trezi cu o sărutare.

Fanny, vorbind, era transfigurată. Era mai mult decît frumoasă: era tandră!

Lemercier fremăta, vibra la aceste cuvinte calde, arzătoare, completate de gesturi armonioase. Cinismul înspăimîntător al acestei femei îi apărea ca un efort de admirabilă sinceritate. Dar, nu se preda încă şi în sine, îşi spunea:

– Şoţia mea? Niciodată! Dar trebuie să fie a mea!

„Ascultaţi, reluă el, cu voce tare, motivele pe care tocmai le-aţi expus, sînt puternice. Nu ascund că m-au emoţionat mult. V-o dovedesc prin excesul meu de sinceritate. Vreţi să intraţi în viaţa mea, adică aţi hotărît să împărţiţi cu mine produsul curajului şi îndrăznelii mele... Ei bine, eu nu vreau să împart! Nici chiar cu dumneavoastră, nici cu alţii! Omul care se dedublează, pierde o parte a forţei lui! Şi eu vreau să rămîn puternic... Dar... dacă aţi vrea... Spuneţi că sînteţi ruinată... ei bine, nimeni nu-şi va da seama de aceasta, aţi putea continua să trăiţi ca înainte... Dacă aţi vrea...

El îşi pierdea suflarea. Nu îndrăznea să vorbească, el, care se considera îndrăzneţ şi puternic.

– Dacă aş consimţi să devin metresa dumneavoastră? spuse calm, Fanny.

El aprobă cu un semn al capului şi vag, întinse braţele.

Ea se ridică deodată şi pronunţă cu o voce, răguşită, deodată:

– Îmi produceţi milă! Nu vreţi să împărţiţi cu mine cele

cîteva sărmane milioane pe care le-aţi furat. Ei bine, ascultaţi-mă: eu nu vreau să vi le las. Pentru o zi, mă transform în judecător şi răzbun în acelaşi timp pe Jeanne Maing , pe Hélène, pe Pierre Latour şi pe marchizul de Champlieu.

Ea se îndreptă spre uşă.

Învins, pentru o clipă, doborît, anihilat, îşi regăsi forţele pentru a se arunca în faţa ei şi a închide violent uşa de care se sprijini.

– Ei bine, fie! răcni el, după lista funebră pe care aţi înşiruit-o , va trebui să mai adaug un nume.

– Al meu? întrebă Fanny, retrăgîndu-se.

– Da, al dumneavoastră! Căci nu veţi ieşi vie de aici!

– Vreţi să mă omorîţi? spuse ea, tot retrăgîndu-se , în timp ce el înainta.

– Să vă sugrum!

Pronunţînd cuvintele, Lemercier sări asupra ei...

Fanny, promptă ca un trăznet, sări în spatele unui fotoliu şi în momentul în care el credea că o prinde, se trezi în faţa gurii unui revolver îndreptat asupra lui.

Fanny izbucni în rîs.

Lemercier, acum, se retrăgea el.

În aceeaşi clipă, scoţîndu-şi din sîn fluierul de care se mai servise, Fanny aruncă un semnal strident.

În aceeaşi secundă, ca şi cum acest semnal era aşteptat, uşa se deschise, un om apăru şi procurorul se lăsă să cadă într-un fotoliu, bolborosind:

– Jaques Maing.

Era terminat.

Jaques Maing. Adică acela ce asistase la asasinarea lui Jeannne.

El înţelese, din acea clipă, forţa contesej Fanny.

– Ei bine, spuse aceasta, după cîteva momente, poţi să te retragi: voiam doar să mă asigur că eşti aproape, ca să mă auzi.

Jaques Maing nu aruncase o privire asupra lui Lemercier.

Acea privire ar fi trădat, fără îndoială, cît de mult suferea.

Da, acceptase ideea căsătoriei! Acceptase să joace rolul hidoasei comedii pregătită de Fanny. Dar aceasta, de la prima privire înţelese că toţi demonii gelozîei se dezlănţuiau în inima tînărului.

Ea încruntă sprîncenele, îşi muşcă buzele şi făcu un gest autoritar, la care Jaques îşi plecă spatele, epuizat, luptînd împotriva nebuniei de a ucide, nebunie ce-l cuprindea.

Dar efectul pe care-l voise Fanny se produsese.

Ea îl văzu pe Lemercier învins şi cu vocea sa calmă, reluă:

– Asta, dragă domnule de Champlieu, este repetiţia unei scene pe care o cunoaşteţi. Tot aici, în acest cabinet, opt zile după căsătoria dumneavoastră cu Hélène, aţi obligat pe marchiz să semneze un contract ce făcea din dumneavoastră, stăpînul averii lui după moarte. Marchizul a ascultat... dar disperarea şi turbarea de a se găsi în mîinile dumneavoastră l-au împins să...

Lemercier fremătă.

– Să se sinucidă, termină Fanny. Tot ceea ce aţi spus, atunci marchizului de Champlieu, pot să repet. Dar eu voi fi mai generoasă decît dumneavoastră. Dumneavoastră aţi dat marchizului , două zile de gîndire; eu vă dau o lună.

Ea se ridică şi cu o voce clară, tranşantă:

– Peste o lună, zi cu zi numărate, va fi anunţată nunta noastră. Şi dacă nu va fi aşa, în aceeaşi seară mă duc la succesorul dumneavoastră. Deci, ştiţi ce aveţi de făcut...

Lemercier se ridică la rîndul lui şi se îndreptă spre uşă, clătinîndu-se.

– Un ultim cuvînt, termină Fanny. Vedeţi că sînt bine păzită aici. Cred că nu vă spun nimic nou, zicîndu-vă că acelaşi lucru e valabil şi pentru palatul meu din Lille.

Lemercier schiţă un gest neclar...

– În acelaşi timp, cum trebuie să prevăd totul, trebuie să vă spun că, dacă mi s-ar întîmpla vreun accident, o oră după

moartea mea, domnul procuror actual ar fi asediat de actele ce redau exact şi în detaliu, istoria căsătoriei dumneavoastră.

O lună mai tîrziu, nunta fu anunţată.

Trei săptămîni mai tîrziu, avu loc, în faţa celei mai alese societăţi din Lille, căsătoria domnului Lemercier de Champlieu cu contesa Fanny.

Fiecare era de acord să recunoască că Lemercier este un om spiritual şi mai ales, unul fericit.

Şi aceasta, se petrecea, în perioada în care Pierre Latour era îmbarcat pentru ocnă.

XIX

Greşeala doctorului.

Acum vom ruga pe cititor să ne însoţească în aceeaşi casă din Wahagnies unde s-a petrecut scena pe care am povestit-o, dar cinci ani mai tîrziu.

Era o seară de iarnă.

În salonul micului castel sînt trei persoane: două femei şi un bărbat.

Dintre cele două femei, una era frumoasă, tînără, dar cu acele trăsături stranii şi imobile, cu ochi goi, rătăciţi, cu gesturile nesigure pe care le dau nebunia.

Este Hélène de Champlieu.

Cealaltă este infirmiera pe care am întrezărit-o într-o seară , în palatul din strada Royale, solidă, puternică, cu o faţă de o seninătate inalterabilă. Este bătrîna Gertrude, confidenta doctorului Montigny.

Iar bărbatul, este chiar doctorul.

El urmăreşte cu o privire răbdătoare cele mai mici gesturi ale nebunei.

Uneori îi vorbeşte.

Şi atunci, Hélène ia mîinile doctorului între ale ei, îi surîde,

îi răspunde... şi pentru cine nu a înţeles, cuvintele şi gesturile ei par ale unei persoane în toate minţile.

– Hai, copilă! spuse doctorul, este timpul să te retragi. Gertrude te va însoţi şi te va ajuta să te culci.

– Da, prietene, răspunse Hélène, blîndă şi docilă ca un copil.

Ea strînse cu grijă lucrul de mînă la care era ocupată, închise revista pe care o parcurgea cu ochi distraţi şi întinse mîinile doctorului.

– Noapte bună, prietene... pe mîine!

– Pe mîine, copilul meu! Încearcă să dormi gîndindu-te la lucruri vesele... îndepărtînd subiectele de nelinişte.

– Subiectele de nelinişte? spuse ea cu vioiciune. N-am aşa ceva! Să mă gîndesc la lucruri vesele, fericite? Cum aş putea altfel? Sînt atît de fericită, aici! Ah, prietene, este o mare fericire pentru mine că te-am întîlnit. Graţie ţie duc o existenţă lipsită de griji... Universul meu este tot aici, în această grădină ce-mi place atît... dacă aş putea trăi, aici, mereu! Iată la ce mă gîndesc, în fiece seară, înainte de a dormi... după ce te binecuvîntez.

– Da, dar trebuie să te gîndeşti la lucruri mai precise, mai puţin vagi... uite, de pildă... gîndeşte-te că eşti căsătorită cu cineva pe care tu îl iubeşti...

– Ah, strigă Hélène, am tot timpul! Vreau să rămîn copil.

Hélène izbucni în rîs.

– Plec, spuse ea. O copilă ? Eu! Ce glumă!

– Dar mă gîndesc la asta, pentru tine, Hélène! zise doctorul cu un gest de durere concentrată: am mers pînă la a-mi imagina numele copilului pe care l-aţi avea.

– Şi care este? întrebă Hélène rîzînd mai tare.

– Marie-Rose, răspunse doctorul, cu voce hotărîtă.

Ea ridică din umeri cu nerăbdare şi reluă, cu voce rapidă:

– Acest nume sau altul, ce-mi pasă! vreau să rămîn copil, înţelegi? Nu vreau să mi se vorbească despre un soţ.

– Nimic! Nimic! murmură doctorul... Ei bine, fie! continuă el, cu voce tare. Du-te să te odihneşti, copilă!

– Vino, Gertrude! spuse Hélène care, plecînd, adăugă cu volubilitate: „Ce idee bizară să vrei să mă mărit şi să am o fetiţă... Eu nu vreau! Într-adevăr, uneori, prietenul meu zice prostii. Între noi, Gertrude, el este puţin nebun. Măritată, eu? O fetiţă, zise ea. Şi totuşi, zise ea deodată, simt că aş iubi-o mult...

Ele ajunseseră în camera pe care o ocupa Hélène şi ale cărei jaluzele erau închise cu lacăt.

Bătrîna Gertrude o ajută pe Hélène să se dezbrace, să se culce, o acoperi... şi zece minute mai tîrziu Hélène adormea, murmurînd:

– Da... cît mi-ar place... cît aş adora-o ... dacă aş avea o fetiţă... Marie-Rose, este un nume drăguţ, într-adevăr... Da... ea s-ar numi Marie-Rose.

Hélène închise ochii şi adormi, surîzînd.

Atunci Gertrude se asigură că jaluzelele erau bine închise şi ieşi, luînd lampa.

Camera rămase slab luminată de o veioză electrică, agăţată de plafon, ca să nu fie la îndemîna lui Hélène. Patul era aşezat în aşa fel, încît, pentru a coborî din el, ea era obligată să se ajute , apucîndu-se de un cordon de perdea.

Ori, acest cordon, corespundea cu o sonerie electrică ce răsuna în camera doctorului. În aşa fel, încît Hélène nu putea sări jos din pat fără ca Montigny să fie prevenit.

Toate precauţiile fuseseră deci luate ca la cea mai mică alarmă nocturnă, Gertrude să pătrundă imediat în camera sărmanei nebune.

După plecarea celor două femei, doctorul se aşezase lîngă foc şi frunzărea un carnet unde nota, zi de zi, fazele bolii.

Afară, era iarnă.

Vîntul urla în ramurile moarte ale copacilor.

Cînd se oprea, uneori, liniştea părea mai profundă.

Gertrude se întoarse în curînd iar doctorul Montigny o întrebă cu privirea.

– Tot nimic, spuse bătrîna; ea a adormit, fericită şi surîzătoare, ca de obicei... Vreţi un ceai, domnule?

– Da, buna mea, răspunse doctorul, care, gînditor, începu să aranjeze maşinal setul de tăciuni.

Gertrude aduse, cîteva momente mai tîrziu, o tavă pe care o plasă pe masă, lîngă foc. Tava avea, în afara ceainicului, lapte şi zahăr, două ceşti de ceai. Bătrîna servitoare apucă un ciorap de lînă pe care-l începuse, umplu cele două ceşti, una pentru doctor, una pentru ea, şi aşezîndu-se de cealaltă parte a şemineului, începu să tricoteze liniştit.

Şi aşa era în fiece seară.

Această servitoare devenise, de-a lungul anilor, prietena doctorului.

Ea servea, e drept, dar mînca cu doctorul şi foarte natural, lua loc lîngă foc, seara, în aşa fel, încît dacă n-ar fi fost atît de modestă şi de bună, în ciuda trăsăturilor prea masculine, ai fi luat-o drept o soţie ce şi-a ocupat locul lîngă foc.

De altfel, ea avea pentru doctor, un devotament de cîine credincios, un fel de cult ce făcea ca toate clipele vieţii ei să fie folosite pentru binele bătrînului celibatar.

Iar el însuşi, într-o familiaritate în care regăsea o umbră a vieţii de familie, în această afecţiune fără margini ce înlocuia pe toate celelalte, el se lăsa pradă farmecului de a fi îngrijit ca un fiu de mama lui.

Într-o zi, erau ani de atunci, îi spusese lui Gertrude, rîzînd:

– Ştii că eşti trecută în testamentul meu? Şi cu o sumă ĉochetă!

A doua zi dimineaţă, Gertrude îşi făcu pachetul şi prezentase doctorului nota de plată.

Doctorul o privise, stupefiat. Şi cu o mică tremurare în vocea sa groasă, ea spusese:

– Prefer să plec, domnule, decît să vă servesc cu ideea că

gîndiţi... că credeţi... în sfîrşit... că vreau să vă moştenesc.

Atunci doctorul o îmbrăţişase şi în faţa ei, rupsese testamentul.

Gertrude rămăsese. Dar doctorul refăcuse în secret testamentul. Doar că mărise suma ce o destinase bătrînei sale prietene.

Cam de atunci, puţin cîte puţin, el o atrăsese, ca să zicem aşa, în intimitatea vieţii lui, obligînd-o să ia masa cu el, să stea lîngă foc. Gertrude se obişnuise. Şi n-ar fi dat postul ei de servitoare a doctorului nici pentru un imperiu.

Deci, de cinci ani, doctorul Montigny locuia vechiul castel de vînătoare al marchizului de Champlieu. Îl cumpărase de la contesa Fanny care, ea însăşi, îl obţinuse în perioada în care Lemercier se debarasase de domeniul Wahagnies, împărţit în loturi.

Cînd contesa Fanny se căsători cu Lemercier, nici unul, nici celălalt, nu se gîndise ce voia să facă doctorul cu castelul. Doar aflară că, începînd să îmbătrînească, voia să se retragă şi să trăiască liniştit.

În fond, nici nu le păsa.

Fanny abia îl cunoştea pe doctor.

Cît despre Lemercier, el era încîntat să se gîndească că nu-l va mai întîlni la Lille.

La începutul retragerii sale, cîţiva prieteni rari veniră să-l vadă pe Montigny în cetatea lui, şi se mirară că şi-a părăsit clientela, în momentul gloriei. Dar doctorul îi primi destul de rece şi răspîndi în regiune zvonul că venise să studieze regiunea, pentru a fonda o casă de sănătate.

Încetul cu încetul, se obişnuiră la Lille, să gîndească că doctorul Montigny voia să i se respecte singurătatea: şi o respectară.

Seara în care o regăsim pe Hélène de Champlieu şi pe Montigny – adică cinci ani după căsătoria lui Fanny cu Lemercier – doctorul şi bătrîna Gertrude erau aşezaţi lîngă

foc, în timp ce vîntul urla afară, cu furie.

Doctorul, deci, frunzărea cu un aer îngrijorat carnetul său de note, iar Gertrude tricota ciorapul.

Între ei, micuţa masă pentru două ceşti cu ceai cald şi parfumat.

– Nu-l lăsaţi să se răcească, domnule, murmură Gertrude.

Şi ea dădu exemplu, golind ceaşca. Apoi degetele tricotară cu atîta repeziciune de parcă valsau.

O rafală exterioară învălui casa şi făcu să se audă, ca un geamăt.

Doctorul suspină, închise caietul, bău încet ceaşca de ceai şi, sprijinindu-şi coatele pe masă, începu să contemple focul,ce fluiera ca şi cum ar fi vrut să înfrunte provocările vîntului.

– Dacă ea îşi revine, dacă îşi recapătă memoria, ea vă va datora mult de tot!

– Despre ce vorbeşti, bună Gertrude? întrebă doctorul, tresărind.

– De... ea, de doamna de Champlieu.

– St! Ţi-am spus, deja, să nu pronunţi niciodată numele ei cu voce tare. Sărmana femeie trece drept moartă. Şi cine ştie, în plus, adăugă doctorul suspinînd, dacă n-ar fi mai bine pentru ea. Cine ştie dacă, vreodată, îşi va reveni, poate mă va blestema că am smuls-o neantului! În sfîrşit, cred că mi-am făcut datoria şi cît despre rest, să avem încredere în timpul ce vindecă totul.

– Da, v-aţi făcut datoria, reluă Gertrude după un minut, în timpul căruia valsul andrelelor deveni mai frenetic, mai mult decît datoria. Căci, în sfîrşit, nu păstraţi nimic pentru dumneavoastră! Daţi totul celorlalţi! Nu vorbesc despre nenumăraţii bolnavi îngrijiţi pe degeaba! Dar de cîte ori nu aţi dat de la dumneavoastră!

– Am făcut cîndva un jurămînt, spuse doctorul.

– Şi, totuşi, cine vă obliga să părăsiţi bogata clientelă de la Lille, care vă aducea totuşi, treizeci, patruzeci de mii de franci?

– Eram obosit...

– Cine vă obliga să cumpăraţi cu şaizeci de mii de franci, vechitura asta, doar ca să îngrijiţi pe această persoană?

– Un legămînt, ţi-am spus. Un pact pe care l-am făcut... cu conştiinţa mea. Într-o zi, e multă vreme de atunci, mi-am jurat să fac în jurul meu cît de mult bine pot, să smulg morţii şi mizeriei, cît mai mulţi nefericiţi. M-am ţinut de cuvînt. Şi nu ştiu dacă toate acestea pot recompensa.

– Oare ce, întrebă Gertrude, al cărei ciorap, pentru o clipă, se opri din dansul andrelelor.

– Nimic! spuse surd, doctorul. Să nu mai vorbim despre aceasta...Şi totuşi!

– Şi totuşi, domnule, aveţi un secret ce vă sufocă... De, aveţi ceva de spus. Şi mi-am dat seama adesea. Şi mai ales, în seri de iarnă, asemănătoare acesteia, vă văd devenind trist, gînditor, ca şi cum amintiri grele s-ar trezi în dumneavoastră.

– Ei bine, da, Gertrude. Am într-adevăr, o amintire rea, în existenţa mea. Tu eşti toată familia mea, în prezent. Şi sînt atît de singur în viaţă că, uneori, mă înspăimînt. Aş vrea să am pe cineva lîngă mine căruia să-i spun ceea ce, după cuvintele tale, mă sufocă în seri asemănătoare acesteia... cineva care să poată judeca dacă puţinul bine ce am putut face în jurul meu compensează nenorocirea a cărei cauză am fost...

– Dumneavoastră! Cauza unei nenorociri! Altora să le spuneţi, domnule. Nu vă cred!

– Şi totuşi, s-a întîmplat!

Doctorul Montigny se ridică brusc şi făcu cîţiva paşi în salon, ca şi cum ar fi vrut să scape de obsesia amintirilor de care tocmai vorbise. Dar, fie că era într-o stare de emoţie deosebită, fie că acest început de conversaţie făcuse să ajungă la suprafaţă lucruri îngropate de multă vreme, el înţelese că o nevoie de nestăpînit de a vorbi, punea stăpînire pe el.

– Astfel, spuse el, reluîndu-şi locul, şi tu mă iei drept un om cumsecade?

– Bun! Haideţi, spuneţi-mi că aveţi să vă reproşaţi crime!

– Poate, Gertrude! Oh, nu una din acele crime vizibile, ce sînt pedepsite de lege, pentru că ea trebuie să apere pe unii împotriva altora, tigrii ce constituie societatea umană... una din acele crime dezaprobate de oamenii cinstiţi, pentru că, dacă ei le-ar aproba, nu ar mai fi posibil să trăieşti liniştit... în sfîrşit, nu este vorba nici de un furt, nici de o crimă... Greşala mea este din acelea pe care oamenii cinstiţi le comit cu duiumul: avocaţi, medici, magistraţi, mari negustori, nu există vreunul care să nu fi comis o crimă de acest gen... şi cu care chiar se laudă... se poartă. Legea nu spune nimic. Lumea surîde.

– Sînteţi foarte amărît astă-seară, observă Gertrude.

– Da, pentru mine, da. Cît despre ceilalţi, nu am pretenţia să-i schimb. Şi apoi, chiar dacă aş vrea, n-aş schimba nimic din ferocitatea omului trăind în societate.

– Niciodată, domnule, n-o să mă faceţi să cred că aţi fost feroce, spuse Gertrude, nu fără indignare.

– Nu mai sînt; tot observîndu-mă, studiindu-mă, am sfîşit prin a îndepărta această ferocitate. Dar am avut-o, ca toată lumea, am avut criza mea de ferocitate.

– Faţă de cine, domnule?

– Faţă de o femeie.

Montigny suspină din nou. Ai fi zis că acest început de mărturisire îi uşurase sufletul.

– Cum, domnule, şi dumneavoastră aţi avut probleme cu femeile! strigă Gertrude, încercînd să rîdă.

– De ce nu? zise, trist, Montigny. Zici aşa pentru că mă vezi bătrîn...

– Dumneavoastră? Abia păreţi de cincizeci de ani, spuse Gertrude, micşorînd cu cel puţin zece ani vîrsta vizibilă a doctorului.

– Aceasta este şi vîrsta mea...şi nu chiar, am patruzeci şi nouă; dar toţi îmi dau şaizeci! Într-adevăr, am îmbătrînit rău! Am avut nopţi de insomnie în existenţa mea care au fost cît ani

întregi. În sfîrşit, să trecem peste asta. Pentru că vrei cu tot dinadinsul să afli istoria mea, povestea mea...

– Eu? Eu...

– O să ţi-o spun, se grăbi să termine doctorul.

Trebuie să ştii că acum şaisprezece ani, adică pe cînd aveam treizeci şi trei de ani, încercam să mă lansez ca doctor, la Paris. Eram plin de avînt tineresc şi de ambiţie. Aveam deja o clientelă frumoasă, chiar inspiram ceva invidie celor de la Academie, şefilor de spitale. Doar, că la Paris, este îngrozitor de greu să lansezi un doctor. Sărmanul tînăr, care n-are decît diploma lui şi ştiinţa, şi care se va instala într-un cartier popular pentru a face vizite a cîte doi franci, este sigur că moare de foame. Dimpotrivă, cel care are cincizeci de mii de franci la dispoziţia lui, care îşi mobilează luxos un salon de aşteptare într-un cartier bogat, acela este sigur că face avere. Aşa procedasem... Aveam ambiţie, cum ţi-am spus, şi băgasem pînă la ultima centimă în această modalitate de speculare a stupidităţii clientului. Credeam să mă refac printr-o căsătorie bogată, aşteptînd clientela bogată.

– Ei bine, întrerupse Gertrude, toţi medicii tineri, pot face la fel şi nu văd nimic care...

– Sigur! nimic criminal, pînă aici... Mă apăram ca toată lumea şi făceam bine. Doar, iată unde conştiinţa mea începe să fie pătată... căci, din nenorocire, am o conştiinţă. Am intrat în relaţii cu o tînără şi drăguţă văduvă ce putea să pună trei sute de mii de franci în coşul ei de nuntă...

– Excelent! mormăi Gertrude.

– Reuşisem să-i inspir o anumită doză de iubire pentru mine... destulă ca să mă ia de bărbat. Cît despre mine, eu încercam faţă de ea o reală şi vie afecţiune; dar asta era tot. Şi, cu toate astea, noi am fi fost fericiţi dacă această căsătorie s-ar fi făcut.

– Şi ea nu avu loc?

– Nu! Şi iată de ce. Într-o zi, am fost chemat într-o casă

umilă din strada Lepic, în Montmartre, la o tînără atinsă de pleurezie. Mersei acolo, o îngrijii pe tînără şi o vindecai. Dar odată vindecată, am continuat totuşi vizitele... Mă îndrăgostisem nebuneşte de Marie... căci se numea Marie. Dacă era frumoasă sau nu? Habar n-am. Ceea ce este sigur este că o iubeam şi că era şi prima mea iubire. Era orfană. Nu mai avea nici o rudă şi trăia singură într-o locuinţă de două cămăruţe, la etajul cinci.

– Dar ea? întrebă Gertrude, văzînd că doctorul se oprise, ea vă iubea?

– Vai, da!

– Cum, şi de ce, vai?

– O să vezi, buna mea Gertrude. Marie muncea la ea acasă, lucruri delicate pentru marile lenjerii, de lux, ale Parisului. Îşi cîştiga onorabil viaţa. Era mîndră şi cinstită.

– Trebuia să vă căsătoriţi cu ea, întrerupse Gertrude, cu vocea sa groasă şi placidă.

Doctorul tresări.

– Da, făcu el, surd; ar fi trebuit să mă însor cu ea; asta, ar fi însemnat, fără îndoială, fericirea; asta ar fi fost datoria... căci nefericitul copil, se grăbi să mă iubească precum o iubeam şi eu. Încrezătoare, fără să-mi smulgă nici o promisiune, ea mi se dărui. Şi atunci... atunci, Gertrude, eu am comis crima.

– Aţi abandonat-o!

– Vai, aveam ideile pe care putea să le aibă un tînăr ce se lansează în cucerirea vieţii... da, am avut curajul să o abandonez. Şi continuam să o văd pe tînăra văduvă a cărei avere trebuia să-mi asigure viitorul. A fost hotărîtă nunta.

Trecură cîteva luni. Mă mai separau douăzeci de zile de ceremonia ce trebuia să mă îmbogăţească. Aveam remuşcări, dar le sufocam, cît puteam. Într-o seară, mă vizită o femeie care locuia în strada Lepic. Ea nu-mi reproşă nimnic... doar îmi spuse că săraca muncitoare născuse un băiat şi că era disperată... Trei zile am luptat, între ambiţie şi iubire... Da, în

acel moment teribil, am ezitat. Şi cînd m-am dus în strada Lepic, tînăra plecase cu copilul... cu copilul meu! Am găsit goală camera aceea unde fusesem atît de fericit! Atunci, Gertrude, începui să simt oroare, ruşine, faţă de purtarea mea... Plînsei! Am scris logodnicei o scrisoare de ruptură şi am aflat mai tîrziu că s-a consolat repede căsătorindu-se cu un ofiţer.

– Dar, mama? făcu Gertrude, tuşind. Dar copilul?

– I-am căutat în zadar. Am dat anunţuri în ziare, declaraţii la Prefectura poliţiei: totul a fost inutil... Fără îndoială că mama şi copilul au murit şi tot, fără îndoială, eu port greutatea blestemului ce probabil mi l-a aruncat, murind... căci niciodată, n-am mai găsit fericirea.

O lungă linişte urmă acestor cuvinte.

Gertrude turnă o ceaşcă de ceai doctorului, murmurînd.

– Domnule, beţi! aceste amintiri vă tulbură şi vă împiedică să dormiţi! Montigny asculta maşinal. Pendula salonului sună ora zece.

– Haideţi! reluă Gertrude, o să vă pregătesc patul.

– Nu-mi spui ce gîndeşti despre ce ţi-am spus? zise doctorul cu un fel de timiditate.

– Este totul atît de trist, spuse Gertrude. Trist ca toate iubirile. O plîng pe mamă, îl plîng mai mult pe copil, dacă a supravieţuit.

Doctorul fremătă:

– Ah, murmură el, este marea durere şi marea pedeapsă a vieţii mele cînd mă gîndesc că poate acest fiu este viu, că plînge, că poate este nefericit.

– Nu e probabil, deoarece aţi făcut toate încercările spre a- i regăsi. Cît despre dumneavoastră, domnule, ce vreţi să vă spun? cred că aţi suferit destul şi că aţi ispăşit. Cred că greşala dumneavoastră a fost compensată de atîtea binefaceri, că talgerul balanţei încărcat de rău este foarte uşor acum. În locul dumneavoastră, nu m-aş mai gîndi la aceste lucruri. Răul a fost

făcut. Este ireparabil. Ceea ce este sigur, este că sînteţi cel mai bun dintre oameni.

Ea vorbea simplu, cu marele ei bun simţ.

Cu sentimente mult mai rafinate, mai delicate, doctorul nu accepta atît de uşor această iertare. Şi totuşi, se simţea mai bine, spovedindu-se era mulţumit că această mărturisire nu diminuase cu nimic afecţiunea bătrînei sale prietene.

El scutură capul şi începu să aranjeze focul.

Dar, în curînd, ascultînd de o nouă invitaţie a Gertrudei, el se ridică şi trecu în dormitorul lui unde merse mult de-a lungul şi de-a latul camerei, în timp ce Gertrude îi asculta paşii.

Apoi, paşii nu se mai auziră şi Gertrude sfîrşi prin a adormi, murmurînd:

– Doarme... Fie ca somnul să-i fie uşor! Fie ca aceste triste amintiri să se şteargă din amintirea lui.

Dar, dacă, chiar în acel moment, demna Gertrude, ar fi pătruns în camera lui Montigny, l-ar fi văzut şezînd la o masă, cu capul între mîini, contemplînd fotografia unei tinere şi plîngînd în linişte.

XX

Zita

Către perioada în care se petrecea la Wahagnies scena ce tocmai am prezentat-o, Torquata, trăia, foarte nefericită într-unul dintre cele mai mizerabile cartiere din Napoli.

O regăsim într-o cameră sărăcăcioasă dintr-una din acele case pline de „lazaroni". Este foarte îmbătrînită, nu de vîrstă, ci de necazuri şi mizerie. Afacerile ei n-au prosperat. Dintre cei patru copii ai ei, doi au murit şi alţi doi, au părăsit-o pentru a se angaja în trupe mai bune, în stare să le asigure pîinea zilnică.

Torquata nu mai are lîngă ea decît o fetiţă de vreo zece ani, pe Zita, pe care o consideră vinovată de necazurile ei.

De o sută de ori, Zita, voise să fugă. Dar, unde să meargă? Şi apoi ar fi fost adusă înapoi la zgripţuroaică care, într-un moment de turbare, ar fi fost în stare s-o ucidă.

Deci, în ziua în care îi conducem pe cititorii noştri la Napoli, Torquata îşi pusese un şal vechi şi ieşise să vîndă nişte zdrenţe ce-i rămăseseră.

La trei zile odată, ea mergea să vîndă, bucată cu bucată, ce-i mai rămăsese.

Şi cînd, reuşea să cîştige în felul ăsta, cîţiva franci, ea începea prin a cumpăra un litru sau două de ţuică. Atunci, revenea acasă. Şi cînd Zita o vedea cu teribîlele sticle în mînă, ea suspina şi tremura, ştiind prea bine ce o aştepta: lovituri cu zgîrieturi, şi la nevoie, biciuiri. Copilul se arunca în genunchi, plîngea, implora, chema în ajutor, dar în zadar: vecinii·este obişnuiţi cu astfel de strigăte; scene paralele, izbucneau în fiece clipă, de jos pînă la ultimul etaj al casei.

Deci, în această zi în care Torquata ieşise cu vechiul ei şal, Zita, închisă cu cheia în amărîta de locuinţă, se ocupa de treburile ei obişnuite.

Adică, mătură şi spălă podeaua, puse ordine în cuverturilè ce acopereau grămada de paie pe care se culca stăpîna ei, curăţă şi şterse cele trei, patru farfurii ce constituiau toată vesela; apoi ea se aşeză într-un colţ, pe un taburet pe jumătate stricat, examinînd cu spaimă dacă vreun fir de praf scăpase vigilenţei sale. Făcuse tot ce putuse.

Atunci, Zita scoase dintr-un şifonier cîteva cîrpe pe care începu să le coasă.

Era foarte slabă şi îmbrăcată în zdrenţe: umerii ei şi faţa purtau urma loviturilor primite. Totuşi, nu părea prea tristă; această existenţă i se părea normală. Dar din timp în timp, un suspin greu îi umplea sufleţelul şi cîte o lacrimă aluneca pe lucrul ei. Şi era teribilă, această lacrimă ce curgea pe faţa ei nemişcată, ce nu purta nici o durere aparentă.

În curînd, scara dudui sub paşi grei.

Zita tremură, îşi plecă fruntea şi munci şi mai sîrguincios. În grabă, se înţepă la deget şi o picătură de sînge înroşi pînza pe care o lucra.

Cheia scîrţîi în broască, uşa se deschise: Torquata apăru brusc şi aruncă o privire lungă asupra ei, în speranţa de a o prinde pe Zita cu o greşeală.

– Este murdar! mormăi ea, închizînd uşa. Aha, n-ai spălat aşa cum ţi-am spus?

– O, ba da, răspunse Zita tresărind, tremurînd din tot trupul; priviţi... e încă ud.

– Atunci, înseamnă că n-ai catadixit să ştergi, ca să usuci!

– Tocmai se usucă, se bîlbîi copilul; uitaţi-vă! Doar că mai trebuie timp.

– Atunci, înseamnă că abia ai spălat; te-ai distrat înainte de a începe? Ce trîndavă fiinţă! E nebună, asta e! Nu ştie nici ce spune, nici ce face!

Torquata puse pe masă cîteva resturi de mîncare şi o sticlă cu ţuică. Ea se scărpina în cap, căutînd ce rău ar putea să-i pricinuiască copilului care, palid, aştepta.

Deodată, zgripţuroaica observă pata roşie pe lucrul de mînă.

– Aha! urlă ea, te distrezi, pătînd lenjeria mea,acum.

– M-am înţepat la deget, murmură copilul.

– Cînd ţi-am spus că eşti nebună! Aşteaptă! O să fac eu să-ţi treacă nervii, domnişoară!

Ea umplu un pahar cu ţuică, îl înghiţi deodată. Obrajii săi se aprinseră. Ochii aruncau flăcări. Se îndreptă spre un bici, agăţat de perete şi pe care Zita îl privea cu disperare.

Copilul fremătă, se strînse, ascunzîndu-şi capul între braţe.

– Oh! vociferă, reaua femeie, nici n-o atingi, acum, că ia aere de martiră! Te ucid, zici! Lasă jos mîinile! Aşteaptă!

Biciul se abătu pe sărmanii umeraşi; o bătea zdravăn. La fiece lovitură, Zita scotea un ţipăt sfîşietor; zgripţuroaica nu mai zicea nimic: ea lovea, se înfuria, tot ea, mai tare...

În sfîrşit, copilul căzu într-un colţ, clătinîndu-se şi suferind.

Atunci Torquata se aşeză la masă şi începu să·mănînce.

Cînd ea termină nu mai rămase decît o jumătate din sticla de ţuică şi o bucată de pîine pe care ea o împinse pe colţul mesei.

– Mănîncă! spuse ea.

Zita, dresată bine, se apropie, luă colţul de pîine şi se

refugie din nou în colţul ei, unde începu să mănînce, deşi foamea îi dispăruse.

Aproape în fiece zi, se repetau aceste scene hidoase. Zita se obişnuise.

Torquata privea, acum, fix, cu ochii săi prostiţi, sticla din care îşi mai luă un pahar.

– Asta te va învăţa minte că mi-ai adus nenorocire, bolborosi ea. Aveam eu nevoie de tine? De unde eşti? Cine eşti? Te-am crescut, te-am hrănit, îngrijit. Şi ca recompensă, tu mă urăşti. Dar nici eu nu mă las, fetiţo! Ah, pot să spun că am avut destule necazuri de cînd mi-ai căzut pe cap. Ai făcut vrăji rele, vagaboandă mică, dar o să ţi-o plătesc!

Ea vru să se scoale să ciupească braţul copilului, ceea ce o distra cel mai mult.

– Nu pot, mormăi ea, dar nu rîde; o să plăteşti şi asta! Da, da, mai întîi omul meu cade în prăpastie şi moare! Apoi, ghinion peste tot! Apoi, fiul cel mai mare îşi rupe ambele picioare, dansînd pe sfoară şi moare! Apoi, cele două fete ale mele, mă părăsesc! Apoi, celui din urmă fiu i-ai făcut vrăji căci a murit, fără ca doctorii să poată să-mi spună ce are! Apoi, mizeria! Totul s-a sfîrşit! Va trebui să mor şi eu, la vreo piatră de hotar. Dar, mai întîi, tu!

Ea termină litrul de ţuică şi aşezîndu-şi capul între mîini, continuă să mormăie ameninţări, în timp ce Zita, înspăimîntată, încerca să se facă mică, mică, aproape să nu respire, în speranţa ca Torquata să adoarmă.

Dar o idee groaznică o chinuia pe Torquata: nu mai avea nimic de vîndut! Sfîrşise tot!

Ea ridică deodată capul şi tună:

– Priveşte în dulap, caută: trebuie să fie o rochie în carouri.

Zita ştia bine că rochia nu mai era acolo; dar se grăbi să asculte şi să deschidă un dulap în perete. El era gol.

– Rochia nu este aici, bolborosi Zita, tremurînd.

– Ah, ah, ce ai făcut cu ea? Spune! Hoaţo!

– Dar ştiţi că aţi luat-o, acum trei zile...

– Nu-mi amintesc. Probabil că tu ai vîndut-o.

– Dar mă... închideţi cu cheia... Cum aş putea ieşi?

– Ah, da, este adevărat, îmi amintesc... Hai, vino să te îmbrăţişez!

Zita se apropie, ezitînd.

Din momentul în care ea fu la îndemîna ei, Torquata, o înşfăcă şi începu s-o zgîrie, s-o ciupească... şi în sfîrşit, nebuna furioasă o muşcă de braţ.

Durerea fu atît de violentă încît, de astă dată, avu forţa să-i scape, dintr-o smucitură şi se refugie, strigînd, în colţul ei. Torquata începu să bată, cîmpii.

– Degeaba ţi-e foame... îţi spun eu că o să crăpi... Profiţi de faptul că nu pot... să mă ţin în picioare... dar o să vezi, imediat. Dar, trebuie să ai pe dracu-n tine de ai putut să te salvezi aşa...

Ea recăzu brusc într-o disperare morocănoasă şi bolborosi:

– Nimic! Nici măcar o rochie de vîndut! Nimic de băut!

Ea aruncă în jurul ei, ochi rătăciţi şi repetă:

– Mi-e sete! Nimic de băut! Nimic! S-a terminat!

În acel moment, uşa se deschise şi apăru o femeie, aruncă o privire în acest interior, apoi avansă, zicînd:

– Bună ziua, Torquata.

Sinistra vrăjitoare ridică, tremurînd, capul, aruncă o privire la noua venită şi răspunse:

– Bună ziua, Giovanna.

Giovanna era o femeie de vreo patruzeci de ani, de talie mijlocie, viguroasă, cu o fizionomie de o stranie răceală. Ea zări pe Torquata, scuturată de hohote de plîns, într-un colţ şi ridică din umeri, fără ca cea mai mică milă să apară în privirea ei glacială. Doar că murmură, printre dinţi:

– Dacă poţi să distrugi o marfă atît de frumoasă!

Ea se aşeză şi reluă:

– Ei bine, Torquata, nu îmi oferi nimic? Aşa îţi primeşti

prietenii?

– Nu mai am nimic! mormăi Torquata. Din cauza... acestei tîrîturi... care mă ruinează... Dar, răbdare!

– Aşa că, zise Giovanna inspectînd coşmelia, nu mai ai nimic.

– Nimic, s-a terminat!

– Şi eu care venisem să cumpăr ceva... ştiind că ai haine de vînzare... Uite, pentru tîrguială adusesem şi banii.

Ea aşeză, cu asprime, pe masă, doi pumni de monede pe care le făcu să sune.

– Of, of, zise Torquata, trezindu-se puţin, aici sînt mulţi bani.

– O sută de franci!

– O sută de franci! E posibil?

– Numără-i!

Şi cu degetele tremurînde, Torquata îi numără, în timp ce Giovanna o supraveghea cu coada ochiului.

– Chiar sînt o sută de franci! spuse ea cu un suspin lung. De mîncat şi băut, pentru două luni! Să mă întremez! Să încerc să mai trăiesc! Dar nu mai am nimic, Giovanna. Ia-ţi banii!

Giovanna, în loc să o asculte, lăsă banii pe masă şi îi amestecă.

– Ascultă, Giovanna, reluă, deodată, Torquata, îmi eşti prietenă sau aşa ziceai?

– Fără îndoială, spuse rece Giovanna şi ce-i cu asta?

– Ei bine, împrumută-mi un scud... o să ţi-l dau înapoi, ţi-o jur! Numai unul! Sînt, atunci, salvată!

– Ştii bine că nu împrumut, asta-i pentru alţii! spuse Giovanna.

Şi imediat, strînse banii, scuzii, şi îi făcu să dispară.

Torquata lăsă capul în jos: ştiu că e inutil să insiste. Giovanna se ridică şi se îndreptă, liniştită, spre uşă, zicînd:

– Atunci, asta este, n-ai nimic de vînzare! Cu atît mai rău, cu atît mai rău! Eu aduc bani...

– Nimic nu mai am! bombăni Torquata, cu un intraductibil accent de disperare.

– Ei bine, strigă deodată Giovanna, te înşeli. Mai ai ceva de vînzare! Şi dacă vrei, cumpăr. Şi nici nu voi fi urcat la tine, degeaba.

– Ce am? zise Torquata, aruncînd în jurul ei, ochi laçomi.

– Asta! spuse Giovanna.

Ea o arăta pe Zita, care, începînd să plîngă, încerca să se facă uitată şi urmărea această scenă cu ochii ei mari, profunzi, plini de nelinişte.

– Domnişoara Zdreanţa! horcăi oribila creatură.

– Zdreanţă sau Zita. Ce importanţă are? Ţi-o cumpăr.

– Niciodată! zise Torquata, bătînd cu pumnul în masă.

– Spui, niciodată! Fii atentă! Nu vei mai găsi o asemenea ocazie.

– Niciodată! Ea îmi este... prea necesară.

– Ce vrei să faci din ea? Spune, beţivo!

– Treaba mea! spuse surd Torquata, aruncînd o privire de ură spre Zita.

Sărmana micuţă asista, palpitînd, la acest abominabil tîrg al cărui obiect era ea. De altfel, ea nu-l considera prea ciudat.

Să fie vîndută ca o marfă oarecare, era, în fond, un lucru foarte normal. Doar, se mira că cineva, gîndea să o cumpere. La ce putea servi ea? Oare avea ea vreo valoare? Oare avea preţul unei zdrenţe din cele pe care le vînduse Torquata?

– Deci, reluă Giovanna, refuzi să-mi vinzi fetiţa! Totuşi, am bani... ai văzut o parte.

– O parte? zise Torquata, curioasă.

Giovanna aruncă din nou, monedele pe masă, se aşeză şi nu mai spuse nimic.

Torquata fixase cu sumbra ei privire pe Zita şi murmura cuvinte confuze. Apoi, ca şi cum n-ar fi vrut, privirea se întorcea mereu la banii întinşi pe masă. O luptă îngrozitoare se dădea în ea între ură şi dorinţa de a poseda aceşti bani ce

reprezentau tot ce spusese... viaţă sigură pentru multe zile, siguranţa zilei de mîine, hrană şi mai ales, băutură.

Ea se ridică brusc şi, fără să se clatine, merse pînă la Zita, pe care o ciupi violent de mînă.

Giovanna rămase impasibilă.

– Asta pentru despărţire, mormăi Torquata. Aş fi preferat să te ucid, puţin cîte puţin... Dar mi-e prea sete. Du-te, vagaboando, va fi ultimul renghi ce mi l-ai jucat...

Atunci, ea reveni la Giovanna, şi, scurt, răguşit:

– Vreau trei sute cincizeci de franci. Nu las nici o centimă!

Giovanna scoase din buzunarul ei, trei piese de aur, le puse alături de scuzi şi spuse, rece:

– Iată două sute de franci, Torquata. Nimic în plus! Nu-i vrei? Plec! Vrei? Ia banii şi eu o iau pe micuţă. Răspunde!

Torquata cunoştea, fără vorbă, pe Giovanna. Căci, cu ochii fixaţi pe aur şi argint, răspunse într-o suflare:

– Da!

În acelaşi timp, mîinile ei se aruncară asupra banilor, pe care-i strînse în grămadă. Şi rămase aşa, nemişcată, tremurînd, pînă în momentul în care auzi uşa deschizîndu- se şi închizîndu-se.

Atunci, ea privi în jurul ei şi văzu că Zita dispăruse.

Giovanna, după ce încheie tîrgul, o luase simplu pe Zita de mînă şi o luase cu ea.

Zita, tecînd pragul acestei camere unde suferise atîta, avu o ultimă privire de spaimă şi aproape de milă pentru Torquata.

Şi ea urmă pe noua stăpînă, fără să zică un cuvînt, fără să se mire, întrebîndu-se doar dacă această femeie o va bate ca şi Torquata.

Ele traversară oraşul Napoli, ieşiră din oraş şi ajunseră la o rulotă mare ce staţiona pe un teren viran.

Aproape de rulotă, o tînără la un foc de lemne, gătea pentru seară. Alta, în faţa unei bucăţi de oglindă, îşi aranja şi pieptăna părul, fredonînd. Bărbaţi mergeau de ici colo, unul repara

rulota, altul dădea de mîncare unor cai voinici.

Era o trupă completă de nomazi, al căror conducător era Giovanna. Aceşti oameni aveau meseria de saltimbanci, dansau pe sfoară, luptau, ridicau greutăţi, jonglau, în sfîrşit exersau toate jocurile circului, exceptînd echitaţia. Ei mergeau din oraş în oraş, din sat în sat, îşi făceau o intrare triumfală, cu tobe şi surle, întindeau o coardă pe deasupra pieţei publice; apoi, în timp ce Giovanna întorcea manivela unei orgi, începea reprezentaţia. Şi, în sfîrşit, la adunatul banilor, mereu fructuos, se făcea împărţeala după vitalitatea atleţilor şi ştiinţa dansatoarelor.

Giovanna era o femeie cu cap. Ea îşi conducea bine oamenii. Nu era nici bună şi nici rea: era o perfectă comerciantă. Venise de o lună la Napoli, venind de la Palermo şi îndreptîndu-se spre Roma.

Ca o gospodină bună ce cunoaşte preţul mărfii, acordase o perioadă de odihnă trupei şi hotărîse să o completeze, cînd o întîlnise în port, pe Torquata pe care o cunoştea de multă vreme. Torquata ţinea de mînă o fetiţă de vreo doisprezece ani.

Şi, tot vorbind cu zgripţuroaica, Giovanna o examinase pe fetiţă. Cu ochi de cunoscător, sesizase toată graţia, frumuseţea acestui copil şi se gîndise:

– După trei sau patru ani va şti să facă ceva, va valora o avere.

Şi se hotărîse să obţină copilul.

Am văzut cum a decurs tîrgul.

Giovanna, directoarea trupei „Bîlciul cosmopolit" era de acum proprietara Zitei.

– Priviţi! Cineva nou! zise unul dintre bărbaţi, zărind pe Zita, pe care Giovanna o aducea de mînă.

Cele două femei întoarseră capul, cu calm, spre noua venită.

– Este drăguţă, spuse una.

– Foarte slabă şi amărîtă, spuse cealaltă.

Giovanna, fără să zică nimic, o urcase pe Zita, în rulotă. Acolo, o spălă, o pieptănă, frecă cu ulei aromatic toate locurile învineţite ale sărmanului copil. Apoi ea strigă:

– Malvina!

Frumoasa fată, care-şi îngrijea părul în faţa ciobului de oglindă, alergă.

– Doamnă?

– Malvina, copilul meu, caută printre hainele tale, ceva cu care să îmbraci pe micuţa asta şi aranjeaz-o cu Juana...

Vreau ca diseară să fie prezentabilă.

Zita privea şi asculta, cu frică, întrebîndu-se dacă visează. Malvina şi Juana se puseseră pe muncă, tăind şi cosînd.

În acest timp, Giovanna plasase pe o masă o farfurie, un tacîm, un şervet. Ea ieşi un moment, apoi reveni, punînd pe farfurie un bol cu supă. Îi puse un şervet în jurul gîtului şi spuse:

– Mănîncă, micuţo!

Zita izbucni în lacrimi şi îşi împreună mîinile.

– Of, doamnă, se bîlbîi ea, nu mă bateţi, deci?

– Nu, sigur. De ce să te bat?

– Vreţi ca să mănînc?

– Dacă-ţi spun!

Copilul plîngea. Era extraordinar ceea ce i se întîmpla, acolo!

Să nu fie bătută. Să mănînce! Giovanna o îmbie să mănînce tot, apoi îi dădu puţin vin.

– Odihneşte-te, acum, spuse ea cînd Zita, termină. Dormi micuţo!

Si ea îi arătă o cuşetă în fundul rulotei, o cuşetă curata, cu saltea şi cearceafuri albe.

Chiar Giovanna aruncă zdrenţele sordide cu care fusese acoperită. Apoi ea o culcă, o acoperi în pătuţ şi aproape imediat Zita căzu într-un somn profund; din care n-o trezi decît seara.

Ea, aruncă, în jurul ei,priviri înspăimîntate, căutîndpe Torquata.

Apoi, amintindu-şi, începu să plîngă....

Cum Giovanna apăruse, ea îşi şterse ochii.

– Dar poţi să plîngi, dacă simţi nevoia, spuse Giovanna cu vocea ei rece. Te înţeleg, de altfel. O brută, Torquata asta. Hai, vino să te îmbrac, fetiţo.

Şi odată îmbrăcata cu acea eleganţa, puţin extravagantă pe care balerinele crezuseră că o pot da costumului ei, ea apăru ca cea mai graţioasăşi mai drăgută copilă, ce s-ar fi putut vedea.

Giovanna, tresări de bucurie.

– O avere! gîndi ea, o adevărată avere.

În acea seară Zita luă loc la masa comună pe care o prezida directoarea, tăind şi vărsînd în pahare fiecăruia, partea lui.

Aceşti oameni se hrăneau cu feluri de mîncare,destul de grosolane, dar substanţiale. Erau destul de tăcuţi şi zgîrciţi în vorbe.

Trăiau, de altfel, într-un fel de indiferenţă pasivă. Îşi făceau munca, aproape mecanic. Erau hrăniţi, îmbrăcaţi; la sfîrşitul fiecărei luni, Giovanna repartiza „bunurile“ adică ceea ce cîştigaseră, după plata cheltuielilor şi odată asigurat, beneficiul ei. Aceste „bunuri“ urcau, uneori, pînă la patruzeci de franci, de artist. Şi ei nu cereau mai mult de la soartă.

Cele trei femei dormeau in rulotă.

Bărbaţii, doi, dormeau într-un fel de cutie, largă, agăţată sub rulotă.

Pe acoperişul rulotei, era aşezat materialul. Cît despre mese, ele se desfăşurau în aer liber, cînd nu ploua şi pe terasa rulotei, cînd era vreme rece. Aceasta terasă era un spaţiu destul de larg, în faţa vehiculului şi avînd o masă cu cîteva ghivece de flori.

În timpul nopţii, rulota se îndepărta de Napoli.

Şi cînd Zita se trezi a doua zi dimineaţă, ea văzu marea. Se

îmbrăcă şi privind în jurul ei, întrebă dulce pe Giovanna.

– Ce trebuie să fac, doamnă?

– Nimic, fetiţă... Mai tîrziu, vei învăţa meseria... deocamdată, gîndeşte-te doar să mănînci bine, să dormi bine şi să te distrezi bine.

Ştii să te joci?

– Nu, doamnă.

– Bine, am să-ţi cumpăr o păpuşă.

O păpuşă. Zita nici nu ştia ce putea fi asta. Ea visa. Se întreba prin ce schimbare nemaiauzită putea să existe în lume o fiinţă care nu o biciuia, care îi spunea să mănînce, să doarmă, să se distreze.

– Cum te numeşti? întrebă Giovanna, după un moment de linişte, în timp ce cosea de zor.

– Zita, doamnă.

– Zita, şi mai cum?

– Asta-i tot. Zita, acesta-i numele meu.

Giovanna schiţă un gest care însemna că de fapt, lucrul n-avea mare importanţă.

– Torquata, reluă ea...

Zita tremură: o spaimă subită umplu ochii săi mari, candizi.

– Nu-ţi fie teamă, spuse Giovanna, ea este departe, acum. Şi probabil nu o vei mai întîlni niciodată... Dar, zi-mi, Torquata, era ruda ta?

– Nu ştiu. Cred că da.

– Dar... pe mama ta... o cunoşti? Cine este?

– Mama mea! murmură Zita cu o nesfîrşită dulceaţă.

Apoi, scuturînd din cap.

– Eu cred că n-am mamă, că n-am tată... Tot ce-mi amintesc, este Torquata...si Torquatellii care erau foarte răi...dar vă jur că n-au murit din cauza mea.

Giovanna nu crezu că trebuie să împingă mai departe acest interogatoriu. După o lună, echimozele albastre şi negre ce brăzdau corpul micuţei martire, dispăruseră. Zita se

înfrumuseţea văzînd cu ochii... Paloarea îi dispărea, rozul revenea în obrajii ei decoloraţi.

Aceste lucruri durară cam şase luni... după care, într-o zi, Giovanna o chemă pe Malvine şi îi spuse:

– Este timpul să începi educaţia acestei micuţe.

– Ce s-o învăţ, doamnă?

– Tot ce ştii tu să faci.

Şi educaţia Zitei începu chiar în acea zi. Ea învăţă să jongleze cu mingii, cu farfurii, chiar şi cu cuţite. Ea învăţă să treacă prin cercuri strîmte unde părea că nici capul nu putea să-l treacă.

Învăţă un joc graţios ce consta în a face să se învîrtă în jurul ei lungi şi largi panglici, de toate culorile, în aşa fel incît ele s-o înfăşoare în întregime, căzînd apoi brusc – şi atunci apărea că iese dintr-un nor – sau trasa în aer semne, chiar şi litere, cu aceleaşi panglici.

În sfîrşit, învăţă să se plimbe pe o coardă întinsă, cu un balansier în mînă, înainte şi mergînd înapoi, sau cu ochii bandajaţi, sau împingînd pe coardă o roabă.

Această instruire ceru luni şi ani.

Dar cînd Zita deveni o artistă perfectă, Giovanna repetă cu un surîs de trimf:

– Desigur că valorează o avere!

XXI

Naufragiul

Îl rugăm acum pe cititor să se oprească cu noi aproape de Livorno, pe drumul spre Genova.

Sîntem cam la doi kilometri de ultimele case de cetatea comercială. Drumul, în acest loc, aproape atinge Mediterana, de care nu este separată decît de o plajă presărată cu stînci.

Sub frunzişul unor stejari, rulota Giovannei se opri. Venea seara. Un asfinţit sinistru se întinde pe valurile agitate: nori negri aleargă rapid pe cer; vîntul şuieră marea se ridică – o furtună se pregăteşte.

În depărtare se zăreşte portul Livorno, care-şi aprinde luminile. Stînd pe mal, sprijinită de o stîncă, indiferentă la adierile ce încep să se înteţească şi la valurile înspumate ce vin pînă la picioarele ei, o tînără de şaisprezece, şaptesprezece ani, cu bărbia în mînă, contemplă marea agitată şi pare că se abandonează visării, ca una din acele păsări de mare care, aşezată pe vîrful stîncilor, privesc venind furtuna.

Această tînără este frumoasă – de o stranie frumuseţe.

Ochii săi, de un albastru intens par prea mari, prea adînci.

Şi ei au o expresie de sălbăticie ce deconcertează. Cînd par

de o tristeţe de nespus ce emoţionează, care face să se strîngă inima, cînd aruncă fulgere ce tulbură, te înspăimîntă.

Faţa sa, cu linii îndrăzneţe pare imobilizată într-un fel de indiferenţă sălbatică.

Părul său, brun, prea stufos, se desfăşoară în cascadă pe umeri şi ar putea s-o învăluiască în întregime, dacă ar vrea.

Poartă salbe ca ţigăncile ce dansează în pieţele publice din Italia.

Sveltă, fină, îndrăzneaţă, ea pare că aspiră cu plăcere respiraţia puternică a rafalelor încărcate de mireasma mării şi ea este aidoma unui geniu fantastic al mării ce cheamă furtuna.

Toate mişcările ei sînt impregnate de o graţie de felină neîmblînzită, ce răspîndeşte un farmec extraordinar, în ciuda spoielii de graţie, prea afectată pe care meseria de balerină i-a împrumutat-o, deci de-a lungul anilor.

Ea muşcă dintr-o algă pe care tocmai a smuls-o de pe stînca de care se sprijină şi fredonează un cîntec italienesc.

– Zita, strigă o voce, dinspre drum.

Ea ridică din umeri cu nerăbdare şi nu răspunde.

– Zita, reia vocea, atenţie vine furtuna! Întoarce-te!

– Las-o Malvina, se auzi o altă voce autoritară şi rece, aceea a lui Giovanna.

Pentru Giovanna, toate capriciile Zitei sînt sfinte.

Sosiseră la Livorno cu opt zile în urmă. Şi în timpul celor opt reprezentaţii ce se succedaseră, ea executase jocul cu panglicele.

Şi, ca în toate oraşele pe unde trecuse, admiraţia a urmat o progresie; în prima zi, în jurul corzii intinsă, public sărac, băieţandri, trecători ce aruncă cîţiva bănuţi. Apoi zvonul se răspîndeşte: o minune de graţie şi frumuseţe este în oraş. Din a patra sau a cincea zi, cea mai bună societate a oraşului îşi dă întîlnire în jurul corzii, tinerii aruncă bani de aur... alţii, bilete de bancă... În sfîrşit, în a opta zi, ca peste tot, un impresar de circ sau de teatru, vine să ofere un angajament, imploră pe Zita

care rîde, ridică din umeri şi întoarce spatele.

Giovanna, ea însăşi, de mai mult de o sută de ori, i-a oferit Zitei posibilitatea să intre într-un teatru, un teatru adevărat.

Ea nu vrea.

Ea vrea să trăiască viaţa nomadă, să meargă pe drumuri, să doarmă în rulotă.

Giovanna ascultă, orbeşte.

De accea, cînd în plin triumf, Zita a vrut să părăsească Livorno, rulota s-a pus în mişcare.

Şi cînd la doi kilometri de oraş, Zita a vrut să se oprească, au fost deshămaţi caii.

Şi acum, în faţa furtunii ce creşte, urlă şi se dezlănţuie, la ce se gîndeşte frumoasa ţigancă cu fizionomia sălbatică cu trăsături fine,îndrăzneţe, mîndre aproape violente?

Ea se gîndeşte pur şi simplu că „Teatrul Cosmopolit“ se îndreaptă spre Franţa.

Într-o zi, cu multă vreme în urmă cînd amesteca încă cuvinte franţuzeşti limbajului pe jumătate boem, jumătate italienesc ce-l vorbea, Giovanna îi spusese:

– Trebuie să fii franţuzoaică.

– Credeţi? spusese Zita, indiferentă.

– Fără îndoială. De unde ţi-ar veni aceşti termeni franţuzeşti pe care-i foloseşti? Sau, poate în vechea trupă a Torquatei era un francez?

– Este posibil.

Zita nu ştia şi nu voia să ştie mai mult. Patria sa, era drumul cel mare. Viaţa liberă, independenţa, surprizele fără încetare,reînnoite ale peisajelor ce încîntau instinctele sale profunde, ploaia, vremea frumoasă, feţe mereu noi în fiecare zi, oraşe necunoscute, munţi, cîmpii, marea, lumea întreagă de cunoscut. Aceasta era viaţa ei şi nu concepea alta.

Şi totuşi, ea se gîndea că Franţa putea fi ţara naşterii sale. Se gîndea la aceasta cu o curiozitate ce o irita.

Căuta în străfundul memoriei pentru a aduce figuri cunos-

cute – altă dată iubite: dar , imediat ce pătrundea astfel în trecutul ei, sumbra faţă a Torquatei apărea imediat.

Atunci ea tremura, îi era teamă.

Dacă Torquata ar fi apărut deodată, dacă i-ar fi ordonat să o urmeze, Zita ar fi ascultat-o.

Franţa! Ea mergea acolo. Oare ce va găsi acolo? Vag, îşi spunea că avusese probabil un tată şi o mamă, ca toată lumea. Dar ce se întîmplase cu ei? Avea palpitaţii ciudate, apoi îşi scutura capul, spunîndu-şi că acestea erau idei nebuneşti.

Da, fără indoială că avusese un tată şi o mamă. Dar de ce în Franţa mai degrabă decît în altă parte? Şi apoi, oare nu eraû ei morţi pentru că ea fusese un copil găsit pe drumuri?

Gîndindu-se la acest lucru, Zeta privea marea care acum mugea şi se zbătea cu zgomot.

Fulgere puternice sfîşiau cerul negru, şi pentru o clipă, iluminau intensitatea...La lumina unuia din aceste fulgere ea zări un vapor cu două catarge care, fără pînze, se lăsa dus de uragan.

– Nefericiţii! strigă Zita, ridicîndu-se. Or să se sfărîme de stînci!

Alergă la rulotă, foarte palidă, cu respiraţia tăiată:

– Repede, repede, trebuie să aprindem un foc pe coastă. Este un vas gata să se piardă...

Cei doi bărbaţi examinară largul mării. Un nou fulger le arătă vaporul ce făcea eforturi uriaşe ca să se menţină în larg şi care arborase focurile de pericol.

– Un singur foc este inutil, spuse unul dintre ei. Ei văd perfect coasta. Văd şi farurile portului! Ah.

Acest strigăt de teroare şi de milă însemna că bricul neputincios să reziste vîntului, întorcea vîntul spre coastă.

– Sînt pierdute!

Totuşi, ei aprinseră focul.

Deodată, dintr-o mare pînză de lumină lividă, căzută din cer, vasul apăru aproape de mal. Se auzi un scrîşnet, strigăte

depărtate, de agonie. Două secunde, mai tîrziu, într-o nouă străfulgerare, Zita, înnebunită de acest spectacol, întrevăzu vasul nenorocos, culcat pe o parte, învîrtindu-se – şi apoi nimic.

– S-a terminat, spuse Paolo, unul dintre cei doi atleţi ai teatrului.

– Fie ca Maica Domnului să aibă milă de sufletele lor! răspunse Gennaro, celălalt atlet, cu o voce indiferentă.

În acel moment, strigăte răsunară la mică distanţă de mal. Într-o nouă lumină rapidă, doi oameni ai vasului, fără îndoială, apărură deasupra valurilor, înotînd voinicește.

– Să-i salvăm! Să-i salvămT strigă Zita.

Paolo şi Gennaro se aruncară spre rulotă şi luară coarda cea lungă ce servea la exerciţii, prinseră de ea un scaun şi aplecîndu-se asupra mării, îl aruncară cît putură de departe.

Cei doi oameni, cei doi înnotători, văzură fără îndoială pe cei ce încercau să-i ajute, care strigară cît putură şi înotară în linie dreaptă spre focul aprins.

Trecură cîteva minute pline de îngrijorare şi de spaimă pentru Zita.

Deodată, spectatorii acestei scene fantastice zăriră două corpuri rostogolindu-se pe plajă. Să se arunce spre ei, să-i ia pe cei doi nefericiţi în braţe şi să-i aducă pînă la rulotă, fu, pentru atleţi, o treabă de cîteva clipe.

Cei doi marinari leşinară.

Fură frecţionaţi, li se dădură băuturi întăritoare şi înfăşuraţi în cuverturi calde, în aşa fel,încît, după o oră, îşi reveniră, iar după un gest de mulţumire, adormiră, în timp ce Malvina şi Juana le uscau hainele.

Înainte de răsăritul soarelui, unul dintre naufragiaţi se trezi şi, văzîndu-şi hainele lîngă el, se îmbrăcă.

Era un om cu trăsături dure şi accentuate; o barbă deasă şi puţin albită, neîngrijită, ochii sălbatici, trăsăturile deformate de gînduri vicioase îi dădeau o fată respingătoare.

Acest om, încă de cînd se trezise, se aruncase spre jacheta lui de marinar şi o pipăi cu neliniște.

În buzunarul interior, cu grijă închis, el simţi săculeţul tare şi lăsă să-i iasă un suspin de uşurare.

– Ce bună idee am avut să intru în cabina căpitanului în momentul de „scapă cine poate"! Acum, trebuie s-o iau din loc.

Se îmbrăcă rapid şi aplecîndu-se asupra tovarăsului lui adormit, îl scutură, îl trezi.

– Adio, spuse el încet.

– Pleci? Fără să le mulţumeşti acestor oameni de treabă?

– La ce bun? îl repezi omul. O să le mulţumeşti tu, simţi şi nevoia şi ştii şi cum s-o faci. Eu sînt grăbit. Ştii că am multe de făcut. Mă duc la Napoli. Tu o iei pe calea ta... Doar o vorbă camarade.

– Vorbeşte.

– Datorită mie, şi cred că o să-ţi aminteşti de asta, ai scăpat de acolo. Eu te-am condus prin pădurea virgină. Şi chiar în America, fără mine nu te-ai fi descurcat. Deci, cred, că dacă din întîmplare, ne-am întîlni, ai fi destul de recunoscător... ca să-ţi aminteşti de mine.

Şi omul începu să rîdă ca şi cum ar fi fost încîntat de cele spuse.

– Mi-ai salvat libertatea şi viaţa, spuse grav celălalt marinar; n-o să uit niciodată asta. Aş fi vrut să te salvez la rîndul meu, să te smulg existenţei blestemate pe care o duci... rămîi cu mine!

– E bine, e bine! Asta este altă afacere... Să nu mai vorbim de ea. Gîndeşte-te la treburile tale, eu la ale mele. Adio camarade!

– Adio!

Omul aruncă o privire rapidă în jurul lui, ca şi cum ar fi regretat că nu poate lua nimic. Dar el simţea privirea fixă a celuilalt, apăsînd asupra lui... şi asigurîndu-se încă o dată că

punga furată pe vas era în buzunarul lui; se stecură afară din rulotă, înconjură cortul ce fusese montat pentru a adăposti pe femei, în noaptea aceea şi porni spre Livorno, mormăind:

– Numai s-o regăsesc pe Torquata! Numai să nu fi avut ideea s-o omoare pe mititică!

Celălalt naufragiat, rămas singur se îmbrăcă la rîndul său.

Apoi, se aşeză gînditor, cu capul în mîini şi aşteptă trezirea gazdelor.

Era un om de vreo patruzeci de ani, de talie mijlocie, viguros, cu mişcări marcate de forţă şi supleţe. Avea ochii blînzi şi visători, deşi, uneori, o flacără stranie se trezea în ei.

Trăsăturile sale exprimau o suferinţă lungă ce trebuie că o îndurase, dar chipul lui avea un fel de nobleţe şi de inteligenţă ce îl făcea simpatic de la prima privire.

Purta costumul sumar al marinarilor de coastă dar poate că era în atitudinea şi gusturile lui, mai multă eleganţă decît se potriveşte unui simplu marinar. Vocea lui era hotărîtă, aproape dură uneori, şi totuşi, uneori, se ghicea o mare sensibilitate stăpînită.

O oră după răsăritul soarelui, Giovanna intră în rulotă. Marinarul se ridică şi cu voce emoţionată:

– D-voastră şi prietenii d-voastră, m-aţi salvat,doamnă...Cum aş putea să vă mulţumesc.

– Oare trebuia să vă lăsăm să vă înecaţi, răspunse rece Giovanna, cînd nu ne costa nimic să vă aruncăm o coardă? Dar nu îl văd pe prietenul d-voastră...

– A plecat, doamnă, trebuie să-l scuzaţi... m-a însărcinat...

– Bine, bine, întrerupse Giovanna. Noi, nomazii, n-avem obiceiul să împiedicăm pe ceilalţi să fie liberi. D-voastră, ce gîndiţi să faceţi?

– Vreţi mai întîi să-mi permiteţi, o întrebare, doamnă?

– Spuneţi-o... şi dacă pot să vă răspund...

– Încotr-o mergeţi

Către Franţa: un capriciu al uneia din angajatele mele...

Marinarul tresări, păli, ezită, apoi:

– E bine, doamnă, dacă mergeţi spre Franţa, vreţi să mă luaţi pînă la Marsilia? Acolo, o să găsesc sigur, posibilitatea să ies singur din încurcătură. De aici pînă la Marsilia, nu ştiu cum să-mi cîştig existenţa. Dacă aţi putea să mă folosiţi la diverse treburi, sînt puternic şi ca marinar, potrivit chiar şi la ceea ce faceţi.

Giovanna ar fi putut obiecta că marinarul naufragiat nu ar fi avut decît să facă o declaraţie consulului din Livorno pentru a fi imediat repatriat. Şi, omul aştepta această obiectie, cu teamă.

Dar Giovanna cîntărise, într-un fel, omul şi considerase că, după expresia ei favorită, constituia o marfă bună.

– Cum vă numiţi? întrebă ea, brusc.

– Jean Morel, zise marinarul cu grabă. Iată libretul meu de matelot.

Giovanna luă libretul, îl examină cu atenţie, apoi, înapoindu-l naufragiatului:

– Ascultaţi, spuse ea, noi sîntem ambulanţi, nu bogaţi... dar, dacă vreţi să vă mulţumiţi cu ce mîncăm şi cu douăzeci de franci, la sosirea în Marsilia, vă păstrez...

Jan Morel fremătă, închise o clipă pleoapele:

„Frontiera traversată fără pericol“ murmură el, în străfunduri.

– Ei bine? reluă Giovanna. Vă convine? Sigur că nu-i o avere...

– Accept! se grăbi să răspundă marinarul.

– Am făcut tîrgul, spuse Giovanna. Paolo o să vă arate ce aveţi de făcut.

La aceste cuvinte, Giovanna ieşi din rulotă, urmată de noul angajat. Sosise momentul să pornească la drum.

Jean Morel se grăbi să ajute pe cei doi bărbaţi. Era puternic şi făcea, tăcut, muncă de patru persoane.

În momentul plecării, Jean Morel aruncă spre mare, o

privire lungă. Poate căuta pe valurile încă agitate vreo epavă a vasului, dar nu mai era nimic.

Cum părea scufundat într-o profundă şi dureroasă visare, Giovanna îi puse mîna pe umăr şi îi spuse:

– Haideţi, nu vă mai gîndiţi la morţi... Dar, că veni vorba, nu declaraţi catastrofa autorităţilor?

Jean Morel tresări, ezită o clipă, apoi răspunse, cu o voce naturală.

– Camaradul meu şi-a luat sarcina asta. Trecînd prin Livorno, el va povesti sfîrşitul vasului.

Giovanna nu insistă şi dădu semnalul de plecare. Rulota se puse în mişcare.

În acel moment, Zita, în picioare, în spatele trăsurii examina drumul spre Livorno.

Deodată, ea surîse.

Departe, apărea un pieton care avansa rapid.

Atunci Zita se întoarse înăuntru, fredonînd un cîntec italienesc.

XXII

Torquato

Camaradul lui Jean Morel se îndreptase spre Livorno unde nu întîrzie să ajungă. Prima sa grijă a fost să meargă la un negustor de haine vechi să schimbe hainele de marinar cu unele ce-i dădeau o aparenţă de muncitor piemontez sau de slujbaş. Un veston, o jiletcă şi un pantalon de catifea, o pălărie moale îi schimbară înfăţişarea. Astfel transformat, se duse într-un cabaret la portului, pe care-l frecventase odinioară.

– Aţi cunoscut, pe vremuri, întrebă el pe patron, pe un anumit Torquato care s-a oprit aici după cum mi s-a zis, de mai multe ori?

– L-am cunoscut atît de bine încît dacă l-aş vedea, l-aş recunoaşte imediat.

– Şi ce s-a întîmplat cu el? zise omul, ascunzindu-şi un surîs.

– Se spune c-a murit... Dar cine ştie? Sînt mai mult de doisprezece ani de cînd n-a mai fost în Livorno.

– Dar soţia lui? Torquata? O cunoaşteţi şi pe ea? Ştiţi dacă este în Italia?

– Tot ce pot să vă spun este că acum cîţiva ani, am aflat

ceva despre ea. Atunci era la Napoli, într-o profundă mizerie; omul ei trecea drept mort... copiii ei muriseră sau dispăruseră... ea era indiferentă în drumul ei spre moarte.

Cel care întrebase, asculta cu emoţie.

El plăti masa modestă pe care o luase şi profită de ocazie, ca să vadă, şi să numere restul pungii pe care o furase.

– Nu-i o avere, dar pot să mă descurc... O lovitură dată la timp.

Dacă nu s-ar fi iscat furtuna, n-aş fi avut decît amărîta mea leafă de marinar; fără să mai spun că blestematul ăla de căpitan, avea bănuieli... Să mergem la Napoli.

O oră mai tîrziu, el era în trenul marii linii peninsulare şi ghemuit într-un colţ dormea profund, ca un om ce nu avea altceva de făcut.

La Napoli, îsi începu cercetările. După opt zile, tot întrebînd, sfîrşi prin a afla că Torquata era foarte bolnavă într-o casă a cărei adresă o află. Alergă acolo, pătrunse într-o locuinţa mizeră, spre care fu îndrumat şi văzu o bătrînă, culcată pe paie şi acoperită cu zdenţele unei cuverturi.

Se aplecă asupra ei şi îi luă mîna.

– Eşti Torquata? întrbă el, mirat că nu o recunoaşte.

– Da, răspunse femeia cu voce slăbită. Dar d-voastră?

Omul o privea cu expresie întunecată. Această bătrînă, ridată, veştejită, cu părul alb, cu faţa schimonosită de viciu, fusese iubita lui cîndva... mîndra şi frumoasa ţigancă ce fusese tovarăşa lui de viaţă.

Torquata îl privea cu aerul că nu înţelege nimic.

De la o fereastră strîmtă, o rază de lumină cădea pe faţa omului, care nu se gîndea, de altfel, să se ascundă.

Bătrîna respiră cu greu. Încerca să-şi amintească. Acest om, nu-i era necunoscut, mai ales vocea.

– Mă priveşti, mă vezi? reluă brusc vizitatorul. Nu mă recunoşti?

– Torquato! spuse bătrîna, care recăzu pe paie.

Şi ea adăugă cu o indiferenţă înspăimîntătoare.

– N-ai murit? N-ai crăpat în prăpastia aia? Ei bine... eu sînt mulţumită că te revăd, totuşi... înainte de moarte... căci o să mor!

– N-ai să mori, Torquata... Sărăcia te face să vorbeşti aşa... Dar iată-mă!

– Mai am puţin, o oră... spuse Torquata cu o voce şuierătoare.

– Fir-ar să fie, se gîndi Torquato, să ne grăbim! Uite Torquata, reluă el cu voce tare, sînt mulţumit că te-am revăzut şi ori ce ai spune o să te pun pe picioare... Aş vrea să am veşti despre copiii noştri... sînt tată, ce naiba! şi aşa uricios cum sînt, îmi iubesc familia. Hai, vorbeşte ce s-a întîmplat cu cel mai mare?

– Mort!

– Ah! Cum, mort? Mi-e inima sfîşiată, dar celălalt?

– Mort!

– Şi el? Of, crèd că o să plîng în curînd...Din fericire, bucuria de a te vedea, compensează puţin...durerea... Dar, fetiţa?

– Au plecat, au dispărut.

– Cum! nerușinatele, te-au lăsat singură? O să le-o plătesc fii sigură! Dar spune-mi... în afară de copiii noştri, aveam şi o fetiţă... nu-mi mai amintesc numele ei...

Torquata, de cînd îşi recunoscuse bărbatul, îl examina cu o atenţie lacomă. Fără îndoială, ea se aştepta la această întrebare, căci suspină prelung şi un bizar surîs îi strîmbă buzele albe.

– Vrei să vorbeşti de Zita? zise ea cu greutate.

– Zita, aşa e! Sper că ea nu te-a părăsit!

Banditul căută să-şi ascundă emoţia, dar nu reuşi.

– Ea nu m-a părăsit, spuse Torquata.

– Of, mititica! Ce bine! Este aici? O să vină, nu?

– Nu va veni, horcăi Torquata ale cărei forţe se epuizau.

– Nu va veni? răcni omul, a cărui faţă luă o expresie ameninţătoare. De ce? Vorbeşte, odată.

– O să-ţi spun... Ascultă... Apleacă-te, nu mai am forţă simt moartea apropiindu-se.

– Atunci grăbeşte-te! mormăi Torquato, care îngenunche şi îşi apropie capul de cel al muribundei.

– Ţii să ştii ce s-a întîmplat cu ea?

Şi Torquata îl fixă pe Torquato.

– Da, ţin mult! răspunse el.

– Explică-mi de ce?

– Ce-ţi pasă femeie! Ţin şi gata. Hai, vorbeşte!

– Explică-mi de ce îmi interziceai s-o bat odinioară...

– Asta-i bună! Eşti nebună! O să vorbeşti?

Bărbatul ridică pumnul lui de temut.

– Poţi să mă omori, spuse Torquata. Tu n-ai face decît să-mi grăbeşti moartea cu cîteva ore, cu cîteva clipe, poate. Dar n-ai să ştii nimic, eu n-o să-ţi spun, dacă mai întîi, nu răspunzi la întrebările mele.

– Fie! bombăni Torquato, fiind sigur că bătrîna era pe moarte. Îţi interziceam s-o bati pe fată, pentru că voiam să o întreţin bine; voiam să nu-i vină ideea să fugă sau chiar ca tu s-o omori. Şi dacă voiam să o păstrez, dacă alerg după ea în acest moment, este că, prin ea, pot cîştiga o sumă mare.

– Cît? întrebă Torquata, a cărei privire muribundă se ilumină şi ea reuşi chiar să se ridice pe un cot.

– Cum să ştiu? Poate, cincizeci de mii de franci, poate o sută de mii! Pentru că mi s-au dat douăzeci de mii ca s-o iau cu mine,trebuie să fie undeva o mamă ce mi-ar da dublu ca să...

– Douăzeci de mii? mormăi Torquata. Ai primit douăzeci de mii de franci? Ah, înţeleg acum! Te-ai prefăcut că te prăbuşeşti în prăpastie ca să scapi de noi şi să-ţi mănînci liniştit averea.

Torquato văzu că făcuse o prostie. Era prea tîrziu ca s-o repare.

– Eşti nebună, spuse el. Am căzut de-a binelea. Era să mor. Cei douăzeci de mii de franci, i-am pierdut. Şi anii mei, de absenţă, i-am petrecut la ocnă. E tot atît de adevărat ca şi iubirea mea pentru tine, cînd aveai şaisprezece ani.

– Te cred! spuse Torquata, recăzînd pe paie. Şi atunci, crezi ca o să mai cîştigi mulţi bani?

– Da, cu condiţia să o duc pe Zita intactă, înţelegi?

– Da, da... Deci, dacă tu o regăseşti, n-o să-i faci nici un rău?

– Dimpotrivă! spuse Torquato. Poţi să te linişteşti! Văd ce vrei să spui: ai sfîrşit prin a o iubi şi ţi-e teamă să nu o chinuiesc!

– Aşa-i, spuse Torquata.

– Ei bine, îţi jur că aş prefera să-mi tai un deget decît să smulg un fir din părul ei! Drace! Prea ţin la ea... are prea mare valoare pentru mine! Hai, spune-mi unde este.

Torquata izbucni în rîs.

– Doamne, ce ai femeie?

– Imbecilule! Crezi că o să ţi-o dau ca s-o înapoiezi părinţilor ei? Nu vezi că o urăsc cum n-am urît pe nimeni, pe lume! Nu ştii că dacă mor înainte de vreme, este şi de mizerie, dar mai ales de durere că nu mai pot s-o chinui, s-o omor moment de moment! Idiotule! Eu să crăp într-un colţ de lume şi tu să te îmbogăţeşti iar ea să fie fericită! Vrei să ştii ce am făcut cu ea?

– Vorbeşte! spuse Torquato, cu o voce calmă.

– Am vîndut-o! Iar regretul mă ucide!

– Cui?

– Unuia care nu ştie decît de interesul lui. Din fericire! Căci sînt sigură că o pune să muncească din greu, pe vagaboandă! Totuşi, am o consolare...

– Cui ai vîndut-o?

– Caut-o! spuse muribunda, rîzînd sinistru.

El puse mîna sa mare pe gîtul descărnat la bătrînei.

– Hai, spuse el, vorbeşte...Cui ai vîndut-o pe micuţă?

– Nu! spuse simplu Torquata.

Omul începu să stîngă încetişor; apoi degetele strînseră...

– Vorbeşte! spuse el.

– Nu!

Degetele strînseră mai mult.

Din palidă cum era, muribunda deveni roşie, apoi violetă. Dar ochii săi, fixaţi asupra banditului, continuau să spună:

– Nu! N-o să ştii!

Torquato nu mai zise nimic. Continuă să strîngă, mereu mai tare. Un horcăit ieşi de pe buzele tumefiate ale Torquatei.

Un spasm o agită brusc, într-o tresărire supremă şi apoi nu mai mişcă.

Atunci Torquato, descleştă strînsoarea de fier. Se uită îndelung la cadavru.

– Moartă, murmură el. Asta o să te înveţe mimnte, canalie bătrînă.

Zece minute mai tîrziu, el rămase cu ochii aţintiţi pe ochii albi ai moartei. O visare înfiorătoare puse stăpînire pe el.

Brusc, fremătă.

– Acum, ce mai caut aici! Am atîta treabă, pe toţi dracii. La drum.

Ieşi liniştit din amărîta locuinţă, apoi din clădire.

Torquato, după ce s-a asigurat că nu era urmărit pentru această nouă crimă, petrecu trei luni în Italia, merse din oraş în oraş, întrebă în toate părţile acestei vaste mafii a ţiganilor şi a circarilor. Nimeni nu putu să-i dea de veste despre Zita.

Într-o bună zi, văzînd că banii erau pe terminate şi că urma să pună foamea stăpînire pe el, luă o mare hotărîre.

– Nu o mai am pe fetiţă, îşi spuse el, dar voi acţiona ca şi cum aş avea-o! Nu-mi trebuie decît puţină îndrăzneală şi minciuni, bine ticluite.

În aceiaşi zi, urcă intr-un tren ce se îndrepta spre Franţa.

Patru zile mai tîrziu, Torquato debarca la Lille.

CUPRINS

I Noaptea dramei 5
II Acasă, la procurorul Republicii 15
III Marie-Rose 22
IV Mama 32
V Îmblînzitoarea bărbaţilor 39
VI Moartea lui Jeanne Maing 57
VII Nunta lui Hélène de Champlieu 64
VIII Închisoarea din Loos 75
IX Micuţa Marie-Rose 85
X Doctorul Montigny 95
XI Pregătirea crimei 103
XII Curtea cu juri 115
XIII De la ora patru şi douăzeci şi şase de minute
la ora patru şi cincizeci şi opt de minute 130
XIV Cavoul 139
XV Condamnatul 156
XVI Jacques Maing 167
XVII Amantă şi logodnică 183
XVIII Sfîrşitul văduviei 205
XIX Greşeala doctorului 215
XX Zita 227
XXI Naufragiul 240
XXII Torquato 249